

Dansk kontreadmiral og kadetchef

Hans Christian Sneedorff:s

personlighed og virksomhed 1759-1824

Förord till den elektroniska utgåvan

Dette verk av **Carl Johan Anker** (1835-1903) er digitalisert i november 2010 av University of Toronto og anpasset for Projekt Runeberg i oktober 2014 av Ralph E.

*H. C. Sneedorff.Betty Sneedorff.*Ungdomsportræt af H. C. Sneedorff.DANSK KONTREADMIRAL OG KADETCHEF

HANS CHRISTIAN SNEEDORFF^

PERSONLIGHED OG VIRKSOMHED

1759—1824,

SAMT

UDDRAG AF HANS OFFENTLIGE KORRESPONDANCE SOM CHEF FOR NORGES SØDEFENSION 1807 OG AF HANS OPTEGNELSER OG PRIVATE KORRESPONDANCE FRA 1791 —1823

VED

KAMMERHERRE

C. J. ANKER,

KAPTEIN VED NORSKE JÆGERKORPS.

HERMED 3 PORTRÆTER EFTER PROFESSOR JENS JUEL SAMT DEN SNEEDORFFSKE STAMTAVLE. KRISTIANIA.

ALB. CAMMERMEYERS FORLAG. 1884.

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI.

DEN KONGELIGE DANSKE

SØOFFICERSKOLE

ÆRBØDIGST

TILEGNET.

KILDER.

Utrykte:

Omtrent 50 af H. C. Sneedorffs offentlige Skrivelser af 1807 til Prinds Chr. August. De opbevares i Marinekommandoen i Kristiania.

Korrespondanceprotokoller, Anmærkningsbøger og Breve, der beror paa den Kongelige Danske Søofficerskole i Kjøbenhavn.

H. C. Sneedorffs private Brever m. m., hvoraf Udgiveren har udlaant over 300.

Mundtlige Referater af Personer, der personlig har kjendt Admiral Sneedorff.

Trykte:

»Skilderie af Kjøbenhavn«, »Telegraphen«, »Kjøbenhavns Adressekontors Efterretninger«, »Nyt Aftenblad« og »Dagens Avis«, alle 5 Blade for Oktober og November 1824.

H. G. Garde: »Efterretninger om den danske og norske Sømagt«, Kjbhn. 1835.

H. G. Garde: »Den dansk-norske Sømagts Historie fra 1700—1814,« Kjbhn. 1852.

»Archiv for Søvæsen«, 11te og 12te Bind, Kjbhn. 1839 og 40.

Thaarup: »Fædrelandsk Nekrolog.«

»Søkadet-Akademiets Historie,« af dansk Kapteinløjtnant, nu Kontreadmiral A. Hedemann i: »Dansk Tidsskrift for Søvæsen«, 1860, 61 og 62.

Pastor Fr. Nygårds : »Levnetsbeskrivelse af Professor Fr. Sneedorff« i »Nordisk Maanedsskrift«, Odense 1880.

»H. C. Sneedorffs efterladte Digte«, samlede af K. L. Rahbek, formentlig udgivne 1832.

»Welhavens samlede Skrifter«, Kjbhn. 1868.

Danske Statskalendre.

INDHOLD.

Forord.

Paa Grund af mit Slægtskabs og Venskabsforhold til de Personer, hos hvem Admiral Sneedorffs mangfoldige Breve og Optegnelser beror, har jeg været saa heldig at faa alle disse udlaante og derved kunnet danne mig et ret fyldigt Begreb om hans Personlighed. Jeg tillader mig derfor at frembære min Tak for den ved Udlaan af Materiale eller ved Meddelelser mig viste Tillid og Velvillie.

Uagtet jeg levende erkjender, at Kontreadmiral Sneedorffs Livsvandel fortjener at skildres af en værdigere Pen end min, saa vil jeg dog bidrage mit til at bevare Mindet om hans Karakter og hans Gjerning. Jeg har nemlig selv havt saa stor Glæde af at følge ham paa hans Vandring gjennem Livet, at jeg synes det ogsaa maa interessere Andre at lære ham at kjende.

Det er ikke om et paa mægtige Begivenheder rigt Levnetsløb, at de følgende Blade vil handle: Det er om, hvorledes en fædrelandssindet og begavet Mand gjennem et virksomt Liv opfyldte alle sine Pligter — de smaa som de store — med Kjærlighed og Trofasthed. Samt om, hvorledes han ved sine militære Egenskaber, ved sin høie Æresfølelse og ved sine Sæders Renhed stod som et Mønster for sine Underordnede; — endelig om, hvorledes han som en ridderlig Forkjæmper for alt Godt og Ædelt levede til Nytte for sine Samtidige.

Mon ikke ogsaa for Efterslægten?Thi det er jo ædle Karakterers store Forret, at de ved Exemplets Magt virker til det Godes Udbredelse ogsaa efter, at de har ophørt at leve.

Derfor vover jeg at udgive dette Arbeide, trods dets Ufuldkommenheder.

Kristiania, 22de Mai 1884.

C. J. Anker.DANSK

KONTREADMIRAL OG KADETCHEF

HANS CHRISTIAN SNEEDORFFS

PERSONLIGHED OG VIRKSOMHED

1759—1824.

I.

Personalia.

H. C. Sneedorffs Fødsel, Barndom og Kadettid. Hans Forældre og hans 2 Brødre. Hans militære Grader og Ansættelser. Hans Giftermaal, Død og Begravelse. Digte i den Anledning. Karakteristik af hans Personlighed. Hans Familieliv m. m.

Op med Flaget!
Klar overalt!

Hans Christian Sneedorff er født i Sorø Tirsdag d. $^{22}/_{5}$ 1759. Han var, som vedheftede Stamtavle viser, ældste Søn af den lærde Historiker og Forfatter, Arveprinds Frederiks Lærer, Professor *Jens Schjelderup Sneedorff*Samling af Professor Sneedorffs smaa Skrifter, udgivet af Lindgren, Sorø 1770, udgjør mellem 80 og 90 trykte Ark. og dennes Hustru, den karakterfaste og kundskabsrige *Øllegaard Wilhelmine*, Datter af Etatsraad, Professor Christian Thestrup og Karen Larsdatter, f. Fogh.

Fem Aar gammel mistede H. C. Sneedorff sin Fader og sexten Aar gammel sin Moder. Faderen, der var ansat som Professor juris ved Akademiet i Sørø, var ikke alene en fremragende Lærer, men gjorde sig ogsaa fortjent ved paany at hævde det danske Sprogs Berettigelse[6]

i Literaturen. Han udgav sine Skrifter paa Modersmaalet for derved at paatvinge sine Landsmænd Interesse for dette og udgav i samme Hensigt bl. a. et Ugeblad: Den patriotiske Tilskuer, hvori drøftedes baade videnskabelige og almennyttige Spørgsmaal, hvilket Blad Biskop Grundtvig berømmer for dets Alvor og kristelige Retning. Selv kaldes han ofte: »Danskens ivrige Talsmand i Sorø.« Det var ogsaa ham, der formaaede den 20aarige Digter Joh. Evald at bringe sit første Arbeide: Lykkens Tempel frem for Offentligheden.

Hvad H. C. Sneedorffs Moder angaar, da bekræfter det gamle Ord sig, at enhver ædel Mand har havt en udmærket Moder; thi Wilhelmine Sneedorff var en høi-sindet og pligttro Kvinde. Hun havde ogsaa rig Anvendelse for sine Evner og for sin Karakterstyrke, thi kun 25 Aar gammel sad hun som Enke etter en elsket Ægtefælle med 4 smaa Sønner, hvoraf den ældste som sagt kun var 5 Aar. Men hun opdrog dem i Herrens Frygt og havde en gjennemgribende Indflydelse paa 'deres Aands-udvikling. Saaledes siger Historikeren P. F. Suhm om hende, at hun gjorde Alt, hvad hun kunde for at opdrage sine Børn til duelige Mænd for Fædrelandet. — Til Belysning af hendes dybe og alvorlige Personlighed skal her anføres et kort, men indholdsrigt Brev, som hun skrev fra sit Hjem i Kjøbenhavn til sin I3aarige Søn, som da var flyttet op paa Akademiet. Mærkeligt nok tiltalte hun ham ved hans Familienavn, ikke ved hans Fornavn. Maaske det var for ogsaa derigjennem stadig at minde Sønnen om, at han allerede havde taget Faderens Navn i Arv og derigjennem Forpligtelsen til — helt fra Barnsben af— at træde i dennes fædrelandske Fodspor?[7]

Kjøbhn., May 1772.

Kiære Sneedorff.

Du er mig nu vel af Øye, men ikke af Sind. Mine Ønsker følge Dig, at Du ofte maae erindre Dig, hvad Du har lovet mig: At Gudsfrygt og Orden maatte være din Hovedsag. Dette Sidste vil koste Dig Møye, men det lønner sig i Tiden rigelig som all haft Møye for gode Ting.

Ikke uden Frygt har jeg ladet Dig denne første Gang gaae ud fra mig, da jeg frygter din Ungdoms Munterhed og de mange Fristelser Du er underkastet, men jeg befaler Dig den Høyeste, som visselig vil være din Ung doms Leder, naar Du kun betror Dig ham og vandrer forsigteligen. Gid dette allene være dit Øyemærke, som Du med alle Gierninger sigter til: at blive een god Christen og nyttig Borger.

Tilsidst, min Elskelige, lad mig endnu bede Dig, at Lystighed ikke for meget bemestrer Dig og at smaae Modgange ikke nedtrykker Dig, thi som oftest er det Sidste os nyttigere end det første og ingen i Verden er derfor fri.

Far nu vel, min kiære, min ældste Søn, stræb at gaae i en retsindig Faders Fodspor og blive et got Exempel for dine Brødre, saa skal Du til de sildigste Tider glæde Dig ved at erindre Dig en velført Ungdom, ligesom Du derved inderlig glæder din

tendre Moder

0. W. Thestrup

1. S. Sneedorffs.

Dette yndige og rørende Brev, hvori gyldne og vise

Raad fæstes som vinkende Stjerner paa Sønnens Hori-sont, har vistnok gjort et dybt Indtryk paa den aaben-hjertige Yngling.

Jeg er glad over, at Brevet er bevaret, thi det giver et godt Indblik i hendes Karakter.

Lykkelig er den Moder, hvis Formaninger bærer saadan Frugt, som her blev Tilfældet I

H. C. Sneedorffs 15 Maaneder yngre Broder, *Frederik Sneedorff*Se hans interessante Levnetsskildring, skrevet af Pastor Fr. Nygård i Nordisk Maanedsskrift, Odense 1880., var ligesom Faderen en aandrig og fædrelandssindet Mand. Han studerede 3 Aar i Gøttin-gen, opholdt sig derefter 1 Aar i Leipsig og blev 2 Aar efter sin Hjemkomst, 28 Aar gammel, Professor i Historie og Statistik ved Universitetet i Kjøbenhavn. I 1790 gjorde han en Reise i Norge, besøgte herunder Throndhjem og i 1791 tiltraadte han den Udenlandsreise, hvorfra han ikke mere skulde vende tilbage til sit jordiske Hjem. Han omkom nemlig i 1792 under et Ophold i England, kun 32 Aar gammel. I Nærhedefi af Flækken Penrith i Cumberlandshire i det nordvestlige England sprang de 4 Heste for Postkareten fra Manschester løbsk med ham om Aftenen d. 13de Juni nævnte Aar. Han hoppede af Vognen og antages at have faaet et Stød paa Hjernen. Han blev bragt til Penrith, hvor han udaandede d. 15de Kl. i om Morgenen. »Hans Støv hviler derovre«, siger Fr. Nygård, »for at opmuntre Fremtidens nordiske Historikere til at fortsætte den Gang i England, som han saa tidligt blev afbrudt i.«9

Frederik Sneedorff var en skarp Tænker og en fremsynt Mand, der i mange Henseender var forud for sin Tid. Han var en frugtbar videnskabelig Forfatter, hvis »Samlede Skrifter«1) den Dag idag læses med Interesse. Det sidste af det Par Breve fra ham, der har været mig udlaant, er dateret London d. 24/± 1792, altsaa skrevet 7 Uger før hans Endeligt. I dette fortæller han blandt andet sin Broder om Forhandlingerne i Underhuset angaaende Slavehandelen, nemlig at der af Dundos var indgivet Forslag om at denne beskjæmmende Handel skulde afskaffes »gradualiter«, medens Pitt og Fox holdt for en eieblikkelig Afskaffelse.

For at give en Forestilling om det udmærkede Forhold, der fandt Sted mellem H. C. Sneedorff og hans »lærde Broder Fritz«, som Brødrene kaldte ham, afskrives her nogle Linier af et Brev fra førstnævnte, dateret Tybierg [i Sjælland] d. 14/9 1778, hvilket han da, 19 Aar gammel, tilskrev Broderen i Anledning af at denne paa en eller anden Maade havde udmærket sig. Da Frederik Sneedorff samme Aar var bleven Student med Udmærkelse, idet han efter at have holdt den anordnede Tale paa Latin, blev tildelt honores, formoder jeg, at Brevet er skrevet som Lykønskning i den Anledning.

«Hvormed har jeg,« skriver han, »fortient den store Velsignelse at have en saadan Broder? Min aller elske-

') Frederik Sneedorffs samlede Skrifter er udgivet i Kjøbenhavn mellem 1794 og 98 af A. og C. Birch, af Nyerup o. fl. Dette Værk udgjør ikke mindre end 184 trykte iösidige Ark; det er forsynet med et lidet kobberstukket Portræt af Fr. Sneedorff. I Juni Maaned dette Aar (1884) erholdt Udgiveren af denne Bog i Foræring af Godseier Arenfeldt til Gimle ved Kristianssand et smukt oliemalet Brystbillede i Legemsstørrelse, forestillende Prof. Sneedorff.IO

ligste, jeg kan i dette oprørte Øieblik ikke sige Dig, hvad jeg skylder Dig.

Du allerbedste Fader i Himlen, maatte jeg værdig kunne takke Dig, maatte jeg bodfærdig og renset kunne bringe Dig en uforfalsket Lovsang for din uendelige Miskundhed.

Melankolske have Dagene været mig, inden jeg fik dit Brev, nu kom det og mit hele Legeme zittrer af Glæde. Nu kiende Folk Dig som Sneedorffs Søn, Du har skjænket mig den kostbareste Glæde i mit Liv, jeg velsigner Dig i mit Inderste og jeg skal takke Dig, saalænge jeg lever, thi Du har ladet mig føie Dydens Virkning og Belønning,

Hvor uværdig er jeg dog ikke til den uudsigelige Glæde jeg føler, en Glæde, der er sendt fra den almægtige Gud.

Tak ogsaa de gode Egeder [Fættere]. Hvor deres Brev er følsomt om Dig. Jeg stod just og skulde ride ud, men dit Brev holdt mig tilbage, nu tager jeg et Bud til Ringsted med dette. Stor Glæde har din besynderlige gode Opførsel opvakt hos alle her.«1)

Brevet er adresseret: Kjøbenhavn Wartow, hvor Fr. Sneedorff dengang boede hos sin Onkel, Professor Egede.2) En anden, 4 Aar yngre Broder Christian Sneedorff, blev Søofficer og døde allerede i Oktober 1786 under

') Aaret efter Broderens Død skriver H. C. Sneedorff d. u/s 1793: »Det er den største Sorg, jeg paa 17 Aar havde: at miste min uforglemmelige Fritz; naar jeg har været alene, har jeg raabt hans Navn og har grædt meget over hans Bortgang.«

2) Paul Egede, f. i Nordland i Norge 1708, † i Kjbhn. 1789, Professor theol. Var Søn af Biskop Hans Egede († 1758) og var ligesom Faderen Biskop over Grønland. Han var g. m. en Søster af Admiral Sneedorffs Moder.2 7

en Reise til Ostindien paa Kap i Sydafrika, kun 23 Aar gammel. I Forbigaaende vil jeg antyde ogsaa denne Broders Personlighed, da det kjærlige Baand, der omsluttede alle Medlemmer af denne Familie derigjennem yderligere belyses. Jeg anfører derfor her et kort Uddrag af et af de tre — mig bekjendt, — eneste Breve, der er bevarede fra ham.

Nitten og et halvt Aar gammel blev han den 18/9 1782 Sekondløjtnant. Fire Aar efter træffer vi ham som Styrmand ombord paa Handelskibet Charlotte Amalie ved Port Louis paa lie de France, hvorfra han under 4de August 1786, 2 ä 3 Maaneder før sin Død, skriver †il sin Broder Hans Christian bl. a. følgende:

«Det er med den inderligste og varmeste Følelse, at jeg kalder Dig min allerbedste Ven og Broder, Dig som uophørlig svæver i min Hukommelse. Du kan aldrig tvivle derom, da hiin lange Række af dine broderlige Velmentheder maa være Dig Borgen for min ømmeste Erindring og Taknemmelighed.

Alle her paa Skibet, som have havt noget med til Forhandling i China have tabt derved. Uhre f. Ex., som hiemme have kostet 30 Rdr. Parret, bleve der solgte for 9 å 10 Rdr.

I disse plagende Climater er det, at den Nordiske Sømand uddunster al Kraft og Styrke og tilsidst halv stegt døer hen. 6 Gange have vi paa denne Reise passeret Linien samt de koldeste Strøg. Tænk dig, min Broder, at maneuvrere i denne brændende Hede med saa svært et Skib og kun 50 ä 60 Mænds Besætning. Hvorledes saa de ud, da vi forlode Stræderne? Jo, som Ske-2 7

letter. Ney, der er ingen Proportion i dette Antal, naar man ey vil tilsidesætte, hvad der skyldes Mennesket!

Orlogs-Tienesten, dette skiønne Ord, kan jeg ikke tidt nok nævne for mig selv. Det foraarsager mig en hehagelig Gysen, men forekommer mig tillige som en streng Velynder, der bebreyder mig, at jeg har forladt ham. Men den elskende Gud, for hvem intet er skjult eller glemt, er mit Vidne, at jeg forlod den for mere værdig at vende tilbage til den. Men jeg indser alt for vel, min kiæreste Broder, at for mange af disse Reyser ere Tidsspilde for Søkrigeren, da det for det meste kun beriger ham med gjentagne Erfaringer af det engang lærte. Jeg vil ile alt, hvad jeg kan, for ganske at kunne være for min Konges Tieneste, fordi den er ærefuld og skiøn og fuld af høitidelige Pligter, som kan forrettes med Ild og Lyst. Ja, den er et Paradis imod denne.

Vi have beseet de fleste af Indiens Pladse paa denne Reyse, men ere nu indkomne her til Mauritius med læk Skib, brækket Ror og raadne Master.

Gouverneuren her, General Greve af Suillac, ader os give al mulig Assistance. En fransk Officer, jeg talte med, lovpriste Vor Konges Tilladelse til at fare til Cof-fardies i Fredstider, han kaldte det en Fordom, at de Franske ey giorde det samme. Han havde kiendt Capi-tain Kofoed.

Jeg havde isinde at skrive til min lærde Broder Fritz, men det maa nu blive med de bedste Ønsker for ham. Glem for alting ikke at hilse paa det ømmeste og ærbødigste den ærværdige, englelige og beste gamle Mand i hele Danmark og hans Kone.1) Det er med vaade Øyne,

l) Paul Egede og Frue.2 7

at jeg nævner disse vor Families dyrebare. Hvem har kiendt de to og kan sige, at de ikke har beviist ham godt ?

I. S. Fabricius hilser Dig.

Jeg anbefaler mig dit Venskab, saa vist som jeg til Døden er din hengivne Broder.»

Jeg vender nu tilbage til H. C. Sneedorff.

1764 flyttede Moderen med ham fra Sørø til Kjøbenhavn.

Otte Aar gammel blev han d. 26/7 1767 indskreven som Kadet ved Søkadetakademiet i Kjøbenhavn og stod som saadan i 9 Aar. Han boede hos sin Moder til 1772, da han flyttede op paa Akademiet, hvor da 30 Kadetter boede og som havde sit Lokale i det saakaldte gamle Operahus paa Hjørnet af Bredgade og Akademigade.

Af Kadetrullerne fra 1774 og følgende Aar fremgaar det, at han var en fremragende Elev, at han opførte sig særdeles vel og at han havde vundet sine Foresattes Yndest. Saaledes staar der f. Ex. i Rullen for det nævnte Aar om ham: »Har got Genie og god Conduite. Staaet iste, 2den og d. Decisen Examen samt Sphærica Examen. God Kundskab i hvad han har læst. Staaet Examen for Artilleriet. Godt Begreb og flittig. Tegningen: Meget god, Genie. Geographie og Historie: Meget godt, godt Begreeb, flittig og agtpaagivende Fransk: got Genie. Fægtningen: begynder godt. Dandsningen: Maadelig. Giorde 1772 Togtet med Fregatten Samsø, 1773 med Christiansø, 1774 med Samsø paa dennes iste Reise det Aar, 1775 atter med Samsø.2 7

Har været meget flittig, agtpaagivende og lærvillig, saa han veed sin Takkelage og hvad dertil hører, kan splidse og knobe, vende med et Skib baade ved og for Vinden, tage Reeb ind og stikke Reeb ud, stikke bi og holde af samt sætte Seil til baade i ondt og godt Veir.

Han kan giøre Reede paa differente Maader at lægge en Last, saa og hvorledes et Skib equiperes fra først af til det er seilklar, hvad der bør observeres, førend man gaaer til Seils med et Skib. Han veed og at sætte Vant og Stage, som og at holde Bestik efter begge Slags Korter, tage Høiden, giøre en Peiling, legge Lodet samt holde Journal. Han har Drift og god Commando, er søestærk og ført en god Conduite.«

17V2 Aar gammel blev Sneedorff d. 23/i2 1776 Sekondløjtnant i den danske Marine. I 1777 og 78 gjorde han Togtet med Fregatten Samsø. Han blev Premierløjtnant d. 17/io 1781, Kadetofficer 1786, Kapteinløjt-nant d. 11/t 1789. Samme Aar blev han, 30 Aar g., ansat som iste Lærer ved Akademiet i Sømandskab m. m. og udnævnt til Næstkommanderende ved Kadetkorpset1). Han blev Kaptein d. 23/i2 1796, blev Chef for Søkadetkorpset efter Kommandørkaptein Stibolt d. 27/io 1797, Kommandørkaptein d. 16/i2 1803, Ridder D. O. d. 28/i 1809, Kommandør i Marinen d. 4/n 181L Dannebrogsmand d. 28/i 1812, Kammerherre 1813, Kontread-

') H. G. Garde anfører i sin Dansk-Norske Sømagts Historie, Kjbhn. 1852, S. 297, at Sneedorff blev Næstkommanderende 1793, men •følge Admiral Hedemanns foran under: Kilder nævnte Afhandling, 7de B. S. 200, blev han det i 1789, hvilket visselig er det rigtige.2 7

miral d. 24/i2 1816, Kommandør af d. østerrigske Jern-kroneorden i August 1821, Officer af Æreslegionen i Juni 1823. Han var et mangeaarigt Medlem af Konstruktions-kommissionen og af Kommissionen til Forbedring af Kofardimænds Uddannelse m. m.

I sine første Officersaar omgikkes Sneedorff i den Tid, han var hjemme fra sine Søtogter, meget med Digtere og Skjønaander, blandt hvilke han havde mange Venner, saasom Rahbek, Rasmus Nyerup, Islænderen Thorkelin, Nordmanden Edv. Storm og flere. I Mæce-naten, Kammerherre Suhms*) gjæstfri Hjem var han en hyppig og velseet Gjæst, dog blev han aldrig saa intim der, som Broderen, Frederik Sneedorff, der i flere Aar var som Søn i Huset og en Tid forrettede som Bibliotekar ved Suhms prægtige Bibliothek.

Men efterat Sneedorff var bleven Kadetofficer og navnlig efterat han var bleven forlovet i Begyndelsen af 1789, trak først og fremst de mange Forretninger, dernæst det rige Kjærlighedsliv, som han førte med sin yndige Brud, ham lidt efter lidt bort fra hans æstetiske Venner. At disse dog ikke glemte ham, men trofast bevarede Mindet om deres Ungdomsforhold — derpaa giver et Brev fra Rahbek af 1824 til Sneedorffs Enke et smukt Bevis. Se Afsnit V.

I de første 6 Aar, hvori Sneedorff var Kadetchef, førte han om Sommeren Fregatten Fredriksværn, der da benyttedes som Kadetskib. Senere førte han forskjellige andre Orlogsfartøier, der benyttedes som Kadetskibe. Mere herom i Afsnit II.

') Peter Frederik Suhm, f. 1728, † 1798, var Søn af Admiral U. F. Suhm og var g. m. 1) Karen Angell fra Throndhjem, 2) Christiane Becker. Hans Bogsamling talte over 100,000 Bind.i6

Som vedheftede Stamtavle viser, var Admiral Sneedorff to Gange gift. Første Gang i 26 Aar, fra 1789 til 1815 med den smukke, yndige og begavede Betsy Tønder, Datter af Kontreadmiral Raphael Tønder og hans Hustru Betsy, født von Hemert, fra dansk Vestindien. De blev viede d. 14de August nævnte Aar i Haven ved »Springforbi« ved Strandveien. Hun døde paa sit Ynd-lingsopholdsted Betsyshytte ved Fredensborg og blev begravet paa den omtrent 5 Kilometer derfra beliggende Asmindrød Kirkegaard. Til hendes Minde er der ved Enden af hendes Grav indmuret i Kirkegaardsmuren en graa Sandsten med saadan Indskrift: 1815. Støvet af en sielden Kvinde, en sand Moder for 10 Børn. De, der kiendte hende, vide hvem hun var. Før denne Steen smuldrer, vil hun være ukiendt af Alle — uden af Gud. c

Efter hendes Død havde Sneedorff det Uheld, at et Par Damer, der efter hinanden bestyrede hans Hus, kun skilte sig daarligt derfra og heller ikke forstod at opdrage hans da 8 og 4 aarige Døtre. Det var dçrfor naturligt, at Tanken paa at gifte sig igjen opstod hos den udenfor Hjemmet saa stærkt optagne Mand.

Hans Søn, Gerner Sneedorff, der da var Marineløjtnant, skriver i den Anledning til ham fra Briggen Sovereign ved St. Croix under 14/6 1816 blandt andet følgende :

»Jeg seer, hvor uheldig De har været med de Personer, der omgav Dem. Hvor inderlig vil jeg ønske, De maatte være heldig nok til at faa En, som kunde være de Smaa i Moders Sted. Med deres strenge Arbeide trænger De til En, som De kan skjænke deres Fortrolighed. Vær vis paa, kjære Fader, at jeg med den største2 7

Glæde af Verden vilde hilse den, De maatte udkaare Dem, — med Modernavn.

Ingen Overraskelse skulde være mig behageligere, end at se Dem givt. De opfylder derved min forklarede Moders Ønske og vær vis paa, at hun vil tilsmile Dem sit Bifald.«

Det varede dog i det hele 3 Aar, inden Admiral Sneedorff besluttede sig at vælge en passende Livsledsagerske. Den 16/6 1818 giftede han sig med den retsindige og pligttro, da 31 Aar gamle Marie Skibsted, Datter af Generalfiskal Povl Fred. Skibsted*) og Christiane Magdalene de Fine, f. Olivarius. De levede et lykkeligt femaarigt Ægteskab sammen. Hun overlevede ham i 50 Aar, opdrog de 2 Børn af første Ægteskab og sit eget Barn med den største Samvittighedsfuldhed og holdt hans Minde høit i Ære. Uagtet hun som Enke ikke levede i Overflod, var hun gjennem et langt Liv yderst godgjørende mod Fattige og særdeles gjæstfri.

Admiral Sneedorff nød en udmærket Helbred. I Løbet af Sommeren 1824 paadrog han sig imidlertid cn Forkjølelse, der — uagtet han i et privat Brev af 9de August ikke omtaler, at han er syg — maaske har indeholdt Spiren til hans Død. At hans Bortgang er bleven fremskyndet ved et Par samtidige Begivenheder, hvorover den ærekjære Mand dybt græmmede sig, er ikke kon-

x) Født 23/a 1753, † 27« 1812; han var den 7de Ætling fra Stamfaderen Arnoldus de Fine fra Brabant (f. 1530). Hans Hustru var ,5/9 1756, † "/« 1816.

stateret, men er en Mulighed. Iallefald troedes dette dengang af flere. Sagen skal blive omtalt i Afsnit II.

To Maaneder og 11 Dage efter afsluttedes hans rene og virksomme Liv, nemlig Onsdag d. 13de Oktober 1824, omtrent Kl. 8 Aften. Han var da henved 65V2 Aar gammel. Han døde i sin Bolig i Akademiet paa Amalienborg, omgivet af sin Hustru og af sine 2 yngste Døtre.

Admiral Sneedorff blev begravet d. 20de s. Maaned fra Holmens Kirke i Kjøbenhavn. Søkadetterne gik lige efter Kisten, der bares af Søofficerer, og nedsænkedes lige ved det store Kastanietræ, der staar tæt op til Jernstakittet mellem Holmens Kirkegaard og den brede Gade: Holmens Kanal. En stor Kampesten, tilhugget som en Bauta, hvorpaa hans Navn og Leveaar er anbragt, viser Stedet.

Provst A. K. Holm holdt inden Jordfæstelsen en Tale, der er opbevaret, og hvori han hædrer den Bortgangne.

Efter Admiral Sneedorffs Død blev der skrevet mange Digte til hans Ære. Saaledes staar der f. Ex. i

l) F.n trykt, men ubenyttet Gravskrift over ham indeholder, efter at have angivet Navne og Giftermaal m. m. følgende : Til Gud gav han sin Aand, men sit Hjerte deelte han trofast med Ægtefælle og Børn, sin Konge, sit Fædreland og sine Venner. I 27 Aar var han en elsket og agtet Chef for et hæderligt Corps, hvoraf han udviklede en herlig Række af gjeve Søkrigere. Ophøiede Sjele-Evner gjorde ham fortroelig med Videnskaberne. Ædel og virksom Embeds-Færd vandt ham hans Konges Velbehag og fremmede Monarkers Udmærkelse. Hans muntre Venlighed oplivede hver hans Kreds og djerv Retfærdighed tildrog ham uskrømtet Agtelse.

Spørger du: om man sørgede over hans Bortgang?2 7

Adressecomptoirs Efterretninger for 1824, No. 246, et Digt, der begynder saaledes:

»Dannerflag! ved Dagens Færd mindre høit i Luft du vaie!«

o. s. v.

I No. 247 og i No. 249 ligeledes et Digt. I No. 251 ogsaa et, der begynder saaledes:

»Hør Stormen stolt og varslende bebuder En ædel Høvdings sidste Stund er mær.« o. s. v.

I Skilderi af Kjøbenhavn for d. 19/io s. A. staar et Digt af Baggesen, kaldet Havfrusukket:

»Det blev dit ædle Kald, udvalgte Søn af Gerner, At lede Dannebrogs, de spæde Heltes Trin.« o. s. v.

I Iversens Fyenske Avis for 25/io s. A.:

»Kartovers hule Bulder, Sørgeklokkens Klang og Dannervimplen, der sank paa halve Stang, Bebudet har, at Sneedorff er ei mere.« o. s. v.

I Telegraph en No. 18 og 19 for s. A. staar et Digt, maaske af Rahbek:

»I Nordens Egne boer en ædel Slægt,«

hvormed menes Danmarks Søkrigere. I dette forekommer ogsaa følgende Linier:

»Men hvo var det, vi skyldte denne Æt, Som fast i Farer stod, trods Saar og Flamme? — Dig, Sneedorff, som indtil de sølvgraa Haar Med Kraft og Kjærlighed de Unge leded. Til Digter blev du fød, du svigtet dette Kald For et end større, høiere at lyde,« o. s. v.

I et andet Digt, der begynder:

»Som Gartner udi Oldings Alder« — omtales, at hans Ry var kjendt baade hjemme og i andre Lande:2 7

s Derfor skal Flaggets kjække Sønner Og stedse ære Sneedorffs Navn.«

I Telegraphen No. 16 s. A. staar et Digt paa 8 sexliniede Vers af Miller; det begynder med:

»I fordums Tid blev Nordhavs sorte Bølge« o. s. v.

og ender med følgende skjønne Linier:

»Det Bedste, Danmark har — det Kors i Rødt, Sin pletfrie Dug i Laure-Løvet blander Og Sandhed ei skal nægte

ved din Grav: Her sank en Støtte, Himlen Danmark gav.»

Jeg skal nu søge at give en Karakteristik af Admiral Sneedorffs Personlighed, saaledes som denne fremgaar af hans Livs Gjerning, af hans Interesser, af hans Skrifter og Breve, af hans Familie- og Venskabsforhold, af hans private Liv og af hans Samtidiges Bedømmelse:

Hans Ydre var saare tiltalende. Han havde et aabent Udtryk i sit ædle Ansigt og af hans store, mørkebrune Øine lyste Klogskab og Hjærtelighed. Hans Holdning var fuld af Anstand og Værdighed. Han var en af de første, som i Kjøbenhavn kastede Parykken og kun bar eget Haar. De to foran indheftede Træsnit af Sneedorff er begge udførte efter Arbeider af Professor J. Juel. Billedet en face er udført efter et Olieportræt, taget i 1789, da Sneedorff var 30 Aar gammel; Profilstykket er udført efter et Pastelportræt, der er taget senere.

Sneedorffs aabne og mandige Karakter opvakte Tillid hos Enhver, der saa ham i Øiet og hørte hans Stemmes Betoning, og den frembragte en uvilkaarlig Hyldest af hans Personlighed.2 7

Pligtopfyldelse var hans Løsen. Han delte ikke Pligterne i større eller mindre, — de var ham alle lige kjære og lige hellige, han opfyldte dem alle lige samvittighedsfuldt og han gjorde det ganske uden Hensyn til, om det blev bemærket af Verden eller ei. Han gjorde det for Sagens Skyld og for sin egen Skyld. Han arbeidede altid paa sin egen Forædling for altid at kunne foregaa med et godt Exempel og derigjennem gjøre Nytte. Han havde stor Tro paa Exemplets Magt. »I dette,« sagde han, »ligger et af de kraftigste Midler til at beherske sine Underordnede.«

Hans Sanddruhed fortjener at fremhæves. Ifald man kan sige om Nogen, at han aldrig har talt Usandhed, maatte det være om ham :

»Tanker strømmed fra hans Pen, Vid og Lune krydred' Talen,

Sandhed paa hans Tunge laa, Smiger flyede han og Pralen.c

Ogsaa derigjennem fik han en eiendommelig Indflydelse over sine Omgivelser.

Hans sædelige Liv var rent som Vandet i det Ocean, han pløiede.

Men hans største Egenskaber var hans Gudsfrygt og hans Selvbeherskelse. Han havde fra Barneaarene og til sin sidste Stund Guds Villie for Øie, der gik visselig ingen Dag, uden at hans Sjæl i Bønnen talte med Skaberen. Mange af hans Breve tyder derpaa, de, der har staaet ham nær, har bekræftet det. Midt i sin strenge Livsvandel bar han paa en lidenskabelig Natur. Men han forstod at tøile den. Han skriver etsteds til sin Hustru, at han er hende evig Tak skyldig, fordi hun saa kjærligt og dog saa kraftigt altid hjalp ham til at beherske sig selv.2 7

Med alle sine solide Egenskaber forenede Admiral Sneedorff en elegant Fremtræden, ja, han var en fuldendt Verdensmand. Han vilde ogsaa i formel Henseende foregaa sine kjære Kadetter med et følgeværdigt Exempel, hvorfor han ogsaa gjennem sine Officerer og Lærere — i 1812 havde han ikke mindre end 37 saadanne — lod paatale og rette enhver Mangel i de unge Menneskers Tone og «Comportement«. »En Sømand,« sagde han, »skal fremtræde med Beskedenhed ligeoverfor sine Ligestillede, med Freidighed og Frihed ligeoverfor hvemsomhelst af Jordens Mægtige.»

En ung Søofficer beklagede sig engang til ham over ingen Levemaade at have og over, at han ikke vidste, hvorledes han skulde tilegne sig den, da det faldt ham saa vanskeligt. »Vanskeligt!« svarede Admiralen, »De kan jo selv indse, at det ikke kan være vanskeligt, som den dummeste Kammerjunker har kunnet lære!«

Paa samme Tid som han bar sit Hoved høit og optraadte med ædel Værdighed, naar han som Chef for Kadetskibet i udenlandske Havne repræsenterede den danske Marine, saa var hans Væsen med Kammerater simpelt og ligetil. Desuden spøgefuldt og muntert. Han havde, som han selv udtrykker sig, jævnlig »Løier for« med sine Venner. Han var i sit Indre en beskeden Mand, dels fordi han, som før nævnt, følte sig ydmyg for Herren, og dels fordi han aldrig syntes, at hans Liv og Gjerninger svarede til det Ideal, som han sigtede efter. Dette kommer etsteds i et Brev til hans Hustru ganske simpelt, men smukt frem, hvor han beretter, »at Prindsesse Charlotte Frederikke har sagt om mig, at jeg — stakkels jeg — er det stolteste Menneske, hun har kjendt.«2 7

Admiral Sneedorffs Arbeidskraft søger sin Lige. Han blev aldrig træt. Omsorgen for Søkadetternes Undervisning og Uddannelse, for deres Opdragelse, Tænkemaade og ydre Fremtræden m. m. gav ham Hoved og Hænder fulde. Rigtignok arbeidede han med stor Lethed og overkom utrolig meget i kort Tid. Ligesaa veltalende som hans Læbe, ligesaa flydende var hans Pen. Naar hans Familie var paa Landet, hvilket var Tilfældet en stor Del af Aaret, da den opholdt sig paa et Landsted-Betsyshytte, tæt ved Fredensborg, — var han den gan, ske Dag, gjerne til Midnat, beskjæftiget med sin Gjerning. Han var saa heldigt udrustet, at Arbeide ikke var ham noget Orke, tvertimod, det var ham en Nydelse, en Livsbetingelse. Han skriver engang herom til sin Ægtefælle: »Jeg nyder Aftenen i mit Cabinet, hvor jeg aldrig — om jeg levede i 200 Aar — ennuyerer mig eller bliver færdig.«

»Dannerflag, svæv høit i Sky,

Bring ham Fædrelandets Tak for hans velanvendte Dage !«

staar der om ham.

Han blev heller ikke færdig i en anden Forstand af Ordet; thi hans Energi, hans Ild og Kraft holdt sig ganske uforandret, indtil han i sit 66de Aar kastedes paa sit sidste Leie. Der blev ogsaa ved nans Grav sunget om ham:

»Livets Aften knap Du skued, End dit Øies Fakkel lued, End et kraftigt Træ — din Gud Kaared dig af Skoven ud.«

Admiral Sneedorffs Familieliv var et Forbillede. Herom kunde der skrives mangt og meget, men det kan2 7

ogsaa antydes i faa Ord ved at meddele, at den Kjærlighed, som forenede ham med Ægtefælle og Børn og dem alle indbyrdes, var saa dyb og trofast og af en saa høi og ren Natur, at den søger sin Lige. Der er bevaret flere hundrede Breve mellem ham og hans elskede Betsy, helt fra 1789 til hendes Død 1815, og de vidner alle, det første som det sidste, trods de 26 Aars Mellemrum, baade om den varmeste gjensidige Kjærlighed og om, at det Poetiske i deres Forhold holdt sig uforandret.

Hun havde ogsaa en fin og høisindet Natur. Deres aandelige Samliv var derfor baaret paa Sympathiens Vinger. Selv en Søofficers Datter havde hun fra Vuggen af indsuget Kjærlighed til Søen, til Dannerflaget og dets Ære. Selv en ædel Kvinde, begavet med herlige Evner, havde hun et aabent Sind for sin Ægtefælles smukke og poetiske Livsopfatning, hvorfor hun forstod at støtte ham i hans Stræben efter at naa de høie Maal. Selv udrustet med Skjønhed — hun havde det yndigste Udtryk, de fineste Træk og en slank og deilig Figur — kunde hun dele og hæve sin Mands Forstaaelse af, hvad der var skjønt og herligt i Natur og Kunst. Jeg haaber, det ikke vil ansees som Mangel paa Diskretion, at jeg af et af de mange til hendes Ægtefælle skrevne Breve, der er mig betroede, tillader mig af et af disse, der er dateret 17/s 1802, at afskrive følgende Linier, der er betegnende for deres indbyrdes Forhold:

»Om jeg holder af Dig ? Ja, det giør jeg. Men du veed, at jeg derom mangler Ord, det kan mine Breve aldrig sige dig tiende Delen af. Thi jeg elsker dig ikke saadan fornuftig som andre Koner elsker deres gode, ærlige Mænd, som de har trukket med i 13 Aar. Ney,2 7

som en forelsket 16 Aars Pige, hvis hele Siæl er fuld af een elsket Gienstand, inderlig, varmt, lidenskabelig. Men, seer du, det passer sig ligesaa lidt for den 32 Aars Kone som at dandsel Derfor tier jeg smukt stille og lader saa fornuftig, som jeg kan; men mellem os sagt, elsker jeg Dig med al Ungdommens Varme og tillige med den modne Alders Uforanderlighed.«

Hvad der end mere end deres fælles indad og frem-advendte Aandsliv og deres fælles udad og opadvendte Kjærlighedsliv bandt dem sammen, var, at de begge bøiede sig med samme Ydmyghed for Gud, at deres Trosliv var af samme Inderlighed og Styrke.

Det var den urokkelige Basis for deres Lykke.

Derfor var der altid Fred dem imellem, ligesom der ogsaa var Fred mellem dem og deres Børn, trods de Alvors og Formaningsord, som faldt.

Af 10 Børn mistede de 6; Fru Sneedorff selv var ofte syg, saa deres Ægteskab var langtfra at være frit for Sorger, men det var frit for alt, hvad der hedder Misforstaaelse, endsige for Bitterhed. Naar de var nødte til for nogen Tid at skilles, levede de i Tankerne med hinanden, deres Længsel efter hinanden var altid lige stor og deres Glæde ved Gjensynet altid lige høi. Der fandtes ikke Skuffelse ved deres Samliv.

At Admiral Sneedorff, der havde gjort Opdragelsen til sit Specialstudium, ogsaa gjorde den frugtbringende i sit Hjem, var at vente. Den Maade, hvorpaa han opdrog sine Børn, søger derfor ogsaa sin Lige. Stærkt beskjæftiget, som han var, sørgede han dog altid for daglig at kunne tilbringe nogen Tid i deres Selskab. Ved enhver Leilighed foreholdt han dem Livets sande Betydning og2 7

Maal. Han forstod paa en klar, logisk og kort Maade at klargjøre og løse de i det daglige Liv saa ofte forefaldende Spørgsmaal om dette eller hint var rigtigt eller ikke rigtigt. Paa deres Sprogundervisning anvendte han ikke lidet Arbeide, navnlig lærte han dem at udtrykke sig flydende i fremmede Sprog ved jævnlig at tale saadanne med dem. Paa en smuk Høilæsning satte han Pris. Lisez haüt, franc, clair et net, pleiede han at sige til dem. »En ung Pige bør gives en saadan Opdragelse,« sagde han engang, »at hun kan passe til Selskab for en Dronning og tillige gives en saadan Undervisning, at hun kan fungere som Gouvernante, om hun har Lyst.«

At et saadant Familieliv og en saadan Opdragelse maatte virke mægtigt paa Børnene i dette Hjem, siger sig selv. De 5 af hans Børn, der blev voxne, har ogsaa hver for sig modtaget i Arv endel af den Sneedorff-ske Aand og søgt at frugtbargjøre den, hver i sin Kreds.

Uagtet det nu er 60 Aar siden, Sneedorff døde, og uagtet de færreste af hans Efterkommere har seet ham, — har dog hans Minde endnu ikke liden Indflydelse i Slægten: »Det var en Sneedorflsk Tanke«; »det vilde Admiral Sneedorff aldrig have gjort« og lignende Ytringer høres jævnlig den Dag idag mellem hans Descendenter.

Som en Prøve paa Sneedorffs franske Stil indtages her et Uddrag af et til en engelsk Stormand stilet Brev, skrevet for det mulige Tilfælde, at hans Søn skulde falde i engelsk Krigsfangenskab.

Copenhague ce 20 de Fé vrier 1811.

Milord.

Ne jugez pas une présomption trop grande la liberté, que je prends de vous adresser ces lignes pour vous2 7

recommander — en cas que le sort de la guerre amenåt dans votre patrie mon fils ünique — eet objet de ma tendresse paternelle.

Il sert son Roi et sa Patrie comme lieutenant de marine, mais n'ayant que 17 ans, jugez mon inquiétude, sil encourirait å eet age l'oisivité, l'abandon et peüt étre la misere d un emprisonnement. Vous savez, que la bonne société et l'occupation utile est l'ether de Tårne humaine comme la propreté Test du corps.

Je me suis aussi donné la liberté d'adresser mon fils å votre digne arni, le marquis de Sl i g o. J'ose dire de mon fils qu'il a le coeur bien né et qu'il ne fera jamais rougir ses protecteurs. Il a une ambition jusqu'ä étre sensitive. Vous le trouverez toujours de la franchise, jamais de l'importunité. Il n'aura jamais le courage de vous faire une demande, mais votre moindre bonté ne s'effacera jamais de son coeur.

Je participe avec tout Danois le respect, que votre amour pour la justice et vos principes immuables de droiture vous ont mérités. Vos discours avec l'empereur de Russie et dans la haute chambre anglaise sur l'événement fatal de Copenhague, vous ont acquises le suffrage unanime de tous les hommes de bien.

Permettez etc.

Son Excellence Mr. le Baron de Hutchinson, Pair d'Angleterre, Lieutenant-Général, Chevalier de l'ordre de Bath etc.

Anm. I Admiral Sneedorffs Optegnelser staar Lord Hutchinson omtalt saaledes: »Efterat Napoleon 1799 paa en Fregat havde forladt Egypten, sendte England en Armee derhen under General Abercromby. Hutchinson var Ar-2 7

méens Næstkommanderende. Den slog den franske Armée under General Menou total ved Alexandria. Abercromby faldt. Hutchinson fuldendte og forfulgte Sejeren og blev siden Baron af England og har som saadan Sæde i det engelske Overhuus. 1806 blev han sendt over Kiøbenhavn til Preussen for at assistere Rusland og Preussen med militaire Raad i Anledning af sidstnævnte Lands Besættelse af de Franske. Jeg giorde hans Bekiendtskab hos den engelske Minister i Kiøbenhavn, Mr. Garlike. Efter den sørgelige Begivenhed i Kiøbenhavn 1807 har den ædle Hutchinson saavel i en ofFentliggiort Samtale med Keiser Alexander som i sine Taler i Overhuset ført et Sprog, som viser, hvor høi-lig han afskyede de engelske Ministres Fremfærd mod Danmark. Herfor er han almindelig agtet ikke alene i Danmark, men i hele Europa. Foruden at være en udmærket Militair er han tillige Videnskabsmand. I sin Adfærd er han ganske jevn som næsten alle virkelig store Mænd. Han giør meget af Sø Etaten.«

Om Benjamin Garlike anfører han, »at han er en i visse Henseender synderlig, men dog en fortræffelig Mand med en høi Moral. Han er saa god Dansk, at det engelske Ministerium 1807 maatte løse ham af fra sih Minister-Post i Kibhn. og bruge den i hele Europa foragtede og nu i Amerika forstødte Mr. Jackson til i Kiel at giøre vor Kron-prinds den nedværdigende Proposition om Flaadens Udlevering. Han er meget savnet i Kiøbenhavn.«

Om Marquis of Sligo skriver han: »Dennes Familienavn er John Dennis Browne. Jeg giorde hans Bekiendtskab 1782 paa hans Countryseat: Westport i Irland, hvor der gik fyrsteligt til, og har faaet Hilsener fra ham gjennem vor Minister i Lissabon, Kammerherre Georg Kaas. Han er givt med en Datter af den store Admiral Grev Howe, som undsatte Gibraltar i den americanske Krig og som i Cana-len slog den franske Flaade under Villaret de Joyeuse d. Vö 1792. Lord Hutchinson er hans intime Ven.«Tung er Ungdommen i den tænkende Opdragers Haand.» (H. C. Sneedorffs efterladte Digte, S. 153)-• Tak og Hæder hilste ham Fra hans Skoles kiække Skare.»

II.

Admiral Sneedorffs Virksomhed som Kadetoffieer og Kadetehef.

1786—1824.

H. C. Sneedorffs medfødte Chefsegenskaber. Hans Videnskabelighed og Administrationstalent. Hans Reformer ved Akademiet. Kongens og Udlandets Anerkjendelse. Hans vidtløftige Korrespondance. Akademiets Pengeaffærer. Et Brev fra Premierløitnant H. C. Bodenhoff. Sneedorffs mindre gode Forhold til Admiralitets-Kollegiet. Hans Taler. Anekdoter.

«Søkadetakademiets Hæder var hans Øiesten, dets Ære var ham dyrebar som hans egen», siges om ham i «Kjøbenhavns Skilderi« for 19/io 1824.

Førstegang man hører Løjtnant Sneedorffs Navn i Forbindelse med Akademiet var i 1778, da han omtrent halvandet Aar efter at være bleven Officer søgte om at blive Hjælpelærer i Navigation ved samme.

Men denne hans første Nærmelse til Akademiet lykkedes ikke. Han fik nemlig ikke Posten, fordi Kadet-3°

chefen, Kommandør Kaas1), oplyste, «-at Sneedorff vel besad et ypperligt Genie, men at han som Kadet havde havt et meget hidsigt Naturel og derfor var uskikket til at undervise Kadetter». Hans Hidsighed hører man aldrig senere Tale om. Han har fra den Tid af forstaaet at holde den i Tømme.

Først 8 Aar derefter lykkedes det Sneedorff, — men da rigtignok ogsaa for Resten af sit Liv, eller i 38 Aar, — at blive ansat ved Akademiet, idet han i 1786, 27 Aar gammel, blev Kadetofficer2).

Hans Chefer, Admiral J. B. Winterfeldt3) til 1792 og Kommandørkaptein A. H. Stibolt4) til 1797 viste ham megen Tillid, og han fik allerede længe før, han blev Chef, Indflydelse paa Forholdene ved Akademiet. Sommeren 1788 besørgede han Akademiets Flytning fra det store Hus i Fredericiagade, som det havde benyttet i 20 Aar, til det Palæ paa Amalienborg, som nu benyttes af Danmarks Kronprinds og som indtil da havde været Landkadetakademiets Lokale. Akademierne byttede nemlig Hus.

Aaret efter, altsaa 1789, blev Sneedorff Næstkommanderende5) ved Kadetkorpset og tillige iste Lærer i

Sømandskab ved Akademiet.

x) Christian Ulrich Kaas, f. 1730, gik af som Kommandør 27/s 1789.

2) Se dansk Arkiv for Søvæsen 186?, 7de Bind, Side 195. Side 200 staar vistnok anført, at Sneedorff blev Kadetofficer 1780, men det maa være en Trykfeil for 1786.

8) Jørgen Balthazar Winterfeldt, f. 1732, † 1821, Kontreadmiral 1796, Viceadm. 1799, Admiral 1804.

4) Andreas Henrik Stibolt, f. 1738, † 1821, tog Afsked som Kom.kapt. 1797.

5) Se Anm. Side 14.3i

8 Aar derefter blev han, 38 Aar gammel, Chef for Kadetkorpsetx).

Sneedorff synes af Naturen at være født til at blive andres Veileder og Opdrager. Hans Karakter, Aandsretning og Uddannelse gjorde ham selvskreven dertil. Paa samme Tid som han var en karakterfast Mand, der aldrig svigtede Sandhed og Ret og som aldrig tillod sig en Partiskhed, var han tillige en aaben og sympatisk Personlighed, der vakte ubegrændset Tillid. Trods hans Humanitet og det ham medfødte Alsind var han en stor Menneskekjender. Han havde af Naturen et ofte beundrende, altid anerkjendende Øie for Næstens gode Sider, men han havde tillige trods sit poetiske Syn paa Livet en skarp og træffende Opfatning af hans Feil. Dernæst var han en konsekvent og streng Mand, der dog ingenlunde hildedes i Regler og Systemer, dels fordi hans originale Natur tillod ham at opfatte hvert foreliggende Tilfælde paa en selvstændig Maade og dels fordi han var en for sin Tid sjelden uafhængig og frisindet Mand, der holdt meget af, at hans underordnede udtalte sig aabent og freidigt og at de sagde ham rentud deres Mening.

Tillige var han en kundskabsrig og veltalende Mand, hvis Samtale var frisk og fængslende og hvis mundtlige

x) Det danske Søkadetkorps oprettedes under Kong Frederik den 4de 1701, Søofficersskolen under Danmarks nuværende Konge d. l/s 1869. Kadetakademiets Lokale var paa Gammelholm fra 1701—37, i det gamle Operahus i Akademigade (Fredericiagade) fra 1737—88, i den nuværende Kronprindses Palæ paa Amalienborg fra 1788—1827, i Bredgaden (mellem Frederiks Hospital og Grønningen) fra 1827—65, paa Orlogsværftet paa Christiansholm fra 1865—69, siden 1869 i Nyboder.2 7

og skriftlige Henvendelser ved deres fyldige Indhold og skjønne Form ikke alene gjorde et dybt Indtryk paa Tilhørernes Reflexion, men ogsaa paa en eiendommelig Maade begeistrede disse. Han var en klartseende Mand, der forstod, hvad der i det foreliggende Tilfælde burde foretages, og en energisk Mand, der magtede at drive sin Villie igjennem. Naar nu dertil kommer, at han var en elskværdig Natur, der undte Næsten alt Godt, at han benyttede den Indflydelse, han havde paa høiere Steder, til at skaffe sine Underordnede en Række Fordele, samt at han forstod at gjøre sig afholdt af alle sine Officerer, Lærere og Kadetter — samt at han, dels ved sit grundige Kjendskab til Skibskonstruktionen og til alt, hvad der henhørte under Navigationen, dels ved sin bestemte °g dog humane Kommandoførsel, støttet af en smuk og usædvanlig kraftig Stemme, var en dygtig Skibschef — saa er det visselig fuldt berettiget, at man har kaldt ham: et Mønster for en Kadetchef.

»Udrustet med heldige Naturgaver,« siger H. G. Garde om ham, «udviklede denne ædle Mand en Iver og en Takt for Opdragelsen, der har gjort ham uforglemmelig i Marinen. Ham skyldes det, at Akademiet med rette blev anseet for sin Tids første Læreanstalt.«

Nogle af hans Elever, som endnu levede i min Ungdom, har meddelt mig, at naar hans Kadetter havde forseet sig, saa var det Ubehag og den Ydmygelse, som foraarsagedes dem ved at blive straffede, for Intet at regne mod den nagende Fornemmelse, de følte ved at vide, at de gjennem Forgaaelsen havde paaført deres Chef en faderlig Sorg.

Om man vil sige om ham, at han var en populær2 7

Chef, da er det ikke en fyldestgjørende Betegnelse. Thi den Tryghed, hvormed paa den ene Side hans Underordnede aabnede sit Hjerte for ham, kastede sine Sorger ned for ham, og hvormed de stolede paa hans

Forstaaelse og Diskretion, og den usvigelige Interesse, de gode Raad og den gode Hjælp, som han paa den anden Side altid ydede dem — det gjorde, at Forholdet mellem dem og ham nærmest maa betegnes som patriarkalsk, fælles for dem alle og dog af speciel Natur for hver enkelt.

At Admiral Sneedorff var anseet for at være streng, hvor det gjaldt at stramme Disciplinens Jernbaand om de unge frihedslystne Villier, men at han i Virkeligheden var mild, hvor det gik an — har faaet et smukt Udtryk i følgende om ham skrevne Linier:

«Streng han hævded' Dydens Bud, Ærens Værd han gav ei Lige, Mild han Glæden lokked' frem, blid han Kummeren bød vige.>

Den nuværende Chef for den danske Søofficerskole, Hr. Kommandør m. m. W. A. Carstensen, der har gjort sine Forgjængeres Virken og Personlighed til Gjenstand for et grundigt Studium, har sagt mig, at uagtet han vurderer hver og en af dem høit, saa er der dog ingen af dem, som han — naar alle Hensyn tages — sætter saa høit som Admiral Sneedorff.

Man har fortalt om Sneedorff, at han for sin Del «ansaa det at uddanne Officerer til den danske Marine for at være Livets skjønneste Opgave». Men det er ogsaa sagt om ham, at den Kjærlighed, han indpodede de unge Søkrigere til det danske Flag, den danske Marine

og til deres egen Ære, var af saa høi og specifik Natur, at den hos enkelte af dem udartede til et Standshov-mod, hvilket man forresten, uagtet man beskyldte ham for at være dets Ophav, dog ikke mistænkte Admiralen selv for at lide af. Vistnok var det saa, at

«Flagets Ære var hans Lyst. Rorets Magt hans kjære Tanke;»

men paa den anden Side var han en fordomsfri Mand, der altid gav Enhver Sit, saa den nævnte Beskyldning neppe har havt dybere Rod. Selv om saa var — Honny soit, qid mai y pensel Admiral Hedemann anfører (1862) i denne Anledning, «at Eleverne ofte gaa videre end Mesteren har tænkt at føre dem».

At Admiral Sneedorff holdt sig ä jour med Søviden-skabens Fremskridt og nøie studerede Alt, hvad der i Udlandet skreves eller foretoges i hans Fag, er vel kjendt:

«Flittig gransked han og nød Lærdoms sande Frugt, Kundskab, Visdom prydede hans Sjæl.»

Sit Digtertalent derimod forsømte han. Men det gjorde han med velberaad Hu, om end under Kamp med sig selv. Nemlig for at faa Tid til Studier og derved vedligeholde sin Autoritet i nautiske Spørgsmaal, for ogsaa i den Retning at foregaa Akademiets Lærere og Kadetter med et godt Exempel og for ikke at fristes til at forsømme sin daglige Dont.

Paa Admiral Sneedorffs organisatoriske og administrativ e E vne haves mange Beviser. Fyldigs: viste den sig maaske under hans korte, men effektive Optræden i Norge 1807, men da denne vil blive be-35

handlet i et særskilt Afsnit (III) i denne Bog, skal her kun kortelig dvæles ved hans Virksomhed som Kadetchef.

Jeg skal begynde med at afskrive endel af en Artikkel, som Sneedorff til Selvforsvar ansaa sig nødt til at offentliggjøre i Minerva 1798 og som er oversat paa Svensk 1799 i Baron d'Albedyhls: Skrifter af blandad innehåll. Den giver en Oversigt over, hvad han allerede dengang — kun 1 Aar efter at han havde overtaget Chefsskabet for Akademiet — havde udrettet. Artiklen var fremkaldt ved nogle uhyggelige Rygter, ifølge hvilke Kadet I T. Heyberg1) skulde være bleven ilde behandlet ved Akademiet og ombord i Kadetfregatten under Sneedorff. Disse Rygter fandt hos Mange Tiltro, da den Maade, hvorpaa Løitnantens Fader, Amtmand Heyberg paa Bornholm, bekjendtgjorde Sønnens Død, gav dem Næring.

«Jeg har længe,» skriver Sneedorff, «ønsket at træde frem for den store ubestikkelige Dommer, Publicum. Jeg har længe vidst, at Bagtalelsen har sneget sig om iblandt Det, for at berøve mig min borgerlige Agtelse og Dets Tiltro Jeg har længe lidt ved at vide, at mine Venner

m'g ukjendte Hædersmænd forgjæves kjæmpede for mig, overdøvede af Stentorstemmer.

Hidtil var jeg ikke saa lykkelig at faa nogen gyldig Ret til at fremstille mig for Publikums Domstol, thi enten mødte min Modstander med lukket Vizir, eller han afskjød sine Pile uden at angive mod hvem. Men nu

') Født 1773, Kadet 1783, afskediget ,l/io 1793 efter 10 Dage tidligere at have erholdt Sekondleitnants Karakter.

har det bestemte og almindelige Øiekast, man har faaet Publikum til at hefte paa mig, givet mig Ret til at udtale mig.

Man har sagt Publicum, at jeg forstod den Kunst at faa C ad etternes Skjæbner til at hænge alene af min Villie. Man har derved villet bedrage Det saa grovelig, at jeg nu maa bevise, at det er ene paa mine Forslag, at der forlængst er truffet Foranstaltninger ved Akademiet, hvorved der er høieste moralsk Umulighed i, at nogen Cadets Skjæbne kan ligge i enkelt Mands Haand.

Det er paa mit Forslag, at Dommernes Antal paa Cadetfregatten af Collegiet er forhøiet fra 2 til 3 og nu til 4, hvoraf de tvende ere omskiftende.

Det er paa mit Forslag, at Collegiet har forhøiet Dommernes Antal i enhver af de Videnskaber, som læres i Land, fra 3 til 4 og i de vigtigste Videnskaber til 6.

Det er paa mit Forslag, at Summen af de Værdier i Tal, som hver Cadet faar ved Middeltallet af ovennævnte Domme, alene og uden Undtagelse bestemmer hans Forret til Gage, Avancement, Udcommandering og til alle Emolumenter, og det paa saa simpel og præcis en Maade, at den yngste Cadet selv kan tilcalculere sig sin Ret efter Regler, som derfor ere opslaaede paa In-stitutets Læresale.

Det er endelig paa mit Forslag, at det sidste Stød er given Partiskheden, i Fald den skulde vove at indtrænge sig i en af Fædrelandets Helligdomme, derved, at ikke alene Examinandi selv trække deres Spørgsmaal ud, men tillige ved, at enhver Dommer er forbunden til ikke at udtale sin Mening for nogen af de Meddømmende2 7

førend i det Øieblik, da Dommene i alles Nærværelse afleveres, summeres og Middeltallet beregnes.

Det er ved disse Forslag, at Stormandens og Demagogens Søn ofte faldt, medens den ringere Middelstands og den stille, fredelige Borgers Søn bestod.

Men i 12 Aar at have tilbageskikket enhver Foræring, bortvist ethvert Bevis paa Forældres Godhed for mig; —at have været den første, der methodisk lærte Ca-detterne Sømandskab og Orlogstjeneste; —at have bevirket, at de ved hensigtsmæssige Examina bleve nødte til at lære alle de Videnskaber, der foredroges paa Akademiet; — at have det Uheld, at oplyste Mænd blandt dette Instituts Lærere og Foresatte ere mine varme Venner, uagtet jeg har meer end fordoblet deres Arbeide og Ansvar. — Men endelig, hvad der er det værste, efter saa-megen Uret at nyde Beviser paa Regjeringens Tiltro — dette, ærværdige Publicum, ere mine Forbrydelser.

Hvo, der kan overbevise mig om andre, hvo, som kan fremstaa og bevise den mindste Urigtighed ved en eneste af de Data, jeg har anført — ham fremkalder jeg herved til at møde mig for Publicums Domstol.»

Der skulde meget til, at en Mand som Sneedorff, der aldrig fandt sine egne Handlinger gode nok, at han skulde udtale sig saa djærvt i egen Sag. Men naar han følte sin Ære krænket, da fandt han ethvert ærligt Middel til at rense den berettiget, selv om det forøvrigt stred mod hans Natur.

Forinden Sneedorff blev Kadetchef, pleiede Kadetterne om Sommeren at fordeles paa alle de Krigsskibe,2 7

som for Aaret udrustedes til Togt. Deres Avancement til Officer foregik da eftersom de forskjellige Skibschefer foreslog dem dertil. Denne mangelfulde Ordning blev ved Sneedorffs Forslag forandret saaledes, at Kadetterne ikke maatte avancere paa disse Togter. Derefter blev det i 1793 bestemt, at der aarligen skulde udrustes et eget Kadetskib, paa hvilket alle Kadetter var samlede under Kommando af deres egen Chef eller Næstkommanderende. I 1789 finder vi Sneedorff ombord paa Lovise Augusta, i 1790 først paa Orlogsskibet

Indfødsretten og derefter paa Fregatten St. Thomas, i 1791 og 92 paa Kronborg, i 1792 paa Fregatten Fredriksværn og 1794 først paa Neptunus og saa paa Orlogsskibet Nordstjernen. I 1795 og 96 var han atter paa F r ed riks vær n, som han førte helt fra 1797 til 1801. I 1801 og 5 førte han Linieskibet Seyeren, i 1804 og 7 Linieskibet Lovise Augusta, i 1806 Linieskibet Pr. Christian Frederik med Briggen Fama som Tender, i 1807 samme Skib'med Briggen Lo ug en som Tender o. s. v.

Aarsagen til, at man i 1802 maatte benytte et Linieskib til Kadetskib og ikke længer kunde lade sig nøie med en Fregat, var den, at Kadetantallet i det nævnte Aar var steget til 96. Efter den ærefulde Batalje den 2den April 1801 meldte der sig saaledes 13 unge Mennesker, der var Kandidater eller Studenter, og som alle blev antagne. Se Sneedorffs Henvendelse til disse i hans Tale 1801.2 7

Noget al det første, Sneedorff bestræbte sig for som Kadetofficer, var at skaffe Kadetterne nye og hensigtssvarende Lærebøger. Med sin sædvanlige Energi fik han udvirket en kongelig Resolution af 13/i 1798, hvorefter de manglende Lærebøger skulde søges udarbeidede.

Sneedorff tilkaldte nu dygtige Lærere, opfordrede dem til at forfatte Lærebøger, hver i sit Fag, opmuntrede dem ved sin levende Interesse for deres Fag, hjalp dem ogsaa med selve Arbeidet og skaffede flere af dem — i Lighed med, hvad alle hans Officerer allerede havde faaet — fri Bolig paa Akademiet. Tillige fik han deres Løn betydelig forhøiet. Ifald de fremdeles viste sig værdige, skaffede han dem tilsidst en god Pension, som oftest den hele Gage. Paa denne Maade saa Vlügels Mathematik, Dichmanns danske, Schneiders engelske og Le Juges franske Grammatik Lyset.

Selv udarbeidede han en Plan for en systematisk Undervisning i Sømandskab, der var saa klar og bestemt, at den befulgtes ved Akademiet i Aarrækker efter hans Død. Han skrev ogsaa en ypperlig Lærebog i S 0-t ak tik, der blev udgivet 1799 og gjorde et Udtog af Signalbogen.

Efterhaanden blev der indført Lærebøger i alle Fag, hvorved den hidtil brugte Afskrivning efter Lærerens Manuskripter bortlagdes. At Undervisningen herved fik et kraftigt Stød fremad siger sig selv, hvorfor ogsaa Resultatet blev, at Sneedorff kunde dimittere Kadetter, der besad langt flere Kundskaber end hidtil havde været Tilfældet.

I Pengeaffærer saa Admiral Sneedorff aldrig paa egen Fordel, derimod udvirkede han særdeles meget forat skaffe Akademiet forøgede Indtægter. Den Skik, at Kadetchefen skulde bespise Kadetterne, naar de var tilsøs, hvoraf Chefen havde pekuniær Fordel, afskaffede Sneedorff, ligesom han tillige afskaffede en anden Indtægt, som han ogsaa fandt upassende, nemlig den, Chefen havde havt ved at anskaffe Uniformer til Kadetterne.

Gjennem sin Indflydelse hos Kronprindsen, der siden d. 17de Mai 1792 havde overtaget Præsidiet i Admiralitetskollegiet, hvilken Indflydelse holdt sig lige til nogle faa Maaneder før Sneedorffs Død, lykkedes det denne at skaffe alle de ved Akademiet ansatte Officerer og Lærere en Gage, der var dobbelt saa stor som den tidligere.

Til Supplering af Akademiets Bibliothek og Instrumentsamling fik han anvist 100 Rdr. og samme Beløb til Instrumentpenge for enhver til Officer dimitteret Kadet.

Det lykkedes ogsaa Sneedorff at faa en af Kjøbenhavns Rigmænd ved Navn Hee Wadum til at testamen-tere en Sum af 3320O Rdr. til Akademiet. Renterne heraf udbetales den Dag idag til Kadetterne, saa omtrent hver 5te Kadet nyder godt deraf. Unge danske Søofficerer, der studerer i Udlandet, kan ogsaa, saavidt vides, erholde Understøttelse af dette Legats Renter.

Under Krigsaarene skaffede Sneedorff Akademiet 2 % af de 30 %, som Regjeringen havde forbeholdt sig af de rigelig indkommende Prispenge. For Akademiets Vedkommende løb dette op til 10000 Rdr., hvilken Sum Sneedorff efter Krigen indbetalte til Kadetkassen. Renterne heraf gik til Understøttelse af Lærere og Elever.

Han udvirkede tillige Bestemmelser for, at udygtige Aspiranter ikke længer som tidligere kunde komme ind2 7

paa Akademiet. Han sørgede for, at Kadetterne aarlig paa Kjøbenhavns Rhed foretog Øvelser med Kanonchalupper. «Det er høist beklageligt,» siger H. G. Garde, «at disse nødvendige Øvelser ophørte omkring

1807 og at Undervisning i Flaadetaktik ved Sneedorffs Død standsedes i næsten 20 Aar.»

Sneedorff indførte Undervisning i Folkeret og dansk Lov. Ligeledes indførte han (Aar 1800) Undervisning i Gymnastik, hvilken hidtil var ukjendt ved Akademiet, hvorhos han indrettede et Fxercerbatteri i Gaardsrummet. Han fastsatte Examensregler, der endog 30 Aar senere er blevne efterlignede ved den militære Høiskole og ved den polytekniske Skole i Kjøbenhavn.

Garde siger ogsaa bl. a. om ham, «at han bibragte sine Elever en Fædrelandskærlighed, der har staaet sin Prøve i hæderlige Kampe, at han som Skibschef var et Mønster, at han stedse var beredt til med Raad og Daad at bistaa sine Elever, og at han aldrig af personlige Hensyn tabte Marinens Interesser afsigte.»

Kommandør, senere Viceadmiral J. Olfert Fischer (f. 1747, † 1829) anfører under d. 28de Nov. 1802, at hans Saar ikke havde tilladt ham selv at affatte Rapport om hans Deltagelse i Slaget d. 2den April 1801, hvorfor han overlod det til «en af mig agtet Mand, H. C. Sneedorff, hvis varme Patriotisme jeg fuldelig kjendte. Jeg har fundet, hvor rigtigt mit Valg har været.»

Som allerede fortalt, førte Sneedorff om Sommeren i Regelen selv Kadetskibet, navnlig i Nord- og Østersøen og ledede da med den største Omhu og Sam vittig hedsfuldhed Kadetternes praktiske og teoretiske Undervisning i alt, hvad der henhørte til Sømandsvæsenet.2 7

Han havde altid et skarpt, men kjærligt Øie for deres Adfærd og Fremtræden saavel ombord, som naar de havde Landlov. I sidste Tilfælde pleiede han sammen med Skibets Officerer at ledsage Kadetterne, naar de besaa fremmede Stæders Seværdigheder, ligesom han gjerne, helst i en Have eller paa et andet smukt Sted, spiste til Middag sammen med de Kadetter, der ikke havde Bekjendtskaber iland.

Under det daglige Samliv ombord søgte han altid at styrke deres Kjærlighed til Fædrelandet og Sømands-standen ; i sine Samtaler med dem trak han gjerne frem et eller andet Emne af Interesse, ligesom han i det hele taget paa den ham særegne varme og fængslende Maade altid fremholdt ædle og høisindede Anskuelser.

Omtrent 1803 havde Sneedorff udført de vigtigste af sine organisatoriske Forbedringer ved Akademiet, hvorfor dette fra den Tid at regne havde naaet det Høidepunkt af Anseelse, hvorpaa det siden holdt sig. Elevantallet var da 70 Kadetter og 30 Volontører. Formuende Folks Børn, der tidligere havde søgt den teoretiske Undervisning ad privat Vei, foretrak nu at lade deres Sønner helt og holdent undervise ved Akademiet.

I Krigsaarene fra 1807—14 udviklede han en energisk Virksomhed for — trods de vanskelige Forhold — fremdeles at skaffe Marinen duelige Officerer. «Dette var maaske hans største Fortjeneste,« siger Admiral Hedemann om ham i sin Afhandling om Akademiets Historie. I teoretisk Henseende nedsattes Fordringerne noget, dog mod, at de til Officerer udnævnte Kadetter efter2 7

Krigen maatte tage Examen i Artilleri m. m.; i praktisk Henseende uddannedes Kadetterne i denne Periode ved, at en Brig krydsede i Sundet i 15 ä 20 Uger ad Gangen under Kommando af en Kadetofficer, der stod under Sneedorffs Inspektion. Den ældste Kadet ombord fungerede som Næstkommanderende; omtrent 40 Kadetter deltog turvis i disse Øvelser. Akademiet vedblev saaledes sin Virksomhed under alle disse Trængselens Aar, og det lykkedes Sneedorff at bestemme Anciienniteten mellem dem, der indstilledes til Officerer, paa en saa korrekt Maade, at man aldrig hørte en Klage over Forurettelse.

I 1812 foreslog han, at Examen i Bividenskaber skulde bestaaes, inden Kadetten foresloges til Officer, hvorpaa Kollegiet dog først i 1819 gik ind.

Som Motiv for Sneedorffs Udnævnelse til Ridder af Danebrog d. 28/i 1809 staar der i Ordenskapitlets Protokol I, S. 189 anført følgende:

«Har særdeles Fortjenester af at have forskaffet Marinen duelige Sø-Officerer.

Mange kiække og med alle fornødne Kundskaber udrustede Officerer, som nu ere en Hæder for deres Stand, have under ham erholdt deres Dannelse.»

Rygtet om den udmærkede Maade, hvorpaa Admiral Sneedorff bestyrede det danske Søkadetakademi, naaede ogsaa andre Lande, saa at flere fremmede Monarker samt den amerikanske Regjering henvendte sig til ham med Anmodning om at udarbeide Planer for lignende Indretninger i deres Riger. Det østerrigske Marineinstitut, der oprettedes efter Napoleons Fald, blev ogsaa for endel2 7

ordnet efter en af Sneedorff udarbeidet Plan. I den Anledning var det, at han af den østerrigske Keiser Frantz II i August 1821 udnævntes til Kommandør af Jernkroneordenen — «décoration aussi rare que distinguée,» som Grev Chr. Bernstorff udtrykker sig i et Brev til Sneedorff — med hvilken Udnævnelse der fulgte Titel og Rang af østerrigsk Baron, hvoraf Sneedorff dog aldrig vilde benytte sig. I Juni 1823 udnævntes han i lignende Anledning af den franske Kong Ludvig XVIII til Officer af Æreslegionen, hvilken Dekoration overleveredes ham d. 5te Oktbr. s. A. af Marquien af St. Simon.

Det laa i de daværende Forholds Natur, at Sneedorff maatte udfolde en stor Korrespondance ved Akademiet. Jeg har seet ikke mindre end 11 Protokoller og 9 Pakker Breve skrevne af ham. Heriblandt findes mange interessante Ting. For Ex. hans logiske og fyndige Indstilling til Kollegiet af 27/s 1799 i Anledning af, at Auditør C. F. Ursin havde nægtet at udlevere Kadetkorpsets Forhørsprotokol, i hvilken Sneedorff i Egenskab af Korpsets Chef ønskede at gjennemlæse Referatet af et nylig afholdt Forhør over en Kadet, der var kommen i Krangel med en menig Garder. Under 3die Juni næstefter bestemte Kollegiet i denne Sag, at Auditøren havde enten at give Chefen en Afskrift af Protokollen eller laane ham den, naarsomhelst han maatte ønske det.

Der findes ogsaa paa Akademiet endel Erindringsbøger fra Sneedorffs Tid. De viser, med hvilken Omhu

han tog sig af enhver Sag, stor eller liden, der vedkom \Kadetterne. Saaledes staar der f. Ex. i en saadan Bog for 1799, at Vadskerkonen Bolette har faaet Instrux om herefter at vadske og reparere Kadetternes Tøi for halv Pris, af hvad det koster i Byen, for en Skjorte 4 ß, for et Par Lagener 6 ß o. s. v.

Under 12/3 1800 skriver han, at det er Kadetterne forbudt at indfinde sig ved Opløb eller Ildsvaade.

Den 31/3 1807 bestemmer han, at ingen Kadet maa ansøge Noget hos Chefen uden en Officers Paaskrift, samt at Kadetinstruxen maa oplæses hvert Aars iste April og i ste Oktbr. — Enhver Indehaver af en Charge ved Akademiet ligetil Portneren havde sin skrevne Instrux.

I Bogen for 1813 staar en Notits, der viser, hvor langt Kadetternes Svømmefærdighed da blev drevet:

Den, der svømmer 12,000 Alen, faar 3 Dages Lov; desuden faar han for hver 500 Alen, han svømmer derover: i Dags Lov. — Engang svømmede 2 Kadetter 13,000 Alen uden at hvile sig.

Alle Meldinger lod han ske skriftligt efter fastsat Norm.

Han drog Omsorg for, at de ældre Kadetter ikke straffede eller mishandlede de yngre, — en skadelig Slendrian, som man dengang neppe arbeidede tilstrækkeligt mod i nogen Marine.

Som et Bevis paa, at Sneedorffs Kadetter bevarede ham i taknemlig Erindring, længe efterat de havde forladt Akademiet, kan her anføres nogle Linier af et Brev, som Premierløitnant Hans Carl Bodenhoff (f. 1791, † som Kommandør 1849) i August en Kammerat4 6

fra Reading i England, hvor han var bleven holdt som Krigsfange siden 2/s 1812:

«Vil De hilse den ærede Commandeur, at det vilde være mig uendelig kiært, i Fald jeg ved min Opførsel kunde bidrage noget til at belønne ham for al hans anvendte Flid for at forbedre en Etat, som han har lært os at være stolte af at tiene i. Kun den Lykke at indflette et Blad i den Laurbærkrands, der pryder hans Tindinger, ønskede jeg mig beskiæret, og alt, hvad jeg derfor maatte lide, vilde jeg bære med Glæde.»

I samme Brev klager Bodenhoff over, at han ofte har «rasende Smerter» paa Grund af sit Saar i Hovedet og over, at dette Saar har efterladt en Tungsindighed, som generer ham.

I det hele taget opvakte Sneedorffs Personlighed Beundring hos de unge Mænd, der stod i Tjenesteforhold til ham, og paa Grund af denne Beundring søgte de alle — mere eller mindre bevidst — at efterligne ham.

De i i ste Afsnit antydede Oplevelser, der forbitrede de sidste Maaneder af Admiral Sneedorffs Liv, var for det første, at Kollegiet bestemte, at den saakaldte «Ka-hytsexamen», der hidtil havde været afholdt iland efter endt Togt, fra nu af skulde holdes ombord, hvor Sneedorff ikke var med. Herved mistede han den Indflydelse, som han i de mange Aar havde havt og saa vel benyttet, paa Bedømmelsen af Kadetternes Dygtighed. At dette maatte krænke ham er klart.

Dernæst mistede han sin Konges Velvillie. Som før nævnt havde han i 40 Aar stadig holdt sig i stor Gunst hos Kong Frederik d. 6te. Med Kollegiet havde hanIOO

vistnok i nogle Aar staaet paa en spændt Fod, hvilket var ret forklarligt, da han altid havde faaet sin Villie igjennem i Akademiets Anliggender, uanseet om Kollegiet var af hans Anskuelse eller ei1). Men i 1824 skede der et Omslag i Kongens Yndest, uden at Aarsagen dertil har været at udfinde. Sneedorff fik strax et eftertrykkeligt Bevis paa, at Kongen nu var paa Kollegiets Side, idet han under 2den August s. A. af Kollegiet blev tildelt en skarp Tilrettevisning for Overskridelse af Myndighed.

Sagen var, at hans Næstkommanderende og mangeaarige, intime Omgangsven, Kaptein, senere Kontreadmiral Peter Wulff2), som det Aar førte Kadetskibet, klagede til Kollegiet over, at Admiral Sneedorff, naar han kom ombord i Fregatten, optraadte som Høistkom-manderende ombord.

Under 29de Juli 1824 afgiver Sneedorff i denne Sag en Erklæring, hvori han oplyser, at da han for 27 Aar siden overtog Kommandoen over Søkadetkorpset, overtog han tillige — ifølge Kongens (dengang Kronprinds Frederiks) udtrykkelige Ønske — tillige Kommandoen over Kadetskibet. Naar der i den senere Tid imellem var benyttet andre Chefer, saa var denne af Akademiets Chef meddelt Instruxer, gaaende i den yderste Detail angaaende alle Øvelser etc., hvilke InstruxersEfterlevelse er blevne kontrollerede ved Meldinger, afgivne i medsendte Protokoller.

') Saaledes udvirkede han f. Ex. i 1821, at Lærerne ved Akademiet Thorstenson og Brendstrup blev ansatte, den første som Amtmand paa Island, den anden som Klokker ved Holmens Kirke, uagtet at Kollegiet til disse Poster havde indstillet 2 andre Ansøgere.

s) Født 1774, † 1842, blev udnævnt til Kadetchef Dagen efter Sneedorffs Død, altsaa d. 14de Oktbr. 1824. Kontreadmiral 1840.IOO

«Man ymtede en Tid efter Krigen,» tilføier han, «om, at man vilde fratage mig Overkommandoen, men ifølge Hans Majestæts udtrykkelige Tilkjendegivende beholdt jeg den. Siden har jeg ikke med et Bogstav modtaget Ordre for, at denne Commando er mig frataget, men jeg har stadig modtaget Rapporter fra Chefen, saa jeg maatte anse mig forpligtet til at øve denne min Overkommando over Skibet.»

Under 2den August s. A. tilkjendegav Kollegiet Admiral Sneedorff i en Skrivelse, der var underskrevet af Steen Bille1), Grove og H. Holsteen2), at det var Kongens Villie, at Admiralen afholdt sig fra Kommando ombord. Hvorhos Kollegiet tilføier, «at Hr. Admiralen hermed vil finde Dem saavel belæret som advaret for Fremtiden.»

Om Admiral Sneedorff — efter hvad der tidligere var passeret i Sagen — havde eller ikke havde legal Ret til at optræde som Høistkommanderende ombord lige-overfor Kadetskibets Chef, naar han indfandt sig der for at inspicere Alt, hvad der vedkom Kadetterne — anser Forfatteren af denne Biografi sig for inkompetent til at bedømme. Heldigt vilde det vistnok have været, om Admiralen selv itide havde bevirket dette — maaske skjæve — Forhold forandret. Aarsagen til, at han undlod dette, laa, saavidt vides, deri, at hans Underordnede kavde betydet ham, at saadan Forandring ønskedes af

') Steen Andersen Bille, f. 1751, Kontreadmiral 1819, Viceadmiral 1829, † 1833.

2) Hans, Baron v. Holsteen, f. 1758, Kontreadm. 1828, Viceadm. 1834, Admiral 1835, † 1849.IOO

dem, hvorfor han fandt ikke at burde opgive en Ret, der tillige forekom ham at være en Pligt.

Naar man betænker, hvad Betydning det maatte have for en høit anseet Personlighed — pludselig og uden at vide

hvorfor — at se sig berøvet Enevoldskongens Venskab, som han rigelig og uden Afbrydelse havde nydt siden 1784 og man betænker Menneskenes Tilbøie-lighed til — dengang som nu — at støde til det væltende Læs, saa er det klart, at Admiral Sneedorffs Stilling som Kadetchef fra det Øieblik af var bleven uholdbar.

Men han blev sparet for flere Ydmygelser: Kort Tid efter denne Begivenhed lagde Gud den stærke Mand paa Sygeleiet og tog ham, som før fortalt, til sig nogle Uger derefter.

Naar Admiral Sneedorff er bleven sygmeldt, kan ikke med Bestemthed angives. Der findes i det danske Marineministerium Skrivelser fra ham af 24de August og 4de September 1824. Tillige findes der en Ansøgning af 7de September, der omhandler Behandlingen af hans og hans Hustrus Bo for det Tilfælde, at en af dem skulde afgaa ved Døden. Heraf kan maaske sluttes, at han er bleven syg i Begyndelsen af September.

Anm. Admiral Sneedorffs Efterfølgere i Chefsposten for det danske Kadetkorps er: „

Kommandør, senere Kontreadmiral P. F. Wulff, Chef fra 1824— 40; Kommandør C. C. Paludan, Chef fra 1840—46; Kommandørkap-tein, senere Viceadmiral C. E. van Dockum, Chef fra 1846—50; Kommandør E. Suenson, Chef fra 1850—63; Kommandør, senere Kontreadmiral R. C. M. Bruun, Chef fra 1863—69 ; Kommandør, senere Kontreadmiral E. F. Krieger, Chef fra 1869—70 og Kommandør IV. A. Carstensen, Chef siden 1871.

L'armée obéit, elie ne discute pas.

Napoleon I.

Admiral Sneedorffs Taler.

Som før nævnt var Admiral Sneedorff en sjelden veltalende Mand. Helt fra 1787, Aaret efter at han blev Kadetofficer, til sin Død i 1824 pleiede han hvert Aar, forinden Kadetterne gik ombord i Kadetskibet til de to aarlige Øvelsestogter, at holde en Tale til dem. I disse Taler udviklede han dels Disciplinens, dels Navigationens Vigtighed, ligesom han ogsaa deri indflettede saadanne Formaninger, som det forløbne Aars Begivenheder inden Kadetkorpset maatte give Anledning til. Flere af Talerne have et blivende Værd, andre indeholder Bidrag til Akademiets Historie, — alle vidner de om hans varme Hjerte og Kjærlighed til sine Elever.

I »Archiv for Søvæsen« 1840, No. 46—48 findes Uddrag af 5 af Talerne. Til disse henvises, idet her kun vil blive anført saameget af dem, at mar\ kan faa en Forestilling om det Sprog, hvori de er affattede, og den Aand, der besjæler dem.

Af en Tale, holdt 1787.

Mine Herrer! De ere atter her forsamlede under Danmarks Flag for at lære, baade at tiene værdigen under det og tillige i Tiden selv at føre det ubesmittet over Havet baade i den sikre Fred og i den herlige Strid for Fædrelandet.

I Orlogstienesten er Subordinationen Hoved-Drivfie-dren. Den uovervindelige Niels Juel havde kun været et enkelt ubetydeligt Menneske imod Sveriges hele Magt,5i

havde ei Subordinationen baade først dannet ham til at byde og siden givet ham den uhyre Kraft, at hans Ord i et Øieblik bevingede alle Dannerkongens Orlogsskibe. Derfor slog han ikke alene en Flaade, der var henved dobbelt saa stærk som hans, men han erobrede og til-intetgiorde næsten Halvdelen af den. Derfor giorde Gabel, hvad ingen Admiral før ham har giort: han gik i Strid med en Flaade lige saa stærk som hans, slog den og tog den heel, saa ikke en Baad blev tilbage, der kunde bringe Sverriges Konge Tidende om det uhørte Nederlag.

Man har beskyldt vor Tidsalder for, at der ei nu findes den Subordination som blandt Fædrene. Frankrige har nylig stræbt at ophiælpe dette ved nye og strengere Krigsartikler. Det vilde være et bittert Saar for vor i Aarhundreder berømmelige Sø-Etat, om dette ogsaa skulde ske hos os.

Nei, mine Herrer, det vil De ikke tillade. Det er i Dem, jeg seer den kommende Søkrigerskare, der engang

sammenbunden ved Subordinationens uopløselige Baand, skal værne om Fædrelandet lige saa mandig som Fortidens Jueler, Sehesteder, Gabeler og Tordenskiol-der. Enhver af Dem skjærpe sig derfor denne Dyd ret ind i Sielen, sætte sin høieste og fineste Ære deri, at lige saa rask og bestemt han er til at commandere, lige saa rede er han i samme Øieblik til med Villighed og Hurtighed at udføre, hvad hans nærmeste Foresatte befaler ham.

Ingen modtage nogen Ordre, af hvo det end være, uden med blottet Hoved. Ingen være langsom i at udføre det Befalede, men alle kappes om at være dristige

4*IOO

og adlydende, da gaar Orlogstienesten rap — da svæver Dannebrog herligt betient over Oceanet.

— — — Hvo, der elsker sit Land, elsker dets Ære, han stræbe i dyb Kundskab om sin Metier at adskille sig fra Arkelimesteren og Styrmanden ; han skille sig fra den raa Kaper ved blidere og retfærdigere Behandling af sin Undermand, fra Coffardimanden ved høiere Begreber om Æren, — overalt vise han, at hvor hans Pligt eller hvor hans Siels Høihed skulde lide det mindste for den største Vinding — der er han Mand.

— — — For at giøre Veien til Kundskab saa let som mulig, har jeg paalagt enhver Kvarterchef at lære sine Underhavende alt, hvad han veed. Jeg skal tillige om muligt hveranden Dag holde et undervisende Exa-minatorium i praktisk Sømandskab. Desuden bekjendt-giør jeg herved, ligesom paa forrige Tour, at det staar Enhver — fra den Yngste til den Ældste — frit for at giøre mig Spørgsmaal i Faget, fra det Allersimpleste til det Allervanskeligste, paa hvad Tid af Dagen han vil. Jeg skal besvare det, saavidt det er muligt eller tilstaa Dem, at jeg ikke veed det.

Dette er Formaalet, som jeg har at henvise Dem til, det er eens for Dem alle, og det er Veien, De har at betræde, den er ogsaa eens og lige aaben for Dem alle. Nu maa Enhver bruge sig saa godt han kan. Jeg opmuntrer Ingen. Jeg lokker ikke en Eneste eet Skridt længer frem, end han selv vil gaa. Jeg har fundet saa megen Lyst hos Dem, at jeg ikke tror det behøves, og jeg anseer tillige Orlogstienesten at være saa stolt og saa ædel, at det vilde være en Fornærmelse imod den at overtale Nogen til at elske den.IOO

Overalt er det min uomstødelige Mening, at den, der ikke af sand indvortes Drift brænder efter at være Søofficier, — han duer ikke til at være det, om han end havde den lyseste Forstand, det kiekkeste Hierte og den bedste Helbred.

Af en Tale, holdt 1789.

— — — Dette er Veien, mine Herrer, De skulle gaa, for at erhverve Dem Kundskab. Men ligesom Kundskab var det Første, saa var Kommando det Andet, jeg anbefalede Dem at lægge Vind paa, nemlig den sikre, rolige, virksomme Commando, der er en af de vigtigste Egenskaber for en Søofficer. Naturen kan vel have givet En mere Talent hertil end en anden; — men det er ikke det sterke Bryst eller det mandige Væsen alene, der udgiør Commando — det er snarere de roligen samlede Tanker, det tydelige Begreeb om, hvad man har at giøre, og den nøie Agtpaagivenhed med, at hvad man befaler ogsaa bliver udført. Dette staar i Enhvers Magt, og naar De bestræbe Dem herfor, vil overdreven Undseelse, der altid har sin Grund i Usikkerhed om man er sit Arbeide mægtig, ikke saa let være Dem til Hinder; den vil ved Vanen omsider rent forgaae. Det er et af Deres store Prærogativer, mine Herrer, at De fremfor unge Mennesker af andre Stænder tidligen lære at spille Mandens Rolle, tidligen betroes det vigtige Hverv at commandere, ikke alene den stolteste Maskine, Mennesket har opfundet, men endog et anseligt Antal Mennesker, der skulle styres med Kundskab og befales med Alvor.

Det Tredie, jeg anbefalede Dem, var Utrættelighed.IOO

Søofficieren har ingen Rastdag, ingen Time, om hvilken han forud kan bestemme, den vil jeg hvile i: Stormen og Fienderne have ingen bestemt Tid, paa hvilken de komme, man maa derfor altid være paa rede Haand. Men Dem, mine Herrer, anbefaler jeg denne Utrættelighed ikke alene i at være aarvaagne, active og driftige, men særdeles deri: til alle Tider og ved alle Leiligheder at være ufortrødne i at indsamle de Kundskaber, De kunne erhverve Dem.

Endelig er Subordinationen,—denne en Militairs ypperste og allernødvendigste Dyd, — den jeg med al den Overtalelse, jeg kan samle, maa formane Dem til og med al Strenghed maa holde over.

Foruden Iagttagelse af Subordinationen opefter, maa jeg især forestille Dem, hvor nødvendigt det er, at De omgaaes Deres Underhavende, saavel Matroserne som disses Underofficierer, med Alvor og altid holde dem paa behørig Distance, baade i og udenfor Commando. Den, der engang har giort sin Undermand til sin Ligemand, har tabt sin Ret til siden at befale over ham. Den, der engang har fornærmet sin Undermand, giver ham Ret til at fornærme sig, og en saadan Fornærmelse er gruelig. Det er derfor ikke alene Alvor, det er Høflighed, med hvilken de, som ere under os, skulle behandles. Dem, mine Herrer, hvis Ungdom endnu ikke tillader Dem at holde den sande Middelvei mellem Spøg og Familiaritet, Dem raader jeg aldrig at spøge med Mandskabet, aldrig at blande sig med dem, uden hvor De skulle befale dem.

Jeg vilde være lykkelig, om jeg havde tændt hos Dem det Forsæt: at arbeide sig frem i Kundskab, stræbeIOO

efter Commando, hærde Dem i Utrættelighed samt praktisere og holde over den strenge og sande Subordination. Min Glæde skulde da ved Enden af Togtet være stor, og Deres Recommendationer skulle vidne derom.

Af en Tale, holdt 1801.

Mine Herrer! Meer end 20 Gange stod jeg saaledes for Dem, hver Gang med Sjælen gjennemtrængt af Bevidstheden om det høie Kald, mig er givet: at staa i Spidsen for Fædrelandets Søkrigeres Opdragelse, hver Gang brændende af Iver for at svare til dette Kald og hver Gang stræbende efter at opflamme Deres Forsætter efter hastigt og sikkert at naa Deres høie Bestemmelse. Men aldrig har der trængt sig ind paa mit Hjerte en saadan Strøm af store og høitidelige Følelser, som i dette Øieblik.

Det er nemlig den uforglemmelige Anden Aprils Scener, der staa for min Aand. Hvorledes kan jeg, naar jeg seer hen til den Glands, der denne Dag blev udbredt over Danmarks Flag, kraftigt og værdigt nok tiltale Dem, der engang i Tiden skal betroes denne vor Stolthed og Helligdom ?

Dog, Opmuntring til at stride tappert for Fædrelandet, har aldrig været fornøden i den danske Orlogs-stand, den vil i dette Øieblik være overflødig; thi Nærværelsen af »Prøvestenens«1) Anfører og andre af hiin Dags Hædersmænd maa fylde ethvert Ungdomshierte

x) Linieskibet Christian d. 7de blev 1799 Blokskib med Navnet Prøvestenen. I Slaget d. 1801, da det blev ødelagt, kommanderedes det af Kaptein, senere Kontreadmiral L. F. Lassen, (f. 1759, † efter 1835).IOO

med brændende Længsel efter engang at værne om Fædrelandet som de.

I et Søslag beror Alting paa Officiererne.

Ingen Søbataille har bevist denne Sandhed klarere end 2den Aprils. Var det Sømænd, som udgiorde Bemandingen paa Danmarks Flaade den Dag? Ingenlunde. Det var Haandværkere, Dagleiere, Bønder, Mennesker af forskjellige Haandteringer, mange, som aldrig før havde betraadt et Skib, endsige tumlet en Kanon. Og dog tvistede disse saa længe om Seiren med Helten fra Abu-kir i Spidsen for en dobbelt saa stor Magt. Dog varede Striden her 4V2 Time, medens den hist varede 2V2 Time. Dog blev kun en Deel af vor Flaade Seirherrens Bytte, medens hist Alt maatte bukke under; og dog var Fiendens Tab større her end der, ja, større end det Tab, som Britanniens Flaade nogensinde har lidt.

Hvorledes forklare vi disse Ubegribeligheder? Dette er det, som er Gjenstanden for min Tale.

[Han skildrer nu med Liv Officerernes, store Opfindsomhed og Virksomhed saavel før som under Slaget og fortsætter derpaa:]

Denne store Dags Udfald var ikke Seir, men straalende Hæder for Danmark. Mænd, som nu staa her, have berettet, at Prøvestenen, uagtet den næsten bestandig havde 2 Linieskibe at slaaes med og længe en 40 Kanons Fregat, der skiød den langskibs, — dog tilredte ikke alene sine Modstandere, men jog endog Fregatten bort med et anseligt Tab. Charlotte Amalia, hvis Batteri var exerceret og bestyret af den Mand1),

l) Daværende Premierløjtnant, senere Kontreadmiral J. F. Bardenfleth, f. 1772, † 1833.IOO

der her ombord i Kadetfregatten har undervist og com-manderet Dem, mine Herrer, Charlotte Amalia med kun 13 Kanoner i Brug, hvoraf de Fleste tilsidst vare demonterede, laa under hele Slaget ved Siden af 74 Kanon Skibet Monarch, om hvilket Nelson melder, at det havde 210 Mand Døde og Saarede.

[Efter at have skildret endnu et Par Episoder i Slaget, ender han saaledes:]

Det er Eder klart, ædleste Venner, af hvad Vigtighed Officieren er i Søslaget. Derfor er det Eder klart, hvad Fædrelandet fordrer af Eder. Lad den ufortrødne, alle Vanskeligheder overstigende Flid, som 2den Aprils Mænd viste før Slaget, og den Ild og Anstrængelse, de viste i Slaget, være os et stort og uimodstaaeligt Exempel. Da vil Eders Arbeide ved Togtets Ende krones med Løn og maaske om ikke lang Tid med Hæder.

Eder, Medborgere1), som ved at give Slip paa Musernes stille Fortryllelser eller de Beqvemmeligheder, Handelsfarten indbringer, viste, at Kiærlighed til Fædrelandet brændte høit i Eders Hierter: Eder være vor inderligste Velkomst bragt. Vi skulle alle skjønne paa, at I foretrak vor Stand med alle dens Møier og Farer for enhver anden. Vi skulle være omhyggelige i at udfinde alle de Gienveie til Kundskab og Erfaring, vi skylde Eders Alder. Det skal blive et skiønt Syn at se Manden, Ynglingen og Barnet uden Fordom gaa Haand i Haand med hverandre til det store, deilige Maal: i Tiden at værne om Dannebrog som 2den Aprils Mænd giorde det.

l) Se Side 38.IOO

Af en Tale, holdt 1804.

Man beskylder vor Tids Ungdom for Mangel paa Agtelse mod de Ældre.

Forfædrene opdroge deres Børn strengere, lod dem lære mindre, men gaa frem næsten uden Veiledning ad Erfaringens langsomme, men sikre Vei. Derved blev der større Afstand mellem Manden og Drengen; thi denne saa op til hin som til et høiere Væsen, han ikke alene agtede, men frygtede.

Anderledes maa Forholdet være i vore Dage, da Drengen ikke alene møder Forældrenes ømmeste Pleie, men endog ved Samtaler og Bøger tydelig indskjærpes de Sandheder, som ere udsprungne af meer end een Mandsalders Erfaringer; da han, inden han selv kan handle, giøres bekiendt med, hvorledes han skal undgaa Feil-trin og Forsinkelser paa hans Livsbane, da han seer Faderen anvende sine yderste Skierv og ofre sine kiæreste Fornøielser for at giøre hans Opdragelse säa fuldkommen som mulig.

For den saaledes blidt i alskens Kundskaber opdragne Yngling er det let at oversee den store Afstand, der ligefuldt er mellem ham og Manden, han konfunderer nemlig let det at vide med det at kunne handle. Drengen kan ved omhyggelig Opdragelse bringes til at vide sikkert, men kun Manden, den modne, den erfarne Mand, kan handle sikkert og kraftigt.

Ifald det ikke bliver giort tydeligt for Ungdommen, at de Kundskaber, man har meddelt dem, ingenlunde kunne giøre dem til Mænd, men alene kunne giøre dem dygtige til, naar deres Tid engang kommer, — at bliveIOO

maaske dygtigere end deres Forgiængere, — saa er det høist naturligt, at den svage, forfængelige Ungdom, hvor det giælder at snakke om Tingen og ikke om at handle og bruge Conduite, at den troer, at kunne maale sig med Manddommen og saaledes forføres til den Mangel paa Agtelse for de Ældre, over hvilken vor Tid fører Klage.

Hvor der er militair Disciplin tilstede, er det ikke let at opdage, om denne Mangel finder Sted eller ikke. Subordinationens ueftergivelige Former bevirke, at Ynglingen med den udvortes Ærbødighed maa hylde Mændene. Vil man nu spørge, om Ungdommen i dette Corps ogsaa er smittet af denne vore Dages Sygdom, da maa vi ikke bedrage os ved, at Lærere og Foresatte skienkes fuldkommen Ærbødighed og ubetinget Lydighed. Dettç er mere et Resultat af den Disciplin, her hersker, end egentlig fri Handling.

Nei, vi maa studere Deres Forhold til Mænd, De ikke militairisk staa under, eller vi maa lægge Mærke til Dem ved disse øieblikkelige Handlinger, hvor De i Heden, uden at faae Tid til Overlæg, blotte Dem.

Det har været tungt for mig, mine Herrer, der har anvendt 18 af mine bedste Aar paa at opdrage de kongelige

Søcadetter, at maatte tilstaa for mig selv, at efter hvilken af de nævnte Maader jeg end dømte Dem, har jeg fundet Dem fuldkommen smittede af vore Dages Mangel paa Ærbødighed for de Ældre. Enten jeg seer hen til den uværdige Maade, hvorpaa Nogle i min Fraværelse behandlede en agtbar Lærer, eller jeg seer hen til den utrolige Forglemmelse af Subordinationen, ved hvilken en Deel af Dem i et Øiebliks Ruus paasatte Corpset en saadan Plet, at Fædrelandet blev opmærksom6o

derpaa, og at der hører en Række af Aar til at afviske den, — saa maa jeg tilstaa, at uagtet jeg føier mig understøttet af Mænd, hvis Kundskaber, Talenter og Exempel sætter dem høit blandt Fædrelandets Mænd, har dog en Deel af de kongelige Cadetter ikke havt klarere Begreb om, hvad de skyldte Alderen, end at de maa sættes i C lasse med den Ungdom, hvorover der klages.

Ja, det har græmmet mig at erfare, at man offentlig har sigtet til 2den Aprils Glands og Scenerne paa Akademiet med de Ord: Vundet Hæder — tabt Beskedenhed.

I, danske Ynglinge, som engang skulle betroes det aldrig besmittede Dannebrog, som engang skulle indgaa i. den Forsamling af Mænd. hvis Reenhed i Sæder og hvis Beskedenhed ligesaameget som Kundskab og Tapperhed, giorde Søofficiersstanden fremfor nogen anden til den danske Nations Lyst, I maa nu dybt føie, hvad I have været paa Veien til at forspilde. I maa ikke skiule for Eder selv, at I nu ere ringere i denne'stolte Nations Øine, end I vare det før, og at I have forti ent det. Thi det er kun ved sand Beskedenhed, ved sand Respect for Alder og Erfarenhed, uanseet i hvilken Stand I møde Manden, at I atter kunne hæves til den udmærkede Plads i Nationens Yndest, I før nøde.

Maatte jeg være saa lykkelig, at den inderlige Fortrydelse, jeg saa hos dem, der havde svimlet d. 18de October, understøttet af det lysende Exempel, som de ædle unge Mænd gave, der modigen stode imod den brusende Strøm; der fraraadte og ikke vare at formaa til5i

at deltage i en Handling, over hvilken evig Forglemmelse hvile, — at den maatte staa malet med Ildskrift for Eders Siele. Da skulde I vide at respectere Naturens Rangforordning i enhver Stand. Alder og Erfarenhed skulde da overalt møde Ærbødighed af de kongelige Søcadetter, og jeg skulde have den Glæde snart at see Eder være Nationens Yndlinge igjen.

Jeg haaber det. Jeg venter, at ligesom jeg dengang saa Eder rystede ved Bevidstheden om Eders Feiltrin, saaledes vil jeg fra dette Togts Begyndelse see Eder ivrige for at vise Subordinationens mindste Former.

Ingen Skiødesløshed, ingen Mangel paa Opmærksomhed !

Ingen Cadet vil første Gang paa Dagen see en Officier ombord uden med blottet Hoved at giøre ham sin Morgenhilsen. Ingen Cadet vil nærme sig til eller blive tiltalt af hvilkensomhelst Officier uden samme Ærbødig-hedstegn. Enhver vil i sin Tieneste og i sin Leg undgaa at incommodere sine Superieurer og skulde det uagtet al Omhyggelighed ske, da maa han med Ærbødighed giøre sine hiertelige Undskyldning og derpaa vogte sig dobbelt.

Det er mit Haab, min Fortrøstning til Eder, at hvad der er hændt forrige Vinter, aldrig vil overgaa Søcadet-terne mere. Denne Fortrøstning er saa fast hos mig, at jeg har anseet det for et passeligt Øieblik at give Skibets Officierer Ordre til for Eftertiden at behandle Eder ligesaa strengt som om I vare Mænd.

For at I kunne forstaa dette klart, vil jeg oplyse:

Fra det Øieblik, Ynglingen indgaar blandt Sø-Etatens Officierer som Mand, ophører hans Opdragelse, han faaer ingen mere, det kan ikke engang passe sig, at han faaerIOO

nogen anden end den, vor Læremester indtil Graven, Modgangen, giver ham. Han skal ikke dannes meer, — han skal bruges. Han er leveret Superieurerne — hvor og i hvilkensomhelst Tieneste det giælder — som brugbar, og som saadan have de Ret til at anse ham. Hvergang han meer eller mindre maatte svigte dette Brugbarhedens Skudsmaal, er det hverken de Foresattes Kald eller Leilighed at staa frem som Kadetofficier for at hielpe ham og skaanende føre ham paa ret Vei. Nei, han overgives da til Mændenes Læremester, Modgangen. Ved Taushed,

Mine, Irettesættelse eller hvad mere, der maatte udfordres, lader man ham bøde, fordi han be-fandtes at være et Redskab, der ikke svarede til sit Stempel.

Dette har været vor Sø-Etats Skik fra umindelige Tider; det er Retfærdighed, og det er den eneste værdige Maade at behandle feilende Mænd paa.

Saaledes vil de ældre af Eder, der betroes Officiers-forretning paa Vagterne, fra denne Dag blive behandlede af Skibets Officierer. Disse ville betragte Eder som overleverede dem til at bruge og som dygtige dertil, og de ville, hvergang Skiødesløshed, Mangel paa Aandsnærvæ-relse eller Kraft viser dem, at de ere bedragne, ingenlunde da give sig af med at være Cadetofficierer, men overlevere Eder til den Modgang, som Tienestens Natur vilde anvise Eder, om I vare Mænd. Dette har jeg ønsket, dette have de lovet mig.

Benytter da, ædleste unge Venner, den skiønne Leilighed, I ved Regjeringens Forsorg har faaet paa den ene Side ved praktisk Øvelse at prøve, hvorvidt I kunne være Mænd, paa den anden Side at have Eders VennerIOO

og Opdragere med Eder, hos hvem I kunne hente Raad og Veiledning, som giøre sig Pligt at undervise Eder og advare Eder mod Eders Ungdoms Svagheder.

Benytter denne uigienkaldelige Leilighed, da ville I ikke alene formindske Eders Modgang i Tienesten, naar I engang blive Mænd, men I ville gaa med hastigere og sikkrere Skridt mod det stolte Maal, der vinker Eder.

Af en Tale, holdt 1807 inden 2det Togt.

Mine Herrer ! Høit og ædelt er Søkrigerens Kald. Men hvorledes naaer han op til de store Fordringer, Fædrelandet og dets Konge have paa ham ?

Dette er et Spørgsmaal af yderste Vigtighed i denne elskelige Forsamling.

Naturen maa giøre Sit, Opdragelsen og Omstændighederne deres. En svag Siel, et forkielet Legeme, en forsømt Forstand, en vaklende Kierlighed til den stolteste Stand, en snart trættet Flid, en ikke altid lysvaagen Æresfølelse, Opdragere, der ikke i alle Ting ere følgeværdige Exempler, — disse Ting ere stundom uovervindelige Hindringer for Ynglingen, der skal dannes for den skiønne, men, jeg tilstaar det, vanskelige Søkriger-Bane.

Jeg nævnte Opdragere. En dyb Følelse af bittert Savn ledsager dette Ord! Længe har den boet i vore Hierter, men den var for stor til at udtales, da jeg her sidst stod for Eder [ved iste Togt samme Aar], I bare dengang Sorgens udvortes Mærke for vor tabte, uerstattelige Daniel Bille1), men jeg var vis paa, at hvad jeg

x) Daniel Ernst Bille, f. 1770, døde M/» 1807 som Kapteinløjtnant.IOO

dengang opsatte, ikke idag vilde komme for silde til en Ungdom, i hvis ædle Hierter en uforglemmelig Lærers Mønsterbillede stod med altfor dybt indgravede Træk til saa hastigt at kunne tabe sig.

[Derpaa gives en Skildring af D. Billes Virksomhed samt af den Sorg, der føltes ved, at Premierløjtnant Nicolai Wulff V blev bortreven, netop som han skulde ansættes ved Akademiet.]

Men Forsynets Veie ere uransagelige. Det bør os derfor at reise os igien i vor fulde Kraft, høre Pligternes Stemme og tage fat paa Arbeidet, som venter os.

Men disse Hedenfarnes Minde skal være os helligt og uudsletteligt. Vi Opdragere ville stræbe at gavne Eder og fortiene at elskes af Eder som Daniel Bille, og I ædle Venner, staaer op i al Eders Styrke, at I kunne blive Ynglinge som Nicolai Wulff for i Tiden at vorde Mænd som Daniel Bille. Da skal Danmarks Genius udraabe: »To Ædle ere tabte, men Hundrede fremstaa af deres Aske.«

I, Alleryngste, som for første Gang betræde denne Søkrigerens stolte og stærke Skole, lover Eder selv høi-tideligen, sværger Fædrelandet, Kongen og Æren, at I ville begynde Eders Bane med al den Anstrængelse og al den Kierlighed, I formaa. Lægger strax Haand paa Værket. Prenter dybt de mange lærerige Scener, der fremstille sig for Eder, ikke alene i Hukommelsen, men ogsaa i Forstanden. Værer flittige, godmodige og raske, og ved Enden af Togtet skal I dele Æren med Eders ældre Brødre: at have traadt værdigen i de Ædles Spor, vi tabte.

V N. Wulff, f. 1783, † 12A 1807.IOO

Dermed til vort stolte Arbeid.

Vort Løsen dette Togt være: Daniel Billes Minde.

I No. 47 af »Archiv for Søvæsen« meddeles Side 360 i en Notits, der formentlig er forfattet af H. B. Dahlerup1), at alle Sneedorffs Taler, helt fra 1787 til 1824, forefandtes i Manuskript i Aaret 1840. Udgiveren af dette Arbeide har desværre ikke kunnet udfinde, hvor dette Manuskript nu findes. Det vilde være interessant, om det kunde skaffes tilveie.

Af de mange Anekdoter, der endnu berettes om Admiral Sneedorff og som viser baade hans originale Maade at omgaaes Kadetterne paa, og hans omhyggelige Værnen om Korpsets Ære, skal her kun anføres et Par:

Den ene Kadet og de 3 Gardeofficerer.

En Kadet, som var en stor, stærk Prygl, var en Aften kommen i Klammeri paa Gaden med 3 Gardeofficerer. De var alle 4 i Uniform. Klammeriet udartede til Haandgribeligheder, og Affæren endte med, at Kadetten bankede alle 3 Officerer ordentlig af.

Imidlertid forstod Kadetten, at dette kunde blive en meget farlig Sag for ham, hvorfor han strax gik til sin Chef og gav ham en aabenhjertig Beretning af det Passerede, idet han tilføiede, at han vel vidste, at han havde handlet meget galt, og derfor var forberedt paa Straf,

l) Hans Birch Dahlerup, f. 1770, Kaptein 1829, østerrigsk Baron og Viceadmiral, † 1872.

men at han dog vilde, at Kommandøren skulde kjende Sagens Omstændigheder, forinden Officererne muligens kom med Klage.

Disse kom ogsaa den følgende Dag, afgav Melding om Sagen og begjærede Kadetten alvorlig afstraffet.

Kommandøren hørte taus og opmærksom paa dem og gav dem derpaa følgende Besked: »Ja, mine Herrer,« sagde han, »det er sørgeligt, meget sørgeligt, det piner min Sjæl at høre, at en af mine Søkadetter har vovet at banke tre Gardeofficerer. Men De kan være forvisset om, mine Herrer, at denne Sag ikke skal blive stukket under Stol, nei, det skal komme til at runge over det hele Land, at en af mine Søkadetter har understaaet sig til at banke tre Gardeofficerer, og hvorledes han derfor er bleven exemplarisk afstraffet; det skal kundgjøres vidt og bredt, hver og en i Danmarks Rige skal vide, at det ikke ved denne Anstalt kan gaa upaatalt, at en af mine Kadetter tillader sig at banke tre Gardeofficerer; thi Straffen skal blive streng, meget streng, mine Herrer!«

Mere fik Kommandøren ikke sagt, thi nu bad Gardeofficererne om at faa Lov til at tage sin Klage tilbage!

Tvillingbroderen.

Engang da Admiral Sneedorff spadserede paa »Lange-Linie« red en Kadet ham hurtigt forbi, iført civile Klæder, hvilket var forbudt. Næste Dag kaldte Admiralen Kadetten ind til sig og bebreidede ham det indtrufne, hvilket denne imidlertid benægtede at have gjort sig skyldig i, idet han mente, at Admiralen antagelig maatte have forvexlet ham med hans Tvillingbroder, der lignede ham paa et Haar. — »Ja, det forandrer Sagen,« svaredeIOO

Sneedorff, men tillagde, at han ønskede at gjøre Tvillingbroderens Bekjendtskab og bad Kadetten indbyde ham til Frokost i Admiralens Hjem næste Søndag. Søndagen kom, »Tvillingbroderen« kom ogsaa, iført de pene civile Klæder fra Rideturen. Under Frokosten underholdt Admiralen sig længe med ham, navnlig om hans Broder Kadettens Udsigter og Fremtidsplaner.

Rum Tid derefter, da Kadetten havde taget Officers-ex amen og skulde dimitteres, sagde Chefen til ham: »Inden De nu forlader Akademiet, vil jeg dog sige Dem, at Aarsagen til, at jeg for 2 Aar siden ikke relegerede Dem i Anledning af den Historie med »Tvillingbroderen«, var, at De spillede Deres vanskelige Rolle saa godt, at jeg tænkte mig, at den Djærvhed, De derved lagde for Dagen, muligens engang kunde komme Fædrelandets Fiender

til Skade.

Lev nu vel! og søg aldrig oftere at binde Deres Foresatte noget paa Ærmet.«

(Meddelt af en høiere Officer i den danske Marine).

Mærket i Panden.

Medens de 12 ældste Kadetter, de saakaldte Underofficerer, boede paa Akademiet, havde de frit Lys og Brænde, men maatte selv pudse sine Vaaben, Klæder og Skotøi, selv kløve og hente sit Brænde m. m. Pedellen ved Akademiet var ikke tilstaaet frit Brænde, men til Tak for, at han udførte flere Ting for Kadetterne, som de selv skulde have gjort, idetheletaget gjorde dem Smaatjenester, — forsynede Underofficererne ham jævnlig med Akademiets Brænde.

S'IOO

Chefen havde mærket denne Trafik og havde bestemt sig til at standse den, naar god Anledning gaves. Endelig, da han en Aften havde lukket sig ind med sin Portnøgel, hører han en Puslen henne ved Brændeskuret og strax efter skimter han en Kadet, som med et Fange Brænde^ paa Armen kommer ud af Skuret og tager Veien hen mod Portnerboligen. »Holdt! hvem der?« raaber Kommandøren, idet han styrter hen imod Kadetten, men denne kaster Vedfanget og tager tilbens tæt forbi Chefen, der holdt sin Haand, hvori Portnøglen, lige foran hans Pande. Kadetten lader sig dog ikke anfægte af det voldsomme Stød, han fik, men forsvinder op ad Trappen.

Kommandøren gaar rolig ind i sine Værelser i den Bevidsthed, at Vedkommende havde faaet et Mærke i Panden, som nok vilde gjøre ham gjenkjendelig næste Morgen, naar Mærket var bleven blaat.

Kadetten fortæller imidlertid denne Begivenhed til sine Kammerater. »Nu er jeg mærket,« siger han, »og bliver gjenkjendt paa Paraden imorgen, hvad er herved at gjøre?« Ja, der var ingen, som skjønnede, hvad der var at gjøre, det ene Raad kom£ ligesaa galt som det andet, men pludselig faar En af demoen lys Idé: »Har ingen af Jer en storNøgel?« raabte han. Jo, her var da en. »Vel, saa hid med Skallerne, Kammerater!« Der gik nu ogsaa et Lys op for de andre, de fremstillede sig en for en og fik sit Mærke i Panden, hvorpaa de alle gik fornøiede tilkøis.

Den følgende Morgen, da den jourhavende Kadetunderofficer traadte ind til Chefen med Meldingen for Dagen, saa Kommandøren Mærket i Panden og sagde:IOO

»Nei, saa det var Dem, der iaftes vilde bringe Brænde til Pedellen ?«

»Nei, Hr. Kommandør, det var ikke mig.«

»Siger De nei, hvadfornoget! lad alle Underofficererne stille op!« Underofficererne træder ind og stiller sig i Række.

Kommandøren gaar op og ned med Hænderne paa Ryggen og med Blikket mod Gulvet: En saa ukjendt Frækhed havde han aldrig oplevet, at blive budt en saadan Løgn fra en af sine ældste Kadetter, det var uhørt, det baade smertede og forbausede ham; han var vant til, at Kadetterne kom ham imøde med Tillid, selv hadede han Løgnen og havde vidst at bringe det derhen, at Kadetterne sjelden ligeoverfor ham gjorde sig skyldige i Usandhed, men her, her var den saa aabenbar; han vidste længe ikke, hvorledes han skulde tage Tingen. Endelig tager han sin Beslutning, standser midt foran Fronten af de 12 Kadetter og ser fast paa dem. Men han studser, ser han ret? Han lader sit Blik glide hen over alle de 12 mærkede Pander og udbryder tilsidst: Det er godt, det er meget godt, mine Herrer 1 — De kan træde af.«

Mere blev der ikke talt i denne Sag. Men Brænde-trafiken hørte op.

Tilsidst skal jeg tillade mig at referere en liden Begivenhed, der kan være af Interesse, forsaavidt som den er betegnende for den Tids Aand :

I December 1816 havde Kongen ligesom oftere i de foregaaende Aar overværet Examen paa Akademiet, ved hvilken Eleverne havde lagt større Kundskaber for Da-5°

gen end ved nogen tidligere afholdt Examen. Kongen var især forbauset over de fremlagte Tegninger. Da Examen d. 23de var sluttet, traadte Sneedorff frem og sagde: »Allernaadigste Konge! Omringet af graahærdede Hædersmænd, der ere opdragne i denne Søkrigsskole, af Manddommens kraftige Mænd, der skylder Deres Majestæt saameget, og af Ungdommen, der fuld af Haab og Tak seer op til sin Konge, staar det ikke i min Magt at finde Udtryk, der kan forøge den stolte Følelse, hvormed D. M. kan see sig om i denne Forsamling.

Men eet Ord skal dog Kong Frederik d. 6tes Sø-krigsskole paa denne sin Hædersdag frembære for sin Kongelige Velgiører. »Hvad Manden ikke — formaaede stundom Ynglingen.««

Sneedorff pegede nu paa en liden Kadet, Baron Dirckinck-Holmfeld, der var et talentfuldt og smukt ungt Menneske. Denne gik raskt op mod Kongen, saa ham lige i Ansigtet og fremsagde med en Følelse, der gjorde et dybt Indtryk paa de Tilstedeværende, ikke mindst paa de fremmede Ministre, følgende Ord:

»Her paa Academiet har jeg lært, at Mennesket skal stræbe efter Dyd, Krigeren efter Ære og Kongerne — efter Udødelighed! — Held mig, at jeg seer forenet i Een, hvad jeg lærte af Mange.«

Kongen var særdeles tilfreds og takkede Sneedorff i de varmeste Udtryk, hvortil denne svarede: »Det er mig, der passerer mit Liv med at takke Deres Majestæt.« Hertil svarede atter Kongen: »Det var talt som en Digter.« Sneedorff bukkede.III.

Hver Mand paa sin Post Klar til at entre !

H. C. Sneedorffs Virksomhed i Norge fra 10 8 til 30 ii 1807 m. m.

Sneedorff overtager d. 10de August i Kristianssand Kommandoen over Linieskibet P r i n dsesse Lovise Augusta. Anordner den norske Søde-fension sammen med Kapt. Fabricius i Fredriks værn. Udnævnes til høistkommanderende Søofficer i Norge og Chef for Sødefensionen samt til Eskadrechef. De danske Søkadetter sendes til Kristiania for 2 Maaneder. Sødefensionen iværksættes. Sneedorff forlægger sin Station til Fredriksstad og befæster Indløbet til Byen. Afleverer Sødefensionen til Kommandør Fisker og gaar tilsøs. Uheld paa Nedreisen. Prinds Christian Augusts Organisation af Norges Kystværn. Sneedorff" aftakler i Kjøbenhavn d. 12te December. Hans 3 Skibes senere Skjæbne.

»Sneedorffs Stilling og Daad i Norge 1807 udgjør en høist vanskelig som hæderlig Periode i hans Liv,« skriver Etatsraad Thaarup i sin Fædrelandsk Nekrolog

s. 332.

I det mindeværdige Aar 1807 førte Sneedorff ligesom ogsaa det foregaaende Aar Linieskibet Prinds Christian Frederik, Med dette Skib fulgte sidstnævnte Aar under Premierløjtnant Peter Wulffs Kommando den saameget omtalte Brig Lou gen som Tender.

Efterat Sneedorff med Kadetterne havde anløbetIOO

Kristianssand d. 20de Juli og atter var gaaet tilsøs, fik han Ordre til paany at gaa derhen for at lade Skibet Pr. Chr. Frederik afløse det dersteds liggende Linieskib Prindsesse Lovise Augusta og for derpaa med sidstnævnte Skib og med Lougen begive sig til Kjøbenhavn. Efter at have været en Tour i Fredriksværn løb Sneedorff d. 10de August ind til Kr.sand, hvor han selv tilligemed Besætningen paa Chr. Frederik traadte ombord paa Lovise Augusta og blev seilklar d. 12te om Aftenen.

I Virkeligheden var Krigen med England allerede udbrudt, en engelsk Flaade var nemlig d. iste August ankommen til Kattegat. Nogle usikre Rygter herom blev vistnok Sneedorff forebragt, men han fandt dog at maatte efterkomme den modtagne Ordre. Heldigvis blev han opholdt af Modvind til d. 14de, da sikker Efterretning om at den engelske Flaade var bleven seet i Sundet d. 3die indløb med Kapteinløjtnant Lars Fabricius (f. 1770, † 1830) til Kristianssand et Par Timer før Sneedorff skulde seilet Han havde vovet sig over Havet i en liden Søllingsk Kutter for at bringe Underretning til Norge om Fiendens Forehavender. Til Sneedorff bragte han mundtlig Ordre om ikke at gaa til Kjøbenhavn men til Fredriksværn for der at oppebie nærmere Ordre.

Var L. Fabricius kommen 2 Timer senere, saa vilde Sneedorff være gaaet til Sundet og Kadetskibet og dets Tender, vilde da være falden i Fiendens Hænder tilligemed den øvrige Flaade. Skibene ankom nu til Fr.værn d. 16de August, samme Dag de Engelske landsteg i Sjælland.

Under 26de August modtog Sneedorff fra Prinds Christian August, der var Præses i den norske Regje-ringskommission og høistkommanderende General Søn-IOO

dentjelds, Ordre til i Forening med daværende Kaptein, senere norsk Viceadmiral Jens Schou Fabricius (f. 1778, † 1841), der var Chef for Fr.værns Værft, at danne en Sødefensions-Kommission, der fik det vanskelige Hværv som et Slags Admiralitet at organisere et Søværn for Norge og bestyre samme1).

Foruden de to førnævnte Linieskibe og Briggen Lougen havdes kun 6—7 mindre Seilskibe samt 9 Ka-nonbaade, med hvilken Styrke det ei var at tænke paa at forsvare Norges udstrakte Kyster mod en saa mægtig Fiende som England.

Det første, Kommissionen sørgede for, var at oprette en jævn Forbindelse søværts med Danmark, Veien gjennem Sverige var nemlig spærret. Dette lykkedes ved at bemande 4 Søllingske Lodskuttere. Derefter gik Kommissionens Hovedbestræbelse ud paa at bygge Kanon-baade, hvilket trods de smaa Midler lykkedes over Forventning, for en stor Del ved de norske Borgeres patriotiske Opofrelser.

I Begyndelsen af September modtog Sneedorff Kronprindsen under 26de August expederede Udnævnelse til Chef for Norges Sødefension og høistkommanderende Søofficer i Norge under Prinds Christian Augusts Overkommando. Denne Stilling indehavde han til d. 29de Oktober s. Aar. Tillige udnævntes han til Eskadrechef for de 3 nævnte Krigsskibe og Roflottillen. Denne Kommando beholdt han til d. 30te November, da han med Lovise Augusta og Pr. Chr. Frederik forlod Norge. Lougen, hvorom senere, kom ei med.

') Høsten 1807 bestod det danske Admiralitets- og Kommissariats-kollegium af Knuht, Steen Bille og Grove.IOO

De 38 ældsteSøkadetter, hvoraf de 14 ældste blev Maa-nedsløjtnanter, fordeltes til Skibene og til Roflottillen. De 34 yngste Kadetter blev i Begyndelsen af September fra Chefsskibet Lovise Augusta sendte til Kristiania, hvor de indkvarteredes i det da saakaldte »Ankerske Hus«, det nuværende Palæ i Strandgaden. Prinds Christian August boede dengang i samme Hus og gav sig ude i Gaards-rummet ofte i Samtale med de vordende Søkrigere. Under Kommando af Premierløjtnant C. F. B. Bagger (f. 1780, † 1814) og af Sekondløjtnant Paul Sandholt (f. 1788, † 1820) oprettedes et midlertidigt Akademi for dem. Fra det norske Landkadetkorps i Kristiania blev de danske Søkadetter for en stor Del forsynede med Lærere og Materiel. Efter 2 Maaneders Ophold i Kristiania, hvilket kostede den danske Ståt tils. omtrent 2000 Rdlr., blev Kadetterne ved Ordre af 7de November atter beordrede tilbage til Kjøbenhavn, hvorhen de maatte reise Landveien gjennem Sverige, fordelte i Partier under Ledelse af deres Officerer og Lærere.

Under de 4 Maaneder, hvori Sneedorff opholdt sig i Norge, havde han en vanskelig Stilling, idet han — med smaa offentlige Midler og med Mangel paa Materiel i enhver Henseende — maatte skabe og organisere Landets flydende Forsvar samt sørge for sin lille Eskadres Forsyning med Proviant og Klæder m. m. Men de mange Breve og Rapporter, der fra ham indgik til Præses i den norske Regjeringskommission, vidner om, at han forstod at overvinde Størstedelen af de Vanskeligheder, som hans mangeartede Virksomhed frembød.

Kyststrækningen fra Kristiania til Stavanger varIOO

strax bleven inddelt i 5 Distrikter, hver under sin Officer. Nemlig: 1) Strækningen fra Kristiania over Moss til Fredrikshald. 2) Fra Kr.nia over Holmestrand til Laurvig. 3) Fra Laurvig til Mandal. 4) Fra Arendal til Mandal og 5) Fra Mandal til Stavanger.

Foruden at Kanonjoller blev byggede, opkastedes ogsaa Landbatterier ved Fredrikstad, Svelvig, Brevig, Rødtangen. Laurvig, Kr.sand o. fl. Steder for i Forening med Skjærgaardsflaaden at beskytte Indløbene til Landets vigtigste Havne. Batterier og Joller maatte armeres og bemandes, de maatte forsynes med Levnetsmidler og andre Nødvendigheder, hvilke for en stor Del maatte hidskafifes fra Danmark over Nordsøen, der var

overspændt med fiendtlige Krydsere. Korn og Malt blev opkjøbt, Bagerier og Bryggerier blev paalagte deraf at tilberede Brød og 01. Krudt f ab rikker blev satte igang for at tilveiebringe Ammunition, Kanoner blev bestilte paa Moss, Laurvigs og Frolands Jernværker og deres Støbning blev kontrolleret Tillige blev der udstedt Bestemmelser for Kasse- ogRegnskabs-væsenet, hvorhos Post og anden Kommunikation med Moderlandet stadig maatte holdes vedlige. En optisk Telegraflinie oprettedes fra Fredriksstad over Svelvig til Kristiania, se No. 41 i Afsnit IV.

Danmark havde som bekjendt d. 7de September maattet udlevere til England sin herlige i Kjøbenhavn forlagte Flaade, der bestod af 17 Linieskibe, 16 Fregatter, 8 Brigger og 32 andre Krigsfartøier, tilsammen 73 Skibe, saa derfra kunde ingen Orlogsmænd opsendes, men Norge maatte selv se at skaffe sig saadanne. Det skede ogsaa.

Kanonjollernes Antal øgedes efterhaanden. I LøbetIOO

af dette og de kommende Krigsaar gik det op til henved ioo.

Langs med Kysten ordnedes et fuldstændigt Signalsystem, saa vigtige Efterretninger kunde meddeles fra Punkt til Punkt mellem Jæderen og Hvaløerne. Ved Kysterne holdtes Exercitie og andre Øvelser den ganske Dag, baade tilsøs og tillands, — kort, Travlhed, Liv og og Begeistring herskede overalt.

Man har bebreidet Sneedorff, at han — under den sidste Halvdel af August, da Defensions-Kommissionen, der havde at lægge Planen for Norges Søforsvar, slugte al hans Tid, — forsømte at løbe ud fra Fredriksværn med sine Skibe for at bemægtige sig de engelske Kof-fardiskibe, der da befandt sig ved Landets Kyster. Men for at bedømme denne Sag retfærdigt, behøver man ikke engang at tage Hensyn til hans Skibes slette Tilstand, hvilken forresten klarligen vil fremgaa af den i 4de Afsnit anførte offentlige Korrespondance, men kun at tage i Betragtning, at Sneedorff maatte anse sig'uberettiget til paa egen Haand at begynde Fjendtlighederne med en Stormagt, forinden Kronprindsens Ordre dertil var indløben. Denne Ordre, der er dateret 23de August, kom ikke Sneedorff ihænde før i de første Dage af September, men da var næsten alle engelske Koffardimænd forsvundne fra Kysterne, hvorimod de engelske Orlogsmænd nu begyndte at vise sig der.

Den 6te Septbr, fik Sneedorff Underretning om, at et engelsk Linieskib skulde være seet udenfor Fr.værn, hvorfor han da løb ud med Lovise Augusta og Lougen for at angribe det fiendtlige Skib, men under det stormende Veir, som da indtraf, fik Lovise Augusta en Læk,IOO

endel af dets Tougværk sprang, og et Par af dets gamle Seil revnede, saa Sneedorff næste Dags Aften atter maatte ankre i Fr.værns Havn. Under 9de Septbr, opfordredes han af Pr. Chr. August til at opgive sine Grunde for at have gjort denne Tur, hvorhos Prindsen af Hensyn til Linieskibets slette Tilstand misbilligede den viste Iver efter at komme i Kast med Fienden.

Efterat Sneedorff under Løbet af September Maaned sammen med Kaptein Fabricius havde sat Norges Søforsvar gang, forlagde han d. 7de Oktbr, sit Opholdssted med Skibene til Fredriksstad. Derved opløstes Defen-sionskommissionen, og Sneederff maatte nu være alene om at administrere Forsvaret indtil d. 29 Oktbr., da han blev afløst.

For at bedømme det Arbeide, som disse to Mænd saa vel udførte i saa kort Tid, maa man betænke, at der paa den vidstrakte Kyst var lykkedes dem at træffe Forsvarsanstalter ved Skjærgaardsfartøier, Blokskibe og Batterier i hver Havn af Betydning, og at det lykkedes at vedligeholde den indbyrdes Forbindelse med alle disse Punkter, samt at Havet udenfor jævnlig maatte rekognoseres i flere Miles Afstand. Etatsraad Thaarup siger ogsaa i sin Fædrelandske Nekrolog, S. 332, at »Efterverdenen vil yde disse Mænd den fortjente Ros, at de i Forening med andre, dels i Detalj gaaende Forretninger, — Sneedorff som Skibs og Eskadrechef, Fabricius som Værfts-chef og Kommandant — med saadan Dygtighed ordnede Norges Søforsvar, planlagde og fremmede dets Uddan-IOO

neise, saa at et fuldstændigt Søværn allerede ved det følgende Aars Begyndelse beskyttede Rigets Kyster — og alt dette indrettedes af dem uden noget organiseret Kommissariat og uden Hjælp af øvede Embedsmænd.«

De modtog ogsaa begge i de naadigste Udtryk Kronprindsens Tak og Tilfredshed med udvist Iver og Activitet.

Aarsagen til at Sneedorff forlod Fr.værn var, at han d. 24de Septbr, fra Kronprindsen modtog Underretning om, at Fienden antoges at ville anvende en Magt af 7 Linieskibe paa at tage de Sneedorff underlagte Krigsskibe, hvorhos General Peymann i Begyndelsen af Oktober skrev, at engelske Officerer havde ladet sig forlyde med »at en anselig Magt skulde anvendes for at bemægtige sig de to Linieskibe i Norge, det koste hvad det vilde.«

Sneedorff havde derfor i Henhold til Generalkommandoens Ordre været betænkt paa at give sine Skibe en anden Position, saa god at den — forstærket med Batterier paa Land — kunde afslaa Angreb feøværts. Han valgte Fredriksstad, hvor han den 7de Oktober ankrede med de 3 Skibe samt med 7 Kanonbaade.

Ogsaa her udfoldede han stor Virksomhed:

Linieskibet Pr. Chr. Frederik fortøiedes tvært over det smale Indløb til Havnen paa Østsiden af Fortet Huth. Lovise Augusta lagde sig længer ind, saa det kunde bestryge Løbet paa Vestsiden af Huths-Øen og tillige beherske Kragerøen. Lougen fik Plads inderst i Havnen og holdtes i seilklar Stand, medens de 2 andre tildels aftaklede, nemlig som for i Krigstid bestemt.

Dagen efter sin Ankomst lod Sneedorff 400 Mand fra Linieskibene paabegynde Anlæg af Batterier paa Huths-
IOO

Øen og paa Kragerøen. Den lode begyndte man at montere Kanonerne, der toges fra Chefsskibets underste Batteri. Kragerøen og omliggende Punkter var besatte med omtr. 4000 Mand Landtropper. Yderst i Indløbet lagdes 4 armerede Kanonbaade og nogle Skjærbaade. Kaptein Bille1) i Kr.sand fik Ordre at indfinde sig med sin Roflottille i Fr.stad, da Sneedorff ønskede at have den hele Styrke paa et sikkert og befæstet Sted for det Tilfælde, at de Engelske, hvilket man befrygtede, paa Hjemveien fra Sundet skulde gaa indom Norge paa Jagt efter den sidste Rest af den dansk-norske Orlogsflaade. Kaptein Bille kom imidlertid ikke til Fr.stad, thi da han havde naaet Fr.værn, erfarede han, at en fiendtlig Brig var løben ind i Langesundsfjorden, hvorfor han begav sig derhen med 4 Kanonbaade. Den 24de angreb han Briggen, der blev slemt tilredet.

Imidlertid indløb Underretning om, at Massen af den engelske Flaade var gaaet hjem, saa at man nu aandede friere, — endel fiendtlige Krydsere var dog blevne tilbage.

Sneedorff maatte gjøre store Anstrængelser for at skaffe Proviant og Klæder til sine Folk. »Hans overvældende Forretninger fængslede ham fra Morgen til Aften ved Skrivebordet,« skriver H. B. Dahlerup da om ham. Men ved at indsætte en af sine Søofficerer i Proviantkommissionen i Fr.stad og ved direkte Korrespondance med Myndigheder og Mænd i Danmark lykkedes det ham at faa sin lille Eskadre nogenlunde udrustet.

Imidlertid var nu Øieblikket kommet, at Sneedorff

l) Michael Joh. Petronius Bille, f. 1769, afgik i 1815 som Kommandørkaptein fra dansk Tjeneste, fik 1820 Kommandørs Grad og blev senere Kontreadmiral i Preussen.6o

fandt at burde skille sig fra Chefsskabet for Sødefensionen. Hermed gik det saaledes til: For det første ønskede Pr. Christian August at have en Søofficer af høiere Grad direkte knyttet til sin Person. Dertil blev Kommandør, senere Kontreadmiral Lorentz Fisker (f. 1752, † efter 1835.) udseet. Han passerede Fr.værn d. 26de Oktober paa Vei fra Kjøbenhavn til Kristiania, hvor han i Egenskab af General-adjutant skulde være den egentlige Marinechef hertillands. Derved vilde Sneedorff altsaa stige ned fra den temmelig uafhængige Stilling, han hidtil havde indehavt. Dernæst indløb der samtidigt fra Kronprindsen Ordre for, at de 3 Skibe herefter skulde gaa mere offensivt tilværks end hidtil havde været bestemt, hvortil kom, at Sneedorff fandt, at det var upraktisk uden tilstrækkelig Assistance at føre den udstrakte Kommando fra det noget afsides liggende Fr.stad, — i hvilken Anledning han under 20de Oktober hos Admiralitetet i Rendsborg havde begjæret et Kommissariat oprettet.

Af disse Grunde indgav han under 29de Oktober Begjæring om, at Defensionen kunde blive overdraget en anden Officer, for at han selv kunde ofre sig udelukkende til sine Pligter som Chef for Eskadren, der skulde gjøres seilklar og derpaa gaa tilsøs. Prindsen af Augustenborg, der d. 28de var kommen til Fr.stad, indvilgede heri, hvorhos han d. 31te s. M. gav Sneedorff Ordre til at proviantere begge Orlogsskibe for 6 Uger, derpaa krydse 14

Dage ä 3 Uger mellem Kr.sand og Øster-Risør og derefter gaa til Øresund.

Der blev nu travlt paa Eskadren. Skibene takledes paany og Lovise Augustas landsatte Kanoner bragtes atter ombord. Men at proviantere Skibene for saa langt Tids-5i

rum, at reparere Seilene samt beklæde Folkene, der som det hedder i Rapporterne, var næsten nøgne, tog imidlertid nogen Tid, saa Sneedorff først d. 18de November kunde forlade Fr.stad, tog samme Dag 12 Lodse ombord i Fr.værn og seilede sydover. Da han den 20de var i Begreb med at seile ind til Kr.sand, reiste der sig en saa voldsom Storm, at han maatte holde fra Land. Stormen rasede i 2 Døgn, hvorved den skrøbelige Lovise Augusta atter sprang læk og led saaledes paa Seil og Takkelage, at Sneedorff var nødt til at søge den eneste Havn, hvor der var Mulighed for at faa Skaden udbedret, nemlig Fr.værn. Da han havde Ordre til at holde de to Skibe sammen, var han nødt til ogsaa at tage Pr. Chr. Frederik med sig til sidstnævnte Havn, hvor de begge ankrede d. 22de November.

Briggen Lougen, der laa i Kr.sand, erholdt dersteds d. 25de Novbr. Ordre til at forene sig med Orlogsskibene i Fr.værn. Men Modvind hindrede, saa at Briggen d. 30te ikke var kommen længere end til Kragerø. Imidlertid havde Sneedorff i Fr.værn modtaget Kronprindsens Ordre af 14de Novbr, om at gaa direkte til Øresund for at rense dette for »1 engelsk Linieskib, 2 Fregatter og nogle Brigger« som laa der. »For at udføre dette, er det nødvendigt, at De ikke opholder Dem med Smaating enten paa Nedreisen i Søen eller i Sundet,« stod der i Ordren.

Ffter i 8 Dage at have repareret i Fr.værn var Sneedorff d. 30te Novbr, atter seilklar og drog da sydover uden at kunne vente paa Lougen. Denne erfarede d. iste

l) Se H. G. Garde: Den Dansk-Norske Sømagts Historie. Kjbhn. 1852, S. 494.

December, at Orlogsskibene var gaaede sydpaa, hvorfor den vendte tilbage til Kr.sand.

Paa Nedreisen indtraf der under Skagen en uheldig Begivenhed, der skaffede Sneedorff megen Ubehag, uagtet han ikke kunde have handlet anderledes, end han gjorde. Skibene bleve nemlig overfaldte af Tykning og Taage, saa intet kund'e sees. Kl. i Natten til d. 2den December befandt de sig pludselig midt inde i en fiendtlig Konvoi. Denne antog formentlig de to danske Skibe for Landsmænd, iallefald blev der intet foretaget fra nogen af Siderne i de faa Øieblikke, man skimtede hverandre. Om Morgenen, da Taagen lettede, var Konvojen ude af Sigte.

Af Sneedorffs Udtalelse i Sagen fremgaar det, at han d. 2den December fra Daggry af forfulgte Konvojen helt op til Norge. Han skriver herom bl. a. saaledes :

t,

»Jeg fik i Mørkningen [d. iste] et Par Seylere at se forud, gav Ordre at jage dem, da det faldt i Coursen1). Stødte om Natten paa 2 Cophardie Mænd med 2 Fyr foran dem, men hverken Taage, Sø eller Kuling, som var stærk, tillod at giøre noget da. Det vilde desuden have været uklogt om Natten at indlade sig med en Force, man ikke kiendte, saa meget mere, som Ordren af 14de Nov. talte om 1 ä 2 fiendtlige Orlogsskibe, der laa i Gothenborg og som skulde søges undgaaet ved at gaa Wester om Øerne.

') Han havde nemlig som anført Ordre til ikke at opholde sig »med Smaating« underveis.33

Da jeg befandt mig i Læ af Convoyen, fandt jeg det Orlogs Conduite at vende for at komme høyere til Luvart af dem til Dagningen. Da Convoyen ved Dagningen efterat vi havde seylet 3 ä 4 Timer efter den mod Formodning ikke saaes, var det rimeligt, at den havde holdt fuld Seyl for at komme des snarere ind i den norske Strøm Wester paa, som Convoyerne altid søge. Jeg lod Skibene giøre det samme. Holdt saaledes hele Dagen lige til Norge, men fik den ikke at see. Den maa enten have havt anden Vind eller være faldt ned i Læ. Haabende at faa Underretning der [ved den norske Kyst] kaldte jeg 2 Lods Joller, som vi braste bak for, til os ved Signal, men ved Solens Nedgang vendte de ind mod Land igjen. Vi havde gaaet saa nær Kysten, at da Stille indtraf om Natten, havde vi

nok at giøre med at arbeide os ud fra Land. Da Vinden mod Morgenstunden favoriserede og da man endnu ingen Begreeb kunde giøre sig, hvor Convoyen var, troede jeg det Pligt at holde ned ad Skagen, dels for mulig paa den Vey at træffe Convoyen, dels om dette ey skeede, at følge min Ordre at gaa til Sundet for der at søge Fienden.

Under Seyladsen sydover d. 3die saaes en meget liden Kutter, uvist om armeret, jeg tillod mig at henregne den til de i Ordren anførte Smaating, saa meget mere som der var en engelsk Orlogsbrig forud. Denne blev forfulgt Farvandet ind mellem Kullen og Sjælland hele Aftenen endog med Signal til Pr. Christian Frederik at forcere, men den undgik os, dels fordi den seylede bedre, dels fordi Mørket faldt paa og dels fordi den ey var saa generet i Farvandet, som Orlogsskibene, der maatte søge østen 18 Fods Grunden.«

6*IOO

Men da Sneedorff kom til Sundet, saaes ikke mere de fiendtlige Skibe, han var nedsendt for at jage; det er al Sandsynlighed for at det netop har været disse Skibe, som han havde stødt paa i den mørke, taagede Decembernat paa Nedreisen. Det var derior naturligt, at det maatte ærgre ham bagefter at erfare, at han havde truffet den Fiende, han søgte, under saa uheldige Omstændigheder, at intet kunde gjøres. Den 4de Dec. ankrede han med begge Orlogsskibe ved Hornbæk Kl. io Form. passeredes Kronborg, hvorfra et begeistret Hurra udtrykte den Glæde, der føltes ved at faa disse eneste Rester af den herlige Flaade hjem.

Efter under idelige Havarier at have udført et kort Krydstogt til Falsterbo, under hvilket Pr. Christian Frederik d. ilte Dec. detacheredes til Bornholm, — erholdt Lovise Augusta d. 12te Ordre at gaa til Kjøbenhavn og aftakle, hvorpaa Sneedorff atter overtog Chefsskabet for Søkadetakademiet.

Sneedorff følte sig imidlertid nedstemt over Udfaldet af sin Krydstur fra Norge. I den almindelige Forbitrelse over de Engelskes Overfald og Røveri havde Nationens Haab vendt sig til Sneedorffs 2 Skibe, hvis Styrke blev overvurderet. Lovise Augusta var nemlig kun i Navnet et Linieskib, thi det var af saa svag Force, at det, — efter hvad H. B.Dahlerup oplyser — »endog var svagere end en almindelig 44 Kanons Fregat.« Dets slette Tilstand forøvrigt lammede dets Virksomhed og satte Chefen i den ubehagelige Stilling tillige at maatte indskrænke det gode Skib, Pr. Chr. P'rederiks, Handlekraft.

De store Forhaabninger, som Publikum havde sat til de to Skibe, skuffedes, maatte skuffes, hvorfor Snee-85

dorff — i Modsætning til den Ære og Tilfredsstillelse, han hidtil havde høstet af sine Togter1), — mærkede, at den almindelige Stemning, uagtet han intet Øieblik havde sveget sin Pligt, dog var ugunstig for ham. Han havde været uheldig, og Uheldet kræver som bekjendt ofte et Offer, navnlig i vanskelige Tider.

Sneedorff fordrede derfor sit Forhold undersøgt, hvorfor der blev nedsat et Overkrigsforhør, der endtes d. 12te April 1808, hvorpaa Kongen 4 Maanedersdagen derefter resolverede, at Sagen skulde aldeles bortfalde.

Viceadmiral H. B. Dahlerup, der som Løjtnant var med paa dette Togt, har i »Archiv forSøvæsen,« ute B., S. 422 —30 givet en detaljeret Fremstilling af de to Linieskibes Nedreise fra Norge samt af de Forholdsregler, der toges ombord, efter hvilken Fremstilling Sneedorffs Adfærd er fuldstændig retfærdiggjort.

I Aftenpostens B. Nummer for d. 10de Mai 1884 er indtaget en af Marinekaptein H. J. Horn2) omtrent 1840 nedskrevet Beretning om Sneedorffs Seilads fra Norge mellem d. 30te Nov. til d. 4de Dec. 1807. Horn var med som Kadet. Denne Beretning kaster ikke egentlig noget nyt Lys over Sagen, men da den støtter det ovenfor meddelte, anføres den her:

»Paa Togtet gjennem Kattegattet indtraf intet mærkeligt, uagtet der havde været rig Anledning til at gjøre

') Han var den første Chef, der seilede gjennem Lillebelt med saa stort et .Skib som en Fregat, og den første Linieskibschef, der om Natten anduvede Helsingørs og Kjøbenhavns Rheder.

2) Hans Jokum Horn, f. 1791, † som Toldkasserer i Risør

1872._86_

Priser, naar man havde havt bedre Efterretning og mere frie Hænder. Men man kjendte aldeles intet til, hvad

fiendtlig Styrke man kunde vente at træffe; Dagene vare korte og taagede, Nætterne lange og mørke, Farvandet snevert, og Sneedorff havde streng Ordre til at bringe Skibene saa vidt muligt uskadte til Kjøbenhavn.

Man kan saaledes ikke dadle, at han ei vovede Angreb om Natten paa de Convoyer, som tildels, men ufuldkomment blev opdaget og om hvis Styrke man intet kjendte. Den besynderlige Omstændighed indtraf, at næsten ikke en eneste Seiler blev opdaget om Dagen, hvorimod man oftere om Natten saa Lanterner og endog Skibe, som kjendtes at være Orlogsmænd. Fienden havde formodentlig fra Sverige langt sikrere Underretninger, som man af deres Manøvrer kunde slutte. Først da Lodsen fra Helsingør kom ombord, erholdt man nogen Oplysning om Sagernes Stilling.

Man var aldeles forberedt paa at møde en alvorlig

k

Dyst i Sundet, men den sidste derværende engelske Styrke var løbet nordefter med en betydelig Convoy to Dage tidligere, og nu kunde man beregne, hvilken Nat man havde passeret den i Kattegat.«

Af alt, hvad der foreligger i Sagen, faar man et klart Indtryk af, at Sneedorffs Stilling mod Slutningen af den norske Expedition har været alt andet end misundelsesværdig. Paa den ene Side: Den gamle Louise Augusta, der altid sprang læk og Prinds Christian Augusts Misbilligelse af, at han udsatte den for at tages af Fien-IOO

den. Paa den anden Side: Kronprindsens Ønske om at han skulde gaa offensivt tilværks, »rense Sundet for i engelsk Linieskib, 2 Fregatter og nogle Brigger,« som det hedder i Ordren af 14de November og hans egen brændende Lyst til at gjøre Nytte for Fædrelandet. Endelig Samtidens Misfornøielse med at intet effektivt var udrettet med de 3 Skibe mod Fiendens Overmagt.

Naar man saa endvidere betænker, at Sneedorff paa Grund af sin Stilling som Kadetchef ikke var tildelt aktiv Kommando under den danske Marines Hædersdag, d. 2den April 1801, og at han ved sin Kommandotur i Norge var hindret i at deltage i Kjøbenhavns Forsvar under de ulykkelige Septemberdage 1807, saa vil man forstaa, at denne Mand, hvis hele Hu stod til at værne om Dannerflaget og dets Ære, har gjennemgaaet pinlige Skuffelser netop i Retning af, hvad han mest attraaede.

I dette Afsnit bør ogsaa omtales, at paa samme Tid som Sneedorff og Fabricius sørgede for den flydende Defension, arbeidede Prinds Christian August med Iver paa Kystværnets Organisation. En Plan herfor var allerede udarbeidet d. 3/s 1804 (se Kom. Kaptein, fv. Statsraad Korens Artikkel om Kyst forsvaret i norsk Tidsskrift for Søvæsen, 1883, 6te Hefte, S. 327), Planen blev iværksat d. 6/i2 1807.

Det nyoprettede Kystværn, der gik op til den respektable Styrke af 25000 Mand, var inddelt i 3 Distrikter, hver af disse i 6 til 8 Divisioner, der atter deltes iIOO

2 til 5 Sektioner. Dets Opgave var dels at betjene de mange Batterier langs Kysten — disses Antal var i 1814 gaaet op til over 90 — dels inden visse Grændser at fungere som flyvende Korpser for at hindre eller afslaa fiendtlig Landgang. Alle Rapporter fra den Tid tyder paa, at Sø- og Kystdefensionen arbeidede Haand i Haand, og at det lykkedes at beskytte vore Kyster for fiendtlig Molest.

Om de mange Vanskeligheder, Sødefensionen havde at kjæmpe med, om Prinds Chr. Augusts varme Interesse for vort Land samt i det hele taget om Forholdene hertillands i hin Trængselens Tid faar man et ret klart Begreb ved at gjennemlæse, dels hvad der i 4de Afsnit i Uddrag er indtaget under H. C. Sneedorffs offentlige Korrespondance med den nævnte Fyrste, dels hvad der i 5te Afsnit er anført af hans private Korrespondance fra 1807.

Planen for Sødefensionen og dennes Iværksættelse faar man detaljeret Rede paa i Sneedorffs Afleverings-skrivelser af 30te Oktober, iste og 3die November 1807.

Tilsidst kan det maaske interessere at høre lidt nærmere om hver af de 3 Krigsskibe, som i 1807 stod under Sneedorffs Kommando i Norge, og om deres senere Skjæbne:

Hans Chefsskib, Prind sesse Lovise Augusta, der var bygget af den bekjendte Konstruktør, Komman-IOO

dør Gerner, løb af Stabelen d. n/s 1783, førte 24 Kanoner og havde 559 Mands Besætning. I Aaret 1801 havde det under Kommando af Kaptein, senere Kontreadmiral Peter Riegelsen (f. 1751, tog Afsked 1815, † efter 1835) gaaet til Stavanger med Tropper, hvis Opgave var at dæmpe nogle der udbrudte Uroligheder. Fra 1804 til 1807 laa det som Vagtskib paa Kjøbenhavns Rhed. Under dets Anvendelse i Norge 1807 viste det sig, som før nævnt, udslidt og søudygtigt, hvorfor det ogsaa efter Hjemkomsten nævnte Aar aldrig mere kom tilsøs, men blev oplagt og for det meste benyttedes som Inkvarteringsskib. Det kasseredes 1829.

Linieskibet Prinds Christian Frederik, der var bygget af den dygtige Fabrikmester Hohlenberg, gik af Stabelen d. 6/io 1804, førte 68 Stykker Skyts og havde 625 Mands Besætning. 1806 gjorde det sit første Togt, nemlig som Kadetskib under Sneedorffs Kommando. 1807 førtes det ogsaa en Tid af Sneedorff, senere af Kapt. Jessen. Efter i December nævnte Aar at være kommen tilbage fra Norge til Danmark, sendtes Skibet 2 Gange til Bornholm, havde derefter en haard Krydstur i Østersøen og styrede d. 3die Januar 1808 atter til Norge, hvorhen det konvojerede 2 større Skibe, ladede med Munderingssager etc., hvorhos det medbragte 200000 Rdr. til Regjerings-Commissionen. Jessen naaede Fr.værn d. 8de Januar, afleverede Pengene til Postmester Pind i Laurvig og lod de 2 ladede Skibe gaa indenskjærs til Kristiania. Derefter krydsede han mellem Norge og Skagen for at dække Landets Provisionstilførsel. Linieskibet laa i Fr.værn fra 6te til 20de Februar, krydsede paany til d. 29de. Den 4de Marts flk det i Kr.sand Ordre til at gaa til Danmark5°

og ankom til Helsingør d. 12te. Den 2ide seilede det derfra for at jage en engelsk Fregat, der havde taget Post ved Sprogø. Men underveis blev det d. 22de Marts 1808 ved Sjællands Odde angrebet af en engelsk Eskadre under Kommando af daværende Kaptein Georg Parker, bestaaende af: En Tredækker, et Linieskib og 3 Fregatter. Efter et heltemodigt Forsvar, der kostede Christian Frederik af Døde og Saarede tilsammen 193 Mand, — blandt de Faldne var den 25 Aar gamle Helt fra 2den April 1801, Løjtnant Peter Willemoes, — maatte Kaptein Jessen seile sit Skib paa Grund og stryge. Om Eftermiddagen d. 23de tændte Fienden Ild paa, og Kl. 10 samme Aften sprang det sidste Linieskib af Danmarks gamle Flaade i Luften.

(Se H. B. Dahlerups interessante Beretning herom i »Archiv for Søvæsen,« 11te og 12te B. 1840).

Briggen Lougen, der var bygget af Kaptein Stibolt, løb af Stabelen d. 2% 1805, førte 18 Kanoner og havde 85 Mands Besætning. I 1807 førtes Briggen af daværende Premierløjtnant, senere Kontreadmiral Peter Wulff. Det var oprindelig paatænkt, at den skulde gaa med de øvrige 2, under Sneedorff staaende Skibe, til Danmark, men paa Grund af Modvind kom Lougen ikke tidsnok til at forene sig med hine, der som før nævnt havde forladt Fr.værn d. 30te Nov. Den 28de havde Briggen forladt Kr.sand, kom til Kragerø d. 30te, erfarede her d. iste Dec., at Orlogsskibene var gaaede sydover. Ritmester Sejer-sted1) af Nordenfjeldske Dragon Regt. meddelte, at han i

') Frederik Christian Sejersted, f. 1770 Officer, 1788, † iStjørdalen 1841 som Oberst og Chef for Trondhjemske ridende Jægerkorps.5i

Neulungen havde seet dem, hvilket Udsagn d. 2den bekræftedes af Lodserne. Premierløjtnant Wulff sendte nu Expresse til Fr.værn efter de Ordres, som han formodede laa til ham der, hvilket ogsaa var Tilfældet. Men da Expressen efter 3 Døgns Forløb ikke returnerede, ansaa Wulff sig — i Henhold til de Ordres, han havde modtaget af Chefen for den Kr.sandske Skjærgaardsflottille, Kapteinløjtnant M. Bille — forpligtet til atter at begive sig til Kr.sand, satte derfor Kursen sydover, forlod Øster Risør d. 4de og ankom til Kr.sand næste Dag. I Løbet af December krydsede Lougen i Skagerak, den 22de blev den jaget af en fiendtlig Fregat og en Brig, men undkom. Den 18de Januar 1808 sees den atter at være i Kr.sand. Den 14de Marts s. Aar havde den i Nærheden af Listerstenen en skarp Affære med en engelsk Brig, Childers, fra Kl. 7 til 11 Form. Lougen fik ved denne Anledning ingen Døde og Saarede, men tog megen Skade paa Seil og Rundholter. Den 19de Juni s. A. erobrede den udenfor Flekkerø en engelsk Brig, Seagull, i hvilken Anledning Chefen oplyser, at han ikke nok kan rose »samtlige Officierer og Besætning for deres udviste Kiæk-hed og uforfærdede Mod.« Disse og Lougens øvrige Hændelser findes udførligt beskrevne i Marineløjtnant N. A. Larsens Bog: Fra Krigens Tid, Kr.nia 1878, S. 31—42.

Premierløjtnant Wulff blev i Norge til 1810. Lougen udrangeredes af den danske Flaade 1814 og kom aldrig mere til Danmark. Den udskjødes af den Norske Marine 1825 og blev Koffardimand med Barkskibs Takling, hvorefter den, saavidt vides, i længere Tid tilhørte Skibs-IOO

reder Apenes i Fredriksstad og hyppig skiftede Fører1) Længst førtes den af afdøde Havnefoged Rasch i Kristiania.

Endelig forliste den »gamle Veteran«, som Løjtnant Larsen kalder den, ved Bremerhafen senhøstes 1881 og dermed er den sidste Seiler af Sneedorffs Eskadre i Norge 1807 gaaet over i Mindernes Verden.

x) Hvem der førte Lougen i det første halve Snes Aar. efterat den var gaaet over i Handelsmannen, har jeg ikke Rede paa. Jacob Rasch førte den omtrent 15 Aar, formentlig til 1849, derefter føltes den af: Hans Lund, Werner, Harald Sommerfeldt, Ellef Wettre, Lauritz Hansen, Mathias Johansen, N. Apenes, P. Pettersen, O. Johnsen og A. Stordahl. Dens sidste Fører hed Liitken, under hvem den forliste.IV.

Uddrag

af H. C. Sneedoffs offentlige Korrespondance med Prinds Christian August 1807 m. m.

1

Fra Kommandørkapt. H. C. Sneedorff til Prinds Christian August, kommanderende General Sønden fjelds etc.

Orlogsskibet Prindsesse Lovise Augusta ved Fredriksværn d. 30te August 1807.

Underdanigst Pro Memoria.

Deres Durchlauchtigheds mundtlige Befaling at tilstille Dem, hvad jeg igaar Aftes mundtlig foredrog, adlydes herved.

Jeg anser det vigtigt, at Kysten rekognosceres ved Lodserne, ved Dæksbaadene og ved andre smaa Fartøyer, som kan krydse sig ind i Norge. Flittig Rapport maa gives til Christianssand og især til Fredriksværn, hvor en mobil Force organiseres. Jeg har 2 Gange ladet Requisition til Lodserne herom gaa herfra til Chr.sand, men naar jeg undtager de nærmeste Lodser her af Distriktet, har jeg ingen Rapport faaet.

Derimod tror jeg, tilligemed Captainerne FabriciusIOO

og Jessen1), at Orlogsskibene, som i de fleste Tilfælde ikke kunne gaa ind med den Vind, de gaa ud med, bør, i Betragtning af de stærke Punkter, de afgive paa Kystens to vigtigste Udsteder, ikke blotte disse ved at gaa til Søs for at giøre Retraite for Overmagt og uden Sandsynlighed for Fordel.

Jeg foreslaar underdanigst at nogle og tredive yngste Cadetter, der ere for unge til at giøre Tieneste, anvises et Locale i Christiania, hvor de kunne bo, spise og ved Academiet dersteds nyde Information, foruden hvad den Søofficier, jeg skal medsende, kan lære dem.

Jeg har under 26de og 28de d. tilskrevet Comman-deur Tender^) om Complettering af 80 Mand til Orlogsskibet og Briggen. Skulde han ikke tro sig beføyet til paa min Requisition at afgive disse, beder jeg Deres Durchlauchtigheds Ordre ham tilsendt.

Captain Jessen med Officierer og Maaneds-Lieute-nanter til Orlogsskibet og Captain-Lieutenant M. Bille med do. til Canoneer-Flotillen er jeg i Værk pied at skrive Ordre til. Fordelingen skal vorde underdanigst tilstillet.

Til Orlogsskibet i Chr.sand er nogen Soldatesque nødvendig. Jeg foreslaar en Officier og 40 Mand.

Jeg beder D. D. lade afgaa Ordre til Enrollerings-cheferne, at de afgive deres Lieutenanter, da de behøves til Orlogs-Forcen.

Jeg melder, at Briggen Lougen ey er ankommet endnu. Den har maattet opseyle Langesundstjorden, der

') Carl Wilhelm Jessen, f. 1764, † som Kommandørkaptein 1823.

2) Claus Frandsen Tender, f. 1737, Kontreadmiral 1809, afgik fra Tjenesten 1814, 77 Aar g.IOO

er vanskelig at udløbe, for at lægge Embargo paa 3 Engelske Cophardi-Skibe. Faa Mænd væbnede Borgere ville i Fremtiden kunne spare en saa brugbar Force for at være saa langt af Veyen.

Jeg trænger høylig til Penge og beder mig 5 ä 6000 Rdr. anvist.

Foranstaaende Skrivelse er malende for Situationen. Den viser, hvorledes Sneedorff med fast Haand tog Initiativet til at ordne Norges Søforsvar, og den viser, at han efter at have undersøgt det slette Materiel, der stod til Marinens Raadighed, og som det paa Grund af de manglende Midler var umuligt at bringe i forsvarlig Stand, — var kommen til den Overbevisning, at hans faa og tildels skrøbelige Orlogsskibe i Regelen ikke burde blotte Kysten ved at gaa tilsøs mod Overmagt, men at de som fastliggende Fæstninger burde beskytte Kystens tilgjængeligste Punkter.

Det er denne Sneedorffs Anskuelse, — der visselig var dybt begrundet i de forhaandenværende Forhold, og som altsaa ikke alene var berettiget, men formentlig den eneste pligtmæssige — som bevirkede, at der senere fremkom nærgaaende Insinuationer om, at han i 1807 havde vist sig forsigtig.

2.

Følgende Brev fra Kronprindsen, dateret: Kiel d. 26de August 1807, opfordrer Sneedorff til at tage Post ved Chr.sand istedetfor ved Fr.værn.

»Vore Fiender, de Engelske, afsender stedse Transporter af Artilleri, Ammunition o. s. v. fra England tilIOO

Sundet og til Flaaden ved Kjøbenhavn, saaledes er for nylig 20 Skibe med Artilleri afgaaet fra Sheerness til Sundet. Da de nu ikke har nogen Fiende i Sundet, blive de vel ikke eller i det mindste meget svagt con-voyerte, og da det i denne Tid haver været meget stille Veir, saa er det muligt, at disse Skibe endnu ikke ere passerede Deres Station. Desaarsag kunde De maaske giøre Jagt paa dem og derved giøre en god Coup, hvilket jeg dog overlader til Dem at bedømme; — blot anbefales at giøre vore Fiender al den Skade og Fordærv som muligt og ingen dertil given Leilighed lade gaa forbi.

Jeg anser det for bedre til slige Coups, om De laa i Christianssands Havn isteden for i Fredriksværns, siden paa første Sted er flere Skibe at bruge, hvilket jeg dog overlader til Dem Selv at bedømme.

Frederik, C. P.

Dette Brev modtog Sneedorff" d. 31te August. Den 4de Septbr, fik han en Skrivelse fra Prinds 'Christian August, dateret 2den s. M., og hvori han opfordres til at forblive i Fr.værn. Paa denne Skrivelse svarer Sneedorff Prindsen d. 4de Septbr, fra Fr.værn bl. a. følgende:

3.

Jeg har modtaget Deres Durchlauchtigheds meget ærede af 2den d., og uagtet jeg ligger seylklar, saa har dog de Grunde, som D. D., stærkere end mine forhen angivne, har fremsat for Orlogsskibets Forbliven her, giort, at jeg indtil videre bliver her. Saameget mere som paalidelige Efterretninger giør det ubetvivleligt, at D. D.'s Gisning om, at de Engelske ville forøge deresIOO

Force, er gaaet i Opfyldelse, da 2de Orlogsskibe, hvoraf det ene er svært, samt en svær Fregat, krydse her paa Kysten. Dette Orlogsskib [Lovise Augusta] er af mindste Force, ikke seyler vel, er gammelt og med gammel Tak-kelas, det kan derfor Høstdage let sættes i en Tilstand, der giør det end inferieurere samt ubeqvemt til betimelig at søge Havn.

Jeg sender D. D. — H. K. H. Cronprindsens Skrivelse. Artilleri Transporten er med disse Westlige Vinde alt længe passeret og er høist rimelig den, der er seet ved Skagen. Dette hans Ønske var altsaa ikke til at opfylde. Idéen med at anløbe Chr.sand er, som D. D. seer, kun løst henkastet. Mod nærværende engelske Force anseer jeg den høyst vanskelig. Da H. K Høyhed naa-digst har overladt det til min Bedømmelse, saa maa jeg, — ihvor gjerne jeg end ønskede at føre mine kiække Officierer og Mandskab i Ilden, — dog komme til den Beslutning at

forblive her til videre.

Cadetterne afgaa i Dag til Christiania.

4.

Under 31te August anholder Sneedorff Prinds Chr. August om Approbation paa, at følgende Cadetter maa ansættes som Maanedsløjtnanter paa Skibene og Kanon-Fartøierne, nemlig:

i. Varendorff, 2. O. F. Lütken, 3. I. C. Grove, 4. N. C. Jørgensen, 5. J. M. R. Fönss, 6. J. H. Wiese, 7. F. W. Lövenskiold, 8. P. C. Parnemann, 9. U. C. Schmidten, 10. C. A. Bendz, 11. P. C. Petersen, 12. C. F. C. Kohl, 13. R. Braag og 14. L. F. Klein.

5.

I en Skrivelse fra Fr.værn, dateret 6te Septbr. 1807, oversender Sneedorff Prinds Christian August Afskrift af en Ordre fra Admiralitets-Kommissariatet i Colding af 29de næstfør, i Anledning af hvilken Ordre han underlægger sig Prindsens Kommando.

Ordren, der er underskrevet af Viceadmiral Wleugel*) meddeler, at Kronprindsen under 23de s. M. har tillagt Kommandørkapt. Sneedorff Ordre til, »at antage sig den norske Sø-Kyst-Defension som Høystkommanderende under den commanderende General Syndenfields, samt givet ham plein pouvoir til efter bedste Skiønnende at giøre Fienden al mulig Afbræk. Hvilket er communceret Ge-neral-Krigscommissariatet og samtlige Enrolleringschefer i Norge.« Ligeledes meddeles, »at Amtmændene i Hjørring, Thisted og Aalborg ere beordrede saa hastig som muligt at foranstalte saa meget Flesk, Oxekiød, Smør, Gryn, Erter, Rug og Malt, som behøves til Cadetskibe-nes og Garnisons Mandskabets Kaast, til Fredriksværn og Christiania med Postjagter, Lodsbaade, Sandskuder og andre Fartøyer i smaa Portioner opsendte.«

I sit ovennævnte Brev af 6te Septbr, underrettedes Prindsen om, at Sneedorff den foregaaende Dag har talt med Amtmand Grev Wedel-J., som da afreiste til Danmark og gjennem ham meddelt Kronprindsen: »Grundlinierne for, hvad vi have foreslaaet for den flydende De-fension.« — Denne Plan for Forsvaret foreligger i en af

') Johan Peter Wleugel, f. 1736, Kontreadmiral 1796, Viceadm. 1800, Admiral 1812, † 1825.IOO

Sneedorff og J. S. Fabricius underskrevet Forestilling af 6te Septbr., stilet til: Den kig. RegieringsCommission for Norge.

6.

Af forannævnte Plan hidsættes:

»Den til Forsvar ved armerede Fartøyer opgivne Strækning kan mod fiendtlig Landgang ikke paa alle Puncter — uden større Mesures end for Øyeblikket kan tænkes mulige, — gives mere Forsvar end den, Norges Skiærgaard afgiver.

Christianssand, Arendal, Øster-Risøer, Langesunds-Fiorden, Fredriksværn med Laurvig, Tønsberg, Christiania, Moss, Fredriksstad og Fredrikshald antage vi kunne giøre Fordring paa den Sø-Defension, der kan tilveye-bringes.

Drammen anse vi kan forsvares ved Batterier fra Svelvig; Langesunds-Fiorden ved de fra Brevig.

Hoved-Spørgsmaalet er: Skal vor Styrke være offensiv eller defensiv?

Til at agere offensiv haves ikkun de 2de Orlogsskibe; thi mindre bevæbnede Fartøyer er ey at tænke paa til offensiv Brug ud ad Søen til, da her under Kysten allerede krydser 3 Engelske Orlogsfartøyer.

Frankrigs, Spaniens og Hollands Fxempel, — der holde deres Krigsskibe i Havnene, hvis Blocade har giort

Engelands Flaade langt mere Svækkelse end alle deres Søslag, — synes uimodsigelig at anvise vore 2de Skibe deres Bestemmelse som defensive Midler.

De ere høyst utilstrækkelige mod den Force, Engeland kan anbringe paa Kysten her, men de vilde des-

7*IOO

uden ophøre at være stærke Defensions-Midler paa de vigtige Punkter, de anbragtes, i det Øyeblik de skulde udgaa og agere offensiv fra en Kyst, hvor den Vind, der fører dem ud, sielden eller aldrig vil tillade dem at løbe ind. Desuden viste Regieringen i Krigen mod Engeland 1801, at den hyldede dette Princip ved da at lade en lige Force forblive i de Norske Havne. Derfor kunde Straf-Krigen ved Kapere dengang være anvendelig og burde opmuntres af alle Kræfter.

Næste Spørgsmaal er: Hvad Sø-Batterier og De-fensions Skibe bør anbringes paa de angivne Steder?

Defensions Skibene bør føre saa svært Skyts som muligt, dels udrustes som Blokskibe til at forsvare de angivne Byer, dels ved smaa Fartøyer agere indenskiærs mellem Stationerne. Hertil udfordres a) Speciel Local-Kundskab om Indløbenes Beskaffenhed og om de mellemliggende Kyster, b) Erkyndigelse om hvad Skibe og hvad Armatur er at faa til ethvert Locale.

For at indhente disse 2de Oplysninger'har jeg, Sneedorff, beordret følgende Sø-Officierer:

1. Capitaine Lieutenant Th. Fasting'2) at bereyse Kysterne fra Christiania til Fredrikshald.

2. Premier Lieutenant A. Schifter — Kysterne imellem Laurvig og Christiania.

De ere begge beordrede først at melde sig hos D. Durchlauchtighed i Christiania.

*) Det er Skibe, der var armerede, men hvis Rig ikke var oppe, saa de altsaa ikke kunde bevæge sig. I Slaget 2den April 1801 deltog som bekjendt paa dansk Side flere Blokskibe.

2) Thomas Fasting, f. 1769, Kommandør 1813, Statsraad 1815— 39, † 1841-IOO

3. Premier Lieutenant C. Grove mellem Fr.værn og Arendal.

4. Premier Lieutenant C. C. Lotis mellem Arendal og Mandal, Christianssand exclusive.

5. Capitaine C. W. Jessen skal i Christianssand fo-restaa den vestre og

6. Capitaine Lieutenant J. P. Stibolt den østre De-fension.

7. Premier Lieutenant J. N. K. Hensier — Kysterne mellem Mandal og Stavanger.

Jeg turde maaske vente at erfare Resolution, om disse Officierer maatte bemyndiges til at sætte de nødvendigste Defensions-Anstalter strax i Gang og accordere om Udgifterne, hvilke jeg ønsker at vide om skal tages af Stats-Kassen eller holdes af Byerne; — samt om de kan udse de nødvendige Maaneds Lieutenanter, opmuntre til Kaperes Udrustning og opgive, hvorvidt de opliggende Skibe bør henflyttes til disse forstærkede Punkter.

Endelig maa vi henvise Orlogsskibene Prinds Christian Frederik til Defensions Skib for Christianssands vestre Havn og Lovise Augusta til Fredriksværn. Undersøgelserne ville vise, hvor Briggen Lougen og Ca-noneer-Flottillen skal fordeles eller om de skal agere samlede.

Kjøbmandsskibe maa armeres.

Fiendtlige Skibe maa iagttages ved Lodsbaade, der med al Slags Vind og Veir kan retirere sig i Skiærene. Efterretninger hvergang noget vigtigt forefaldt, bør afsendes med Lods-Expresser til Christianssand og Fredriksværn.

Fyrene bør slukkes, i det mindste Søndenfields.IOO

7.

Fra Kommandørkapt. H. C. Sneedorff til Prinds Christian August.

Orlogsskibet Prindsesse Lovise Augusta ved Fr.værn d. 8de Septbr. 1807.

Underdanigst Rapport.

Et Engelsk Orlogsskib viste sig heruden for d. 6te. Uagtet min Overbeviisning vedbliver, som jeg forhen har nedlagt, vil D. D. dog tilgive, at jeg som Militair vovede noget i Haab om et lykkeligt Udfald.

Jeg lettede og gik ud efter Skibet, men Vinden favoriserede ikke. Det havde allerede et stort Forspring. Efter at have krydset mig saa langt Wester paa, som jeg troede Klogskab bød; thi strax efterat jeg ved et Par Skud havde kaldt mit Mandskab, som var i Land at proviantere, skiød det Engelske Orlogsskib 6 å 7 Skud, formodentlig for at samle de andre til sig; — efter at have giort den ubehagelige Erfaring, at Séyl og Redskab paa dette gamle Skib er i end maadeligere Tilstand, end jeg havde formodet, — er jeg atter ankret her paa min Station igaar om Aftenen d. 7de.

8.

Fra den samme til den samme.

Ved Fr.værn lode Septbr. 1807.

Deres Durchlauchtighed ville tillade mig at yttre det Ønske: at den Commission, hvori De har behaget at udnævne Capitain Fabricius og mig, maa vedvare. Denne Mand har mere Local Kundskab til Norge og Ind-IQ3

retningerne her, end jeg. Qvæstionen at organisere Norges Sø-Defension er og saa ny og saa sammensat, at der hører mere end • een Mands Syn til at giennemskue den og at den mere er Gienstand for en Commission end for enkelt Mand.

Desuden, da Capt. Fabricius som Værftschef føier sig forpligtet til at bestyre dens Exercitie, saa vilde vore Pligter og Rettigheder krydse hinanden, hvilket vi efter fælles Overlæg som Mænd, der kun ville Hs. Majestæts Tienestes Befordring, have troet paa den simpleste Maade kunde hæves ved at Canoner-Flottillens Udrustning og Tarv bestyredes af den Commission, i hvilken vi maatte befinde os samlede.

9.

Fra den samme til den samme.

Ved Fr.værn lode Septbr. 1807.

Ifølge D. D.'s Befaling af 7de d. skal nu Ordre af-gaa til Captain Lieutn. C. vati Deurs at antage sig Commandoen af Batterierne ved Brevig, Reqvisition til Com-mandeur Tønder at udskrive 80 Mand dertil er afgaaet. 3 Maaneds Lieutr. skal snarest muligt beordres at melde sig til Capt. Lieut. van Deurs Den ved Canon Flot-tillen ansatte Second Lieutenant /. I. Ltmd er beordret at commandere Batterierne ved Svelvigen. Men da Lieutenant Lund savnes ved Flottillen, foreslaar jeg underdanigst, at Captain Motzfeldt, der er paa Reysen fra Throndhjem og har begiært at ansættes, maatte afløse ham.

Omkostningerne og Provianten giør D. D.'s Bestem-IOO

meise, at Mandskaberne ey skal møde til Canonbaadene førend paa nogle Dages Varsel — næsten nødvendig. De fornødne Artillerister skal jeg indestaa for: at de af gode Matroser ville blive tilbørlig dannede i kort Tid.

Capt. Lieutn. Bille har jeg overdraget at sørge for Laurvigs og dens Oplagshavn Hølens Defension. I Laurvig haves et Batteri paa 5 Canoner, Borgerne exerceres af en Maaneds Lieut. fra Cadetterne. Hølen, hvor Stemningen er meget fedrelandsk og hvor med temmelig Sikkerhed Skibe kan indlægges, faar og et lidet Batteri og maaske en Bom til at forbyde Indseyling. Alt uden Udgivt for Hs. Majestæts Casse.

Capt. Fabricius er underrettet om D. D.'s Villie: at 6 ä 8 Sexpundige med Ammunition afgives fra Fr.værn, samt at Rapporten [Rapperter?] fra Kongsberg ønskes.

Skulde D. D. finde Trang til 4 sex ä otte pundige Canoner, kan samme paa 4 Ugers Varsel faaes fra Laur-vigs Jernværk. Maaske hurtigere fra Moss?

De under 6te d. foreslagne Skibe have ingensinde været betænkte til Krydsere. Som saadanne maatte de have en Styrke og en ved særdeles Construction og Kob-bring frembragt Seyle-Snellhed, som kunde i det ringeste rivalisere med Fiendens. Dette er ikke at tænke paa. Hverken Frankrig, Spanien eller Holland har i denne Krig Krydsere paa deres Kyster.

Den eneste rimelige Maade at giøre Fienden Afbræk paa er den at udruste Capere, der paa fraliggende Stationer kunne opsnappe Skibe, der ere blevne skilte fra Convoyerne. • Dette maa være privat Entreprise, men maa opmuntres. I Hølen findes en rask og duelig Skipper Hansen, der har megen Lyst at udruste Capere. Kundeio5

man ved Actier ä ioo Rdr. frembringe en Capital af 16 til 20G00 Rdr., kunde Entreprisen gaa for sig. Bergens Beliggenhed, Velstand og mange Skibe synes ellers at giøre den fortrinlig skikket til den Slags Speculation.

Naar altsaa Krydsere ikke ere tilraadelige mod en Fiende, som nu engang er saadan Herre paa Havet, at han i Krigen siden Revolutionen har frataget sine Modstandere meer end 60 Linieskibe, og om hvem Erfarenhed har viist, at han svækkes ved defensiv, men styrkes ved offensiv Modstand, saa maa Kyst-Defensionen søges paa andre Maader.

Vi have dertil — forsaavidt det Flydende angaar — foreslaaet: 1. Blokskibe for de vigtigste Punkter. 2. En liden mobil Ski ær gaa rd s-F or ce for hvert af de 5 Sø-Defensions Districter.

Blokskibene haaber jeg ikke vil være Hs. Majestæts Casse til Besvær. Skiærgaards-Flottillerne ville derimod koste anseeligt. Den avancerede Aarstid kan ey ansees som Argument imod dem før Isen kommer.

D. D.'s Befaling angaaende Betaling ved Anviisning paa Regierings-Commissionen skal i alle mulige Tilfælde vorde efterlevet.

Inden Sneedorff afsendte foranstaaende, modtog han en Skrivelse fra Pr. Christian August, hvori denne bebreidede ham den Jagt, han d. 6te havde foretaget paa et fiendtligt Orlogsskib, og hvorom Melding var afsendt d. 8de [se foran No. 7]. I et Postskriptum anfører Sneedorff under lode bl. a. følgende, der viser, at Aarsagen til, at han ikke saa ofte som han ønskede det, forlodio6

sin Station for at søge Kontakt med Fienden, ikke udelukkende var at finde i de af Forholdene nødvendiggjorte Forsigtighedshensyn, men i et fra hans nærmeste Overordnede tydelig udtalt Ønske.

Han skriver nemlig:

Deres Durchlauchtigheds meget ærede af 9de d. indløb; som dette var sluttet. D. D. befaler mig at give Grunde for min Udgang af Havnen med Orlogsskibet og Briggen. Jeg adlyder denne Befaling ved at melde : At jeg vidste, jeg ikke syndede mod Ordre, da baade H. K. H. Cronprindsen under 26de August og D. D. under 2den dennes overlod denne Qvæstion til min Bedømmelse. At om jeg end kan have synes at have syndet mod de af mig vedlagte Principer, saa vare dels disse ikke endnu af mine Superieurer corraborerede, dels haabede jeg at vinde min Station igien og mulig giøre et forønsket Coup. Da det første, skiønt desværre ikke det sidste har været Tilfældet og da jeg strax ved min Retour her har tilsendt Captain Jessen Ordrp ey at løbe ud før nærmere Ordre, samt da jeg nu tror at se, at det indtil videre er D. D.'s Villie, at jeg forbliver, saa smigrer jeg mig med, at D. D. ikke vil dømme mig for strengt.

Lieutenant Bagger har tilskrevet mig [fra Christiania], at han ikke har kunnet faa Cadetternes Kaast ringere end 4 8 ß daglig pro persona saa han for den første Maaned ey kan have mindre end de reqvirerede l200Rdr.

Det glæder mig, at Betænkningen om den flydende Defension i Henseende til de militaire Grundsætningerio7

har D. D.'s Bifald. Endog i Henseende til Blokskibene tror jeg ikke, vi har afveget langt.

10.

Fra den samme til den samme.

Ved Fr.værn d. 12te Septbr. 1807.

Jeg faar i dette Øyeblik Rapport fra Captain Lieutenant Fasting, hvori han melder, at han ifølge D. D.'s Befaling afgaar til Drøbak for at betænke dens Defension og derefter søge beqvemme Skibe, der kunde udrustes at gaa til Søs som Krydsere.

Vigtigheden af Drøbaks Plads indseer jeg levende. Jeg vilde ønske, at Terrainet maa favorisere til Langskibs skydende Batterier, thi Blokskibe kunne vanskelig placeres der.

Fra Lodsoldermanden ved Grimstad har jeg Rapport: at han d. 9de — samme Dag Linieskibet, Fregatten og Convoyen blev seet under Marstrand — har bemærket 4 Krigsskibe fire ä fem Mil til Søs foruden et 74 Canon-Skib en halv Mil fra Land samt en Brig, som vendte tæt inde ved Skiærene efter ved Americansk Flag og Giøs samt ved Nødflag at have stræbt at lokke Lodserne ud. Men disse ere strengelig forbudt at nærme sig fiendtlige Krigsskibe.

11.

Fra den samme til den samme.

Ved Fr.værn d. 14de Septbr. 1807.

I dette Øyeblik indløber Expresse fra Captain Jessen, dateret 12te Septbr., at d. ilte er ankret i Flekkerø:io8

i Engelsk Orlogsskib, i Fregat og r Cutterbrig samt siden 2 mindre Fartøyer.

Jeg anseer det at være Skibets [Pr. Chr. Frederiks] Opofrelse at lade det løbe ind i Flekkerø mod Langskibs Ild, som hele Forcen [den Engelske] vil modtage det med under Indseylingen. Tillige bliver da Christianssand blottet fra Søsiden og Orlogsskibets nuhavende favorable Stilling tabt.

Jeg indstiller til D. D., om dette Orlogsskib [Lovise Augusta] skal forsøge paa at begive sig til Christianssand for i Forening med det andet mulig trænge ind i Flekkerø, ifald den Engelske Force ey siden — som høist rimeligt — har forøget sig der; da anser jeg det ikke for tilraadeligt.

Jeg tilskriver Capt. Jessen, at Batterierne maa transporteres, om man saa skulde tage Canonerne fra et af Flyde-Batterierne tværsover Chr.sands vestre Havn for at anbringes fra Flekkerø Havnkyst paa de Engelske Skibe.

Under nærværende Omstændigheder kan det ikke nytte at afsende Briggen, Canoneer Chalouper og Joller, da de ey ere skikkede til at agere mod Bredsider, som Fienden naturlig vilde vende mod Flekkerø's 2de Indløb.

12

Fra den samme til den samme.

Ved Fr.værn d. i6de Septbr. 1807.

D. D. vil med denne Estafette erfare, hvad der er skeet i Chr.sand og at den Engelske Styrke forstærker sig i Flekkerø. Skibets Navn og Force viser, at det er et Tillæg til de paa Kysten hidtil bekiendte. Jeg kan109

under disse Omstændigheder ikke tilraade, at Orlogsskibet her begiver sig derhen, men foreslaar, at Capt. Jessen beordres, ifald han ikke længer kan forsvare Skibet, da at brænde det heller end at lade Fienden faa det.

Saalænge Skibet der [Jessens] som det her [Snee-dorffsj attaqueres fra Sø Siden, frygter jeg ikke for dem, men bemægtiger Fienden sig Landbatterierne, da er Skibenes Tilintetgiørelse det eneste Middel.

Jeg indstiller til D. D., at Orlogsflaaden her trækker sig tilbage til et Sted, der fra Landsiden var bedre forsvaret.

13*

Uddrag af en Skrivelse fra Chefen for Landcadet-Corpset, Oberst, senere Generalmajor D. Hegermann til Prinds Christian August, dateret Christiania 14de Septbr. 1807 :

Underdanig Forslag til Regulering af en Underviisning for de her til Stedet ankomne Sø-Cadetter.

Foruden de Lectioner og den Anførsel, de Herrer Sø Officierer selv have Anledning til at give deres Cadet-ter,

behøves for dem — efter Hr. Sø Lieutenant Baggers Opgivende — endnu følgende Underviisninger, hvilke det Kongl. Norske Land Cadet Corps underdanig foreslaar at kunne besørge ved sammes Lærere paa følgende Maade:

1. Regne Underviisning giver Hr. Majer

v. Hirsch..........4 Timer ug.

2. Religion, Hr. Pastor Ottesen ... 2 —=—IIO

3. Fransk, Hr. Zwilgmeyer.....4 Timer ug.

4. Gymnastik, Korporal Ravnsborg. . 4 —=— (kan gives i Landcadet Corpsets Bygning).

5. Engelsk, Hr. Zwilgmeyer .... 2 —«—

6. Historie og Geographi, Hr. Overlærer Platou.........4 —s—

Hvad til Sø Cadetternes Underviisning behøves af

Lærebøger og Reqvisita assisterer Cadet Corpset paa muligste Maade.

14.

Uddrag af Kommandørkapt. Sneedorff og Kapt. Fabricius' Skrivelse til Pr. Chr. August, dateret Fr.værn 17de Sept. 1807.

Argumentet for at Orlogs Forcen skulde begive sig herfra til Chr.sand vilde være: a. Om den i Forening med Pr. Chr. Frederik kunde attaquere og bortjage Fienden af Flekkerø, b. Stiftamtmand Thygesons Yttring: at naar Lovise Augusta og Lo u gen vedbleve at være separerede fra Pr. Christian Frederik, vil denne og med den Christiansand blive et sikkert Bytte for Fiendens Anstrængelser.

I Henseende til a, — da vilde Pr. Christian Frederik og Lovise Augusta med Vanskelighed turde haabe nogen Fordel ved at trænge ind i Flekkerø mod den Force, der indløb der d. 11te, naar de ey ved kraftige Batterier fra Landsiden vare soutinerede. Conjunctionen af Skibene vil rimelig af alle Kræfter fra de Engelskes Side forebygges.111

b. Stiftamtmand Thygesons Yttring er stærk, men den er umotiveret. Der er ikke mindste Probabilitet for, at Lovise Augusta kan giøre et overveiende Udslag. Vi ere fuldkommen af D. D.'s Mening, at Defension fra Søsiden for Chr.sand ikke er, nvad der nu er høyest Trang til. Capt. Jessen melder desuden Intet i sine Rapporter om denne Trang.

De fra Holmestrand reqvirerede Rapperter til 18 <t£dige Canoner haves ikke her ved Værftet.

Capt. Lieut. Fasting angiver i sit Forslag til Drøbaks Defension, at henved 50 svære Canoner behøves, men det er vel ikke at tænke paa. Ingenieur Capt. Krag1) skal i Aarene 1790 eller 91 have givet et Project om Forsvaret af dette Pas, det hviler i Corpsets Archiv i Christiania. Skulde dette være paa for stor en Scale, maatte man lade de 6 Canoner, som ere afsendte dertil, forsvare Drøbak, lukke de 2de smalle Indløb ved Bomme og haabe, at Canoneer-Flotillen kunde finde Leylighed til at forsvare de 2de bredere Indløb. Denne, som vi føie, høyst utilstrækkelige Udvey indstilles til D. D.'s Omdømme.

P. S. fra Sneedorff s. Dag.

Fra Capt. Jessen i Chr.sand indløber i dette Øyeblik Efterretning af d. 16de. Han ønsker, at nogle Canoneer Baade hastigt blive beordrede at sendes i Forveyen in-denskiærs for at sondere Conjunctionens Mulighed.

Han beretter, at de Engelske med stærke Fartøyer, som dog ikke nærme sig nok hans Skiøts, søge at blive

') Rasmus Krag, f. i Surendalen 1763, † i Kjbhn. 1838 som dansk Generalløjtnant112

Mestere af Østre Havnen, men at desuagtet har hans kiekke Officierer og Mandskab befordret samme Dag et Flaade Batteri fra Østre Havn, hvor det kunde undværes, til Westre og jaget 7 Engelske Farteyer paa Flugten.

Han anseer Landbatteriers Anbringelse umulig paa Flekkerø, hvorfra alle Mand er flygtet. Han frygter ikke den Magt der nu er.

Imorgen tænker jeg at afsende Capt. Lieut. M. Bille med 3 Canoneer Baade, 2 Canonjoller og i Skiærbaad indenskiærs til Chr.sand. Dersom jeg i Morgen over ikke faar nogen særdeles Underretning, agter jeg at forsøge Conjunctionen med Orlogsskibet Pr. Christian Frederik. Capt. Jessen og Capt. Lieut. Stibolt melde, at Mangel paa Penge i alle derværende offentlige Casser giør, at den første udbeder sig 3 å 4000, den sidste, som indkiøber Proviant til Sø Forcen, 4 å 5000 Rdlr. anviste.

15.

t

Fra Kommandørkapt. Sneedorff til den samme.

Ved Fr.værn d. 22de Septbr. 1807.

Af D. D.'s Skrivelse til Capt. Fabricius erfarer jeg, at De alt har antaget dette Orlogsskib [Lovise Augusta] afseylet. Men jeg melder underdanigst herved, at det lykkeligvis ikke blev saa. Foruden hvad jeg d. 19 d. har meldt om Fiendens Orlogsskib og Fregat i Nærheden af Chr.sand, hvortil jeg vel, men hvorind jeg ikke med den Dags Vind kunde løbe, fik jeg om Morgenen tidlig d. 20de Rapport fra Capt. Jessen om, at det Engelske 80 Canon Skib og Fregatten havde forladt Flekkerø og gaaet øster efter. Stiftamtmand Thygeson, hvis Iver forii3

Sit jeg iøvrigt ikke miskiender, blev endelig selv urolig for dette Orlogsskib, hvilket sees af den Telegraph Signalering, som han mod Capt. Jessens Overbeviisning den 19de drev igjennem.

I dette Øyeblik faaer jeg Rapport, at de 3 Orlogsmænd, der vare i Flekkerø, holde sig lige ud for Havnen af Chr.sand. Stillingen er altsaa i det ringeste ligesaa vanskelig som da jeg under 4de og 5te d. indmeldte for D. D. og for H. K. H. Cronprindsen mine Grunde for at forblive her paa Stationen. Da begge Fyrster have overladt til min Conduite og Sømands Skiønnende, hvad der bør giøres, saa kan jeg ikke andet end nedlægge, at jeg maa ansee det for uforsvarligt at vove dette Orlogsskib ud under disse og de i mine foregaaende Rapporter om dets Tilstand anførte Omstændigheder, saa meget mere som det her afgiver en stærk og næsten uangribelig Position i Forening med Værftets Batterier1).

Det har været mig kiert ved Skrivelse fra H. K. H. Cronprindsen af 10de d. at erfare: at Høystsamme under disse Omstændigheder aldeles bifalder min Beslutning og anseer Aarsagerne for, at jeg forbliver her paa min Station, — grundige.

Brevig Batteriet har intet Krudt, hvorfor jeg har maattet tilskikke det her fra Skibet 3V2 Centner.

l) [Kapt Jessen havde d. 18de Septr. meldt, at et fiendtligt Linieskib med en Fregat laa under Hellesund. Fienden ønskede intet heller end at lokke Lovise Augusta ud fra det stærke Fr.værn, saa det visselig vilde have været uforsvarligt da at søge en Forening iværksat].

16.

Fra den samme til den samme.

Ved Fr.værn, 24 Septr. 1807.

I dette Øyeblik indløber fra H. K. H. Cronprindsen naadigst Skrivelse til mig, dateret Kiel 20de Septr., saaledes lydende:

»Da jeg har Efterretning fra Kjbhn., at vores Fiende skal have sendt 7 Orlogsskibe til Norge for om muligt at borttage de 2 Orlogsskibe og øvrige Krigsfartøyer, som vi have der, saa undlader jeg ikke strax at berette Dem

dette, som De haver at bekiendtgiøre saavel den commanderende General som Captain Jessen, og Jeg er forvisset om, at De alle ville træffe saadanne Foranstaltninger, at Fiendens Plan mislykkes.«

Jeg kan under disse Omstændigheder ikke tro, at rigtigere Parti kan tages end at begge Orlogsskibe og Briggen begive sig til Christiania, gjennem hvis lange og vanskelige Fiord Fienden vist ikke vover at begive sig med Orlogsskibe. Capt. Jessen har forespurgt sig, om han skulde søge hid, hvilket han i Betragtning af Pr. Chr. Frederiks gode Seylads anseer muligt. Jeg sender ham nu Lodser og beordrer ham at søge Christiania.

Stemningen i Chr.sand er — de Militaire undtagne — saadan, at man anseer Orlogsskibet der for Byens Ulykke. Uvillien mod Skibet gaar saa vidt, melder han, at ingen vil understøtte det med Proviantering o. s. v. uden mod rede Penge. Og da han derpaa har Mangel, nedlægger jeg — ifølge det Princip, D. D. har angivet, at Subalterne ey kan reqvirere — Reqvisition fra mig selv til den Kgl. Regj. Commission paa 5000 Rdr. at sendes hamii5

uopholdelig mod hans Interims Qvittering, da jeg maa qvittere directe.

Jeg har beordret Capt. Bille med Skiærgaards Far-tøyerne at understøtte Capt. Jessen og ved hans Afgang begive sig efter til Fredriksstad.

17.

Fra Defensions Commissionen til Prinds Christian August.

Fr.værn, sö/9 1807.

Det har været mig, Com. Capt. Sneedorff, kiert at møde D. D.'s Bifald i meget Ærede af 22de i Henseende til Orlogsskibets Forbliven og Canon Flottillens Afgang under Capt. Lieut. Bille. Den er afseylet fra Arendal d. 23de.

Den herværende Skiærgaards Flottiile: 2 Canon Cha-louper, 2 Canon Joller og 3 Skiærbaade, er seylklar og provianteret for 4 Uger. Værftet beholder 1 Skiærbaad til Rekognoscering og 4 dobbelte Chalouper.

Flekkerøs 2de Løbs Forsynkning tro vi yderst vanskelig.

Vinden har hidtil ikke tilladt Orlogsskibene at komme til Christiania.

Lieutenant Schifter melder, at han ingen Defensions Skibe behøver i sit District og at Byerne bag Svelvigs Batterier ere saa vel beskyttede, som man maatte ønske alting var i Norge, — at Wallø Saltværk er aldeles blottet, men fordrer svære Canoner, at Tønsberg endog efter Indbyggernes Mening er vel beskyttet ved sit vanskelige Indløb, at Holmestrand med 6 ä 10 Canoner kunde gives en tilstrækkelig Defension, endelig: at der findes 20 ä 30 danske Jagter og Galeaser i hans District,ii 6

hvilke han mener kunde indrettes til Skiærgaards Fartøyer, men som vi formene bør giøres til Canon Joller, førende en 24 eller 18 'ffidig.

18.

Fra den samme til den samme.

Fr.væm, 27 Sept. 1807.

Vi have med Expresse modtaget D. D.'s meget ærede af 25de d. og erfare deraf, at Orlogsskibene ikke skulle begive sig til Christiania.

Unægtelig vilde Drammens Fiord være det sikreste for disse, men Indløbet ved Svelvig er kun 12 Fod Vand, medens Orlogsskibet stikker 20 Fod. At lægge Orlogsskibene bag Brevigs 12 ®dige Batterier vilde, som D. D. og har peget paa, ikke være hensigtsmæssig, at tage Canoner fra Orlogsskibene kan ikke tilraades, da Løbet mellem Brevigsbatterierne er henimod 600 Alen bredt og altsaa let kan forceres. Orlogsskibenes Leie i Fr.-værn kan ansees sikkert fra Søsiden, men dels ligger denne Fæstning paa en Udpynt, hvor Skibene bestandig ere i Sigte af Fienden, dels er der i Omegnen mange lette Landgangssteder.

Saavidt vort Localkundskab om Fredriksstad gaar og efter at have indhentet Oplysninger hos Capt. Gedde og Capt. Lieut. Fasting synes Baglast Pladsen ved Fr.stad, indenfor det nybegyndte saakaldede Huths Fort, at være en Retraitplads for Orlogsskibene, som lover ligesaa megen Sikkerhed fra Søsiden som Fr.værn, naar bemeldte 0, foruden den Redoute, der haves, fik neden for samme et Batteri ä fleur cTeau, hvortil der allerede i Aaretii 7

1788 og 89 skal være giort Begyndelse og som med 10 Stkr. 24 ®dere fra Skibet kunde bestryge det smalle Løb af Fr.stads vestre Indløb. Denne Demonte af Orlogsskibene kunde man her tillade sig, da de skulle placeres saaledes, at de ikke kunne omseyles. CanoneerFlottillen bør placeres ved Valøerne, saa man betimelig kan være averteret om nogen fiendtlig Forces Ankomst med Landgangs Tropper.

Jeg, Com. Capt. Sneedorff, agter derfor med første føyelige Vind at seyle til Fr.stad i det Haab at D. D. bifalder denne Beslutning og tillægger de derværende Ingenieurer Ordre til at anlægge dette Batteri, til hvis Commando jeg har udseet Capt. Lieut. Fasting. Jeg sender ham nu til Fr.stad for at giøre Aftale med Oberst Gedde om det foreslaaede Batteris Anlæg.

Fra Capt. Jessen og Capt. Lieut. Bille er kommet Rapport af 25de d., at 5 Orlogsskibe og 1 Fregat bestandig bloquere Chr.sand. Desuagtet er Capt. Bille med megen Bestemthed og Klogskab trængt ind til Byen, saa nær den Engelske Force, at han har seet sig foranlediget til at lade Soldaterne vende deres Kioler og skiule deres Seyl for at undgaa Opmærksomhed.

19.

Fra Kom.dør.kapt. Sneedorff til Pr. Chr. August.

Ved Fr.væm, 29 Sept. 1807.

Jeg har modtaget Rapport fra Capt. Jessen af 26de med Stiftamtmand Thygesons Tilførsel til Defensions Protokollen, der har foranlediget Generalmajor Tobiesens Opfordring til Capt. Jessen at bringe Orlogsskibet til118

Aalefiordsbugten. Det vil heraf naadig sees, at den Mand (Thygeson), som nylig insisterte paa to Orlogsskibe, nu ikke engang vil have et! Med Expresse har jeg svaret Capt. Jessen, hvis Conduite jeg i alle Tilfælde tør og i min Afstand maa forlade mig paa, at ifald han ey selv skulde see sig foranlediget til at preferere Aalefiordsbugten, skulde han afvente den Bestemmelse, jeg i Morgen haaber at kunne give ham om at søge Fr.stad.

[Anm. At Linieskibet Prinds Christian Frederiks Nærværelse i Kr.sand var Indbyggerne en Kilde til Ængstelse var forklarligt. Den 27de Sept. havde saaledes Chefen for en engelsk Flaadeafdeling, Commodore R. Stopford, opfordret bande Capt. Jessen og Kommandanten i Kr.sand, Generalmajor Tobiesen, til at udlevere Pr. Chr. Frederik. Da Udleveringen nægtedes, seilede 2 engelske Linieskibe med I Fregat ind i Havnen, hvor den kjække Jessen brændte efter at give Ild; hans raske Mandskab stod klar ved Kanonerne, men pludselig saa man Fienden vende udefter uden at løsne et Skud !]

20.

Fra den samme til den samme.

Ved Fr.værn 30 Sept. 1807.

Jeg har 3 gode Meldinger at nedlægge for D. D.;

Canoneer Flottillen under Lieut. Lund er ankommet i Gaar Middags velbeholden til Fr.stad.

Capt. Lieut. Fasting er for et Par Timer siden re-tourneret derfra og beretter, at Skibene kunne ligge ved Fortet Huth. Jeg søger altsaa derhen, saasnart Vinden føyer. D. D. vil naadigst saavidt muligt sikre os mod Landsiden. Vi skulle selv giøre det fra Søsiden.

Capt. Jessen med Orlogsskibet Pr. Chr. Frederik er i dette Øyeblik 1 Mil fra Havnen her. Vinden er haard imod det, men den er dog saadan, at jeg haaber, det rækker ind i Aften.ii9

[Anm. Den 29de Sept. sneg Pr. Chr. Frederik sig ud fra Kr.sand, undgik Fienden og kom d. iste Oktr. til Fr.værn, hvor Glæden over dens og Jessens Ankomst blev stor.]

21.

Fra den samme til den samme.

Ved Fr.værn, 1 Octr. 1807.

I Giensvar paa D. D.'s naadigste af 29de f. M.:

Det maa nedlægges som Princip, at Canon Fartøyer, som bygges af ny, ikke bør have mindre end 24 Sdere, de som apteres, ikke mindre end 18 ®dere.

Om Planen bifaldes at bygge en Canon Flottille, maa strax i Laurvig bestilles saamange 24 "Sidere, som den fordrer, saavelsom Kugler, 50 pr. Canon.

Er det umuligt at faa Eg til Rapperter, maa man giøre dem af Fur.

Christiania Havn og By maatte fra Søsiden — forsaavidt Aggershus Fæstning og svære Landbatterier ey kunde giøre det — forsvares ved Blokskibe, som føre 18 ®dere, og ved Canonbaade, som føre 24 ®dere.

Dersom jeg adskilles fra Capt. Fabricius, vil formodentlig Sø Defensions Commissionen opløses og jeg som Høystcommanderende modtage D. D.'s Befalinger. D. D. vil da naadigst tage i Betragtning, at hvor uendelig villig jeg findes til at opfylde ethvert af Deres Ønsker, der maatte staa i min Magt, — vil generale Ideer, Instructioner og Stød paa de Personer, der staa under min Commando, Distributionen af Forcen med dens Personer og dens virkelige Activitet mere blive mit egentlige Kald end Anskaffelse af Materiale, Ammunition o. s. v., hvis Detaille henhøre til et Værft og aldrig kan være 1 dueligere og activere Hænder end ved Fredriksværns.120

Den 7de Okt. 1807 ankom Sneedorff med sin lille Eskadre til Fredriksstad, hvor han forblev i 6 Uger, nemlig til d. 18 November.

22.

Fra den samme til den samme.

Orlogsskibet Lovise Augusta ved Fortet Huth, nær Fr.stad d. 7de Octbr. 1807.

Kl. 7 imorges afseylede Orlogsskibene og Briggen fra Fr.værn. Kl. 8 troede vi at see 3 fiendtlige Orlogsskibe 3 Mil borte. Jeg har tilmeldt Capt. Fabricius det. Kl. 12V2 ankrede jeg med Eskadren her. Canon Batteriet paa Huths Øen er endnu det eneste, der er begyndt paa. Jeg har tilskrevet Commandanten derom. Jeg har Folk nok til at hielpe.

I D. D.'s Yndest anbefaler jeg mig underdanigst.

23.

Fra den samme til den samme.

Ved Fortet Huth, Fr.stad, çde Octbr. 1807.

10 Canon Batteriet paa Fortet Huth haaber jeg i Morgen bliver saavidt, at man i Overmorgen kan begynde Monteringen. Arbeidet drives nu med Skibenes Mandskab. Idag begyndes paa Water-Batteriet ved Pynten og paa at fylde Blokhuset.

Skibene ere placerede i defensiv Stilling, dette [Lovise Augusta] til at beskyde Westre Løb og saavidt muligt Høyderne paa Kragerøen. Pr. Chr. Frederik i Østre Løb om Huths Øen til at beskyde Farvandet. De aftakle undtagen Briggen [Lougen], som jeg tænker at bruge til Convoy indenskiærs.121

Jeg skriver til General Krigs Commisariatet om fornøden Assistance til Proviantering her, om ferskt Kiød, som Mandskabet nødvendig maa have 2—3 Gange ugentlig, om det ey skal forgaa af Skiørbug. Jeg anbefaler Sagen til D. D.'s kraftige Fortale.

Rapporter fra Capt. Lieutenanterne M. Bille og Stibolt melde, at d. 4de Oct. have fiendtlige Skibe været tæt under Mandal.

See. Lieutenanterne Krieger1) og Bang2) ankom hertil i dette Øyeblik fra Kjbhn. med Ordre til at melde sig skriftlig for D. D. og personlig for mig. Jeg beholder dem til Batterierne her, saameget mere som de melde, at 8 ä 10 Lieutenanter ere beordrede paa samme Maade og ere paa Veyen.

Ue melde og, at Sø Cadet Academiet er begyndt i Kjbhn. Jeg indstiller til D. D., om Lieut. Bagger med det i Christiania værende Cadet Corpses Personale snart kunde sendes did, hvilket saavel for Oeconomien som for Instructionen vilde være fordelagtigt.

24.

Fra den samme til den samme.

Ved Fortet Huth, Fr.stad, 11 Oct. 1807. Capt. Lieutn. van Deurs tilskriver mig af 7de, at Amtmand Løvenskiold har sagt ham, at Mandskabet ved Brevigs Batterier skal gageres af Hs. Majestæts Casse. Jeg beder om naadigst Resolution til i alle Tilfælde at

l) Johan Wilh. Cornelius Krieger, f. 1788, † 18.... s) Jens Bang, f. 1787, † som Sek.lt. 1812.122

henvise de Kgl. Officierers Diæt Penge paa Norges Sø De-fensions Casse, da de ikke kunne modtage noget af Private.

De senest fra Kjbhn. opsendte Officierer berette, at Grunden til deres Reyse fra Sielland er for at unddrage dem fra at blive Krigsfanger, om Sielland fremdeles oc-cuperes, hvilket Fangenskab skal være forkyndt af den inhumane Popham, der frygter disse unge Mænds Overgang i fransk Tieneste. Kammerherre Bille har fore-slaaet Cronprindsen denne deres Afreyse. De have reyst med Militair Pas og forsikre, at ingen Visitation eller Vanskelighed har havt Sted i Sverig og at man den Vey kan reyse sikkert fra og til Kjbhn. Jeg foreslaar underdanig, at jeg i største Hemmelighed sender en paalidelig Officier ned for at faa nogle af Holmens nu ledige Mestere og beste Tømmermænd herop i et Skib, forsynet med Op- og Nedseylings Pas. Fr.værn kunde modtage dem for det første. Ifald Sagen møder D. D.'s Bifald, tænker jeg at skrive til Admiralitetet om 40.

Cadetterne kunne da maaske gaa ned med samme Skib.

Fra Lieutn. Hensier1), som er beordret at bereyse De-fensions Districtet mellem Stavanger og Mandal, rapporteres, at ingen svære Canoner og intet Krudt findes i hans District, samt at han frygter, at ingen af Delene kan ventes fra Bergen. At Agent Kielland vil skaffe Materialier og Tømmermænd til Canon Fartøyer. Jeg tilskriver Com. Capt. Friess2) i Bergen om Krudt og 24 ®dige Canoner derfra kan være at erholde. — Jeg beder underdanigst om et Ord fra D. D. angaaende dette District, som jeg har paataget mig at lade bereyse.

') Johan Nic. Krag Hensier, f. 1780, † som Kapc. 1812.

2) Frederik Julianus Chr. Friess, f. 1752, † som Kapt. 1812.123

Premier Lieut. I. N. Müller1), See. Lieutenanterne: Th. Lütken, Herløw og Christie2) have meldt sig til mig. Jeg har ansat den første og tredie til Fr.værn, den anden og fjerde til Skibene her, istedetfor Lieutenanterne Budde3) og Dietrichson4), som jeg har beordret til deres Enrol-leringsposter.

Ved de daglige Recognosceringer ud i Christiania Fiorden og ved Udkik fra Varden her er intet fiendt-ligt seet.

25.

Fra den samme til den samme.

Ved Fortet Huth. Fr.stad, 14de Oct. 1807.

Jeg finder det utilraadeligt at svække Skiærgaards Flottillen under Capt. Lieut. Bille ved nu at afsende 2 Fartøyer til Chr.sand. Det er hverken D. D. eller mig, der er Skyld i, at Chr.sand føier sig mindre defenderet nu, thi ingen

af os kunde forudse, at man vilde giøre sit yderste for at blive 74 Canoner quit og strax derefter klage over Tabet af 5.

Jeg frygter mindre for Cronprindsens Mishag ved en liden extraordinair Udgivt af 2—6 Canon Joller end for de Virkninger, som Canoneer Forcens Adsplittelse kunde have paa Egnene her. Det vilde desuden være en Spore paa Chr.sand at sætte mere end 2 Joller paa Stabelen. Tømmer haves der i Overflødighed. Jeg vedlægger aaben

l) Jochum Nicolay Müller, f. 1775, † 1848 som noisk Viceadm.

3) Hartvig Casper Christie, f. 1788, † som norsk Kommandør.

3) Ole Christopher Budde, f. 1774, † som norsk Kaptein.

4) Gabriel Grubbe Dictrichson, f. 1777, † som norsk Kaptein.124

Ordre til Lieut. Lous, om D. D. vil bifalde den, og tilkjendegive Defensions Commissionen der, at den nu maa bygge 4 Canon-Joller foruden de Thygesonske.

Jeg bliver hver Dag meer og meer bekiendt med D. D.'s sieldne Iver for Fædrelandets sande Tarv, at det giør mig dristig til at ytre min Mening freidig — i mit Fag : Jeg tror> at naar 8 Canon Joller, hvoraf jeg gierne tager de 4 paa mit Ansvar, om nogle Uger ere færdige i Chr.sand, saa vil D. D. med Glæde se Udførelsen af en Militair Ide, som var Deres, tilligemed Bevarelsen af den herværende samlede Canon Force for Convoy m. m.

Defensions CommissionensForslag om, at Canoneer Flottillen i Chr.sand skulde unddrages den Høystcommanderende Sø-Officiers Commando, maa være conciperet af en civil Mand l Hvorledes Krigsskibe, som Kongen tildels betaler og som alle armerer, skulde staa umiddelbart under nogen anden, kan jeg ikke indse. Jeg kan ikke afvælte denne Pligt fra mine Skuldre. Naar man havde mere Tillid til D. D. og mig, saa indgaa man vel, at man ikke uden Grund kunde fratage Chr.sand en nyttig Force, som Byen selv anskaffer. Men at lade binde Hænderne paa sig saaledes, at man skulde overlade en integrerende Deel af Norges Sø Defension til en Local Commissions indskrænkede Syn, vilde være uforsvarligt.

Proviant Commissionen i Fr.stad er etableret. Jeg har paa mine Vegne beordret Pr. Lieut. Scheitmann2) at indtræde i den; han giver mig daglig Rapport.

1) Defensionens Medlemmer var: Tobiesen, Arenfeldt, Dietrichson og Stibolt.

2) Johan Martin Scheitmann, f. 1780, † som Kapt.lt. 1812.125

Fra Jylland har jeg faaet Kornvarer og Smør, men af Flesk og Kiød lidet. Jeg maa imidlertid holde mig til Ober Krigs Commissær H. J. Birchs gode Løvte og stoler jeg paa D. D.'s Protection.

Lieut. Seidelin bliver beordret at reyse til Chr.sand for at overtage Commandoen af Canon-Fartøyerne. Han vil i Fr.værn finde 2 Maaneds Lieutenanter, i Chr.sand Lieut. Kraft og i Cadet.

Pr. Lieut. Bagger1) bliver tilskrevet om at erfare D. D/s Villie om at sende Grev Scheel, Konow2) og Baron Stampe her til Fr.stad, da de kunde nedreyse med Lieut. Lütken.

Af de 3 Enrollerings Districters Signal Væsen er unægtelig Commandeur Tønders det beste og burde indføres overalt. Dersom D. D. maatte bifalde dette, behager De vel naadigst at befale det.

Det vil vist være best, om D. D. selv tilskriver den commanderende General3) i Bergen om Districtet mellem Stavanger og Mandal, men jeg maa ønske, at jeg i Henseende til det, der skal udrettes, kun har D. D.'s Befalinger at modtage.

For at spare afgiver jeg 250 Mand. Saasnart Isen kommer, afgiver jeg end fieer.

10 Canon Batteriet kan nu slaa, skiønt Merlonerne ey er klar.

Recognosceringen har intet vigtigt afgivet.

') Carl Fred. Borre Bagger, f. 1780, † som Kapt.lt. 1814.

s) Thomas Konow, f, 1796, Kontreadmiral, var i'.n længstlevende af Eidsvoldsmændene fra 1814, † 1881, akkurat 85 Aar g.

3) Hans Jacob Henning Hesselberg, f. 1734, † 1809.126

26.

Fra den samme til den samme.

Ved Fortet Huth, Fr.stad, 16 Oct. 1807.

Lieut. Lous melder, at han sætter 4 Canon Joller paa Stabelen, men at 34 Dage vil medgaa til disses Bygning. Jeg skal lade 12 Tømmermænd afgaa til Chr.sand fra Pr. Christian Frederik, hvilket jeg iler med at underrette D. D. om, for at dette saavelsom den mundtlige Efterretning, Lieut. Bielke har bragt mig fra Comman-deur Kierulff1) om de Engelskes Hensigt med vore Canon Chaluper maatte blive Argument for D. D. at befale alle 8 Joller, om muligt strax, at sættes paa Stabelen.

Prem. Lieutenanterne Hagerup og Bielke samt See. Lieut. Boll have den Ære at melde sig for D. D. Jeg har for Øyeblikket ingen Brug for dem. Sidstnævnte [f. 1775] har Tilladelse at reyse til sin Familie paa Ringerige. Lieut. Bielke har jeg tilladt at blive i Christiania.

27.

Fra den samme til den samme.

Ved Fortet Huth, Fr.stad, 23 Oct. 1807. De forudsete Vanskeligheder ved Moss til Canon Støberi have vel bestyrket sig; men synes dog ved D. D.'s kraftige Understøttelse med Tiden overvindelige.

Lieut. P. C. Spørck har med denne Post tilskrevet mig at reyse hiem. Jeg vil ikke foreslaa ham til at være om D. D.'s Person. Derimod foreslaar jeg Lieut.

') Ole Andreas Kierulff, f. 1743, † 1822 som dansk Viceadmiral.127

Herløw1), som jeg selv havde tænkt at tage. Han er meget ung, men foruden at han skriver en smuk Haand og conciperer vel, har han et udmærket Hoved og er et af de elskeligste og behageligste unge Mennesker, jeg har kiendt. Skulde nogen vigtig Sø Sag forefalde, anbefaler jeg Prem. Lieut. Bagger fremfor alle.

Lieut. Hensier vil blive afløst, men det er et stort Tab for Norges vordende Flottille at miste ham og Constructeuren Anders Schifter, som nu og er beordret til Rendsborg.

Lieut. Stibolt rapporterer af 19de, at Defensions Commissionen har hørt op at betale, da den ingen Penge faar fra Casserer Schaft.

Fra Lieut. Lous, at 6 Joller paa engang bygges.

Fra H. K. H. Cronprindsen har jeg Skrivelse af 14de fra Kiel med en charmant Compliment til Capt. Jessen for hans udviste Activitet, Fermeté og Klogskab i at søge Fr.værn, — omtrent de Udtryk, jeg har brugt i min Rapport. H. K. H. tillægger:

»Efterretningerne fra Sielland lyde, at Fienden haver stærkt besat den vestlige og sydlige Kyst med Piquetter og Batterier samt i nogle Dage spærret Passagen fra Sielland til Fyen, ligesom vi stedse have spærret Passagen til Siælland. Imidlertid lyde de fleste og tilforladeligste Efterretninger, at de Engelske Tropper samtligen skal forlade Sielland og indskibes paa Transport Flaaden inden d. 18de Oct., men hvor de gaa hen er ubekiendt for os.«

l) Ku ud Erik Herleui, f. 1791, † som Kapt.lt. 1825.128

H. K. H. melder intet om Canon Fartøyers Bygning i Norge, Admiralitetet ikke heller.

Capt. Lieut. van Deurs rapporterer, at Raadmand Bentzon, som jeg selv skriftlig har trængt paa, melder, at han ey kan præstere videre Betaling førend fra Regierings Commissionen eller Stiftet faaes de nødvendige Forskud.

Ved Recognosceringen til Agerø Intet opdaget.

Jeg skiønner dybt paa D. D.'s naadigste Attention mod mig.

28.

Som det af de anførte Skrivelser kan sees, blev Mangelen paa offentlige Pengemidler hertillands større og større, hvoraf Følgen var, at Proviantering s-og Be-kl ædningsforholdene paa Kom. Kapt. Sneedorffs Eskadre blev yderst mislige, hvilket fremgaar af følgende Erklæring fra H. C. Sneedorff og C. W. Jessen, affattet i Anledning af en Ordre fra Kronprinds Frederik af 20de Oktober, hvori de to nævnte Herrer befales at møde Prinds Christian August i Fredriksstad og for ham udtale sig om Sagernes sande Stilling. Erklæringen, der er stilet til sidstnævnte, lyder noget forkortet saaledes :

Ved Fortet Huth, Fr.stad, 28 Oct. 1807.

Vi give os den Ære at andrage:

At Provianteringen, uagtet jeg, Com. Capt. Sneedorff, lige fra Krigen ahnedes, saavelsom jeg, Capt. Jessen, i Christianssand har drevet den paa alle optænkelige Maader og anskaffet den endog i yderlig Detaille,129

har mødt saa uoverstigelige Hindringer, at Skibene nu kun have Proviant for 14 Dage.

Kommer Skibene til Søs, findes der intet enkelt Sted paa Kysten, hvor de kunne løbe ind at proviantere. Der fordres derfor Depots paa mere end et Sted. Her paa dette Sted er ved Proviant Commission truffet en Indretning, hvorved man har Haab, skiønt ikke engang Vished, om at kunne successive fra Uge til anden skaffe Skibene det Fornødne.

Tanken var endda, som D. D. bekiendt, naar Isen kom, at lade saa mange som muligt af Mandskabet af-gaa for at sætte sig istand til at føde de andre.

Orlogsskibet Prindsesse Lovise Augusta er hverken i Henseende til Seyl eller Takkelas skikket til at holde Søen Vinterdage. Inden Orlogsskibene kunne blive provianterede til at gaa til Søs, ville Havnene mulig være tilfrosne. De ville da ingensteds have at ty hen.

Folkene have ingen Vinter Klæder og uagtet alle Anstrængelser derfor ere giorte, vil det være vanskelig at anskaffe disse snart.

Saa uendelig gierne vi vove det Yderste for at adlyde Cronprindsens Befaling, der sigter til det ærefulde Maal at gavne Fædrelandet ved at giøre Fienden Afbræk og saa vist som den skal vorde adlydt ved at sætte Skibenes Equipering i Gang flux Provianteringen giør det rimelig, tage Canonerne fra Fortet Huth og vedblive de Anstrængelser, der ere giorte for at proviantere Skibene og klæde de nøgne Folk, — hvortil jeg, Sneedorff, atter udbeder mig D. D.'s kraftige Medvirkning, da det hidtil har mødt uoverstigelige Hindringer, — saa smigre vi os dog med, at det naadigst vil sees:

At Skibene med de ringe Midler, der havdes og haves, dog var givet en sikker Stilling her og at der er liden Sandsynlighed for, om ikke Umulighed i, med noget Haab om Held paa denne sene Aarsens Tid at gaa ud, undtagen i det Tilfælde, at Skibene kunde søge Kjøbenhavn for derfra i tilbørlig Stand at gaa ud til Foraaret.

29.

Som et oplivende Moment i denne Trængselens Tid indtraf ved Helgeraaen et Sammenstød med en engelsk Brig, hvorom Kapt.lt. Bille giver følgende korte, men friske Skildring:

Rapport.

Helgeraaen d. 24de Oct. 1807, Kl. 10 Form.

Vi fik ham ikke, skiønt jeg tror vort' Angreb var godt. I Daggryningen angreb jeg med Kiøge og No. 2 nordfra

Briggen, som laa fast i Vestkanten af Arrø. Da hans Folk kom op, bleve de beskudte af 36 Jægere paa Bierget lige over dem.

Han kappede, flygtede, blev forfulgt nordfra, Jægerne fulgte ham paa hans venstre Side. Syd for Arrø mødtes han atter af en uventet Ild fra Lieut. Dorn med de 3 øvrige Fartøyer og alle 5 forfulgte nu, men Vinden hialp ham her meget. Vi have opsamlet endel af hans Splinter, hvori fandtes en Jæger Kugle. Ingen Kugle traf os, men en halv Cardus faldt i Løvenskiolds i Præstø«.*3i

Jeg er Lieut. Norgrenn*) og hans Jægere meget forbunden.

Enhver af Cheferne kan ikke nok som rose deres brave Mandskaber, uagtet de vare vaade og udvaagede.

Kaptein I. S. Fabricius ledsager Oversendelsen af foranstaaende Rapport til Prinds Chr. August bl. a. med følgende Linier, dateret Fr.værn samme Dag:

Atter har den i sidste underdanige Rapport ommeldte Engelske Brig giort os et Besøg. Den styrede igaar Form. paa Fr.værn. men da Vinden trak sig østligere, kunde han ey beseyle denne Havn, men holdt Kl. henved Et ind ad Langesunds Fiorden. Capt. Lt. Bille, som laa her med contrair Vind, afsendte jeg strax; han kom til Helgeraaen i Mørkningen uden at blive observeret af Fienden, som havde lagt sig for Anker i Vest Kanten af Arøen og var i Værk med at lodde. Alle Arangements bleve lykkelig trufne, og Bille gik Norden om Arøen med 2 Fartøyer uden at det mærkedes.

Jeg vedlægger Capt.BillesRapport og beklager hiertelig, at denne kiekke Mand ikke har havt al den Held, han fortiente. Imidlertid vil jeg tro, at den Engelske Brig vil erindre Modtagelsen! — Den var paa 18 eller 20 Canoner og maa have havt svært Skyts, da dens Kugler gik over Canon-Fartøyerne.

'J Johannes Norgrenn, f. i Solør 1785, † dersteds 1834, blev Officer 1807, Kaptein cg Chef for Eidsvoldske Kompani 1814. Deltog sidstnævnte Aar i Affærerne ved Lier og ved Matrand. hvor han saaredes ved en Explosion. Han talte aldrig om sine Krigsbedrifter, men omtaltes af Kammerater »som en Mand af det stolteste Mod.«132

En anden Engelsk Brig viste sig her uden for igaar Et'term., men da han mod Mørkningen var henved 3 Mile herfra, ståk han til Søs for denne Gang. Vi kunne saaledes efter disse Facta vente os igientagne Besøg.

30.

Fra Kom.dørkaptein Sneedorff til Prinds Christian August.

Ved Fortet Huth, Fr.stad. 27/io 1807.

Underdanigst Rapport.

Jeg modtager i dette Øyeblik Deres Durchlauchtig-heds naadigste af Gaars Dato og iler med at svare, at der dels intet Fiendtligt er seet i Nærheden af Fredriksværn, siden den brave Bille saa vel hilste paa den Engelske Brig, dels han vil være nødvendig, om nogen Landgang her skulde forsøges, dels jeg har meget at aftale med ham, har jeg efter D. D.'s Tilladelse at bestemme i den Sag, atter beordret ham at komme, men tillige at lade Lieutenant Dorn med en passende Force blive efter i Fredriksværn.

Den begierede Tegning af Haubitzer kan jeg ikke afgive herfra, da disse ere af Metal, men jeg har med Holdhest tilskrevet Capitain Fabricius derom, som enten vil have af samme Caliber af Jern, eller vil anmode Artilleristen, Lieutenant Herslev, naar han til Fredriksværn ankommer, at forfatte en Tegning til Jern Haubitzer til Canon Chaloupper. De ville langtfra ikke veie 6 til 7 Sk«.

Det lader som i Arendal ikke vil blive Mangel paa133

Tømmer, Skibs-Værfter eller Tømmermænd. Imidlertid var det saavel sikrest som hensigtsmæssigst at bygge i Fredriksværn, hvor 8 Chaloupper og 18 Joller, — naar fornødne Materialier og Tømmermænd haves — kan bygges færdig i en Tid af 3 Maaneder og best og forsvarligst vil blive udført.

Fra Christianssand har jeg Rapport af 23de. Den 5te Canon-Jolle er begyndt. Den 6te kommer i Bygning, naar Tømmermændene fra »Prinds Christian Frederik« ankomme, hvilket vel alt vil være skeet. I denne Uge vil allerede den første løbe af, da begyndes paa den 7de, og saaledes kan, skriver Lieutenant Lous, con-tinueres indtil den 10de. Men da der er ikke D. D.s Resolution for meer end 8, eller 4 paa kongelig Bekostning, og da de 18 ®dige svære Canoner, der samles i Landetatens Tøyhuus, alle — som Captain Lieutenant Stibolt melder mig — ere anbragte paa ny oprettede Batterier, saa vil der til de 8 Joller mangle en 24 *®dig Canon, endog naar de fire 24 ^dige, Søetaten tilhørende, som ere placerede paa Odderøen regnes med. Og da Defensions Commissionen delibererer om at afgive disse, saa maa man indstille til D. D., at der gives Ordre derom, ligesom jeg og skal beordre Capitain Lieutenant Stibolt at tage den 8de, fra hvilket af Flaade Batterierne den bedst kan undværes, men hvor den under nærværende Omstændigheder rimelig ikke vil blive remplaceret.

Jeg er D. D. uendelig forbunden for Deres naadigste Mellemvirkning til at skaffe Penge, hvortil vi føie Trang.

I hvad Forandringer der end maatte ske, saa haaber jeg dog immer at have den Lykke at staa under D. D.'s umiddelbare Commando ? Dette, hver Dag mig134

kierere Anliggende anbefales tilligemed mig selv i D. D.'s naadigste Erindring.

31.

Dagen efter, at den i 28 omtalte Forestilling var afgivet, indsendte Sneedorff" i følgende Skrivelse Andragende om at fritages for at fungere som Chef for Sø Defensionen :

Fra den samme til den samme.

Ved Fortet Huth, Fr.stad, 29de Oct. 1807.

Under nærværende Tingenes Tilstand maa jeg underdanigst henstille til D. D.:

At Canon Fartøyernes Bygning henlægges i sin De-taille under Fr.værn, men i det store under General Commandoen. General Adjutant Fisker er nøyere end nogen anden bekiendt med disse Fartøyer.

At det nok vil blive nødvendigt at proponere H. K. H. Cronprindsen, at jeg løses fra Commandoen af al Sø Defension undtagen de 3 Skibe, samt at D. D. ad interim dispenserer mig derfra nu.

Bifaldes dette, skal jeg stræbe at sætte General Adjut. Fisker ind i, hvad der er foranstaltet i begge Henseender og henvise alle Vedkommende til ham.

At der gives Ordre til, at Escadrens Syge modtages paa Land Etatens Sygehuus.

At Proviant Commissionen vedbliver i min Fraværelse at samle Proviant til 3 Maaneder, dertil forsynes med de nødvendige Penge og derom giver Rapport til General Commandoen. At det samme skeer i Fr.værn135

og i Chr.sand paa det, — hvor Skibene komme ind de maatte nogenlunde finde Provisioner i Nærheden.

32.

Samme Dag indløb følgende indvilgende Svar fra Prinds Chr. August, dateret Fr.stad 29de Okt. 1807:

Ligesom General Commandoen nu har forestillet H. K. H. Cronprindsen M[in] Hr. Com. Captains Ønske, saa giver samme sig den Ære at meddele til behagelig Gien-svar, at De herved dispenseres ad interim for den Dem overdragne Direction af Sø Defensionen, hvorimod De behager at sætte Commandeur Fisker au fait om det, som hidindtil er skeet.

Orlogsskibene forblive under Deres umiddelbare Commando.

I Henseende til de Syge maa De sætte Dem i Ens-forstaaelse med Commandantskabet og med Oberst Holst, hvor der vil findes Udvey til Deres Ønskes Opfyldelse.

I Henseende til Proviant og Klæder skal det mulige søges bevirket.

At anlægge store Depots paa forsjellige Steder er aldeles umulig.

Til det Øvrige skal Gen. Commandoen bidrage saa meget det staar i dens Magt, overbeviist at M. Hr. Com. Captain ligeledes vil søge at bidrage alt mulig til dette Øyemed.

Commandeur Fisker maa jeg ønske snarest mulig om det ommeldte underrettet.136

33.

De Engelskes Adfærd ligeoverfor de norske Lodser faar man nærmere Rede paa i efterstaaende Cirkulære til Lodsoldermændene fra Kommandørkapt. Bierck i Chr.sand.

C i r c u 1 a i r :

Den Commanderende General Printz Christian til Slesvig-Holsteen har under 23de d. tilskrevet mig saaledes: »Da det er mig indmeldt, at Lodserne, fortrinlig i den østre Deel af M. Hr. Commandeurs District, skal være uforsigtige og løbe ud for at fortiene Penge, saaledes altsaa sættes i Vove for at optages af Fienden, hvilket kan have farlige Følger for Landets Sikkerhed, saa vil M. Hr. Com. Captain behage uopholdelig at ind-skierpe Lods Oldermændene de dem i denne Henseende givne Ordres, paa hvis nøyeste Efterlevelse de blive personlig ansvarlige.«

Og den Høyst Commanderende for S® Defensionen, Hr. Com. Capt. Sneedorff, har i samme Anledning og under samme Dato tilskrevet mig saaledes:

»Da jeg har faaet Efterretning om, at Lodserne paa adskillige Steder paa Kysten vove sig for langt ud, hvorved Engelske Orlogsmænd under fremmede Cofifardi Flag ved skarpe Skud søge at tvinge Lodserne til at komme ombord, saaledes som det d. 2ide dennes er skeet under Fr.værn.

Saa skulde jeg tienstligst anmode Deres Høyvelbaaren-hed om: deels at Lodserne paa ny maatte indskierpes, at de kunne vente at afstraffes som Spioner, ifald de vove sig saa langt ud, at de opfanges af fiendtlige Skibe, deelsl37_

at det foranstaltes, at de Lodser, som fortrinlig ere udsatte for ved Landgang med liden Force at røves af Fienden, blive beordrede at rykke længere ind i Landet.«

Ihvorvel jeg d. 20de d. ved Circulair til alle Lods Oldermændene har gientagende befalet dem at indskierpe deres underhavende Lodse at fordoble deres Aarvaagen-hed og tillige selv at holde Udkik efter fremmede Seylere samt forbyde Lodserne under Livsstraf at nærme sig fiendtlige, armerede Skibe, langt mindre at gaa om bord i noget saadant, saa dog gientages herved foran meldte Ordre paa det allerstrængeste med Tilføyende: at mine foregaaende Ordres af 10de og 18de August, lode Septbr, og 20de d., punktlig og som [af] redelige Normænd for Konge og Fædreland troligen skulle iagttages.

End videre befales: Alt hvad som observeres med fiendtlige Krigs Skibe skal med Posten af Oldermændene rapporteres Com. Capt. Sneedorff pr. Fredriksstad ligesom og til mig.

Denne Ordre skal circulere fra Oldermand til Oldermand uopholdelig pr. Land Express og remitteres mig med Posten fra Riisør og Flekkefiord.

Chr.sand. d. 28de Octbr. 1807.

Bierck.

34.

I tre Breve, daterede 30te Oktbr., iste og 3die Nov. giver Sneedorff sin Eftermand, Generaladjutant Kommandør L. Fisker, en klar og interessant Oversigt over Sødefensionsforholdene i Norge. De meddeles her i Uddrag:138

Fra Kom.dørkapt. Sneedorff til Kom.dør Fisker.

Ved Fortet Huth, Fr.stad 30te Octbr. 1807.

Deres Høyvelbaarenhed veed, at det er H. K. H. Cronprindsens Ønske, at Skibene nu gaa til Søs for at agere

offensive. Uagttet de trods alle Anstrængelser ikke ere provianterede, Brød og Ost have de kun for noget over 8 Dage, uagttet at Mandskabet, især paa dette Skib, der nu i meer end 6 Maaneder er ude, blot er equiperet til Sommertour og er næsten nøgent, uagttet Seyl og Takkelas paa dette Skib er i den Tilstand, at det er høyst voveligt at lade det gaa til Søs om Vinteren og uagttet at Demontering af Fortet Huth og Equipering igien skal foregaa — vil det yderste blive giort til at adlyde H. K. Høyheds naadigste Villie.

Det er altsaa ikke alene for at opfylde det Løfte, jeg har havt den Ære at giøre D. Høyvelbaarenhed; men det er tillige paa Hs. D. den Commanderende Generals Befaling, som paa min Begiering har dispenseret mig fra Sø Kyst Defensionen, Orlogsskibene og Briggen undtagne, dels fordi jeg, naar jeg befinder mig til Søs ey kan bestyre dette udstrakte Arbeyd, dels fordi den korte Tid, jeg endnu maa blive her, kunde nyttes til at sætte D. Høyvelbaarenhed ind i, hvad der er skeet og tænkt — at jeg foreløbig idag giver mig den Ære at tilstille en summarisk Prospectus af Sø Defensionen i Norge.

Først i Septbr, bleve 5 Officierer udcommanderede at bereyse de 5 Districter: 1) Fra Fr.værn til Fr.stad, 2) fra Christiania til Laurvig, 3) fra Fr.værn til Arendal, 4) fra Arendal til Mandal og 5) fra Mandal til Stavanger. Deres Instructioner vedlægges, Ordre A. Da de nærmest Fr.værn liggende 3 Districter havde indgivet deres Rap-139

porter, blev det klart, at af de 3 defensive Midler for Norge: Blokskibe, Batterier og Skiærgaards Fartøyer, var det første det bekosteligste og ved den store Mangel paa Skiøt den vanskeligste at frembringe, at Batterier immer vare at foretrække, og at Skiærgaards Fartøyer, som tillige kunde bruges til offensiv Brug, i alle Henseender var det Hensigtsmæssigste. Hvorefter vedlagte Ordre B. blev skreven. De 4 Rapporter ere sendte General Commandoen, den 5te og sidste fra Pr. Lieut. Hensier sendes idag. Afskrift af den vedlægges for at D. Høyvelbd. maatte behage at tegne deres Anmærkninger derpaa til Pr. Lieut. I. N. Müller, som jeg foreløbig har ladet underrette om, at han var udseet til at remplacere Lieut. Hensier i et District, der formedelst sin Fiernhed og faa Resourcer behøver en paalidelig Mand. Jeg indstiller, at Lieut. Boll commanderes i Lieut. I. N. Müllers Sted [til Fr.værn], Det vil være D. Høyvelbd. bekiendt, at H. K. H. Cronprindsen har approberet et af Hs. D., mig og Capt. Fabricius først i denne Maaned indgivet Forslag at bygge — foruden de 15, der haves, — 30 Canoneer Fartøyer. Tanken var at faa 45 Canon Fartøyer til de 5 Defensions Districter eller 3 Chaloupper og 6 Joller til hvert, uden dog at binde disse Flottiller anderledes til deres Locale, end at de paa General Commandoens Ordre — endog de paa privat Regning bygte (Stiftamtmand Thygeson lader paa sin Regning bygge 4), men af Kongen armerede — kunde beordres at virke, hvor man fandt det nyttigt.

Nu haves i Chr.sand 6 Joller paa Stabelen, Lieut. Lous er idag beordret til der at sætte 3 Canon Chaloupper paa Stabelen for derefter at afløses af Capt. Stibolt40

og reyse til Fr.værn, hvor hans Nærværelse er nødvendig. I Fr.værn staar en Canon Chalouppe klar til Afløb-ning og i Canon Jolle paa Stabelen; men der haves ikke assorteret Tømmer nok. For at faa dette er Lieut. Grove med Tegninger og Scabeloner sendt til Arendal, hvor der tilbydes Værfter og hvor der ved den særdeles patriotiske Hr. Jørgen Aalls Medvirkning kan skaffes Tømmermænd m. m.

Braastad Egeskov under Laurvigs Jernværk, som nu hører Kongen til, kan og levere betydelig Tømmer. Bergmester Petersen, der bestyrer Laurvigs Værk, er villig til at udvise i Skoven, naar han faar Ordre, Regierings Commissionen er derom tilskrevet.

De 19 resterende Fartøyer bør nu opsættes enten i Fr.værn eller mellem denne By og Arendal.

I Henseende til den vigtige Artikkel Canon er, saa har Laurvigs og Moss Jernværk hver kun 1 opsat. Det første Værk maa have sin Anstalt til at lette Canonerne betydelig repareret, og kan ikke før 3 'Maaneder efter Bestillingens Dato begynde at levere 24 ®dige. Moss Jernværk mangler Sætsteen og har intet Kul, naar disse Mangler vare rettede, kunde det hver anden Dag støbe en 24 ®dig, men det har neppe nogen Mand med sær Indsigt i den til Canonens Held saa vigtige Blanding af de forskiellige Malme. Capt. Fabricius er tilskrevet at herom conferere med Bergmester Petersen, der anbefaler Forvalter Sem paa Moss som duelig i Malmeblanding. Frolands Værk har vel 2 Ovne, men ingen Bære Anstalter.

Idag maa jeg for at blive klar til Postens Afgang, indskrænke mig til Ovenstaaende.I4i

35.

Fra den samme til den samme. Ved Fortet Huth,

Fr.stad I Nov. 1807.

I Continuation af mit af 30te Octbr. overgaar jeg til Personalet, der siden Krigens Udbrud stod under min Commando, frivillig have meldt sig til mig eller af Admiralitetet i Kjbn. ere opsendte med Ordre at melde sig, — altsaa alle i Norge værende Sø Officierer med Undtagelse af Enrollerings Cheferne og de faste ved Fr.værn.

Paa Litr. D. findes antegnet, hvor Enhver er placeret. Ved Maanedslieutenanterne: Datum af deres Depeche, de fra Cadetterne ere som i 1801 givne Forrang, de af Handelsfarten have alle underskrevet Eden til Kongen. Da 6 ældste Cadetter kunne forrette M. Lieut.'s Tieneste. Iøvrigt er for Tiden saamange Officierer og Cadetter soin mulig employerede. Naar den hele Canon Flottille engang bliver færdig, vil Antallet ey tilstrække og maa da flere Maaneds Lieutr. af Handelsfarten tages, hvortil jeg skal sende Liste paa de mig opgivne Subjecter. Jeg ønsker at beholde Capt. Lieut. Fasting, der er Adjutant hos mig og som jeg, naar Fortet Huth ved min Afsej {+-+} ling herfra indgaar, ønsker at tage ombord, saa meget mere, som det er billigt, at Capt. Lieut. Krieger ifølge sin Anciennitet bliver ansat som Chef for den vordende Canon Flottille i Chr.sand.

Capt. Lieut. Stibolt har jeg, siden Capt. Jessen at-reyste, anseet som Høystcommanderende i Chr.sand foruden, at han commanderer Flaade Batterierne m. m. der. Til ham er og Pr. Lieut. Seidelin, Maaneds Lieut.ne: Harboe og Hallander samt Cadet Klink beordret at142

melde sig saavelsom See. Lieut. Kraft1), der af Capt. M. Bille blev efterladt syg, men nu er restitueret. Cadet Klink commanderer det af en Nordbaad til Canon Jolle dannede Fartøy, der fører en 24 ~~diger. Naar en ældre end Stibolt, f. Ex. Capt. J. Krieger, derhen maatte ankomme, forstaar det sig vel, at han bliver Høystcomman-derende.~~

~~De Officierer, der i Orlogsskibene og Briggen forrette Capt. Lieut.s Tieneste, have Tienere. Officiererne paa Batterierne Huth, Svelvig, Brevig, Rødtangen, Laurvig og paa Flyde-Batterierne i Chr.sand, de i Districtet reysende Officierer, Constructeurerne og den Officier, der er i Proviant Commissionen i Fr.stad, have Diæt Penge efter deres Rang. Vice Admiral Wleugel har bestemt 2 Rdr. for en Canon-Flottille Chef, 9 for en Lieut., der kunde ansees som Divisions Chef, 1 Rdr. for andre Lieutr. og 5 Q for Cadetterne. Hertil komme Tienerpenge, 3 daglig, hvorom jeg d. 16de Octbr. har tilskrevet Admiralitetet i Rendsborg (og midlertidig ladet udbetale).~~

~~Mandskabet i Tieneste er:~~

~~Paa Lovise Augusta.........504 Mand~~

~~« Pr. Chr. Frederik........620 —~~

~~» Briggen Lougen.........89 —~~

~~» Batterierne ved Chr.sand......309 —~~

~~» Canoneer Flottillen under Capt. M. Bille 430 —~~

~~Tils. 1952 Mand,~~

~~der lønnes af Kongens Casse.~~

~~Heraf mangler dog til Canon Flottillen 90 Mand, men Proviant Mangel giør, at ingen uden den høyeste Trang bør udskrives.~~

~~Chr. Fred. Kraft, f. 1789, † som Kaptit. 4/' 1823.~~143

Batteriet Brevig under Capt. Lieut. v. Deurs med 3 M. Lieut.r., 80 Mand og 14 Stkr. 12 <tg's Canoner skal defrayeres [underholdes] af Byerne i Langesundsfiorden.

Batteriet S v ei vig under Capt. Motzfeldt med 4 M. Lieut.r., 100 Mand og 18 Canoner skal defrayeres af Byerne i

Drammens Fiord. Dette har imidlertid fundet Vanskelighed og Regierings Commissionen har været nødt til at betale Diætpenge, hvilke af mig for Matroser er anslaaet til 16 /? daglig.

Derimod ere de 2 Batterier:

Laurvig med 6 Canoner under 1 M. Lieut., de-frayeret af Værket og

Rødtangen med 6 Canoner og 56 Mand under 2 M. Lieutr., defrayeret af Byen Fr.hald, —

hidtil aldeles ikke Kongens Casse til Byrde. Jeg skal nu opsætte min Beretning til næste Gang for ey at opholde Svaret paa D. Hvbds. nu ankomne Skrivelse af Gaars Dato.

36.

Med foranførte Indberetning fulgte følgende Fortegnelse over de Søofficerer, Maanedsløjtnanter og Kadetter, der fandtes i Norge d. 30te Oktober 1807:

Com. Capt. H. C. Sneedorff, Chef.; Capt. F. C. Motzfeldt, Svelvig; Capt. C. W. Jessen, Orlogsskibet 'Pr. Chr. Frederik«; Capt. Lieutenanterne: M. Bille, Canoneer Flottillen ; S. J. Acheley e, permitteret til Tønsberg'» J- Kr i eger, 2 Lovise Augusta«; C. C. v. Deurs, Brevig; T. Fasting, Fortet Huth; J. P. Stibolt, Chr.sand. — Premier Lieutenanterne: P.F Wulff, »Lougen«;144

H. Top, »Chr. Frederik«; A. C. Lütken, »Lovise Augusta«; O. C. Budde, Laurvig; J. N. Müller, Fr.værn; J. M. Scheidtmann, »Lovise Augusta«; G. Hagerup, Moss; C. F. Bagger, Chr.ania; C. L. Ferry, »Pr. Chr. Frederik«; J. O. Kock, Stavanger; G. G. Dietrichson, Arendal; G. N. K. Hen si er mellem Stavanger og Mandal; C. Rasch, Fr.værn; A. Schifter, Fr.værn; C. Grove mellem Arendal og Laurvig; J. C. A. Bielke, Chr.sand, permitteret til Chr.nia; C. C. Lous mellem Chr.sand og Arendal; H. D. B. Seidelin, Chr.sand; P. C. Spörck, Egersund, permitteret til sin Fader i Gudbrandsdalen; R. A. de Fontenay, Fortet Huth; H. E. S. Dorn, Canoneer Flottillen; E. D. Recke, »Lovise Augusta«. — See. Lieutenanterne : J. Lund, Fr.værn; T. J. Lütken, »Pr. Chr. Fred.« ; J. J. Lund, Canoneer Flottillen; B. K. Wigelsen, »Lougen«; P. C. Kinch, »Pr. Chr. Fred.«; J. W. C. Kri eger, do.; P. J. Boll, perm. til Ringerige; C. A. Holsten, »Lovise Augusta«; H. B. Dahlerup, »Pr. Chr. Fred.«; C. F. Kraft, Chr.sand; P. Sandhojdt. Chr.nia; P. W. J. Horn, »Lougen«; A.

D. Schultz, »Lovise Aug.«; J. Bang, Fortet Huth, K.

E. Herløw, Fr.værn; H. C. Christie, »Pr. Chr. Fred.«; O. F. Lütken, do., G. A.W. Varendorft, »LoviseAug.« ; tils. 49. — Maaneds Lieutenanter fraCadetterne: J.C. Gro ve, Can. Chalouppen »Kiøge« ; N. C. Jørgensen, »Dragø;« J. M. R. Fønss, »Corsør«; G. H. Wi ese, »Vordingborg«;

F. W. Løvenskiold, »Præstø«; P. C. Parneman, Canon Jolle No. 3; W. C. v. Schmidten, »Lougen» ; C. A.Bendz, »Lovise Aug.«; P. C. Pet ersen, »Pr. Chr. Fred.«; C. F. C. Kohl, do.; R. Br aag, »Lovise Aug.«; L. F. Klein, Canon Jolle No. 4; J. P. Findt, do. No. 1; C. L L.145 •

Harboe, Chr.sand; J. A. P. Bertouch, Canon Jolle No. 2 ; J. N. Hallander, Chr.sand. Tils. 16. Maaneds Lieutenanter fra Coffardi Farten: Af saadanne opføres 19.

Cadetter: N. Grove, Skiærbaad »Lossen«; B. Obelitz, »Bjørnen«; J. C. Smith, »Grævlingen«; C. Sandholt, »Elgen«; C. F. K. Klink, Chr.sand; H. C. Bodenhoff, Koge Fartøy No. 1 ; A. G. Elibrecht, »Lovise Aug.«; S. L. Tuxen, »Chr. Fred.«; M. Frederiksen, »Lovise Aug.«; J. L. Bar fred, Do.; N. Voigt, »Chr. Fred.«; F. Petersen, Do.; I. M. Jensen, Chal. »Røyen«; J. P. Gandil, Skiærbaad »Rinden«; L. Ry-fa er g, Fr.værn; C. L. Borch, Adjut. hos Capt. Bille; H. J. Havn, Koge Fartøi No. 2;G. Hesselberg, Adjut. hos Lieut. Lund. Tils. 18. Alt i Alt 102 Officierer.

37.

Fra den samme til den samme. Ved Fortet Huth, Fr.stad,

d. 3die Nov. 1807.

Jeg skrider nu til Provianteringen. Fra det Øyeblik Krigen ahnedes og med den første Baad, ved hvilken jeg lagde Grunden til Paquet Farten, sendte jeg Lieut. Wigelsen til sin Laster, Stads Hauptmand og en af de første Kiøbmænd i Aalborg, med Bestilling af 6 Maaneders Proviant for Orlogsskibet og Briggen. Da Pr. Christian Frederik og Canon Flottillen kom til, bleve disse Bestillinger saavel til bemeldte Kiøbmand som til Admiralitetet i Rendsborg forstørrede. Ved mit Ophold i Fr.værn kiøbte jeg mod Anviisning paa Admiralitetet alt, hvad jeg kunde komme over, deriblandt 600 Tdr. Fransk Rug, hvoraf en Deel endnu er i Behold paa Laur-vigs Magasin; dertil Kiød, Smør, Flesk, Ærter, Malt,

men Alt var kun at faa i smaa Qvantiteter. Fr.værns Brygnings og Bagnings Kræfter absorberedes af Tropperne, jeg maatte derfor lade besørge og hente Alt i Laurvig, hvor Bergmester Petersen med megen Activitet var mig behielpelig, saa jeg endnu kan vente 20 Fade 01 og Brød successive. Da jeg gik hid, modtog jeg et af Stiftamtmand Pentz —der af Collegium var overdraget at sende Provisioner til Norge — til Fr.værn opsendt Skib med omtr. 350 Tdr. Rug og 200 Tdr. Malt, hvilket blev henlagt her paa Magasinet. Maltet, hvoraf intet kan faaes her, er alt udleveret til Bryg for Orlogsskibene og den herværende Canon Flottille, dog haves endnu 19 Dages 01. Af Rugen er 276 Tdr. udleveret til Maling og Bagning mod den sædvanlige Accord IOO & haardt Brød for 1 Td. Rug, imod at Bagning, Maling og Commission ikke betales

Der kan unægtelig ventes fra Aalborg, Randers, Stiftamtmand Pentz og Amtmand Blom i Hiørring Proviant Resourcer til Sø Etaten, naar de ey blive opbragte af Fienden. Blom melder, at han efter min Begiering har forsynet en Skipper Anders Hjorth fra Kiøbm Wi-gelsen directe hertil med 200 Tdr. Kiød, 157 Tdr. Flesk, 20 Tdr. Gryn og 12 Tdr. Smør, som han haaber er ankommet, men vi have intet hørt til ham. Jeg har været saaledes i Knibe for Kiød og Flesk, hvoraf, især det sidste, intet var at faa, at jeg har maattet formaa Lieut. Henne i Fladstrand at sende mig deraf i smaa Dæks-baade; derved, som ved at give Mandskabet [kun?] 3 Gange fersk Kiød ugentlig, har jeg erholdt den liden Qualitet deraf, Skibene nu have.

Ved min Ankomst hertil, hvor reelle Vanskeligheder147

og Kiøbmændenes grove Speculationer paa Skibene mødte mig, henvendte jeg mig strax til General Krigs Commis-sariatet, som jeg foreløbig havde underrettet om min Trang. Men ved Forestilling til General Commandoen om, at det umuligt kunde bestride meer end det havde under Hænder, udvirkede det sin Dispensation herfor. Det foreslog en Proviant Commission her, i hvilken jeg har hensat Lieut. Scheidtmann. Hvad der er udrettet ved den, maa jeg mest takke ham for.

I Chr.sand er Beholdningen kun maadelig, dog har Capt. Lieut. Stibolt aldrig klaget for mig. Han salter Kiød ned, Rug veed jeg, at Stiftet er vel forsynet med; men Ærter og Lys er der som overalt stor Mangel paa.

I Fr.værn har Capt. Fabricius været chargeret med at føde Tropperne, saa han kun har havt liden Tid og ingen Midler til at sørge for andet end de øyeblikkelige Fornødenheder.

Den Deel af Flottillen, som er her, har jeg for en Deel ladet proviantere sig selv for Penge, hvorfor og Lieut. Lund har hævet et Par Tusinde Rdr. hos mig. Priserne vare taalelige. Nu derimod, da adskillige Arter som Malt, Ærter og Smør aldeles ikke ere at faa, har jeg maattet overlade Flottillen af Skibenes Beholdning. Det vil være nødvendigt, at Anstalter til dens Proviantering andetsteds end fra Orlogsskibene snarest muligt tages.

Endelig i Henseende til Pengevæsenet. General Commandoen og Regierings Commissionen har ønsket, at der var en Casse for Sø Etaten og at den laa under Sø Defensions Commissionen, der var nedsat af Regierings Commissionen og bestod af Capt. Fabricius og mig. Da jeg blev udnævnt til Høystkommanderende over Defen-

IO*148

sionen, forblev Capt. Fabricius i Defensions Commissionen, der dog ved min Afseyling fra Fr.værn de facto hævedes. Jeg indstilte derfor til Regierings Commissionen, at Sø Etaten i Norge delte sig i 3 Dele nemlig:

1. Enrolleringen med Kystværnet, hvis Pengevæsen kunde bestyres under Enrollerings Cheferne.

2. Fredriksværns Værft, der havde Casse og Zahlmester.

3. Sø Defensionen, nemlig Orlogsskibene, Skiær-gaards Flaaden, Batterierne og Cadetterne, hvilket Penge Detaillejeg hidtil havde maattet bestyre, men hvortil jeg for mine mange andre Forretninger udbad mig en Casserer.

Denne Inddeling er af Regierings Commissionen approberet og Cassereren tilstaaet. Jeg var just i Begreeb med at udsøge denne, da den nye Tingenes Orden fremstod.

Jeg har nu kun 2 Ting at angive: Den ene, at 10,000 Rdr. er anviist til Canon Fartøyers Bygning og nedlagt i Fr.værns Værfts Casse, deraf er Capt. Stibolt tilsendt 5000 Rdr.

Den anden at oplyse, hvilke Personer udenfor Orlogsskibene have modtaget Penge Summer, tils. 380; Rdr. 64 /?, for hvilke de have at aflægge Rigtighed. Litr. E. udviser dette.

Dertil kommer Regierings Com.'s Udgivter til Batterierne ved Brevig og Svelvig samt til Chr.sands Def. Commission.

Efter saaledes summarisk at have forelagt D. Høy-velbaarenhed Norges Sø Defensions nærværende Tilstand, har jeg kun at tillægge, at hvad Oplysninger ydermere149

maatte staa i min Magt og Hr. Commandeuren maatte begiere, finder jeg mig ligesaa villig som pligtig at afgive.

38.

Fra den samme til den samme. Ved Fortet Huth, Fr.stad

d. i ste Nov. 1807.

Til Giensvar paa D. Hheds af G. D., Christiania, har jeg den Ære at melde:

Naar Tanken alene er at giøre et Kryds Togt paa 14 Dage til 5 Uger, anseer jeg 6 Ugers Proviant tilstrækkelig ; men skulde Expeditionen continueres, maa jeg paa denne Aarets Tid idet ringeste ønske 8 Ugers Proviant fra Afseylings Dagen. Denne kan ey ansættes før om 14 Dage, selv om den af General Commandoen lovte Hielp af Brød og Fødevare ankommer og selv om de 74 Tdr. Gryn, Vin, Eddike og Lys — hvoraf Intet her er at faa — skaffes os, fordi: at 01 ikke kan tilveyebringes i kortere Tid. Deels fordi ikke tilstrækkelig Malt haves og deels fordi der, om end Malt havdes, mangler tilstrækkelige Malings Kræfter og Brygnings Midler. For at præstere det nødvendige Øl, maa giøres Regning paa Assistance fra Chr.nia (Kiøbm. Thrane).

Orlogsskibene have nu kun 01 for 5 Dage, Malt til 01 for i g Dage. Der er for 10 ä 12 Dage skrevet til Ober Krigs Commissair Birch om 300 Tdr. Malt og 2 Sk® Humle, men intet kommet. Til Moss er skrevet. Til Fr.hald sender jeg nu Lieut. Scheidtmann efter Malt.

Skiærgaards Flottillen her har 170 Mand, hvis 01 Forbrug giør, at Orlogsskibene ikke kunne komme nogenJ5o_

Vey. Den har særdeles ringe Provisioner og har allerede maatte assisteres med Smør og Ærter.

For at fremme det store Formaal at faa Orlogsskibene provisioneret, maa der enten sørges for dem aparte, eller om General Commandoen ey det kunde — Mandskabet dimitteres.

Reqvisitionen paa Klæder vil det sees er muligst nedsat, men det opførte Quantum maatte jeg meget ønske tilsendt.

39.

Fra den samme til den samme. Ved Fortet Huth, Fr.stad

d. ßdie Nov. 1807.

Jeg takker meget for Deres kraftige Assistance i Henseende til Provianteringen. En Officier skal nu vorde sendt til Moss lor 01 Brygningen og Transportens Skyld.

Det var ønskeligt, om Forpleyningen paa Ro Flot-tillen continuerte som den nu er, da Mandskabet lider en Deel ved det raa Veyrligt.

Naar der fra Svensk Side Intet er at befrygte, skulde jeg være af den bestemte Mening, at Fartøyerne bør gaa Wester paa, hvor der er mere for dem at giøre.

Jeg sender et Brev fra Capt. Motzfeldt, som melder, at han har ladet to Maaneds Lieut.r. afgaa, da jeg syntes fire var for mange, og at hans Folk forpleyes in natura af Drammens By, altsaa ey som ved Brevig behøves at gives Kaastpenge.i5i

40.

Fra Kom.dørkapt. Sneedorff til Pr. Christian August.

Orlogs Skibet Prindsesse Lovise Augusta ved Fortet Huth, Fr.stad, d ßdie Nov. 1807.

Jeg har med denne Post sluttet den af D. D. befalede Underretning til Commandeur Fisker om Sø De-fensionen.

Fra Capt. Lieut. M. Bille, som er tilmeldt Briggen Lougens Ankomst, har jeg Skrivelse af 31te, at han gaar Wester efter for at bringe de 2de af Lodserne ved Merdø ogNarrestø biergede Canonbaade, »Nestved« og »Nysted«, som de Engelske havde forladt i Søen, til Fr.værn.

i Orlogsskib, 2 Fregatter og 1 Brig krydse udenfor Chr.sand. Et Par af deres Fartøyer ere roede ind ved Brekkestø, formodentlig for at skiære Skibe ud, men ved Kystværnets Samling vendt tilbage med uforrettet Sag.

Jeg aflægger D. D. min underdanigste Taksigelse for de meddelte Efterretninger, som jeg beder mig conti-nueret, saalænge jeg forbliver her. De meddeles Oberst Holst ufortøvet.

Lieut. Scheidtmann har i Fr.hald været saa heldig at faa Klæde Sortementer, saa jeg maa udbede mig, da jeg desuden ey kan gaa tomhændet tilsøs: 20000 Rdr. tilsendt.

D. D. hæver Proviant Vanskelighederne med en mægtig Haand. Herfor og for de smigrende Udtryk af Deres Yndest mod Undertegnede takkes De inderligst og underdanigst.152 40

Fra Kom. dørkap t. Sneedorff til Kommandør L. Fisker, General-adjutant etc.

Ved Fortet Huth. Fr.stad. d. 4de Nov. 1807.

Lieut. Lund melder mig fra Fr.stad Forstad, at den store Mængde Militair, her er samlet, giør det umuligt, at Folkene kunne skaffe sig Føde, selv om de fik 2 | 8 ß i Kaastpenge.

Jeg sender et Exemplar af Kyst Signalerne, som jeg har foreslaaet efter General Commandoens Ønske. Forhen vare de forsjellige i hvert Enrollerings District. Disse ere indførte heromkring. Capt. Olsen, der er Sessions Chef i Grevskabet Laurvig, er i Arbeyd med at indføre dem videre indtil Laurkullen.

Men her mangler Penge: til denne Indretning, til Bygning af Skuur med Ovn ved Varderne, til Stænger, Flag og til Kikkert ved hver Varde. Dfe til Varderne udskrevne Søfolk kunne ey leve af 32 ß hver 4de Dag, da deres 24 Timer lange Vagt gaar paa.

Skeer ey heri snart en Forandring, frygter jeg Kyst Signalerne ey ville gaa.

41.

Mellem Fr.stad og Chr.ania var anlagt en optisk Telegraflinie, der berørte følgende Punkter: Fr.stad, Libierget, Laurkulaasen, Gieløen, Høyenaasen paa Fjordens Vestside, Svelvig, Kringsfield, Aukaasen, Ildjernet paa Fjor-
153

dens Østside og Akershus. Fra Kringsfield gik en Sidelinie over Fjorden til Drøbak.

42.

Fra den samme til den samme.

Ved Fortet Huth, Fr.stad, d. 5te Nov. 1807.

Da jeg befrygter, at General Commandoen har giort Regning paa, at her i det Kgl. Magasin, hvilket giennem Krigsraad Sievers gientagne Forsikringer af mig er antaget, fandtes 50000 haardt Brød, tilstrækkelig for Skibene til 6 Uger, men da Hr. Sievers idag har til-kiendegivet, at han ikkun har 14000 & eller for 12 å 13 Dage, — saa undlader jeg ikke ved Holdheste herom at underrette, paa det om mulig det manglende fra andre Depots kunde beordres.

Skibene have kun for 8 Dage Brød. Jeg har bestemt at demontere Fortet Huth paa Søndag eller Mandag, deels for at faa Skibene i Orden, deels for at kunne lægge det ud paa Ballast Pladsen.

43.

Fra d. samme til d. samme.

Samme Sted d. 6te Nov. 1807.

Jeg iler før Postens Afgang at besvare Deres Ærede af 5te Nov.

Naar Brød og især Klæde Sortimenter ey nu giør Vanskelighed, saa synes der at være god Udsigt til Skibenes Afseyling.154

Kiendings Signal for Danske Krigsskibe er forlængst communiceret alle Lodser mellem Chr.sand og Fr.værn at være et halv hvidt og halv blaat Flag.

Paa at beholde baade Krieger og Fasting maa min gode Commandeur tillade mig at lægge megen Vægt. 2 Capt. Lieutenanter i denne Eskadre er ikke formeget; thi Expeditionen er ikke blandt de letteste; jeg har desuden mistet Liitken. Krieger er en drabelig Lieutenant en piecL, men og som saadan yderst occuperet. Om vor Expedition lykkes, ønsker han at reyse op igien.

For at klare Tougværks og alskens Bestillinger fra Fr.hald maa jeg endelig have ioooo Rdr.

Jo mere jeg overtænker Expeditionen, jo mere maa jeg ønske frie Hænder til at søge Sundet. Kattegattet kan giennemstryges paa i Nat, Veyen giennem Beltet paa denne Aarsens Tid vil fordre flere Dage. Om man end siden vilde have os i Beltet, er Veyen giennem Sundet lige saa god. Der er 2 Fyre, Niddingen og Kullen; Forcen lader og der til at være mindre. I' det andet og vanskeligere Farvand er ingen Fyr.

44.

Fra d. samme til d. samme.

Samme Sted 7de Nov. 1807.

Kiereste Hr. Commandeur. Hvad jeg igaar i II henkastede om Orlogsskibenes forehavende Expedition kunde ikke være udviklet.

Jeg har efter nærmere Overlæg saavel med mig selv som med Jessen, Krieger og Fasting fundet, at H. K.155

Høyheds Villie og Norges Trang til at blive Skibene qvit kan forenes ved at de beordres at gaa lige til Sundet. Jeg har kortelig udviklet Grundene herfor i vedlagte Skrivelse til Hs. D.hed. Den var ogsaa Deres første Ide.

Skulde Gen. Commandoen overgaa til dette Syn af Sagen, vilde der maaskee blive mere Tid til at faa Efterretninger fra Sielland og fra H. K. Høyhed.

I dette Øyeblik kommer en Norsk Brig under Skipper S. Hovland fra Aalborg med Provisioner: 632 Tdr. Rug. 233 Tdr. Malt, 33 Tdr. Byg, 10 Tdr. Ærter og 350 Fierdinger Smør. Jeg tillader mig kun at tage 10 Tdr. Ærter og ligesaameget Gryn. Jeg vil forvente Resolution : om Skibet med det øvrige skal gaa til Fr.værn.

Skipperen beretter, at i de 3 Uger, han har været i Aalborg, er daglig signaleret 3 Orlogsskibe, 2 Fregatter og 2 Brigger under Skagen og at 130 Engelske Skibe ligge sidstnævnte Sted !

Jeg beder om venskabeligst Erindring.

45.

Fra den samme til Prinds Christian August.

Ved Fortet Huth, Fr.stad d. 7/n 1807.

Underdanigst Pro Memoria.

Deres Durchlauchtighed vilde naadigst tillade mig, at jeg efter modneste Overlæg giør Dem følgende underdanigste Forestilling i Anledning af den forestaaende Expedition med Orlogsskibene:156

Naar det kan antages, at Skibenes Provisionering i Vinter er en Byrde, Norge ey kan bære, saa følger den Ordre, D. D. har tiltænkt mig: at søge Danmark, som en reen Nødvendighed.

H. K. H. Cronprindsen har ønsket, at Skibene skulle gaa til Søs for at giøre Fienden Afbræk. Dette Ønske maa adlydes, men combineres det med foranstaaende Nødvendighed paa den Maade: at Skibene skulle i For-veyen giøre en Krydstour, saa vil denne upaatvivlelig være Avertissement for ald den fiendtlige Force, der kan samle sig. Skibene ville da snart finde sig i den Cas, H. K. Høyhed har angivet, at søge Havne, hvorfra de bedst og lettest kunne udløbe ; — mens Aarsens Tid medfører, at de let kunne fryse inde der. Giør Skibene en Coup i Nordsøen, maa de nødvendig løbe Norske Havne an for at debarassere sig, maaske reparere eller bemande sig. I begge Tilfælde staar Norge Fare for at føde dem Vinteren over, i sidste desuden Krigsfangerne.

Ey at tale om, vor naadigste Cronprinds ikke har vidst den Omstændighed, som nu synes at vise sig: at Norge ey kan føde Skibene Vinteren over, synes Hans Villie og Norges Tarv allerbedst at forenes, naar D. D. befalede Skibene at gaa directe til Sundet, og der søge at giøre det Coup, H.K. Høyhed har ønsket, samt afvente ved Kiøbenhavn hans nærmere høyeste Ordre.

Endelig er Orlogsskibet Louise Augustas Seyl i saa maadelig Forfatning, at jeg frygter for, det ikke vil være i Stand at udholde en Kryds Tour paa denne Aarsens Tid.

Jeg har holdt det Pligt at indstille dette til D. D.'snaadigste Omdømme, inden den Ordre, jeg fra Dem kan forvente, bliver udstedt.

Jeg anbefaler mig [i] naadigst Erindring.

46.

Fra d. samme til d. samme.

Samme Sted d. lode Nov. 1807.

Fortet Huths Canoner bleve ombordtaget i Søndags d. 8de, Skarp og Inventar i Gaar og Krud i Dag. Jeg haaber d. 12te at forhale Skibene til Afseylings Plads for d. 13de at stryge Bramstænger og Under Ræer og d. 16de ifald Ankomsten af de manglende Provisioner og Varer tillader det — at afseyle.

Om Tilforladeligheden af Skipper Hovlands Efterretning har jeg ikke haft nogen Stemme. Jeg er iøvrigt fuldkommen rolig ved General Commandoens Beslutninger med Orlogsskibene; men jeg burde ikke undlade at fremstille mit Syn af Sagen. Jeg har med Holdheste havt den Ære at modtage Deres af 8de d. Jeg er saa meget mere erkiendtlig for de deri belovede Klædesorti-menter fra Chr.nia og flere Steder i Fiorden, som Ober Krigscommissair Birch af samme Dato har tilmeldt, at ingen Klæder og ikke engang det bestilte Kalmuk vorder hidskikket.

Fra Byfoged Wulfsberg er indløben Skrivelse, at fra Tønsberg kan ventes 20 til 30 og fra Drammen 140 Oxehoveder 01. Commerce Intendant Hage i Porsgrund har meldt, at han ikke har kunnet faa noget beqvemt Fartøy til de 11000 ® Pudder Sukker, der ere bestilte158

herfra hos ham. Jeg har ladet Hr. Hage tilskrive, at Sukkeret forbeholdtes for Fr.værn.

47.

Fra Prinds Chr. August.

Instruction for

Hr. Com mandeur Capitain Sneedorff af 12te November 1807.

Saasnart Hr. Commandeur Capitainen har modtaget saavel den fornødne og rekvirerede Proviant, som de til Complettering udskrevne Folk, samt sat de Dem underlagte Orlogsskibe, Prinds Christian og Prindsesse Lovise Augusta, i seylklar Stand, har De uopholdelig og med allerførste føyelige Leylighed at afseyle fra Deres Ankerplads ved Batteriet Huth og henseyle til den norske Kyststrækning mellem Christianssand og Øster-Riisør, hvor De som Krydsende til Kysternes Forsvar, Kiøbstedernes Sikkerhed og Strandsiddernes Betryggelse anvender al den Virksomhed, som de Dem underlagte Kræfter formaa at afgive.

Efterretningerne, som ere mig ihændekomne, forkynde, at fiendtlige Krydsere have taget Station for denne Hr. Commandeur Capitainen til Bevogtning befalede Kyst Strækning.

Det er altsaa disse Krydseres Bortjagning, Destruering og om mulig Opbringeise, som fornemmelig maa haves Hensyn til ved dette for Kysternes Sikkerhed Hr. Com. Capitainen befalede Tog.159

Jeg har — for at anvende al Kraft til den befalede Hensigts Opnaaelse — ladet samle under Divisionschefen, Capitain Lieutenant Bille, alle de nu havende paalidelige Skiærgaards Fartøyer; jeg har beordret ham at tage en Stilling i Skjærgaarden, der kunde blive nogenlunde i Forbindelse med den, Hr. Com. Capitainen skal tage langs Kysten, jeg indslutter en Gienpart af den ham tilstillede Instruction, og jeg venter, at de herfra tagne Bestemmelser ville kunne bidrage til den Kongelige Tienestes Fremme, Kysternes Sikkerhed og de Hr. Com. Capt. underlagte Orlogsskibes Frelse, om Overmagten tvang Dem til at flygte ind i nogen af Kystens Havne.

Skulde Lykken føye den retfærdige Sag og Leylig-hed fandtes til at erobre noget fiendtligt Skib, da maa samme strax indsendes til Chefen af Roflottillen, det bliver da hans Sag uopholdelig at modtage det Antal Krigsfanger, som Hr. Com. Capt. ikke selv tror at kunne med Sikkerhed beholde i de Kongelige Skibe, bemande Prisen og igien tilsende Hr. Com. Capt. deres paa samme ansatte Bemanding.

Hr. Com. Capt. kiender selv, hvilke Vanskeligheder her findes, saavel for at føde som bevogte Krigsfanger, jeg forsikrer mig derlor, at det Antal, som sendes Capitain Lieutenant Bille, vil vorde saa indskrænket som mulig. — Jeg er overbeviist om, at Hr. Commandeur Capitainen vil giøre alt for at undgaa at indløbe i nogen Norsk Havn; — skulde imidlertid Paalandsvind tvinge dertil, da maa jeg alleriilsomst underrettes derom, uagtet jeg forsikrer mig om, at De snarest giørligt igien vil udløbe og tage den Dem befalede Station.i6o

48.

Fra Prinds Chr. August.

Forseglet Ordre

til Chefen af Orlogsskibene Prindsesse Lovise Augusta og Prinds Christian Frederik: Commandeur Capitain Sneedorff.

Chr.nia Novbr. 12te 1807.

Efter at Hr. Commandeur Capitainen har med de Dem underlagte Orlogsskibe holdt det krydsende i 14 Dage eller 3 Uger i den Dem befalede Kryds Station, befales Dem herved at søge at indtrænge enten Belterne eller Sundet. Den anførte Mellemtid af 14 Dage og 3 Uger er Dem med Overlæg givet, for at De kunde benytte en beqvem Leylighed af føyelig Vind og Veyrligt til at udføre denne Deres anden og vigtige Bestemmelse, om saadan just da maatte indtræffe.

Hr. Commandeur Capitainens Beslutning om Togtet skal staa til Belterne eller Sundet grundes paa de Efterretninger, som De vil forinden have bekommet om Fiendens Styrke enten i Belterne eller i Sundet.

Det bliver altsaa Hr. Commandeur Capitainens Pligt at seyle med de Dem underlagte 2de Orlogsskibe, den af de

2de anbefalede Veye, som Efterretningerne give det bedste Haab om at kunne tilføye Fienden den største Skade og det meste Afbræk.

Bliver det Tilfældet, at denne Ordre aabnes inden de 14 Dage ere udløbne, formedelst at Hr. Com. Capitainen har giort en Erobring, der kunde afgive et saavel for Norge som for Orlogsskibene byrdefuldt Antal af Krigsfanger, da tillades Hr. Com. Capt. strax at fort-i6i

sætte Togtet til de Danske Kyster, hvor De bestræber Dem for ad Fladstrand og paa de Jydske Kyster at de-barassere Dem for saamange af Krigs Fangerne, som De for Sikkerheds Skyld tror at burde afsende fra Orlogsskibene, hvornæst De uopholdelig søger hen til den Dem befalede Bestemmelse.

Skeer Togtet giennem Belterne, da har Hr. Com. Capitainen ved Ankomsten der og efter at have bestræbt sig at overumple de Fiendtlige Kræfter, som afskiære Samfundet [Forbindelsen], strax at anmelde sig til H. K. H. Cronprindsen, hvis Ophold og Hovedkvarter De snar-ligen maa kunne erfare og derfra oppebie Høistsammes Forholdsordre.

Omløber derimod Hr. Com. Capitainen Sundet, hvor det ligeledes vil blive Dem en kier Pligt at destruere eller erobre Fiendens posterede Krigsskibe, da melder De Deres Ankomst til General Commandoen i Sielland.

For begge Tilfælde meddeles Dem herved Kiende-Signaler, som jeg med fornøden Vaerlighed giennem Ge-neral-Commandoen i Sielland har ladet distribuere til alle Fæstningers og Batteriers Commanderende paa de Siellandske, Fyenske, Jydske og Holsteenske Kyster.

Christian,

Prinds af Slesvig-Holsteen.

In fidem:

Lorentz Fisker.

For at Hr. Com. Capt. saa ofte muligt kan vorde underrettet om alt det, der for Deres Expeditions Tarv kan være nyttigt og eragtes tienligt at kundgiøre Dem, ere følgende Foranstaltninger giorte.

Lieutenant Dieirichson er beordret at opholde sig paa Merdøen.

Capt. Lieut. Stibolt er tildelt Befaling at beordre en Officier at opholde sig enten i Ranssund eller paa ydre Flekkerø.

Saavel disse som Chefen for Roflottillen og Chefen for Fredriksværns Værft skulde engang om Ugen foruden de 2de Postdage blive meddelte Bulletins til at bringe Hr. Com. Capt. ombord, naar de nærme sig og ved det fra Hr. Com. Capt. til Lodserne meddelte Kiende-Signal, forkynder, at De ønsker Efterretninger tilsendte.

Saa ofte Leylighed gives, ønsker jeg Rapport mig tilstillet om det forefaldne.

Naar Hr. Com. Capitainen med de Dem underlagte Orlogsskibe har holdt det 14 Dage krydsende i den Dem befalede Kryds-Station, behager De med de sædvanlige og anbefalede Former at aabne hosføiede Ordre, hvorefter De endvidere har at forholde Dem.

Skulde imidlertid det Tilfælde indtræffe, at H. Com. Capt. inden de 14 Dage vare udløbne, enten bemestrede Dem fiendtlige Krigsskibe, som kunde bebyrde Dem med et stort Antal Krigsfanger, eller at stormende Veyrligt og Vind fra den Kant indtraf som maatte lade befrygte Nødvendigheden for Skibenes Frelse at andue Kattegattet, da befales De at aabne den forseylede Ordre.

Jeg ønsker Dem en lykkelig og hæderfuld Expedition og jeg er fuldkommen overbeviist om, at alt vil blive giort for at opfylde det Haab, som saavel vor dyrebare Cronprinds som jeg giør om et Togt, der er anbetroet saa værdige og erkiendte fortræffelige Kongensmænd.

Hovedqvarteret Christiania d. I2te Novbr. 1807.

Christian,

Prinz til Holsteen.163

49.

Fra Kom.dørkapt. Sneedorff til Pr. Chr. August.

Ved Fortet Huth, Fr.stad, d. 17de Nov. 1807.

I min Rapport til Hs. D.hed af Gaars Dato har jeg meldt, at Skibene vilde blive seylklare i Dag. Dette ere de nu, men Vinden er contrair.

Om Galeasen Venskabets Indbringelse d. ilte d. til Langesund med 1 Engelsk Lieutenant formoder jeg General Commandoen underrettet.

Skrivelsen til Capt. Jessen, jeg har insinueret Copi af, er mig ubegribelig.

For at adlyde giver jeg den Oplysning, jeg kan: at paa Krigsskibene og Skiærgaards Fartøyerne ingen Maaneds Lieutenanter af Handelsfarten er, at de alene ere placerede paa Kyst- og Flaade Batterierne, hvoraf endeel underholdes af Byerne. General Commandoen i Chr.nia vil iøvrigt bedre herom kunne oplyse.

50.

Endelig var da den lille Eskadre saavidt provianteret og istand, at den kunde forlade Fr.stad for som befalet at seile til Kr.sand.

Fra d. samme til d. samme.

Orlogsskibet Prindsesse Lovise Augusta under Seyl i Chr.fiorden d. 18de Nov. 1807.

Jeg melder underdanigst med Fr.stad Lodsen, som nu Kl. 12 forlader mig: at Orlogsskibene ere passerede164

»Søstrene« og styre med NNO Vind B. s. K. [Bram Seils Kuling] Christiania Fiorden ud, samt at de 3 Skiær-baade ere i Følge paa Veyen til Fr.værn. Alting vel i Skibene. Jeg anbefaler mig i naadigst Erindring.

51.

Fra d. samme til d. samme.

SS W for Merdöe d. 19de Nov. 1807.

Efter i Gaar Efterm. at have modtaget de for Kysten bestilte Lodser, som blev udsendt fra Fr.værn, søger jeg den anbefalede Station.

Intet Fiendtligt er endnu seet.

Dette sendes med Prem. Lieut. Dietrichson, som fra Merdøe er kommet 4 Miil til Søs til mig. Alting vel i Skibene.

52.

Fra d. samme til d. samme.

Ved Fr.værn d. 22de Nov. 1807.

Jeg var netop rakt til Enden af den mig anbefalede Station, Christianssand, da d. 20de en Storm af SO modtog mig saaledes, at jeg maatte holde mig fra Land. Dagen efter blæste det en haard Storm af Syden. Begge disse Dage have tydelig vist, hvad jeg har forudseet og erklæret: at dette Orlogsskib hverken i Henseende til Seyl eller Takkelas er skikket til at65

holde Søen Vinterdage. Skiønt det bedste Stell Seyl var underslaaet, er hvert eneste af dem skiøret eller splittet af Vinden. Desuden er vigtige Dele af Takkelasen sprungen samt en Batelur1) og Birgine Raaen2) knækket. Da en

Storm til høyst rimeligen kunde medføre Skibets Forliis, har jeg efter egen Overbeviisning og efter Enstemmigheden af Skibets ældre Officierers Mening troet at burde søge den Havn, jeg kunde naa, medens Veyret endnu var taaleligt. Jeg skal, saavidt Tingene især Seyldug her kan anskaffes, giøre det yderste til at faa Skibet istand til med en føyelig Vind at kunne styre directe Cours, om dette, som er det eneste, jeg tør tilraade, maatte blive D. D.'s Befaling.

I Dag har jeg havt Fartøy ombord paa 3 i Sigte værende Seylere, de 2 vare Danske, det 3die en Russisk fra Riga, ladet med Hamp til London; han havde sine Papirer i Orden, jeg gav ham Lods til at løbe ind her i Norge.

Under Indløbningen hertil igaar meddelte Capt. Fabricius mig ved modsendt Fartøy: at et Brev fra H. K. H. Cronprindsen til mig er ankommet her d. 20de med Postexpresse Halseth, som er reyst Westen efter langs Kysten for at aflevere det personlig. Et andet Brev fra H. K. Høyhed til mig er kommet med Fladstrands Posten igaar og ligeledes sendt Wester. Capt. Fabricius besørger dem strax ved Holdheste afhentede.

Kl. 4V2 i Efterm. er jeg ankret her med begge Orlogsskibe.

l) En Stang henved i Meter lang, lodret paa Skibssiden. s) Den nederste Raa paa agterste Mast.166

53.

Fra d. samme til d. samme.

Ved Fr.værn, 23de Nov. 1807.

Jeg har i Nat modtaget H. K. Høyhed Cronprind-sens Skrivelse af 14de d., Kjbhn.; deri befales mig isteden for at nedgaa med det ene Orlogsskib og anløbe Beltet — at gaa med begge Orlogsskibene og Briggen til Sundet, hvor et fiendtligt Orlogsskib, 2 Fregatter og nogle Brigger opholde sig. Jeg har strax med Holdheste sendt Briggen Ordre at forene sig med mig her, dog i Tilfælde af min Afseyling før dens Komme, tillagt dens Chef Befaling at indhente nærmere Forholdsordre af D. D.

Jeg giør mit yderste for at faa Seylene nogenledes istandsatte til med føyelig Vind at opfylde H. K. H.s naadigste Befaling og haaber om faa Dage at være saa lykkelig at kunne begive mig paa Reysen.

54.

Fra d. samme til d. samme.

Ved Fr.værn, 28/u 1807.

Gaaden med Admiralitets Collegii Skrivelse af 10de November til Capitain Jessen har nu løst sig. Jeg har først d. 25de dennes her modtaget H. K. H.s naadigste Skrivelse, dateret 28de October, Kiel, hvori jeg befales at gaa med dette Orlogsskib til Store Belt, deels rense det for nogle fiendtlige Brigger, deels dække Troppernes Overfart fra Fyen til Sielland, samt forinden min Afreyse167

overgive Commandoen til Capitain Jessen, der indtil videre skulde commandere i mit Sted.

H. K. H.s naadigste senere Befaling af 14de November, hvoraf der [er] skikket mig per Estafette — som nu er mig tilkommet — en Duplicat, bliver og herved klarere.

Ifølge D. D.s Befaling, meddelt i Bulletin No. 3, har jeg aabnet den forseylede Ordre af 12te November og udtaget Kiendings Signalerne. Jeg anmelder, at andre vare indesluttede i H. K. H.s af 14de, dem jeg altsaa først agter at prøve.

Jeg har fuldendt den allernødvendigste Reparation af dette Skibs Mangler og agter — saasnart Vinden falder til — at følge min Bestemmelse.

Fra H. K. H. Cronprindsen har jeg i Dag faaet naadigst Skrivelse af 11te November, som paalægger mig at tilstille Capitain Lieutenant Bille Høystsammes særdeles Tilfredshed og Tak for Affairen i Langesunds Fiorden. Jeg har ikke opsat et Øyeblik at udføre dette.

Ifølge Skrivelse fra Capt. Lieut. Bille af 25de d. venter jeg Lougen med det allerførste.

55.

Fra d. samme til d. samme.

Orl. Sk. Pr.se Lovise Augusta under Afseyling fra Fr.værn d. 30te Nov. 1807.

Jeg melder underdanigst, at nu Kl. ix/2 E.M. ere Orlogsskibene udløbne af Fr.værn for at opfylde H. K. H. Cronprindsens Befaling af 14de d.Briggen har ikke forenet sig med mig. Jeg anbefaler mig i naadigst Erindring.

Underdanigst H. C. Sneedorff.

Dette var det sidste Brev, Sneedorff tilskrev Prinds Chr. August under sit Ophold i Norge. Uagtet Sneedorff havde sin ældste Datter boende her i Landet siden 1817, — hun var nemlig gift med senere Generalmajor E. Anker1), — og uagtet han havde mange sande Venner hertillands navnlig i, men ogsaa udenfor Marinen, saa medførte Forholdene dog, at han efter 1807 ikke mere kom herop.

56.

Af følgende Uddrag af Skrivelse fra Løjtnant P. Wulff vil det sees, at det var Modvind, ,som hindrede Lougen fra at forene sig med Orlogsskibene forinden disses Afseiling fra Fr.værn d. 30te November.

l) Erik Th. B. Anker, f. i Kjbhn. d. 8/s 1785, var Søn af Statsraad Carsten Anker til Eidsvold, blev Kornet (Fænrik) ved Garden til Hest 1801, Kammerjunker 1803, deltog som Løjtnant i Kjøbenhavns Forsvar 1807, bivaanede som tilfældig Adjutant hos Kong Christian Frederik Affæren ved Onstadsund d. 9/s 1814. I 1812 ansat ved Akers-husiske ridende Jægerkorps, blev Adjutant hos Carl Johan og Sekond-ritmester d. 28/n 1814, Ritmester 1/i 1818, Kabinetskammerherre 1/a s. A., Overhofintendant, Major 3% 1820, Oberstløjtnant */i 1824, Chef for Oplandske ridende Jægerkorps 4/2 1826, Oberst 2i/s 1828, General-adjutant 29/s 1832, kjøbte s. A. Storhammer ved Mjøsen af Generalmajor Meyer, Generalmajor og iste Adjutant hos Kongen 28/i 1839, Kommandant paa Kongsvinger s/9 1849 til sin Død d. 1858. G. 1816 med Hofdame Bet/y Sneedorff.69

Til Kom.dørkapt. H. C. Sneedorff.

Briggen Lougen, til Ankers ved Kragerø, d. 30te Nov. 1807.

Den 25de Nov. Kl. 5V2 Efterm. modtog jeg Hr. Commandeurens Ordre til at gaa til Fr.værn.

Den 26de Kl. 11 Form. seylklar. Den 26de og 27de Sne- og Hagelbyger, den 28de Snefog, lettede Kl. 8V2 Form. fra Chr.sand og styrede Cours langs Landet Øster efter, var om Midnat efter Bestikket 4 Mile fra Fr.værn. Den 29de Stille. Var d. 30te Kl. 10 Form. under Jomfruland. For ey at drive længere Wester efter og for at rapportere løb jeg herind, hvor jeg ankrede Kl. 3 Efterm.

Jeg skal ikke mangle saasnart mulig at begive mig til Fredriksværn.

57.

Følgende Uddrag af Kaptein M. Billes Rapport af 30te November fra Christianssand giver en Oversigt over de samtidige Begivenheder dersteds:

»Briggen Lougen gik med god Vind i Lørdags d. 28de d. under Seyl, men har siden havt Modvind, saa den neppe kan have naaet Fr.værn endnu.

Canon Chalouppen Kiøge, Maanedslieut. Grove, afgik igaar Aftes mod Fr.værn. Idag følge 2 efter. Maaneds Lieut. Jørgensens Canon Chalouppe kom igaar paa Grund i Flekkerø Havn, jeg har sendt ham Hielp.

Det Amerikanske Skib Susan, Kapt. Delano, indkom der i Havnen i forgaars. Han var for 35 Dage siden gaaet fra St. Petersborg, og havde været i Følge170

med en Engelsk Convoy af 150 Seylere under 2 Kuttere, den var adsplittet og han mente endel tilsat.

Her har jeg søgt at armere noget smaat for at gaa ud at snappe noget, men det lykkes neppe.

Capt. Lieut. Stibolt har intet i Casse, jeg meget lidet, og det vil medgaa til Canon Fartøyernes Afsendelse. For den kommende Maaned udbedes herved 8000 Rdr.

Jeg udbeder mig Pr. Lieut. Dorn og See. Lieut. Kraft som Inspections Officierer og Maaneds Lieut. I. C. Grove eller Løvenskiold som Adjutant. Begge bringe først deres Fartøyer til Fr.værn.

En Warendorfx) fra Engelsk Tieneste er hidkommen. Tør jeg udbede mig Ordre om ham. Han vil ansøge om at blive ansat som Officier. Han er i Besiddelse af endeel at de Engelske Orlogs Signaler samt af Kyst Signalerne i Canalen.

x) Om denne unge Mand havde Gapt. Lieut. Stibolt under 22de Oct. tilskrevet Sneedorff fra Chr. sand saaledes : »

»Jeg henviser til D. Høyv.hed Overbringeren af dette, Hr. Waren-dorf, der er fød ved Chr.nia og nu hiemkommen efter at have været

11 Aar i Engelsk Orlogs Tieneste, af hvilken han som Master tog Afsked 19/9 1807, da han blev underrettet om Krigens Udbrud.«

Han ankom til Chr.sand d. 19 Okt. og søgte om at komme ind i Marinen som virkelig Søofficer, hvilket Andragende d. 18de Febr. det paafølgende Aar blev afslaaet. Sneedorff havde imidlertid ansat ham som Maanedsløjtnant i Nov. 1807. I December blev han Chef for Peli-canen, førte i 1808 Chalupen Nysted og senere den armerede Skonnertbrig Hemnæs, i 1809 Defensionsskibet Birgithe og var da Chef for 3 Kanonfartøier, afslog et Angreb af en fiendtlig Kutter, blev under 1 April s. Aar tilkjendegivet Pr. Chr. Augusts Tilfredshed og fik D. O. Tog Afsked 1810, erholdt s. Aar Skippercertifikat og førte i 4 Aar Korn til Norge. Blev 1814 atter ansat som Chef for Skonnerten Erik Eiegod, men tog s. Aar Afsked, da han ikke vilde indtræde i den ny organiserede norske Marine. I 1827 nævnes han som Generalkonsul paa Sardinien.i7i

Canoner er her den væsentligste Mangel, alt øvrigt skal her være Udsigt til at faa.«

58.

Til yderligere Belysning af Forholdene i Chr.sand ved Aarets Udløb fortjener følgende Skrivelse fra Kapt. Lt. M. Bille til Kommandør Fisker, dateret nævnte Sted 26/i2 1807, at anføres:

»Da Chr.sands Havn var ganske blottet for armerede Fartøyer, der kunde holde Søen, søgte jeg at erholde, hvad jeg kunde til denne Hensigt. Consul Moe overlod en liden Slup, Pel i can en, paa Vilkaar, at han ingen anden Erstatning derfor skulde have end V4 af> hvad Priis der tilfaldt bemeldte Pelican, der skulde udsendes paa Kryds Tog i Nabolauget.

Consul Moe har kostet nogle hundrede Rdr. paa at istandsætte dette Fartøy. Fra Kongelig Side er Fartøyet bemandet og armeret; om det mistes, er det paa Con-sulens Resiko.

Jeg har troet, at denne Pelican i Mangel af bedre, og da den koster Kongen saa lidet, kunde benyttes til et Slags Observations Fartøy og tillige søge at opsnappe noget. Hvilket herved indstilles.«

Anm. 6 Dage efter indbragte Pelicanen til Brækkestad en Pap-penburger, som søgte Land.

59.

Om Lou gens derpaa følgende Virksomhed i Chr.sand kan følgende Uddrag af Pr. Lt. Wulffs livlige Rapport af 11/i 1807 give en Idé:172

»Lettede d. 8de April i Dagningen fra Rannesund og gik til Søs. Opdagede Kl. 2 Efterm. omtr. 6 Miil SSO for Chr.sand en svensk Chaloup Söhesten, Skipper Lautiers fra Liverpool til Gothenborg, ladet med Engelsk Salt. Tog Mandskabet ombord, besatte ham og sendte ham til Chr.sand.

Saa 2 Seylere omtr. 2^2 Miil i Syd, giorde Jagt paa dem og holede dem 8 ä 9 Miil SSO for Chr.sand. De vare: Svensk Brig Sara Elisabeth, Skipper Peder Kolberg, og Svensk Brig Brita Christina, Skipper Andr. Jahnson,

begge fra Gibraltar til Gothenborg med Salt, tog Mandskabet ombord, besatte dem og sendte dem til Chr.sand. Paa disse 3 Fartøyer var der ialt 32 Svenske, som idag ere afleverede til Commandantskabet, og 14 Danske, der gik hiem som Passagerer, da man hverken i Gibraltar eller i Liverpool vidste noget om Krigen! — De 3 Svenske vil snart blive priisdømte.

Idag holdes Forhør over Knip houseren, der ankom her d. 9de, han havde imellem 6 og 700 Oxehove-der Viin ombord.

Kan jeg i Eftm. faa Forhør over de Svenske, agter jeg imorgen at gaa til Søs.

Caper Skonnerten Hævneren, Capt. Frederici, har ogsaa indbragt en Svensk Brig, ladet med Salt.

Alt vel inden Borde.«

60.

Til Belysning af Borgernes Offervillighed i alle Kystbyerne indtages her et Brev til Regjeringskommissionen fra Langesunds Toldkammer, dateret 5/i2 1807 :173

I Anledning Grosserer JørgenWrighther paa Stedet har paa sit Credit Oplag: 5 Stykr. Jern Canoner med Raperter [v. tils. 6 Sk® 1 Lfg], som han for faa Aar tilbage hændelsesviis fik hiem med et af sine Skibe, har jeg forespurgt hos ham i Betragtning af nærværende krigerske Conjuncturer, om disse ikke ere tienlige at bruges, og om han ey skulde være villig til at udlaane dem nu til offentlig Tieneste. Hvortil han har svaret: »At han vil give dem gratis til det Offentlige Forsvars Væsen for dette Tolddistrict, uden nogensinde enten at fordre dem tilbage eller nogen Slags Erstatning derfor.«

Hvilket hans ædle Svar, som jeg tilstaar at ansee som et Beviis paa hans Patriotisme og herved bruger Frihed underdanig at indberette, udbedende den høye Commissions Resolution i Tilfælde hans Tilbud antages.«

Ligeledes fortjener det her at nævnes, at Frantz og Hans Holst i Holmestrand under 19 Dec. 1807 tilbød det Offentlige at udtage Egetømmer til Bygning af Ca-nonbaade m. m. for 400 Rdr. Værdi. De havde begge en stor Børneflok.

Th. Christensen i Holmestrand stillede s. Dag Materialier til en Værdi af 200 Rdr. til Statens Tjeneste.

I Brevig indkom d. 26/i2 1807 til Bygning af en Kanonbaad fra Hans Holm 50 Rdr., fra B. Chrystie 100 Rdr., fra Karen Zachariassen, f. Chrystie 25 Rdr.; Hans Erichsen gav fri Afbenyttelse af hans Værft, Erich Blehr gav 10 Tylvter Bord m. m.

I Langesund tilbød Brødrene Simon og Just Wright samt sidstnævntes Svigerfader, Jacob Cudrio,174

sig i Skrivelse af 29de Dec. til Amtmand Løvenskiold paa Fossum at bygge en Kanonjolle.

I Drammen udsendtes d. 21de Dec. en af Dajon og Rørby underskrevet Opfordring til at give Bidrag til Bygning af Kanonjoller. Bidragenes Størrelse varierede mellem 5000 og 20 Rdr., de ydedes af følgende: H. Malling, Peder Cappelen, H. Bang, P. N. Arboe, I. Fegt, P. Søbe rg, Jensen, L. Backen, C. Steen, I. Eckersberg, Dajon, Rørbye, G. Gille, Faye, Peder Høeg, Hauch, A. Strøm, Christen Holst, U. Neuman, M. Malling, Anchersen, Sundt, Møg-lestue, H. Malling.

I Trondhjem gjorde Borgerne et Sammenskud af 16000 Rdr. til Bygning af 2 Kanonbaade, hver med 2 Kanoner.y.

Kan Skræk en Semands Hierte bøie?

[Sneedorffs efterl. Digte S. 95.] Din Konges Vimpel var som Stenen i dit Øie.

[Sneedorffs efterl. Digte S. 127.1

Hans Christian Sneedorff som Digter,

Under ovennævnte Overskrift giver Prof Knud Lyne Rahbek i Nyt Aftenbl ad for 1824, No. 49, 50 og 51 en Oversigt over Sneedorffs digteriske Virksomhed, hvoraf jeg skal tillade mig her at anføre et kort Uddrag. Hvad

der indenfor dettes Ramme er trykt med Petit og anbragt mellem to Parentestegn [ ] er skrevet af mig.

»Ved at se,« skriver Rahbek, »min afdøde Ungdomsven H. C. Sneedorffs i sin Tid navnkundige Romance Utysket aftrykt, gienhilser jeg deri den deylige sidste Strofe, som jeg af ganske Hierte istemmer:

Hvor findes, sang Bragi, i Heima et Land, Som Val faders Danmark og Norge, Hvor Kongen han sover hos mindste Mand Saa tryg som bag hundrede Borge!

Da opkom levende mit gamle Ønske paa ny, at see denne Ewalds kiereste Fostersøns samtlige Digte udgivne. Her vil jeg kun anvise, hvad jeg kiender og veed.176

Det første Qvad, hvormed Sneedorff fremtraadte paa Parnasset, findes i den 1777 udkomne Samling Poesier over Indfødsretten.

[Rahbek citerer her endel af dette pathetiske Kvad, der findes i Sneedorffs efterladte Digte og er benævnt: Ode i Anledning af Indfødsretten. Da det er skrevet i disse ha-stemte Toner, der paa vor nøkterne Forstand virker som en fjern, uforstaaelig Larm, udelades Citatet, saamegetmere som det er interessantere at følge Digteren senere, naar han, istedetfor at hente sine Lignelser fra Bardesangens Terminologi, skaber friske, malende Billeder fra det kjække Orlogsliv, der udgjorde hans Liv og Lyst, — naar han i det Hele har naaet et modnere Standpunkt.]

Jeg har det særdeles Ønske,« fortsætter Rahbek, »at der iblandt min Vens poetiske Efterladenskaber maatte findes et utrykt Stykke, der i mit Hierte staar saare høit. Det har udentvivl heddet: Til Doris og er tilskrevet en kier, afdød Ungdomsveninde af os begge, der formodentlig har opfordret ham til et Digterværk. Jeg har i mange Aar kunnet det udenad, skiønt det ikke var kort, men desværre har Tiden paa min Erindringstavle udslettet største Delen af dette mit Yndlingsqvad. Slut-ningsstrophen har fremfor alle dybt indpræget sig i mit Hierte. Uden at fragaa mit Laan har jeg ofte giort Brug af de 4 sidste Linier, der simplere, sandere og smukkere, end jeg følte mig istand dertil, sagde, hvad jeg havde at sige:

O ! her har du Pant, Veninde, Paa mit Venskab, paa min Ild, Denne Sang — o! lad den finde Løn og Yndest i dit Smiil. Læs den ofte, læs den gierne, Blidt kom Sangeren ihu, Ei hans Kunst og ei hans Hierne, Kun hans Hierte skue du !177

[Dette Digt, der i Samlingen benævnes : Til Selinde fra hendes Ven, der foer ud paa Havet, er udentvivl noget af det mest poetiske, Sneedorff har skrevet. Det begynder med at dvæle ved Afskeden fra hende:

0 ! Selinde, du skal være Stolt og modig af din Ven, Thi han gaar en Vey til Ære, Og hans Hierte elsker den.

Digteren er selv glad ved at gaa tilsøs :

Se han priser af sin Evne, Himlens Forsyn, som ham bød Stolt igjennem Havet stevne

1 sit Kald og for sit Brød.

Han bebreider hende derpaa, at hun ei magter at fatte » Orlogs« livets stoute Lyst,c medens for Sømanden:

Blot en enkelt Lyd af Braget Mellem Skibets haarde Træer, Blot en Zephyrs Spøg med Flaget Ham uskrømtet Vellyst er.

Derpaa skildrer han Sømandens dybe Følelser og antyder, at han lider under mørke, tunge Tanker; men ryster saa »disse skumle Billeder« af sig igjen og siger:

Jeg vil staa og jeg vil træde Hver en Hindring med min Fod Og min Latters vilde Glæde Skal fortælle, at jeg stod, At jeg stod og vandt og spotted Hele Nattens fule Hær. Lumsk og glubsk og sammenrotted Flyer den dog, hvor Kiæmpen er.

Der findes i dette Digt mange kraftige Lignelser, der giver slaaende Billeder af, hvad Forfatteren vil beskrive. Saaledes føier man sig virkelig tilsøs under en frisk Kuling og i deiligt Solskinsveir, naar man læser:

Thi naar Bølgerne gaa blanke.. Svøbt i Straaler, skiult i Guld, C.I.Anker: Om H. C. Sneedorff. 12178

Og naar Seylets Barm fra ranke Mast staaer bugnende og fuld, Og naar Stormene forgiæves Tvinge, presse Skibet ned, Og det trodser dem og hæves Høyt i al sin Herlighed — o. s. v.]

En anden utrykt Smaating findes vel neppe efter ham: Sneedorff tiente en Ven i at skrive et Vers paa hans Vegne til en Nærpaarørende; — han skrev i den Andens Navn et høitravende Vers, hvoraf han meddeelte mig følgende 3 Linier, der vel kunne ansees som Mønstre i den bombastiske Poesi.

Dyng paa en Engels Ryg et Bierg af Saligheder Og øs paa Biergets Top et Hav af Glæder hen, — Tag Engel, Bierg og Hav og kast dem paa min Ven.

Vedkommende havde enten havt saa falsk Smag eller saa blind Tillid til sin Commissionær, at han benyttede Verset.

Inden Digteren blev Medlem af det danske Literatur-selskab, der aabnede ham Adgang til Ewaljds, T. Rothes, Abrahamsens, Mallings og Wadums Yndest og Venskab, har han bebudet sig med tidligere Forsøg, der aabnede ham Adgang til hiint Hæderssamfund. Det første mig bekiendte fra hans Haand findes i Adresseavisen for 20 Nov. 1775, nemlig: Tanker ved en Moders Grav. Det er ikke til at nsegte at den iöaarige Digter ved at tragte efter Ewalds Høye [Høider], forvildede sig blandt hans Høitravende.

Man oversee imidlertid ikke, at han snart fik Øynene op for, hvad der havde forledt ham og at han havde Aand til at vurdere og efterligne sit store Mønsters Fortrin.179

Han var ogsaa den Discipel, som Ewald elskede og som blev ham uforanderlig tro. Levende erindrer jeg, at da Gerner1), formodentlig 1780, anbragte Sneedorff, som han meget yndede, blandt de Officierer, der skulde lære Constructionen, og jeg, — for hvem dengang Digte-konst gik over alt, — for Ewald beklagede det Tab, vor Poesi led ved, at den meest geniale af vore Yngre helligede sig et andet Fag, gav Ewald mig til Svar: »Det er godt nok, at vi faa gode, stærke Vers, men det er heller ikke uvigtigt, at vi faa gode, stærke Orlogsskibe I« Forøvrigt samtykkede han i Alt, hvad jeg sagde til hans Yndlings Roes.

At — som Gøthe udtrykker sig — Børneskoene trædes ud af sig selv, naar de blive for smaa, derpaa have vi et Beviis i det næste Stykke, der saaes af ham, nemlig: Ved Søcadet C. Waagers Lig af hans dybtsørgende Medbrødre. Et Leylighedsvers 1 vil man maaskee med fornem Mine indvende, men jeg vil spørge, hvad Ewalds Vers over Arnsbach og de tvende Elegier, der slutte 3die Bind af hans Digte, hvad saa mange af Thaarups og Prams skiønneste Stykker, Grundtvigs Lillie, Øelenschlægers Kirkegaard ere?

Da Maanedsskriftet: Det Danske Bibliothek kom under Bestyrelse af hans Medbrødre i Literaturselskabet, aabnedes for Sneedorff en passeligere Plads for hans poetiske Forsøg. Det første, vi her finde af ham, er Fregatten Kiels Beseyling.

Et andet Qvad, der vidner om Digterens tiltagende Uddannelse, findes i Det Danske Bibliothek for

*) Kommandør Henrik Gerner, Skibskonstruktør, f. 1742, † 1787«l8o

1779. Det er over Digterens Ven, da afdøde Premie lieutenant Brøyer1). Man gienkiender i dette: Ewalds værdige Fostersøn og Thaarups ædle Jævning.

For nøie har jeg havt den Lykke at leve med saamange af hiin herlige Slægt af Dannebrogs ædle Sønner til ikke at standse ved dette Digt og lade de store stolte Skygger: Gerner, Jessenerne2), Hohlenberg, Grotschil-ling3), Risbrich4), Holm5), von Thun6), Krieger7) og flere svæve mig forbi. Og vil jeg nu citere følgende Linier, hvori Skialden uden at formode det har givet sit eget iconiske Billede, saaledes som fulde 35 Aar har fremstillet det for vore yngre Søkrigere.

[Rahbek citerer her endel af Sørgedigtet over Johannes Mathæus Brøyer, hvori den Bortgangne prises i tunge Vers, og hvori der gjøres endel berettigede Angreb paa »den feige Dovenskab« og paa »den ækle Lediggang.«]

I næste Hefte af samme Maanedsskrift findes et Stykke af »Havets yngste Skiald« med Overskrift: Til Braga, der som en til Anti-Ewaldianerne kastet Handske er et mærkeligt Tidsstykke i vor Literatur.

De to vakre poetiske Stykker til hans Venner O.Malling?)

1) Johannes Mathæus Brøhjer [saaledes bogstaveres Navnet i H. G. Gardes Bog], f. 1747, † 1779.

2) Bernhard Grotschilling, f. 1761, gik af som Kapteinløjtnant 1796.

3) Tycho Jessen, f. 1762, † som Sekondløjtnant 1789. C. W. Jessen er før omtalt.

4) Fred. Christian Risbrich, f. 1754, gik af som Viceadmiral 1815.

5) Hans Peter Holm, f. 1772, † som Kaptein 1812.

6) Philip Gerhart v. Thun, f. 1756, gik af som Kom.kapt. 1815.

7) Johannes Krieger, f. 1773, † som Kom.kapt. 1818.

8) Ove Malling-, f. 1746, † 1829, Geheimestatsrainister, Forfatter, g. 1781 med Christiane Beck, [† 1834.]i7i

og Commandeur Capt. Studs1) Bryllupper findes aftrykte i Nyerups Nytaarsgave for 1813.

[I efterladte Digte staar en Vise om Hr. Owes liden Christiane, et malende Digt paa 21 Vers, et helt igjennem poetisk Arbeide, der er skrevet med megen Lune :

Herr Owe var en udaf Kongens Mænd, Berømt udi fremmede Lande, Han ledte sig efter en Viv saa væn, Thi gaar han paa Torvet at stande.

Men her fandt han ikke, hvad han søgte, thi naar han saa lidt nærmere efter, saa var de Jomfruer, han traf, »kun kiønt Skaberakken.« Ærgerlig herover gaar han til Fruerbur, hvor han ser den lille Jomfru Christiane sidde, og strax tænker han: »Gud give hun vilde!« Saa staar han maalløs og stirrer:

Han stander i Timer, han stander i tre, Han tæller de Stolper og Stænger, — Den Jomfru hun vender sig om for at see, Hun kunde ey bare sig længer !

Der samtales da lidt dem imellem, og saa frier han til hende, og saa kunde hun heldigvis heller ikke bare sig længer; thi:

Den Jomfru hun rakte ham hviden Haand, Det var ikke Tid at bie, Hun vidste, at Pigers Stolthedsaand Tidt bagefter til dem mon svie.

Derpaa holder han «et Bryllup saa strunk med Kage og Miød og Skinke.« Saa bliver alting godt og vel, og Læseren faar ogsaa et godt, om end betinget Ønske i Omkvædet:

Gud give hver Mand, som kan skiønne derpaa, En Lillie saa ædel, saa væn og saa tro Som Owes Christiane.

') Otto Frederik Stub, f. 1753, † som afskediget Kommandørkaptein. G. 1781 ra. Lovise Kratzenstein.182

En Sang paa 27 Vers om Otto Stubs Frierfærd med Overskrift: Baadsmand er ikke altid Bussemand, er ogsaa et smukt, om end noget langtrukket Digt. Omkvædet lyder saa:

Gud give hver Mø, som er værd her at bo, Maa lønne og lønnes ved Sømands Tro Som Ottos Lovise.]

Nærmest efter disse i Tiden kommer Sangen om Hr. Henrik, som jeg ikke vil giøre nogen Dansk »Aftenblads« Læser den Fornærmelse at tro det fornødent at giøre ham bekiendt med.

[Da Sneedorffs Digte neppe mere er i Handelen, saa vil det nu vist ikke være nogen Fornærmelse at meddele lidt af dette Digt, der blev forfattet 1784 til Ære for Sneedorffs Lærer og Protektor, den dygtige Skibskonstruktør, Kommandør H. Gerner. Digtet, der tæller 19 Vers, var i sin Tid meget yndet. I klare, humoristiske Billeder giver det en Fremstilling af, hvorledes Henrik Gerner konstruerede en Hestemølle, der sparede Matroserne meget Arbeide, naar Dokken skulde tømmes, idet »Møllen i 1 Døgn udrettede det samme som 500 Sømænd hidtil havde udført i 3 Døgn.« I første Vers ser vi ham nedstemt over Matrosernes strenge Arbeide:

Hr. Henrik han sidder saa tankefuld, >

Hans Hoved til Jorden mon hælde, Det giør hannem Sielen saa sorrigfuld, At Skioldungens Stridsmænd maa

trælle. Nu snurre de Guldhiul for Gangernes Skrid, Nu bruges kun Skioldungens Stridsmænd til Strid, Hil være Hr. Henrik!

Saa undfanger han Ideen til sin Mølle, sætter glad Haandværkere i Aktivitet og retleder dem:

De Smedde grinte af svarten Fiæs, De kunde ey dette og dette, Gak, siger Hr. Henrik, kun til Eders Es, Jeg skal Eder Donten vel lette. Nu snurre o. s. v.

Endelig staar da Møllen fix og færdig og synger Hr. Henriks Navn:183

Og Møllen skal siunge det dobbelt engang Naar Kampenes Flamme os rækker, Naar stolt den forener sin vældige Sang Med Dannemarks seirende Snekker. Nu snurre o. s. v.

Af den sidste Linie ligesom af saa mange andre Steder i Sneedorffs Digte fremskinner hans lyse Haab om en ærefuld Fremtid for Danmarks Snekker. Dog maatte han opleve 1801 og 1807! Hvad han ved disse Leiligheder har følt, har han ikke sat i Ord.]

Dernæst kommer i kronologisk Orden hans Qvad om den brave Premierlieutenant Zimmer*) med Overskrift: Til Danmarks yngre Søkrigere, skrevet 1787.

[Om end Sneedorffs Sømandssange imellem kan synes noget ensformige, saa vil man dog altid ved at læse dem nøie igjennem finde, at de er udsprungne fra Dybet af et varmt Sømandshjerte.

Ovennævnte freidige Digt aander dyb Kjærlighed til Stand og Fædreland. For Ex. følgende Linier:

Hans Siel var hoy og lys og uden Rænker, Hans Hierte klart og reent som Kildens Vand. Og henrykt elskte han sit Kald; hans Øye Var Flamme, Lynild var hans raske Sprog, Naar han beskrev dig, underlige, høye. Og aldrig overvundne Dannebrog!]

Rahbek fortsætter :

Den Tibullinsk deylige Elegie over Danmarks Gerner, hvori han med sønlig Hiertelighed, taknemlig og ydmyg nævner:

Hvad han har eiet og har tabt i ham, henviiser jeg til.

Af Klubsangen: I Axelstad afskriver jeg kun de deylige Sandhedsord:

Gud give dem mangen saadan Fest Og skiellig Aarsag tillige, Da staar det sig godt, om ikke bedst, Med Dannemarks gamle Rige.

*) Hans Jacob Zimmer, f. 1755, † 1786.184

[Sangen omtaler, hvorledes »Herremand, Præst og Borger» samles i Klubben :

Der nyde de Landets gode Ting, Men glemme ey Brødres Harme, Thi ganger end Bægeret tidt omkring, Gaar Bøssen dog med — for de Arme,

Samt hvorledes de der holder Fest ved visse Anledninger, f. Ex. naar Manden æres for egen Daad, naar Bonden kaldes frem til Odel i Landet,

Naar Sandhed tør tales rundt om Land, Men Nidvisen straffes paa Stande, Naar Folket er frit og hver ædel Mand Er adlet i Skioldungens Lande,

Naar Komet føres frit ind, kort, naar Hedenolds Uvaner overvindes. Saadanne frisindede Tanker, nedskrevne i et af Ottiaarene i forrige Aarhundrede, viser, at den unge Digter har været forud for sin Tid. Broderen Frederik Sneedorff havde de samme Anskuelser].

I Minerva for 1797 findes et Sørgeqvad over en af hans yndede Læresønner: Paa Sølieutenant Smiths Grav.

Mærkeligt er det, at den herlige 2den April, hvis Storhed han med sit stolte Sømandshierte saa levende følte, ikke havde ham blandt sine Sangere, at han ikke hævede sin Røst og ikke var med at flette Laurbærkrand-sen til hans

høyagtede Vaabenbrødre, hvis Færd og Daad lød saa begeistret fra hans svulmende Hierte og som det var min stolte Nydelse at høre forkyndes af hans sagkyndig veltalende Læber.

Jeg veed det dog, det var kun hans Stilling i Staten, som kan have hindret ham i at synge, hvad hans Siel185

var saa fuld af. Maaskee fordi han, stolt beskeden, følte, at denne Dags Glorie omgav hele det stolte Heltetræ, hvoraf han selv var en for fremstaaende og greenrig Arm til at kunne dølge sig' og at en Deel af denne Glands hvilede paa ham.

Kan nu hine Stykker være nok til at hævde ham Navnet af Digter? Vor Storm har sagt: »Hvor lidt skrev Perseus og blev udødelig?«

Skulde imidlertid hans poetiske Arbeyder ikke holde den fornødne physiske Vægt paa Literaturens omjusterede Vægtskaal, saa bevare man dem i det mindste som Manuskript for hans, vor Samtids og Danner Ærens Venner.

Til Indskrift paa det første Blad vil jeg da foreslaa enten, hvad han med sanddru Haand skrev paa Ewalds Gravminde:

Salig er den Mand, hvis Roes er i Sandhed, Det er Sandhed, at han var en ædel Skiald. Det er Sandhed, at han nedlagde sin Harpe ligesaa ubesmittet som Kong David sin.

Eller:

En Qvist af den Egekrands,

Fædrelandet bandt hans Minde,

Slynger sig om hans henlagte Harpe.

Hæder og Fred med hans Navn!

Med dette Vers afslutter Professor Rahbek sin Bedømmelse af Sneedorffs digteriske Virksomhed.

Først flere Aar derefter, formentlig 1832, udgav han186

H. C. Sneedorffs efterladte Digte, samlede for Venner, 228 Sider Oktav. Da denne Samling tæller 45 Digte, maa han altsaa i de mellemliggende Aar have' fundet en Del, som han i 1824 ikke kjendte og altsaa da ikke har kunnet omtale.

Af disse tillader nærværende Udgiver sig at henlede Opmærksomheden paa et, der har tiltalt ham. Det har til Overskrift: Ved Biskop Egedes1) Død, er skrevet 1789 og tæller 15 Vers, hvoraf 2 her skal anføres.

Ney, heller er det ey min Trang, mit Hiertes Stemme At male de Bedrifter, som ved dig er skeet. Jeg vil kun lindre mig for Taarerne, som klemme Min Barm, ved at fortælle, hvad jeg selv har seet.

Utrættelig var du. Indtil de sidste Dage Sad du ved Midnatslampen for dit elskte Folk, Ak, du forlod dem, men dit Arbeyd blev tilbage, Og selv i Graven er du end Algodheds Tolk.

o. s. v.

Sneedorff begyndte forresten allerede som Smaagut at skrive Rim og Vers, ogsaa paa Fransk. Det første af disse, jeg har seet, er en Nytaarslykønskning paa 12 Linier til hans Moder, dateret 1 Januar 1768; Forfatteren var da kun 7 Aar og 7 Maaneder gammel. Til hendes Fødselsdag samt ved Aarsskiftet sendte han hende fra den Tid af i 8 Aar, lige til hendes Død, nogle Vers, der for hvert Aar blev bedre.

*) Se Note 2, Side 10.187

I sin Afhandling om Betydningen af det norske Selskabs Opposition mod den Ewaldske Poesi udtaler Professor I. S. Welhaven sig et Par Steder om Sneedorff. Se Welhavens samlede Skrifter, 8de Bind, Kjbhn. 1868. — Inden jeg nu refererer det Væsentligste af disse Udtalelser, tør jeg med nogenlunde Sikkerhed forudsætte, at Welhavens Kritik af Sneedorff kun er anvendt paa de to lange Digte, Sophron og Sterkodders Spaa-Q vad, som Sneedorff oplæste i det danske Literaturselskab, henholdsvis d. 19de Dec. 1778 og d. 15de Jan. 1780. Disse Digte er

nemlig skrevne i den høitravende Klopstockske Manér, i den »kunstige Vildskab,« der var Welhaven saameget imod. Denne oplyser tillige Side 1 i ovennævnte Værk, at han i 1848 i Kjøbenhavn har gjennemgaaet Levningerne af det danske Literaturselskabs Arkiv, hvorhos han S. 71 citerer flere Strofer af ovennævnte Digt Sophron, som han naturligvis ikke synes om. Og dog findes ogsaa i dette Digt ypperlige Billeder. F. Ex. »Hans Siel var bestrøet med Lynild, som ilte vældelig frem.« Eller: »Snelt som smidige Sild, naar den grusomt forfølges af graadige Hval.« Eller naar Digteren siger om den »stigende Mast«, som man med skarpe Syn stirrer efter i det Fjerne, at den var »tynd som fineste Streng paa sølverne Harpe«, endelig naar han om Gudinden Hela fortæller, at »stivt som Halernes Flugt fra de lynende Heste stod det glødrøde Haar,« og flere andre ligesaa udtryksfulde Lignelser.

Side 19 siger Welhaven: H. C. Sneedorff, Thaarup, Brødrene Trojel vare, tilligemed flere mindre bekiendte Medlemmer, i Ordets fulde Betydning Skolarer af Ewald.188

Sneedorff fordærvede paa denne Vey et meget lovende Natur-Anlæg.

Side 56: I Ewalds Skole opkom den ufordragelige, med Edda-Billeder forsatte Barde Sang, der findes mellem Digtene over Indfødsretten, og som andetsteds, i H. C. Sneedorffs Poesi, stiger til en rasende Teutonisk Lurgang, hvis Toner maa have giort en egen Virkning i det fredelige, stillesiddende Folk.

Side 70, hvor Welhaven taler om de Haandskrifter, han har seet i det danske Literaturselskab, siger han bl. a.: H. C. Sneedorff var Selskabets største Enthou-siast.

I det vakre Digt: Havfrusukket, som Jens Baggesen skrev ved Admiral Sneedorffs Død, viser han sin Sympathi for dennes Digte ved at optage det første Vers af Sneedorffs Elegie i Anledning af Henrik Gerners Død, idet Baggesen kun ombytter Pronominerne mit og jeg med: dit og du. Han siger nemlig:

Men det blev og dit Kald ved festelige Sangé, At mane Sorgen frem om Dannebroges Mænd, Naar de forlod den underlige trange, Men stolte Vey. Du kiendte den.

Ved nu at sige Farvel til Sneedorffs Digte, tør jeg udtale som min Overbevisning, at han selv vistnok aldrig har tænkt sig, at hans Digte nogensinde skulde blive samlede eller udgivne. Han tillagde dem i den sidste Halvdel af sit Liv ikke Betydning nok til at paaagtes af Efterslægten. Naar jeg alligevel har troet at burde op-18ç

tage dette Afsnit i Admiral Sneedorffs Biografi, saa er det fordi, at hans poetiske Frembringelser giver et spukt Gjenskin af hans Hjærte og Sjæleliv.

Brev fra Knud Lyne Rabhek til Admiralinde Marie Sneedorff.

»Naadige Frue.

Uagttet jeg ikke har den Ære af Deres personlige Kiendskab, smigrer jeg mig dog, som en halvhundrede Aars kier og trofast Ven af Deres ædle hedengangne Mand ikke at være Dem fremmed og tillader mig i Haab herom at tilsende Dem hosliggende Blade, hvori jeg har meddeelt saadanne Oplysninger om min afdøde Vens poetiske Bane, som vor fortrolige mangeaarige Samvandring satte mig — maaskee bedre end nogen anden af vore ikke mange jævnaarige Medvandrere, — istand til; og ved samme Leylighed frembære Dem mit hiertelige Ønske, hvis De maatte beslutte Dem til at berige vor Literatur med hans poetiske Efterladenskaber, De da vilde giøre mig den Ære at overdrage mig Besørgelsen deraf, som, — tør jeg maaskee uden Ubeskedenhed sige, — faa med mere Sagkyndighed, ingen med redeligere Iver kan overtage.

Den almene Deeltagelse med hans Sygdom, den ubestikkelige Almeenrøst ved hans ubetimelige Død, have reist ham et ligesaa ærefuldt som varigt Minde — som Menneske, Danneborger og Danneflagets høyfortiente Mand, — end staaer det, han som Dannedigter satte sig190

selv, ikke vedbørlig tilskue for hans Medborgeres Øyne og c^et er hertil jeg, som hans aarle Høyagter og uforandrede Ven, ærbødigst tilbyder min reedelige Haand-rækning.

Bakkehuset d. 21 Dec. 1824.

Med sand Høyagtelse og ubegrændset Ærbødighed for min ædle Vens værdige Efterleverske:

K. L. Rahbek.

Til

Fru Admiralinde Sneedorff.Stor er din Magt, Erindring, du fremkalder til klar Nærværelse de skete Ting. (Sneedorffs efterl. Digte, S. 202,)

VI.

Uddrag

af H. C. Sneedorffs Optegnelser og private Korrespondance fra 1791—1823.

En Ridetur fra Ny-Hellesund til Kristianssand 1791. Biskop Ty-bring. Et Besøg i Carlskrona 1793. Admiralerne af Chapman og Grev Ehrensvärd. Besøg i Dalarø 1795. Overkirurg Theel om Gustaf d. 3dies Saar. Om et Ophold i Stockholm s. A. Grev Bernstorff, Oberst Rosenstein, Admiral Stedingk og Mineralogen Baron Hermelin. Admiral Modée fortæller en Anekdot om sin Søn. Bal hos Gouvernøren Grev Cronstedt paa Carlberg. Om et Besøg i Kiel 1796. Geheimeraad Schack, Professor Reinhold og Oberst Bintzer. Kiels Borgere uhøflige mod Kronprindsen. Sneedorffs for sin Tid mærkelige Anskuelser om Kvindens ægteskabelige Stilling. Om Forhold i Danzig 1797. Den brilliante Fru Lezinskas Gjæstfrihed. En munter Dag hos Hertugen paa Glücksborg Slot 1798. Et Brev fra Sneedorff til hans Hustru paa deres I3aarige Bryllupsdag 1802. Om et Besøg i St. Petersburg s. A. Keiser Alexander d. iste. Admiral Lindholm. Ophold i Kristiania

1805. Generalløjtnant Haxthausen, Louise Pløen, de norske Landkadetter ombord i Sneedorffs Kadetskib, storartet Fest hos Collett paa Ullevold d. 9de Juni. Om et Ophold i Rostock i August s. A. Sneedorff forestilles for Charlotte Frederikke af Mecklenburg, senere Prinds Christian Frederiks første Gemalinde. Besøg i Fredriksværn og i Reval

1806. Smaating fra det høiere Selskabsliv i Kjøbenhavn 1806 og 7. Et Sammenstød mellem Marinere og Matroser d. s% 1807. Elleve Breve fra Sneedorff, skrevne under hans Ophold i Norge fra 20/? til 30/n

1807. Kjøbenhavnske Forhold 1808 og 9. Prinds Christian August liver svensk Tronfølger. Lidt om Kapervæsenet 1809. Om Prind-

sernes Løier paa Jægerspris. En Middag hos Prinds Christian Frederik.192

Et umærkeligt Tedeum i Holmens Kirke 2den Juledag 1809. Prinds Christian Augusts Død 1810. Elleve svenske Tronkandidater. Kong Frederik d. 6tes Resolution paa Kaptein Schneiders Klage over Sneedorff. Kong Gustaf d. 4de søger at overtale Løjtnant Garde at føre ham fra Helgoland til Kjøbendavn 1811. Soi-disant Baron Schmeerfeldt fornærmer Frederik d. 6te og arresteres. Taabelige Rygter om Generalløjtnant Staffeldt. Kongens Følge paa Reisen til Wien i September 1814. Admiralerne Wleugel og Bille contra Sneedorff 1821. Hvad der hændte Sneedorff under Kongens Sygdom 1822. Løjtnant O. W. Erichsen af den norske Marine. Prinds Oscar i Kjøbenhavn s. A. Sneedorff tager sig 1823 af Kap tein Krafts Efterladte.

1.

Fregatten Cronborg d. 15/s 1791, til Ankers i Ny-Hellesund.

Efter 3 Ugers idelige Travlhed, træt af min Gier-nings mylrende Sysler, er denne Stund, hvori jeg sætter mig til mit Skrivebord, mig sød som en sølvklar Aften efter en stormende Dag.

Vi have Ordre at krydse en Maaned, men blive nu her en 4—5 Dage.

Igaar Morges drog I. S. Fabricius, alle Cadetterne og jeg iland for at ride til dette Stifts Hovedstad, Christianssand, der ligger 21/* Norsk Miil herfra. 30 af os fik med stor Møye Heste, ikke brilliante Heste, men stærke samt lette og smidige paa Fødderne, saa de med sikre Skridt førte os op og ned ad de steyle og ujevne Fieide, hvor Veyen netop var saa bred, at kun een Hest kunde betræde den, stundom var der Afgrund lige ved Siden.

Ikke desmindre rede vi stærkt, ofte i Galiop, thi vort unge Selskab vilde ellers ikke have fornøyet sig-, vi naaede Byen i 2V2 Time, og Hestenes Eiere løb — hvilket synes utroligt — paa bare Been og med sine Sko i193

Hænderne den hele Vey og vare i Byen lige saa tidlig som vi! Paa Tilbagetouren samme Aften giorde de det samme, men da kunde de dog ikke heelt følge os, — alt dette for i Rdr. samt i $ i Drikkepenge, nogle af Cadetterne havde endog deres Heste for 4 Veyen vilde man i Danmark kalde styg og impassabel, her regnes den just ikke blandt de bedste, men jo slettere Vey, jo skiønnere Udsigt. Den første Miil reed vi langs en bred Elv, hvis sølvklare Vand vi snart vare tæt ved, snart saa ned paa fra Skyerne, hist væltede uhyre Bierge sig op fra dens Bredder, her sloge dens Silkebølger sagte mod det glatte, hvidgule Sand. Mægtige Graner og Fyrretræer paraderede langs den smalle Sti, hvilken vi i Gaase-gang travede henad, de skiulte stundom Vandet heelt for os; men som oftest tittede dette frem til os giennem Træernes Løv og skiød sit fortryllende Smiil hen i vore Hierter. I ethvert Prospect indgiver et klart Vand mig den samme blide Fornemmelse som Synet af en skiøn Qvinde i en Salon, begge Dele drage mit Øye og mit Hierte — alt det øvrige, der sees, er Bisager, der alene tiene til at opløfte Hoved Objectet desto mere. Saaledes reed jeg en Miil, her bøyede Elven sig een Vey og Stien en anden, jeg kyssede paa Fingeren til den deylige Sø, gav min Hest af Sporerne og kom henad et høyt Field, hvis Ryg var en Fierdingvey lang. Endelig kom jeg til Graaheyens Top, den var vist 6 Gange høyere end Rundetaarn, og glad blev jeg, da jeg oppe paa Toppen fandt et andet solklart Vand, men jeg nød det kun kort; thi vi maatte nu ned, bråt var Veyen, dog Hestene satte saa forsigtigen Forbenene langt frem og Bagbenene ind under Bugen, ja, lode sig endog imellem glide ned paa

deres Bagdeel, at de af Cadetterne, der ikke før havde været i Norge, gabede af Forundring og ikke vidste, om det var raadeligt at blive siddende paa eller ey. Saa kom slet Vey, altsaa Gallop ; vi holdt ved en Bondegaard, uden for hvilken Qvinderne i rene Særker skar Kornet af Marken med Knive, her drak vi uforfalsket Melk, sladrede lidt med Folkene, som vare aabne, frie og muntre, omsider kom vi til Avenuerne af Byen, der forkynder sig ved ret pyntelige Lystgaarde. Sand var her i Mængde, saa Byen er ikke urigtig døbt. Endelig naaede vi den, reed igiennem lange, brede og regelmæssige Gader, men uden Folk i, toge ind til Madam Gjerdrum, som holder det bedste Gjæstgiverhuus, og bestilte Middagsmad. Derefter giorde vi Visitter hos Commandeur Bierck, hvis Kone savnede Kiøbenhavn meget og hos en ung Doctor Petersen, en smuk og beleven Mand, givt med en Frøken Lakier, en nysselig lille Kone, der havde en interessant I7aars, skeeløyet Søster hos sig. Efter en munter Aften i Dr. Petersens Huus reed vi seent tilbage, foer noget vild underveys, men kom dog tilsidst efter at have redet 7 danske Miil om Bord og vaagnede næste Morgen stive og ømme i Lemmerne.

Den 18de August.

Idag roede vi til Ny-Hellesund, der kun har 10—12 Huse og derfra til et Sted, kaldet Hølen. Herfra spadserede Fabricius, Doctoren og jeg til en Gaard, som hed Lone, hvor vi traf en graaskiægget, ærværdig Olding i graa Klæder. Jeg spurgte ham, om vi kunde faa Aftensmad. »Ja gaa op i Huset«, sagde han, »I ere velkomne.« Jeg bad ham følge os, thi jeg taler gierne med Oldinger,_I?JL

og denne saa interessant ud. »Ney Tak,« sagde han, »jeg gaar i mit Kammer nu.« Klokken var ikke mere end 8. »Vil I alt sove nu, Faer?« spurgte jeg. »Ney, ikke endnu«, blev Svaret, »jeg gaar først ind i mit Kammer,« og hans Øyne straalede i det samme af saa stor Blidhed og Samvittighedsro, at jeg forstod, at Gubben vilde forrette sin Aften Andagt. Jeg bad ham da ikke mere følge med, men talte dog en io Minutter omtrent med ham. Han fortalte, at han var 84 Aar gammel, at han var Farfader til Manden paa Gaarden, og at han havde kiendtjTordenskiold. Han blev efterhaanden heel veltalende.

Den 20de August.

Igaar vare vi i Christianssand, og da vi havde spiist i Værtshuset, kom Major Eckløff ind for at besøge Obrist Lieut. Hornemann, der var kommen til Byen og logerede, hvor vi vare. Da han saa, jeg sad og læste, spurgte han, om det var derfor, at jeg var kommen til Byen! Jeg fortalte ham da, at jeg vilde gaa til Biskop Tybring, men at jeg

ey troede, det var Tid endnu; han fulgte os strax derhen, og vi bleve glad modtagne af den ædle Bisp, som giorde mig varm om Hiertet ved sit trofaste Sindelag. Han er uendelig agtet og elsket af alle her, men han regretterer bestandig sine Kiøbenhavnske Venner, blandt hvilke han levede i 34 Aar. Det skar mig i Hiertet at høre af ham, at uagttet hele Verden her giorde Alt for at vise, de elskede ham, havde han dog ikke havt en glad Time, siden han kom.

Efter at have tilbragt 3 behagelige Timer hos den

værdige Bisp, besøgte jeg Major Eckløffs. Fruen lod

13*196

strax Bordet dække, den kvikke Frøken Lakier sang, hvortil Fru Eekløff accompagnerede paa et Clavecymbal. Et Par muntre Mænd, nemlig Fruens Broder, Raadmand Moe, og Borgermester Nidaros bleve indkaldte fra Gaden, en morderlig stor Pokal blev indbragt og gik rundt og der blev sunget ved Bordet. Dette at synge ved Bordet bruges ikke meget i Kiøbenhavn, men jeg har intet derimod. Saa dandsede vi lidt og kom da endelig i vor Baad, hvorpaa vi roede de 2 Miil til Fregatten i det deyligste Maaneskin og i oprømt Humeur. Underveys saa vi en Lygtemand, men Lodsen, som styrede os, betroede os meget troskyldigen, at det var »den Vonde,« som vilde føre os vild og i Uleylighed. Ikkedestomindre kom vi vel ombord, men rigtignok ikke før Kl. 12V2 om Natten.

2.

Fregatten Cronborg d. 16/s 1793, til Ankers paa 'Carlskrona Rhed.

Igaar travede vi rundt i denne store og ilde brolagte By, men traf ingen hiemme uden den gamle, ærværdige og indsigtsfulde Admiral Chapmanx), som i disse Dage har taget sin Afsked formedelst sine 72 Aar. Han tog blidt imod os, men paa Grund af vort store Antal paa henimod 50 førtes Conversationen staaende. Dette store Selskab afskrækkede, er jeg bange for; vi agte derfor nu kun at giøre Visitter med Officiererne; thi Connexioner maa og skal vi have, ellers reyse vi jo ligesaa kloge herfra, som vi kom.

Frederik Henric af Chapman blev adlet 1772, da han var Over-skibsbygmester. Han døde uden Børn 1808.197

Imorgen har Admiral Chapman lovet at lade os see Holmene, idag tage vi til de to Casteller: Drottningskiær og Kungsholmen.

Nogen Moerskab bliver her ikke, thi Lodsen har efter Ordre lagt os omtrent i Miil fra Byen, saa man passerer en lang Tid med at ro frem og tilbage.

Den 2S/s 1793.

Vi skulde have seylet idag, men Vinden er imod og jeg er ret glad derfor, at jeg kan fordøye lidt af alt, hvad jeg her har seet. Den Flittighed, mine partiske Venner stundom beskylde mig for, er Dovenskab mod den, jeg her maa anvende, formedelst det meget, her er at see og spørge om. Af practiske Ting har jeg lært meget, af aandelige Ting har jeg lært, at jeg ikke vilde være lykkelig som Svensk Søofficier; thi det, der interesserer mig mest her paa Jorden, nemlig at være Opdrager for de vordende Søkrigere, vilde da ikke være falden i min Lod. Her avancerer ingen, som ey er af høy Byrd eller er Favorit, derimod seer man unge Admiraler, Orlogs- og Fregat Skibs Chefer i Mangfoldighed samt gamle Lieute-nanter. Om jeg end havde været Capitain her, saa vilde min ægteskabelige Lykke dog ikke have existeret; thi at leve af 150 Rdr. om Aaret er jo umulig. Dette tænker jeg paa med Tak til Forsynet. Ingen faaer her Com-pagnie uden at kiøbe det med 3, 4 til 5000 Rdr. Ja, vi Danske ere lykkelige; jeg har altid elsket mit Fædreland, men jeg elsker det dobbelt, naar jeg sammenligner det med andre Lande. Her er umulig at faa en Seddel paa 12 Skilling byttet i Smaapenge, ikke engang i Kobber. Borgerne have derfor lavet sig trekantede Kort med deres198

Navn paa, hvilke giælde for enkelte Skillinger. For faa Aar siden brændte Byen af paa en Tid, da Flaaden var ude at kiæmpe. Da den kom hiém, fandt de for alt blottede Hustruer, at deres Mænd enten vare dræbte eller lemlæstede, medens de Mænd, der havde reddet sig giennem Krigens Farer, fandt sin Eiendom fortæret af

Flammerne og sine Elskede blottede for det, hvortil de kunde helde sit Hoved.

Man har været meget galant mod os her i Carls-krona og ladet os faa alting at see. En Dag passerede vi meget behagelig paa Landet hos General Admiral Grev Ehrensvärd. Han er kun nogle og 40 Aar, men en af de første Mænd i Sverige baade i Rang og i Genie,. har en charmant 30 Aars Frue, der har ligesaa meget Verden som han, og en nydelig lille Søn1) paa 6 Aar. Vi bleve modtagne i et Telt, der var reyst i Gaarden paa Grund af Heden. Grevindens Moder og 2 Frøkener Modée, muntre og artige, udgiorde Damerne; Cavaliererne vare Admiraler og andre Søofficierer.

Vi toge efter Svensk Skik Brændeviin, Ost og Brød, hvilket serveredes i Teltet, derpaa gik vi op for at i»äta middage i en elegant Bondestue, fik mange Retter, der vare af en heel anden Tillavning end vor. Blandt andet serveredes der midt i Maaltidet Suppe paa den ene Ende og »filebunke« paa den anden Ende af Bordet. Saa en Hoben Desert, Meloner, Rips m. m., mange Slags Vine, en heel Deel Domestiquer omskiftede Tallerkener saa

l) Formodentlig senere Oberst Grev G. C. A. A. Ehrensvärd til Tostrup

i Skaane, der var født 1787 og var Fader til nuværende Landshøfding Grev A. C. A. L. Ehrensvärd, der 1851 blev g. m, den norske Statsraad J. H. Vogts Datter, Ingeborg Hedvig.99

rapid, at man knapt kunde faa spiist. God, i Begyndelsen blot Fransk Conversation, siden meest Svensk og Dansk, hvor vi paa begge Sider morede os over hinandens forsjellige Udtryk. Grevinde Ehrensvärd fandt det heel uroligt og nöisamti at kunne tale sit eget Sprog med Fremmede og dog blive saa godt forstaaet. Om Eftermiddagen spadserede vi til Lykkeby, hvor der er et smukt Vandfald, efter Retouren dandsede vi en familie. Tengnagel1) spillede, og om Aftenen souperede vi galant ved smaa Borde og tog hiem.

Den 25de Aug.

Dagen efter spiste vi hos Admiral Chapman, en kundskabsriig og elskelig Olding, som jeg har levet saa meget sammen med, som Tiden paa nogen Maade har tilladt og som det flatterer mig, at jeg staar mig godt hos. — Dagen derefter igien spiste vi hos Admiral Roy-alin, en flin Mand paa kun 40 Aar, han siges at have været Favorit hos Kong Gustaf d. ßdie. De Damer, jeg har truffet, have været meget behagelige, men egentlig smukke var ingen af dem. Idag seyle vi herfra.

3.

Fregatten Fredriksværn til Ankers ved Dalarø, 6 Miil fra Stockholm d. 1/b 1795.

Dette Sted er som en norsk Udhavn, alle Huse, en Snees Stykker, tænker jeg, ere af Træ, alene Toldinspec-

l) Carl Fr. Fabritius Tengnagel, f. 1762, gik 1809 ud af den danske Marine som Kom.dørkaptein.200

teurens er af Steen, men det er ogsaa smukt, baade moderne indrettet og godt meubleret. Han selv, hans Frue og Døttre ere elegant klædte og der hersker en Tone af første Skuffe i Huset. Hans Svoger, Øfver Dirécteur Theel, er hos ham. Denne var stadig Gustafs Liv Chi-rurgus og, efter hvad man sagde mig, den eneste, som udførte Operationen efter, at der var skudt paa Kongen. Han var ogsaa om ham til hans sidste Øyeblik. De spiste Frokost hos os i Formiddags, derefter sendte Told-inspecteuren en Tiener ombord og indbød os til Middag Dagen efter. I Eftermiddag giorde vi vor Visite hos dem og fandt dem ved Spillebordet; deres Fruer iførte elegante Negligéer. Der blev drukket The og paziaret allehaande navnlig om Stockholm. Hr. Theel talte interessant om Gustaf d. 3dies store Contenance og værdige Adfærd i de 13 Dage fra han blev skudt til han døde. Da saaledes Grev Brahe og andre af den gamle Adel, som havde været hans Uvenner, kom til ham, sagde, han til dem: »Jag har länge önskat ett tillfälle att få Eder till mine vanner, jag gläder mig att kunna tro, att detta tillfälle nu är inne.« Gamle og Unge skulde have grædt ved at høre disse Ord.

Theel fortalte ogsaa: At han havde skaaret 3 Søm og i Kugle ud af Kongens Ryg og at man efter Døden endnu havde fundet 5 Søm og *) Kugler, foruden nogle Hagl. At den Grev Horn, som styrede Pistolen, blev syg i Arresten og requirerede Theel til Doctor; denne kom derved i den besynderlige Situation, at han hel-

') Her er et lidet Hul i Manuskriptet, hvorved Tallet er blevet borte.201

bredede Morderen paa samme Tid som han stræbte, men forgiæves, at helbrede den Myrdede!

Han fortalte videre, at General Lieut. Toll, der var Kong Gustafs høyre Haand, der blev brugt til Alting, ja endog til at paaskynde Flaadens Bygning i Carls-krona, hvert Øyeblik ventes at passere her forbi, idet han nemlig som Armfeldts Medskyldige paa en Kongelig Lastdrager skal føres til Wismar for der at sidde 2 Aar i Fængsel.

Her findes adskillig Inconseqvents i Forholdene: Saaledes fortalte den gode Toldinspecteur, vi vare hos igaar, at han har 14 Personer under sig, som hver tiener 600 Rdr., men ikke indbringe Landet i Told tiende Delen af deres Løn.

Ved Waxholmen d. 2/s.

Saalangt kom vi, da vi maatte ankre. Vandet er saa stille som i Peblingesøen, alt som vi komme længere ind, bliver Seyladsen meer og meer skiøn. Vi passerede i Formiddag Skibet med General Toll ombord, men ham saa vi ikke.

Vi varpe os frem til Waxholmen og har sendt Bud til Commandanten at complimentere ham. Lif Chirurgen meente, at »Gubben skulle få myrer i hufvudet,« naar vi kom. Paa næste Toldsted, som skal være det strængeste inden Stockholm, vil man formodentlig atter forsøge at visitere os; thi alt maa subordinere sig Tolden her, ja, man fortalte os, at naar salig Gustaf selv pas-rerede, saa stoppede han for at lade sit Skib visitere!202

Men Bernstorffs Søn er preveneret, saa vi faa maa-skee ikke flere af disse Løyer.

Den 5te.

Iforgaars sendte vi en Capitain for at melde vor Ankomst til Hertugen, men uagttet Capitainen kom tilbage igaar med Velkomst fra Hertugen') og med Com-mandantens Tilladelse til at passere, saa er dog Vinden stik imod!

Blandt alle de mange Baade, som komme tilborde med Sild, Melk, Blaabær, Jordbær, Giedder, Aborrer og Harer, var idag en Baad med Væsener i, som jeg aldrig har hørt Tale om, nemlig Vand Tiggere. Det er gamle, elendige Mænd og Kiellinger, der ro om i en forfalden Æggeskal fra Skib til andet for at tigge. Naar den menneskelige Elendighed gaar saa vidt, at den ogsaa befolker Oceanet med Tiggere, da kan man ikke andet end sørge derover.

4.

Fregatten Fredriksvæm ved Stockholm, Fredag d. 7/s i 795-

Endelig, efter at have passeret 8 Dage med at seyle de 18 Mile fra de yderste Skiær og hertil, kom vi silde igaaraftes til denne Sverriges skiønne Hovedstad. Den første, der kom ombord til os, var vor Minister, Grev Bernstorff, der i en lille Lystbaad kom ud fra sit Landsted, V2 Miil herfra, roet af 2 gentlemen, nemlig den En-

*) Hertug Carl af Södermanland, senere Kong Carl d. 13de, † 1818.2Q3

gelske Legationssecretair og en Ven af denne. Han var overmaade forekommende og fortalte, at Kongen af Sverrige havde givet de mest positive Ordres for vor gode Modtagelse. Han fortalte ogsaa, at den franske Minister, Rival, endnu ikke var erkiendt; men Bernstorff var saa kort ombord, at jeg ikke fik anden Grund derfor end: parceque ça a trouvé des difficultés, men jeg tænker, man snart vil faa høre, at det er Rusland, der melerer Kaartene. Det er dog frappant at erkiende en Nations Constitution, men ikke dens Minister!

5.

Fregatten Fredriksvæm til Ankers ved Stockholm d. n/s 1795.

Vi kom hertil Torsdag Aften og saluterede Skepps-holmen Fredag Morgen, gik derpaa iland til Holmens Chef, Øfverste Rosenstein, der er en 40 Aars Mand, som har tient med Distinction i Frankrige. Han er en kundskabsriig Mand, af megen Verden og har Indflydelse, da hans Oncle er Gouverneur hos Kongen. Han viger aldrig fra os, arrangerer alle vore Forlystelser, saa vi endog, naar nogen adresserer sig med Indbydelse til os, maa

henvende dem til ham, da vi ikke have Rede paa de Steder, vi ere bestemte til. Hertil har han Ordre af Hertugen. Vi føres om for at see alle Stockholms Mærkværdigheder og i evige Giestebud; man er i det Hele yderst, næsten utrolig galant mod os. Jeg faar endeel at see og vide, som vil fornøye mig siden. Det er ikke alene vor elskværdige Minister, Grev Bernstorff, men alle de fornemste Svenske samt Hoffet, der vise os Velvillie. Hos204

Bernstorff spiste vi sammen med Rosenstein og med en Baron Gedda, der ogsaa er en meget oplyst Mand. Han informerer Kongen i Physik. Der var tillige den Danske Chargé d'affaires, Digteren Frimann1). Om Aftenen gik vi med Rosenstein i Theatret, Bille og jeg sad paa den fornemste Plads, medens Fabricius, de øvrige Officierer og Cadetterne sad i Parquet. Ved min Side sad en ung, smuk og modest Dame, der havde Undseelsens Embarras, naar hun talte med mig, senere fik jeg at vide, at det var en Mademoiselle W. af det sletteste Rygte! Det ærgrede mig, at mine Cadetter, der ogsaa havde faaet Rede paa, hvem hun var, havde seet mig ærbødigen con-versere hende for Publici Øyne. For det Svenske Publi-cum var der imidlertid intet Besynderligt heri, thi Stockholms Sæder skal være yderst fordærvede og endog blandt Adelen skal der være mange Koner, hvis Reputation er spildt. Man skulde næsten tro, at Gustaf d. 3die exprés har giort sig Umage for at fordærve Nationens Sæder, det er isaafald lykkedes ham i utrolig Grad. Vor Legation er meget afgiort overalt i Stockholm, men man paastaar, at den ikke skal være vel seet ved Hoffet, — maaskee Jalousie.

Om Aftenen souperede jeg paa Fredens Herberg sammen med alle Cadetterne og gik om Bord med dem.

Lørdag Morgen viiste Oberst Rosenstein os og Cadetterne den herværende Skiærgaards Flottille. Her traf

*) Peter Harboe Frimann, f. 1752, † 1839, Broder af den norske Præst og Digter Claus Frimann ; han skrev bl. a. »St. Sullivas Kloster paa Sellø«, »Hornelen< m. m. Lagde tidlig sit Talent paa Hylden og ofrede sig for sine Embedspligter.205

vi den bekiendte Admiral Stedingk1), som jeg har kiendt i Vestindien og som under Gustaf d. 3die commanderede ved Svensksund og der vandt en ærefuld Bataille. Han var saa god at vise mig omstændeligen om tilligemed alle Cadetterne, medens Bille og de andre Officierer gik med Rosenstein. Imidlertid havde jeg faaet Tid til at sige Cadetterne, hvem han var og at de i deres Levetid maaskee ikke fik see en saa mærkelig Mand. Til Middag spiste vi en galla hos Grev Bernstorff sammen med corps diplomatique og endeel høyere staaende Svenskere, deriblandt Gouverneuren for Cadet Academiet, Grev Cron-stedt, som jeg havde lange Samtaler med. Ved Bordet sad jeg ved Siden af den portugisiske Minister Horta, som gaar herigiennem til Rusland. Han ennuyerede mig lidt ved i slet Fransk at tale om Klopstock^ Sublimiteter; hvor nødig jeg end vilde tale herom, maatte jeg dog sige, at jeg ikke var enig med ham ; han forfægtede nu sin Sag og vi kom til at vrøvle forskrækkelig, indtil Værten, som sad paa min anden Side, hialp mig ud af Forlegenheden ved at sige til ham om mig: »Monsieur en est juge compétent, car il est pöete lui-mcme.t Aldrig har jeg havt større Nytte af min Smule Poesie end da, thi Portugiseren, som havde troet, at han havde for sig en Baads-mand i Poesie, subordinerede sig nu mine Meninger lige-saameget, som han før havde hævet sig over dem. Han faldt i en absolut, men morsom Forundring over, at en Sømand var Digter, det har vist aldrig før hændt ham i hans Praxis! Om Aftenen vare vi i Comødie og saa

>) Victor v. Stedingk, Generaladmiral, blev 1811 naturaliseret som svensk Adelsmand og blev s. Aar Baron.2o6

Zemire og Azor samt Annette og Lubin, — kun udført saa saa efter vor Smag.

Søndag gik jeg iland med Sergeis Portrait, men traf ham ikke, da han ligger ved en Brønd her i Sverige for Hyponcondri. Grev Bernstorff fulgte mig til Frimann, hvor jeg giorde Bekiendtskab med en Baron Hermelin, der er en lærd Mineralog og som kom til Frimann for at bede denne skaffe ham danske Kaarter. Men da jeg var bedre inde i disse Ting, bad Bernstorff mig hiælpe ham, hvilket jeg lovede. Efter at have besøgt Baron Gedda og Øfver Directeur Theel kiørte jeg med Grev Bernstorff til Djurgaarden, hvor vi dinerede hos den Engelske Chargé d'affaires i et nydeligt Landhuus. Foruden corps diplomatique var der en Hob unge Engelskmænd, som bar sig ret skikkeligt ad, deriblandt en Lord Reverdil paa 18 Aar med lugtende, pudret Haar, hvis Livsopgave det er at reyse

Jorden rundt og ligge 6 Maaneder i hver Hovedstad. Skal han række det, maa han leve længe! Idag skal jeg spise hos Gouverneuren for Cadetterne, og iaften skulle vi alle paa Slottet Carlberg til et Bal, som Hertugen lader foranstalte.

Den u/8 1795.

I Mandags besaa vi Slottet, der er stort og bygget i Quarré ligesom vort afbrændte, men det er indvendigt ikke saa smagfuldt, som vort var. Vi saa det Værelse, hvori Gustaf d. 3die døde, det er det samme, hvori Carl d. 12te fødtes; jeg vilde ønske, at dette Værelse maatte rumme Begyndelsen og Enden paa Sveriges Ulykker. Jeg saa en skiøn Samling af Statuer og Malerier; hvad der særskilt interesserede mig var i Dronningetis207

Gemak at finde alle Bastholms Skrivter. I Kongens Gemak var Sergeis Venus, hvis Hoved var dannet efter den deylige Grevinde Ulla Fersen, hvis Datter, Grevinde Mørner, jeg talte med igaar. Derpaa besaa vi Gustaf den ßdies Søster, Prindsesse Sophia Albertinas Palais, der var skiønt og smagfuldt, samt dets Pendant, Operahuset, hvor man viste os det Sted, hvor Gustaf d. ßdie blev skudt under Masqueraden. Derpaa gik jeg om Bord og studerede endeel Documenter angaaende det herværende Acade-mie, der er anlagt i stor Scala og fortiener nøye at undersøges.

Om Tirsdag Middag dinerede vi hos Øfver Ståthål-laren, Admiral Modée, en Mand, der udmærkede sig meget i sidste Krig. Alt var superbe hos ham. Selv er han er galant Mand, der fortalte os adskillige Anecdoter om sine Søslag. Han har en 18 Aar gammel Søn paa Flaaden. Da denne unge Mand var 13 Aar, havde han bivaanet ikke mindre end 7 Batailler med sin Fader. Under en af disse morede Drengen sig med en levende Hare, som han havde staaende paa Hytten i en Tønde. Midt i Bataillen kom han hen til Faderen og sagde: »Kors, Far, hvad haren är rädder!« Admiralen havde da ikke megen Tid til at svare. Efter Slaget var Haren død. Sønnen kom da atter og sagde: » Tänk, Far min, haren dog af skräck,<i hvorpaa Faderen gav ham den korte, men sublime Lærdom: »Der kan du se, min son, hvad det vill saga, att vara hare i en bataille!»

Om Eftermiddagen var der Bal paa Carlberg paa omtrent 180 Personer. Der dandsedes i Orangeriet. Det morede os at see dette store Institut og det glædede mig at bemærke den Endrægtighed, der herskede mellem de208

Svenske og vore Cadetter. Da Bordtrommen gik, — alt gaar her meget militairisk til, — opstillede de Svenske Cadetter sig og marscherede op i Spise Salene, hver med en af vore Cadetter under Armen, hvorpaa de satte sig tilbords i buntet Rad.

Om Onsdagen vare vi budne til Haga, hvor Hertugen lod os modtage ved sin Staldmester og vise rundt i dette fine og elegante Slot. Her var det, at Gustaf d. 3die for 23 Aar siden udtænkte sin Revolution. Man viste os to Steder, hvor Grev Horn og Ribbing skulde have staaet udenfor Huset med ladede Geværer for at dræbe Kongen, den ene Gang da denne sad i sit Bibliothek, den anden Gang, da han sad i et nærliggende Træhuus, — begge Gange havde Modet slaget dem feyl! Efter at vi havde seet os om, gav man os alle, — Cadetterne hver og en, — en Dejeuner, der varede fra Kl. 1V2 til Kl. 5.

Derefter toge vi til Byen, de andre gik i Comødie, jeg om Bord.

Igaar vare vi, 50 i Tallet, i Videnskabernes Selskab, hvor vi saa den store Linnés og Polhems Portraiter. Sparman, som har giort den store Jordomseyling med Cook, talte jeg med: Han fremtraadte som en ganske simpel Mand — la vraie grandeur — og viste os Otahi-tiske, Ny-Zeelandske og andre Sydbeboeres Vaaben, Instrumenter, Dragter og Prydelser. Tillige Bufifaloer og Rinoceros, som Sparman selv havde skudt, sammenvoxede Børn paa Spiritus, Bendel Orme, 300 Alen lange, m. m. Vi saa Kammerherre Suhms og Langebeks Skrivter, hvilke tilsammen optoge et anseeligt Rum i Selskabets Bibliothek — kort, vi fløy i 2 Timer over, hvad man behøvede 2 Aar til at see.2og

Derfra gik vi til Modelkammeret, som vi lynede igiennem under den dygtige Mekaniker Norbergs Ægide. Han viste os en af ham opfunden Stol, med hvilken man med stor Lethed og med nogen Hurtighed kan kiøre sig selv rundt paa Gulvet. Forøvrigt skrev de fleste Machiner sig fra den bekiendte Polhems Genie. Kun Skade, at Alting skulde sees, saa Intet blev seet til Grunde.

Imorgen kommer Cadet Gouverneuren Grev Cron-stedt, om Bord til os med sine Cadetter, hvorefter jeg i hans Vogn kiører til Middag paa Landet hos Vice Admiral Lagerbielke1).

Det er et mægtigt Liv, jeg fører her. Jeg pleyer ellers at kunne stryge nogenlunde fra mig og har da den Satisfaction at øyne Udvey til at blive færdig, men her dynger Ting sig paa Ting. Uagttet jeg sidder oppe til den lyse Dag og kuns sover lidet samt skiærer enhver Fornøyelse saa kort af som muligt, saa har jeg ey fundet Tid at fordøye alt, hvad mit Øye og Øre fornemmer, — jeg har den ubehagelige Fornemmelse at reyse som en dum Kammerjunker, der har seet Alting, men begrebet eller husket ingenting. Naar jeg undtager Academiet paa Carlberg, som jeg giør til mit Hoved Studium her, saa er mit Kiendskab til Stockholm kun overfladisk.

Man giør alt for at more os. Holmens Chef gaar selv fra Morgen til Aften om med os og Cadetterne, han er en vel instrueret Mand og dertil en vogue ved Hoffet, hvilket her har stor Betydning. Paa Søndag skal Bille dinere hos Kongen, uagttet han kun er Capitain — me-

') Formodentlig Baron Johan Gustaf Lagerbjelke, der senere blev Overadmiral m. m., Greve 1809.

dens Svensk Oberst Lieutenant er den laveste ved Kongens Bord. Vi andre og Cadetterne føres ud af Holmens Chef og spise ved Marschals Taflet; om Eftermiddagen præsenteres vi af Grev Bernstorff, høre en Opera, hvori Madam Møller, forrige Walter, har den første Rolle, derefter skal souperes og saa hiem. Mandag seyle vi.

6.

Kiel, Hotel: Stadt Copenhagen, Torsdag d. 13/s 1796.

Efterat vi havde spiist om Bord, drukket Cafifée med Fløde i og klædt os, gik Riegelsen, Bille, Fabricius og jeg iland først og fremst for at hilse paa Geheimeraad Schack, der skienkede Fondet til den Gernerske Medail-les Uddeling blandt Cadetterne. Han er en stor og tyk, men smuk Mand, temmelig podagrisk med et fornemhøfligt Væsen, han bar et fuldkommen hvidt Baand paa en mørk Vest og havde et kronet C 7 Tal i Brillianter dinglende paa Hiertet. Haar havde han ikke stort af, men det, der fandtes, var pudret og oliet. Han talte livligt og distinct og fortalte os, at han i forgaars var bleven 46 Aar og at han ventede Cronprindsen og Gemalinde d. 17de. De Kongelige tage ind i et skikkeligt stort Slot, hvori Schack ogsaa boer.

Derfra gik jeg til en gammel Bekiendt, Ritmester Schauenburg, en pæn, kiøn Mand, som i al Magelighed elsker Videnskaberne, er lidt tydsk omstændelig i sine Fortællinger og kysser 3 Gange, ligesom General Krigs-commissair Aagesen giør.

Han tilbød at kiøbe Bøger og Fleskeskinker for mig,211

da han, som han sagde, vidste at ogsaa jeg var en Ven af Videnskaberne I Han fortalte og, at han havde et Vers af mig i sin Stambog og at han her i Kiel allerede havde omtalt mig som Poet. Dette er mig imod, da Folk altid tro om dem, der skrive Vers, at de forsømme sit egentlige Fag. Og i Virkeligheden vilde det dog glæde mig uendelig mere at kunne vinde den allermindste Sø Bataille end at kunne skrive et Digt som Hen-riaden eller der Messias. Young night thoughts kunde maaskee faa mig til at balancere, men dog kun et Øye-blik! Skulde der findes noget, som rivaliserer med min Kierlighed til mit Fag, saa er det den, jeg nærer for mit Livs Lyksaliggiørerske. Jeg siger ikke som Rousseau: Si je ne suis pas le meilleur des hommes, au moins je suis autre, men jeg siger reent ud: Je suis autre, parce-que Vunivers m'a cédé en amour.

7.

Fregatten Fredriksværn ved Kiel d, 15/s 1796, Kl. 3 Morgen.

Igaar Formiddag præsenterede jeg Cadetterne for Geheimeraad Schack, derpaa gik jeg med dem at see Universitets Bibliotheket, som min Ven Høyer vilde have ærgret sig over, thi skiønt det tæller 25,000 Bind, har det ikke engang saa mange mathematiske Bøger som jeg. Anatomi Kammeret derimod, der forestaaes af Professor Fischer, der elsker og dyrker sin Videnskab, var i fortriinlig Orden, navnlig maatte jeg beundre et af

ham udført Værk over Anatomien, der var forsynet med de fineste Kaa-212

berstik, alle tegnede og stukne af ham. I Consistorium saa jeg Cramers Portrait, ikke godt, men ligt, fandt ogsaa min Onkel Beyers Buste i Bibliotheket. Da jeg var kommen om Bord igien, fik jeg Besøg af en af Nutidens største Philosopher, Professor Reinhold, og viiste ham og hans begavede Kone om i Skibet. Hun er den store Wielands kiereste Datter. Jeg roede derpaa iland med dem til en Bondeby, hvor vi drak The under et Træ og hvor jeg hendrev en af de mest henrivende Eftermiddage i mit Liv i en sielden Mands og en livlig, talentfuld Qvindes Selskab.

Nu, Kl. 4 om Morgenen, skal jeg ro med Cadetterne 7 Miil igiennem hele Canalen til Rendsborg for at vise dem dette Danmarks største Vandarbeyde.

Rendsborg, samme Dags Aften.

Efterat have roet io Timer i Solhede kom vi til denne uskienne By, der er fuld af Volde, Soldater og stygge Børn. Med mine Officierer og Cadetter giorde jeg Opvartning hos Gouverneuren, General Moltke, en høy Mand, der tog koldt imod os. Vi talte udelukkende om Veyret.

Turen giennem Canalen var overmaade moersom, da alle Cadetter vare med. Naar de ikke netop bleve underviiste i Slusernes Form og Nytte, sang de, giorde tusinde Løyer og spiste op al den Frokost Mad, der var at faa underveys, vi vare ialt 50 gentlemen og næsten lige saa mange Gemene. Farten med Heste glædede Cadetterne ikke lidet, især naar de kunde see sit Snit og faa fat paa Roret og styre Baaden ud fra Land, saa at213

Hesten mod sin Villie blev dreyet med Halen ned mod Bredden og stundom et Par Skridt baglænds ud i Vandet trods den ridende Postillons Skrig.

Ombord d. 17de ved Kiel.

Idag er jeg ganske fuldpakket af Reinhold. Han og hans Kone og nogle andre spiiste om Bord igaar, hvorpaa han og jeg gik iland, da han skulde læse 2 Collegier, som jeg vilde høre. Det første var om de Sandheder, som ey ved Sandserne kunne fornemmes; der var Alvor, Dybde og Tydelighed i hans Foredrag. Det andet var over Wielands bedste Digt: Oberon, hvor han gav os en kritisk Forberedelse til hver Periode, han oplæste.

Reinhold har noget ved sig, som de sande Lærde sielden har: at Verdens Store ogsaa lide ham. Ikke at tale om Prinds Carl, men vor alvorlige, solide Cronprinds sætter ogsaa stor Priis paa ham og har et Par Gange ladet ham komme til sig i Slesvig.

Jeg tilbragte en lærerig og fortryllende Aften i hans Hiem, sammen med en oplyst og sielden Mand, Oberste Binzerv), en stille og meget anseet Læge, Professor Jensen og en døv Professor Schrader. Vi førte den interessanteste Samtale om nærværende Dages store Materier: den sande Frihed og den sande Religion. Binzer, Reinhold og jeg vare meest oppe i Samtalen; Reinhold og jeg lode vore Hierters Brusen strømme fuldt ud og naar saa

l) Ludvig Jacob v. Binzer, f. i Hessen 1746, † 1811, en dygtig -Ingeniørofficer. Var den første Chef for Norske Jægerkorps fra 1788 til Udgangen af 89. Var derefter Chef for Guidekorpset i Kiel, hvor han holdt militærvidenskabelige Forelæsninger. Generalkvartermester 1789, Oberst 1795, Generalmajor 1802, R. D. O. 9/t 1808.214

den sindige Binzer med sin erfarne, tillidsopvækkende Tale havde givet sit Bifald til, hvad en af os havde sagt, saa var Tingen som afgiort ved det hele Bord. Kun en eneste Gang havde jeg den Satisfaction, at en af mine Paastande gik igiennem mod en anden, som Binzer havde fremsat; denne gik omsider selv over til min Mening. Dette var Democrater, som jeg kan forstaa: kun Menneskehedens sande Vel havde de for Øye, hverken Thronernes Omstyrtning eller Pøbelens Regimente eller alle Baands Opløsning. Ney! Orden, Moralitet og Lyksalig hed var det, de ønskede, og som de havde viet sine Kræfter.

Det var en herlig Aften.

Cronprindsen kom her til idag, men i meget daarligt Humeur. Borgerne mødte ham udenfor Byen, de Militaire ligesaa, deriblandt Oberst Binzer.1 Begge Partier vilde ride foran Vognen og da det bevirkede Trykken og Klammeri, reed Binzer hen til Prindsen og spurgte, hvorledes han befalede det skulde være. Prindsen svarede, at Borgerne skulde ride efter Vognen paa 2 af dem nær, der vare cavaliers d'honneur, og som skulde vedblive at ride ved Siden af Vognen. Capitainen for Borgerne tog imidlertid dette ilde op, hvorpaa han og alle hans Mænd gave sine Heste af Sporerne og reed derfra. Til de borgerlige cavaliers d'honneur, hvoraf den ene er vor Hotelvært, Hr. Fisker, siger Prindsen: »Bliv De kun paa deres Post, mine Herrer.« Men uagttet Prindsen efter Fiskers eget Udsigende havde været meget venlig215

og galant imod dem, svarer denne dog: »Deres Kongelige Høyheds Ord i Ære,« siger han, »men blive tør jeg min Salighed ikke,« hvorpaa ogsaa han reed væk. Borgerne ere efter Fiskers Beskrivelse til mig nogle Canail-ler, men den gode Fisker er efter min Mening en Cujon, hvilket jeg ogsaa i al Venskabelighed sagde ham.

Det er en absurd Idee, at Konerne i Mændenes Fraværelse skulle nægte sig alle Fornøielser, den er kun lidet forskiellig fra den, at de ved Mændenes Død skulle kaste sig paa Baalet.

Kun de Mænd, hvis Raahed i Tænkemaade giør, at de ansee deres bedste Selskab, troeste Raadgiver og inderligste Ven for et subordineret Væsen, der som en Sattelite evig bør dreye sig om deres absolute Villiers vacillerende Centrum, kun de Mænd, der ikke kunne indsee den totale Indflydelse paa Menneskeheden, Qvin-derne have, særdeles naar de have opnaaet det store, vanskelige Embede at være Mødre, — kun saadanne Mænd kunne være enfoldige nok til at betage dem deres Frihed og giøre dem deres pligtfulde, med Efterslægtens Skiebne betyngede Vandel mindre behagelig.

Jeg takker Himlen for en flin, herlig Qvinde, jeg havde til Moder, og jeg takker min Fader for, at han havde bon sens nok til at lade hende beholde sin Uafhængighed. Thi kun den independente Kone er capabel til at giøre sig i høyeste Maade elskelig og kun den Mand, der er givt med en saadan Qvinde, kan være stolt af hende. Naar hun ikke kiender anden Afhængighed end af sin egen Moralitet og sin egen Klogskab, da først2l6

kommer disse fine Qvinde Egenskaber til at udvikle sig, som man saa sielden seer i vore Dage, fordi Manden i Regelen kiender saa faa sande Qvinder, at han som oftest kun forstaar sig saare lidt paa Qvindelighed, hvorfor han ifølge den Stærkeres raa Ret uberettiget kaster sig op til Dictator og til Lovgiver i Sager, han ikke forstaar.

Jeg har ofte lidt sært ondt ved at see herlige, til sublim Fiinhed anlagte Qvinder i Armene paa Mænd, der skiønt baade ædle og elskende have havt den skieve Idee, at den lige saa fribaarne Qvinde skulde være mere afhængig af Manden end han af hende. Naar hun saa har tabt sine ubortskienkelige Rettigheder, har hun tillige tabt den Fiinhed, den Elasticitet, den Selvstændighed og den Sødhed, der endog med Sølvhaar fortryller. Hun kan blive en ærlig, mandig Matrone, der kan sørge godt baade for Mad og Reenlighed, men hun bliver ikke Mandens Forædlerske og Lyksaliggiørerske.

Om man var saa uheldig at bo i saa usædelig en By som Paris eller Stockholm, kan man forstaa, at det kunde falde Mændene ind at foreskrive Konerne Love, — omendskiønt intet i Verden forfeyler Hensigten mere. Neyl Tro, Kierlighed og sand Agtelse for Konens Rettigheder fra Mandens Side binder et Baand, som en Armée af Sybariter og Ganymeder ikke formaar at opløse. Qvinden vil da lære at giøre et klogt Brug af sin Frihed.217

8.

Fregatten Fredriksværn til Ankers ved Fredriksværn d. 16/s 1797.

Da vi havde spiist Middag om Bord gik vi iland og hilste paa Commandanten, Commandeur Zimmer. Jeg fandt ham ældet og af et hypoconder Udseende; det giorde mig ondt at tænke paa, at Synet af mig, — der har været Aarsag i, at hans eneste Søn maatte forlade en Bane, som Forældrene havde valgt og som Drengen selv elskede, — maaskee har bidraget til hans nedslaaede Stemning. Efter at have drukket en stor Kop The i en stor, feyet Storstue og efter at have talt 1 stiv Time om Veyret, gik jeg med Riegelsen og begge Billerne, selv nedstemt, ud ai Commandantboligen. Derpaa kiørte jeg i Cariol hen at besee Stubberø Fossen og derfra over Stok og Steen, over Bierg og Dal, over brusende Vande til Laurvig, hvor jeg tog ind til Bendzes. Den lille, kiønne Kone fandt

jeg i Haven, hvor hun sad og lugede i sin Klokke [Underskjørt]. Skiørtet hang paa et Træ, hendes 5 Børn gik med smaa River og pudsede Gangene. Jeg blev ganske glad ved dette yndige Syn; thi af alle Ting paa Jorden: det stolteste Field, den deyligste Qvinde, det mest oprørte Hav, det mest glimrende Hof, den herligste Tale, Handlingens Mand, Naturen i al sin Majestæt, af alt dette er der er Intet, der bevæger mit Hierte saa dybt, som jeg forstaar saa godt, som jeg nyder saa liflig giennem mit hele Jeg — som Synet af et smukt Familieliv. Medens jeg talte med Bendz, flk hun Skiørtet paa i en Fart og da vi saa gik ind, skienkede hun The for os, iført et skinnende reent Forklæde. Derpaa gik jeg til2 18

Fredriksværn og spiiste hos Madam Koch den Mad, som M. Bille havde bestilt til sig, nemlig Hummer, Kyllinger, Rødgrød og Halvmaaner m. m., alt for 24 ß.

9.

Fregatten Fredriksværn under Seyl mellem Dantzig og Bornholm d. 27/s 1797.

I Tirsdags gik jeg med Cadetterne hen at besee Dantzig Tøihuus og tog dem senere med mig til de lange »Buden«, hvor man kunde faa kiøbt alt, hvad Øyet lystede. Mine unge Venner strømmede om mig: Aa, Hr. Capitainl maa jeg ikke kiøbe den Hebe der? maa jeg ikke faa laane 4 $>? o. s. v. Ingen af dem vare ved Muffen, saa jeg slåp ikke fra dem før min Pung var tom !

Saa gik vi hiem for at pudse os; thi vi skulde dinere hos vor Resident*) og hendes Naade havde desuden inviteret Damer til Cafféen. Vi kom der da, — ja, den Kammerherinde er alt, hvad man kan tænke sig af en Dame comme il faut! Er 32 Aar, seer godt ud, syperb Figur, sneehvide Tænder, dertil god Forstand, — alt dette har hun i douce oisivité anvendt paa at drive det saa vidt som mulig i bon ton. Hun siger de meest himmelskrigende Complimenter, men paa en Maade, at man ikke stødes derved; hun er den personificerede Opmærksomhed, har en uophørlig Conversation, giør dog aldrig nogen Bemærkning lige ud, men klæder den i Ironi eller i Forbindtlighed. Det traf sig desværre saaledes, at det altid blev mig, der maatte besvare alle hendes Uendelig-

') Formentlig Konsul.219

heder. Men neppe havde jeg expederet et Svar, førend hun gav et igien, der viiste, at Materien paa langt nær ikke var udtømt. Hun var ofte meget vittig, maaskee var det dog kun en vis Øvelse i prése?ice d'esprit? Tilsidst blev jeg ganske træt af denne charmante Dame; jeg tror jeg heller vil tale en heel Dag paa Riim end være hendes Ene Maquer i et stort Selskab. Endelig var den lange Diner med 24 Desert Fade forbi og vi vare vel komne op i Caffée Salene, — voila les deux battants, qui s'ouvrent og 3 radiante Damer med en preussisk Officier i Baggrunden svæve ind, les robes flottantes. Efterat de behørige Omfavnelser mellem dem og den brilliante Lezin-ska — saaledes heder nemlig Heltinden i min Dantzigiade efter sin Mand Kammerherre Lezinsky — var forbi, paafulgte vor Presentation for Damerne. Denne gik dog mindre flydende for sig end alt andet i dette Huus; thi madame kunde uheldigviis ey huske noget af vore Navne, undtagen Fabriciuses, hvorover vi senere toge Anledning til at bryde nam forskrækkelig!

Endelig kom Tiden, da vi alle skulde gaa paa Concert, men den fortryllende madame Lezinska havde af en eller anden erfaret, at det ikke var nogen Nydelse for mig, thi vips! ordinerede hun, at alle de øvrige Herrer skulde paa Concerten, men at jeg skulde giøre Whist med Damerne og ikke det alene, men at jeg skulde fornægte min Indbydelse til Souper hos Hr. Fromm og blive til Aften, hvor jeg var! Heldigviis kom Hr. Fromm i det samme ind ad Døren og forstyrrede denne herlige Plan ved at indbyde Damerne hiem til sig.

Hos Fromms traf jeg Lezinskas Søster, den fængslende, 38aarige Doctorinde Slander, som besad mere220

Gratie, men maaskee ikke fuldt saa megen bon ton som Søsteren. At høre disse to Damers glimrende og vittige Conversation, Replique paa Replique i hundrede Tal, var som at være paa Comødie.

Med Fru Fromm kom jeg godt overeens. Vi talte om Opdragelsen, som jeg snart mærkede var ligesaameget hendes som min Kiephest. Hun sagde at ville giøre en af sine Sønner til Dansk Søcadet. Det vil dog have sine Vanskeligheder, da Faderen ikke er ret Dansk.

Næste Dag indtoge vi hos Fromms en Diner, der var ligesaa vældig og ligesaa krydret med det fineste Slidder Sladder som de forrige. Da Cafféen var drukket paa staaende Fod, begyndte Afskeden, men hvilke Ord formaar vel at udtrykke den? Vi sammenkaldte alt, hvad god Tone, Vittighed, Ordspil og obligeant Nonsens kunde tilveyebringe for nogenlunde at flyde op paa det Hav af Complimenter, i hvilket den brilliante Lezinska ubarmhiertigen søgte at drukne os. Ordene strømmede fra hendes smukke og veltalende Læber a gros bouillons og det hialp til intet, at jeg flere Gange sagde hende, at hun desarmerede os, at vi knap paa Dansk, endmindre paa Tydsk kunde hamle op med hendes Intelligents, — hun vedblev at fortælle, hvor tungt det var, at vi reyste, hvor lidt hun havde giort for os etc. Ligesom Fieldene besvare den henover dem rullende Torden, saaledes besvarede vi paa længere og længere Afstande — nemlig ved at rykke baglænds mod Døren — hendes charmante Udgydelser, indtil vi endelig trak fri Luft ude paa Gaden.

Vi følte os da tilmode som naar vi efter en stormfuld Nat med Morgenrøden naaer ind i en tryg Havn.221

Jeg roede ombord med den inderligste Mættelse af Dantzig og skal ikke forlange at komme der mere!

10.

Fregatten Fredriksværn under Seyl ved Femern d. 22/s 1798.

Medens Bardenfleth og Liitken nytte det stille Veyr til Forelæsninger for Cadetterne, M. Bille anstiller Navigations Øvelser, v. Thun røger sin Pibe og Skibsofficiererne besørge alt reengiort, sætter jeg mig, efter at have sat alt dette — paa v. Thuns Pibe nær — igang, hen at fortsætte min Journal.

Paa Middagen hos Hedemanns vare 3 Par: Kiøbmand Frelsen og hans Kone, hr. Playart med Frue og Justitsraad Klisters. De sidstnævnte ere fra Slesvig, besøge nu Hedemanns paa 8 Dage og tilbringe Tiden med at æde, spille Kort og giøre Lystpartier. Manden har været Procurator og er nu Foged hos Prinds Carl1), hvorved han har tilegnet sig et vist borgerligt Hofvæsen, som bestaar i at bukke meget dybt, sludre slet Fransk, spise dygtigt af alt, hvad der er lækkert, skiære uefterlignelig godt for og, — hvad der er alle efter Fornemhed higende Abekatters Orm og sikre Kiendetegn, — i uophørlig at tale om sine fornemme Bekiendtel Konen er lille og barhalset, jeg veed intet andet om hende, end at da en ung Herre paa en Spadseretour roste hendes nette Fod, oplyste hun, at hendes 20 aarige Datter havde den langt skiønnere! Denne unge Pige var forresten meget pfleg-

') Formentlig Prinds Carl af Hessen, f. 1744. † 1836, Morfader til Kong Christian d. 9de.222

matisk, hvilket formodentlig er en Virkning af de mange Østers og Capuner, hun har nydt.

Om Værten og Værtinden vil jeg kun notere, at førstnævnte er 33 Aar og opdraget i de første Cirkler, at han er godlidende, en rask Militair, der var Escadrons-chef i sit 25de Aar, at han har et smagfuldt og nydeligt Hiem og holder det brillianteste Huus. Hans Kone er deylig og underholdende; det lod til, at han lever godt med hende trods de 13 Aars Samliv og trods, at hun falder i saa mange andres Smag. Hun har Mine af at bestyre sit Huus selv; hendes sorte, træffende Øyne forkynder en bestemt Caracteer. Fru Playart siger rigtignok, at hun er arrig, men jeg tror det ikke, da hun har taget mine ret skarpe Drillerier godmodig op. Hun har 3 Børn, hvoraf den ældste, der er 12 Aar, er en livlig og vittig Dreng, der gaar i offentlig Skole og som af en Emigrant, de have i Huset, har lært at tale godt Fransk. Drengen vil nu være Søcadet, Forældrene have intet derimod, og jeg vil efter alle Aspecfer blive glad derved. — Foruden Ritmester Hedemann har Hertugen af Beve rn stadig repeteret os: at Land Etaten Intet lærte, men Sø Etaten derimod særdeles meget, saa jeg er ganske forlegen derved.

Efter Middagen toge vi ud til Hedemanns Landsted, der har kostet ham 6000 Rdr. Vi drak The i Haven; Cadetterne morede sig med at ro paa en dyb Canal, der communicerer med 2 Fiskedamme; M. Bille tegnede den smukke Værtinde af i sin Tegnebog, alle syntes det lignede, uagttet det var giort paa Time; Lütken sang imidlertid en Fransk Vise, der endte med: On ne peint point la pius jolie! hvortil alle applauderede. Jeg hys-323

sede paa dem og sagde, de maatte ikke give Bifald til Noget, som Bille jo netop havde beviist var usandt. Bardenfleth var idag for første Gang med, hvorved Folks gode Tanker om os ikke blev forringet.

Hertugens Cavalier kom om Lørdag Eftermiddag ud til mig for at bede mig med Officierer og saamange Ca-

detter, jeg vilde medtage, at dinere paa Slottet næste Dag. Jeg bestemte Antallet til 10, det samme, jeg altid har medtaget, naar Valget har været mig overladt. Men Søndag Morgen Kl. 4 var Vinden god, jeg lettede som en Tyran og seylede ud af Havnen. Denne Medbør kom flere, der havde faaet sit Hierte saaret, meget ubeleylig, navnlig Lütken, der var charmeret af Hertugindens Hofdame, i hvis fortryllende Nærhed han skulde have passeret hele Dagen. Da vi imidlertid vare komne til Havnens Munding, blev Vinden til alles Glæde stik imod, og jeg maatte lade Ankeret gaa; endnu var jeg saa ubarmhjertig, at jeg gav mig til at varpe, avancerede omtrent V2 Miil, men opgav det saa, sendte Bud iland at bestille 2 Holsteenske Vogne, og Kl. i*/2 rullede vi efter en Times Kiørsel ind paa Glücksborg Slot, hvor vi fandt et Selskab paa 36 Personer, deriblandt Playarts og Hedemanns, en Oberst, som havde været Page, og en Oberstlieutenantsfrue, der havde været Hofdame paa Glücksborg for 40 Aar siden, Major Moller af Artilleriet med Frue, der havde været Frøken Stoktorns Forgjænger som Hofdame, endelig Hofpræsten m. fl. Vi spiiste i en stor Sal, der gaar giennem hele Bygningen. Hertugen og Hertuginden vare uendelig galante over deres Modtagelse paa Fregatten, repeteerte flere Gange, at Vinden havde været dem favorabel idag og spurgte, hvad Tid jeg224

meente, vi kunde komme til at seyle, at de kunde tilvifte os nok et adieu o. s. v., hvorpaa jeg lovede Hertuginden at give 3 Canon Skud V2 Time før, jeg skulde passere Slottet.

Efter Bordet havde vi en Concert i Orangeriet, Bardenfleth spillede med. Her havde vi det ugeneret, stod og sad som vi vilde; jeg havde en lang Samtale med den gamle Hertug, som fortalte mig om sine Campagner. Bagtalelsen sagde vistnok engang om ham, at hans Regiment ved en Leylighed løb fra ham, og at Kongen af Preussen da skulde have sagt: »Hat der Teufel die Schafe genommen, mag er auch den Hirten nehmenl« Men Historien vil oplyse, at dette er bare Sagn. Factum er, at han har giort hele Syvaarskrigen med. Det interesserer mig at høre en elskværdig 70 Aars Mand fortælle uden Pral sin Ungdoms Hændelser1).

Hertuginden fulgte os rundt den lille Sø, hvori Glücksborg ligger, og viiste os en Lund af Gran- og Fyrretræer, som hun selv havde plantet 1767. Der var ypperlige Veye, Brønde med nydelige smaa Stakitter, Bænke i Overflod, Broer, der gik ud i Søen til at angle paa o. s. v., —alt dette har den oeconomiske Prindsesse udrettet næsten ganske uden Omkostning. Da vi kom til et Sted, hvor der var Echo, maatte Lütken synge, og Damerne stemte i med. Imidlertid faldt Tusmørket paa, Lütkens og Hofdamens Siele droges mod hinanden, den

J) Efterat den Familie, der bar Titelen : Hertug af Glücksborg, i 1779 var uddød, beboedes Slottet af den sidste Hertug af Glücksborgs Enke og af hendes anden Ægtefælle, Hertug Frederik Carl af Brunsvig-Bevern, som boede der til sin Død 1824. Se Thraps Beskrivelse af Hertugdømmet Slesvig, II, S. 491.225

lille Frøken Døring gik med M. Bille; jeg nænnede ikke at fortælle hende, at han var givt. Frøken Küster gik med Bardenfleth, som jeg ikke tror var charmeret, uagttet hun virkelig var en ung Pige af god Tone. Jeg gik med Fru Hedemann, som fortalte mig om sin Søn og spurgte, om det forholdt sig, som hun havde hørt, at jeg, naar en Dreng blev mig overantvorder altid undersøgte, hvorledes Moderen var. Hun blev i godt Humeur, og da Playart senere gik tilbords med Hertuginden, førte jeg den smukke Fru Hedemann, med hvem jeg talte om alskens Ting, det vil sige om Ingenting. Ligeoverfor mig sad de 3 førnævnte Par; opvarmede af halvanden Times ivrig Valsen havde de faaet straalende Øyne, livlige Miner og Gebærder, stundom kunde et enkelt Ord komme vel lydelig frem, hvilket Alt bevirkede, at hele Selskabet morede sig ligesaa godt som de 6 spillende Personer, medens jeg sandede en vis Forfatters Ord: at Qvinden — i Modsætning af Manden — altid er Herre over sine Sandser, men ikke altid over sit Hierte.

Efter at vi Mandag havde beseet et Kaabber Værk, lettede vi og seylede med svag Briis. Hertuginden stod med en talrig Suite af Cavalierer og hvidklædte Damer paa en Forhøyning. Jeg saluterede hende med 15 Skud, hvilket, Sandt at sige, er noget over det reglementerede Antal, men jeg henholder mig til det altomgribende Ord i Chefens Instrux: »at han i øvrigt har at bruge sin Con-duite, saaledes som han agter at tilsvare og vil være bekjendt.« Saa lod jeg et Par Raquetter stige op, medens Hertuginden og Damerne viftede til os med deres Lommetørklæder, saa længe vi saa dem. Vi viftede igien og ønskede dem alle, navnlig Hertuginden og Frøken S., alt godt.

11.

Orlogsskibet Se y er en under Seyi mellem Gothland og Bornholm d.

14de August 1802.

Elskede Betzy!

I den deyligste Morgenstund sætter jeg mig hen for at sende Dig mit Hiertes inderligste Taksigelse for de 13 Aar, i hvilke Du har giort mig til den lykkeligste af alle Mænd. Godheds Gud lad os fremdeles og saa længe, det maatte behage hans Viisdom, leve saaledes sammen, lad os fortiene og nyde de Glæder, som kunne vente os: at see velopdragne, i hæderlig Stand stillede Børn om os, hvorledes kan isaafald nogen være lykkeligere end vi i en Verden, som mange kalde en Jammerdal.

Elskede Veninde, mit Hiertes Kiereste, min tro, blide Ledsagerinde paa Livets vigtigste Vey, lad os takke Gud baade hver for sig og samlede, samt i Børnenes Nærværelse, — dem vi maaskee hidtil ikke nok gav udvortes Gudsfrygts virksomme og frugtbringénde Exempel, -— for den blide Styrelse, hvormed han førte os til denne Stund, — at vi kunne, om ikke fortiene, dog ikke være uværdige til hans fremdeles Naade. Om vi end ere os selv bevidste, at vi — Menneske Skrøbelighed fraregnet — have levet som dem, der agte Gud og Pligten, lad os derfor ikke tro, at gode Gierninger ere nok, naar vi have smaa, uskyldige Væsener om os, der skulle vækkes ved noget mere Ydre. Dog, herom mere, naar jeg i din nysselige Nærhed kan høre dine kloge Raad og din fine qvindelige Forstands sielden feylende Domme.

Førend jeg satte mig til at skrive, aftog jeg din Ring, læste dit søde Navn i den og den smigrende Da-227

turn; jeg kyssede Ringen, det var den Maade, jeg høy-tideligholdt vor 14de Bryllupsdag paa.

12.

Seyeren d. 17de Aug. 1802 ved Møen.

Farvandet til Petersburg er meget vanskeligt, men vi vare akkurat 4 Dage derhen, det er henved 200 Miil, saa det var en meget heldig Reyse. Endda maatte jeg bie efter Briggen om Dagen, — maneuvrerede da med Cadetterne, — og om Natten gaa med næsten ingen Seyl.

Mandag Middag forlode vi Kiøbenhavn, Thorsdag Middag vare vi 1 Cronstadt. Dagen efter da jeg havde været hos den commanderende Admiral Chanikoff, som var overmaade galant, drog jeg med Baron Holstein og de fleste af Officiererne tilbaads til Petersburg. Vi toge strax til den tienstfærdige, overmaade artige og rige Etatsraad Buch, som havde bestilt et prægtigt Logis til os og alle Cadetter hos en tyk, ret kiøn tydsk Madame, som mine unge Lieutenanter giorde stærk Cour til. Samme Aften tog jeg til Løvendahl, men traf ham ikke; næste Formiddag var Holstein og jeg heldigere, han stod da just i Begreeb med at søge mig. Han er en høflig [. . .], holder den suberbeste Equipage i Petersburg og lever som en Fyrste, men, da han staar paa Springet til at reyse, var han saa totalt indpakket, at han ikke kunde give os en Kop The, derimod giorde han mig den Ære i de faa Dage, vi vare der, at dinere hos mig, engang i Auberget og engang om Bord — sammen med endel fremmede Ministre og Riddersmænd. Sligt koster!

Med Løvendahl, d. v. s. i hans Equipage, som mai-

'5#228

heureusement kun var til 2, hvorfor Holstein maatte kiøre bag efter i min, — jeg maa nemlig holde 4 Heste og Vogn her, — med Løvendahl drog jeg altsaa om den Formiddag og giorde Visitter til alle Store, f. Ex. til Vice Cantzleren Fyrst Kurakin, Guverneuren Kutusoff, — ham, jeg korresponderer med, — Præsidenten i Admiralitetet Maidwinoff, Chefen for Sø Cadetterne Vice Admiral Kortzoff etc. etc. Om Middagen spiiste Løvendahl, hans Secretair Rist og Etatsraad Buch hos mig, om Aftenen vare vi i tydsk Comödie i Buchs Loge. Officie-rerne sad i Loge ligeoverfor os, og Cadetterne paa 2 Parterrebænke, som Gouverneuren havde ladet giøre

ryddelig til dem, og hvor 4 Politibetjente stode Skiltvagt. Publicum gloede umanerlig paa de 2 Geledder galonnerede Uniformer. Næste Dag var jeg i Particulairvisit hos Generallieutenant Kutusoff, der havde været først hos mig; han var trist, thi hans Fader General Feld Mar-schallen, Sø Cadet Chefen, var død; Keiseren havde personlig fulgt ham til Graven tilfods. Kutusoff havde selv været vis paa at blive Chef, men ved en Hof Cabale, som han kaldte det, var Viceadmiral Kartschoff bleven Academiets og hans Chef. Han indbød mig til at dinere hos sig næste Dag med alle Officierer og saamange Cadetter, han kunde rumme.

Jeg blev den Formiddag paa Paraden præsenteret for Keiseren, en høy, smuk ung Mand, som talte meget lidet, da han skal være tunghørt. Han kom lige hen til os, og da Løvendahl havde præsenteret os, spurgte han mig, om jeg havde havt en lykkelig Reyse. »Meget lykkelig, 4 Dage.« Dermed var det forbi. To Hollandske Officierer, der laa der med en liden Orlogs Skon-229'

nert, bleve præsenterede for den Franske Ambassadeur, General Hedouville; det var ogsaa geschvindt giort. Derpaa gik han hen for Fronten, hvor hele Paraden mar-scherede op forbi ham. Vi vare ham temmelig nær. Han stod i den halve Time, Opmarschen varede, og slog Tacten med Foden efter Trommen, men talte ikke et Ord. Han lader til at være en god, skikkelig Mand, men megen Caracteer har han vist ikke. Paul var med alle sine Feil langt interessantere. Vi spiiste til Middag den Dag hos Etatsraad Buch, alle Officiererne og Cadetterne, Løvendahl og hans Secretair. Vi bleve superbe beværtede, ret som hos en riig og fornem Mand. Officiererne og Cadetterne havde tidligere samme Dag beseet alskens Slotte og Stads.

Dagen efter kiørte Baron Holstein og jeg i Boutiquer, hvor jeg kiøbte Skind, Tæpper, Skeer, Fransk Lærred, Rug, Rugmeel, Hvedemeel m. m. Middag spiiste vi hos Generallieutenant Kutusoff, som har en ung, deylig Brunette til Kone; der var meget af Verden. Vi spiiste paa Sølv, 20 Domestiquer opvartede. Om Eftermiddagen besaa vi alle Cadet Academier, hvor vi bleve beværtede med The og med en Collation af Confiturer. Derefter giorde jeg mine Afskeds Visitter, gik om Morgenen tidlig 1 Baad for at komme til Skibet, men formedelst contrair Vind kom vi først om Bord Kl. 7 om Aftenen, meget sultne.

Dagen efter spiiste jeg hos en Told Directeur i Cron-stadt, hvor jeg traf en Frøken van Dockum, som var uendelig glad ved at see saamange Danske. I Thors-dags var der grand Diner hos mig: Løvendahl, den Bayerske og den Pavelige Minister og en Deel Cordons230'

ranges. Admiralerne havde for længe opsat at giøre mig deres Contra Visite, til at jeg kunde bede dem, dog kom de alle om Eftermiddagen og giorde deres Skyldighed.

13.

Orlogsskibet Seyeren, til Ankers ved Fladstrand d. ßdie Juny 1804.

Jeg har spiist Middag hos Lindholmom Bord i Neptunus og modtog Cronprindsens Communication: at han i Aar ey reyser til Norge paa Grund af, at den haarde Vinter har affødt Fodertvang, og at Reysen altsaa vil blive Landmanden besværlig. Imorgen seyler jeg og gaar med det Første til Fredriksværn. Et underligt Skib er det Neptunus! Der mærkes nogen Disrespect for Chefen, hvilket kan forklares, men ey forsvares derved, at han har meget flinke Officierer om Bord, men mangler selv lidt i Kundskab. Han vil og stundom giøre Hemmeligheder af ingen Ting, saaledes f. Ex. da Prind-sens Brev kom igaar om, at hans Reyse til Norge var opgivet, men at Neptunus skulde gaa til Eckernførde og Rostock, maatte han jo vise mig det, da det stod nævnt i Brevet; han viiste det ogsaa til Baron Holstein, som er hans høyre Haand, men gav ham Ordre til, at det skulde være en Hemmelighed, saa Rosenwinge, der var nær værende, fik det ikke at see. Jeg har imidlertid fortalt det til hvemsomhelst, saa Officiererne paa Neptun veed det, hvilket giør en løyerlig Effect.

l) Hans Lindholm, f. 1757, Kontreadmiral 1814, † 1821.231'

Idag kom Sølling om Bord og var ganske vred paa Rothe, der bouderer ham, fordi han har slæbt Lodse med.

Jeg har fisket op af Søen 30 tolvfods Tømmerstokke, som jeg tager med til Kiøbenhavn.

14.

Orlogsskibet Seyeren ved Christiania d. 8de Juny 1805.

Igaar Eftermiddag kom vi hid. Falsen var flux om Bord og tog mig strax iland til Gilde, hvor jeg mod min Villie maatte blive til Kl. 12. Oppe i Morges Kl. 5. — Ordres, Besked — den ene trækker mig hist, den anden her. Lütken staar her fra Tenderen med en Mængde Papirer i Haanden. Nu staar jeg paa Springet at gaa i Land — selv den 90de — og giøre Honneurs-Visitter i fuld Pomp.

Om Eftermiddagen.

Vi have da været hos den fiine General Haxthausen og hos den fiffige Oberst Bielefeldt samt -hos adskillige af Christiania Hædersmænd og Genier. Der har været Støy og Latter, den gammel blevne Falsen, som alle sige er bleven saa stille, var i Perlehumeur, Cousine siger, jeg er den bedste Cousin, og Haagine kalder mig sin charmante Oncle! En corps passerede vi imorges Christianias stirrende Befolkning, idet jeg med alle Officierer og Cadetter gik for at giøre Visit hos Generaler og Stiftamtmand. Den fiine, idet ringeste for sin Fiinhed saa reputerede General Haxthausen holdt i Spidsen for alle sine Officierer og Cadetter en la la Tale til mig, som jeg, da den ikke kunde besvares med noget fornuftigt, besvarede med: »Ærbødig Tiener, Hr. General.«232'

Efter Stadsvisitterne førte Falsen mig om til en Fru Hiort, en meget artig Kone, til Hr. og Fru Thulstrup, til Arbin, hvilket Falsen forresten nødig vilde, — til Hr« Collett, salig Fritz's Ven. Strax jeg var kommen iland, havde han en Tiener paa Broen for at bede mig med alle Officierer og Cadetter til en Féte imorgen, Søndag, paa hans Lystgaard Ullevold udenfor Staden. Til Com-mandeur Wium2), som er en gedigen Commandeur, til Rosencrantzes Svigermoder, en værdig gammel Dame efter Aspecten, til Fru Juel, hvor der var en forbistret kiøn Pige, som jeg et Øyeblik troede var Fru Thulstrup, til Krigs Commissair Sletting, som er et Genie og dog et godlidende Menneske. Jeg gik dog ikke, som Falsen absolut vilde, til Pløen, som giver sin Datter [Louise3)] til en gammel Stiftamtmand [de Thygeson4)], istedetfor til en eller anden rask Lieutenant i Sø Etaten! Endelig til Assessor Mathiesen, en formuende Svoger af Falsen, en rask Fyr, med hvem jeg spilte Billard, hvilket han ikke forstod. Derpaa Middag hos Falsens. Imorgen kommer Grev Moltke, General Haxthausen og en anden General, der seer ud som en Baadsmandsmath, om Bord til mig, om Eftermiddagen er Festen hos Colletts, den begynder Kl. 4. Paa Mandag skulle vi til Stiftamtmanden, paa Tirsdag hos Per Anker — han er imidlertid selv fraværende, — Haxthausen giver os Ball om Aftenen. Onsdag hos Assessor Mathiesen.

1) Sneedorffs Broder : Professor Frederik [Fritz] S.

2) Henrik Wium f. 1749, † 1806.

s) Døde i Kjbhn. d. 3/n 1880, 95 Aar g.

4) Døde i Zürich d. 16/s 1860, 90 Aar g.233'

Den lode Juny.

Vi ere allerede nu saa forsvirede, at jeg maa presse og nøde Officiererne og Cadetterne til at modtage de Invitationer en corps, der hver Dag lige fra Morgenstunden til heelt ud paa Natten engageres os. Igaar kom Generalerne og Grev Moltke med ioo Officierer og Cadetter om Bord til mig; de bleve saluterede og viiste omkring i Skibet, jeg havde arrangeret det saaledes, at vore Cadetter kunde viise den yderste Høflighed og Attention mod de Norske Cadetter. Efterat de havde be-seet vort smukke, i Aar sig selv overgaaende Skib, S ey-eren, bleve de førte ind i nederste Cahyt, hvor en Dejeuner var opdækket. Officiererne og Grev Moltke sad ved det øverste Bord, alle Cadetter af det Norske Cadet Corps sad ved 2 lange Borde ; ved det første giorde jeg, ved de 2 sidste giorde Sø Cadetterne under Opsigt af 4 Cadet Officierer Honneurs. Vi drak en Skaal for begge Cadet Corpsers Regenerator, Fædrelandets Velgiører, H. K. H. Cronprindsen og dundrede 27 Skud. Der var Enthousiasme fra den Yngste til den Ældste. Haxthausen og Hegermann, der begge ere Mænd af Fortieneste, have — ikke til mig, men, hvad der betyder meer, til andre — sagt, at de ikke kunne uddanne deres Ungdom, — der forresten af alle her i Byen, selv af Falsen, har synderlig Lov paa sig for god Tone — til det, vore Sø Cadetter ere. De havde meent — og lad dem det, — at det laa i, at vore Cadetter kom saa meget paa fremmede Steder. Men efter min Mening skal de Dantziger Kiøbmænd og Fredriksværns beau-monde ikke just virke saa synderlig

dannende, især naar man kun er 4 Gange om Aaret i Havn. Pluraliteten af de Cadetter, jeg har234'

med, skulde"* altsaa^ kun have 12—16 Dages Opdragelse. Ney, dersom der er nogen Fortieneste i, at mit Corps har denne udvortes Urbanitet, da ligger det ikke deri, at Cadetterne forsmigres paa fremmede Steder, men det ligger i det vaagne Øye, som jeg og alle mine Officierer have over deres Comportement hver Dag og hvert Øyeblik, ja ved hver Melding, de give, og det ligger i det gode Exempel, som alle Officiererne vise baade indbyrdes og mod mig.

F ét en paa U1 le vold igaar d. 9de Juny var uforglemmelig. Kl. 3V2 Eftermiddag kiørte vi alle op til Collett. Med Byens beau-monde vare vi omtrent 150 Giester. Værten førte os selvom. Commandeuren [Sneedorffselv] og hans Dame, den smukke Fru Thulstrup, maatte immer være ham i Hælene og derefter en heel Rad af Damer og Herrer. Vi gik i 3 Timer fra en nysselig Idé til en anden: her laa et Badehuus, hvor der blev rækket Forfriskninger i Appelsin Skaller; hist en Bro fra et Field til Toppen af et Træ, hvor der var en Repos, 20 Mennesker fik der Iis og Confiturer; der laa et Skib, som saluterede, og hvor der var Porter og Tobaks Piber, saa stødte vi paa en immense Tønde, af hvilken man fik gammel Rhinskviin fra 1740, saa et Tempel for Ceres, hvor man fik Pære Most og gammel Miød, saa en stor Plaine, skiuult af Lindetræer og rundt om parsemeret med Bænke, hvor der blev drukket Thee 1/2 Times Tid, medens 4 og 4 — de smukkeste Damer og vore Officierer — efter rauschende Musik bleve dreiede om i en Gynge; i Hænderne havde de Landser, med hvilke de i fuld Fart ståk efter Ringe; — saa en Dynge af Bark, der saa ud som den vilde disgraciere det skiønne Paradis,men indeni det nysseligste, lyseste, skiønneste Floræ Tempel, hvor Linnés og Vahls Portraiter hængte og hvor Geléer og Frugter bleve os budte. Saa igiennem Kløver, Runkel Rüben, Rapssaaede Enge og fortryllende Lunde; saa i Fartøyer over en liden Elv; saa til en Cypress Skov med et skiønt Marmor Monument med Guld Skrift paa til hans Faders Minde; saa paa en Højet Tempel, — luftigt og let, — til hans Ven, Stiftamtmand Kaases Hæder; saa Bernt Ankers fortræffelige Kones Sarcophag i en nysselig Bosquet; saa et Menageri med en stor Park, omhegnet af et smagfuldt Gitter; indenfor dette: kneysende Svaner og skiønne Americanske Ænder, noget større end vore Giæs. Saa kom vi til et Jagt Huus med vældige, smidige Hunde, der giøede af fuld Hals indenfor deres Trælværk, saa en Mængde Templer og Møller og forunderlige Ting, vi ikke kom ind i: det var Huusmands Huse, et, som var en Smedie, var udvendig smukt decoreret som Vulcans Tempel. Endelig — slet ikke trætte, hvilket man jo ikke bliver, naar Sielen frydes, —kom vi til Hr. Colletts store Landhuus; der var strygende Dands for Ungdommen, Billard og alskens Morskab for os andre. Saa til Bords, exquise 3 Retter, Confiturer og Iis. Sø Etatens Skaal, min Skaal. Saa Sireners Sang, styrket ved vore fuldbrystige Sømænd, endelig om Bord og iseng Kl. 2. Det var en mærkelig Dag.

Men jeg kan ikke holde dette ud, det er alt for gyseligt Sviir. Idag have vi hele Dagen været hos Grev Moltke. Paa Onsdag komme alle Byens Damer og Herrer om Bord til stor Dejeuner hos mig, derefter Middag hos Assessor Mathiesen, og saa seyle vi — Gudskelov!236'

15

Rostock d. ute August 1805.

Igaar Aftes kom jeg hertil, fandt 3 Glæder: Brev

ra [.....] og fra min sieldne Cronprinds samt traf

General Kardorffs med deres Børn.

Iforgaars ankrede vi ved Warnemiinde, hvor jeg med Lodsen fik Brev fra Kardorff, der var taget fra Bohlendorff, og som bad mig til Frokost til Dagen efter i Rostock. Om Morgenen, da vi seylede Rostock nærmere, fik vi see Hertugen af Mecklenburgs Lystjagt, som holdt ned til os. Jeg sendte Scheidtmann om Bord for at complimentere og erfare om Hertugen var om Bord i Jagten, der kun førte Vimpel. Imidlertid saluterede Hertugen med 9 Skud, som vi besvarede. Scheidtmann kom tilbage og meldte, hvad vi nu havde faaet Vished for, at Hertugen var om Bord tilligemed andre bestiernede Mænd. Jeg foer da flux fra Borde med Rosenvinge og 2 Adjutanter for at giøre min Cour; idet jeg forlod,Skibet, saluterede vi med 15 Skud, som Hertugen besvarede.

Han bad mig komme til Middag om Bord, hvilket egentlig ikke passede mig, da jeg længtes efter at see Kardorffs, men derved var nu Intet at giøre. Sagde og, at han først vilde komme til mig, hvilket ogsaa skeede Kl. 12, da vi vare komne til Ankers. Han kom i min Chalouppe, styret af Lieutenant P. Wulff, han nød Chocolade, spiiste med sin Suite hiertelig Frokost og drak dygtig Rhinskviin (Dagen før skal han med hele sin Suite været mere end lystig) besaa Skibet, — jeg lod et Anker falde og hive for ham — og ansatte min Søn, Gerner, som sin Page. Ved sit Kommende blev han saluteret, foer237'

til sin Jagt, seylede ind i Warnen, hvor han Kl. 2x/z gav en lille Diner, hvortil jeg indfandt mig med Rosenvinge, M. Lütken og Wulff. Imidlertid kom Cadetterne forbi, deriblandt var Gerner. »Der allerliebste Junge.« som de kaldte ham, maatte endelig kaldes om Bord, men efter V2 Times Tid ennuyeredes »der allerliebste Junge« ved alle de Kys, Macroner og Complimenter, han fik, at han sagde til mig: »Faer, maa jeg ikke gaa ud at svømme?« Da Hertugen just var gaaet i Land, gav jeg ham Lov dertil, men Cavaliererne holede Storhertugen med stor Anskrig at see det store Vidunder. Han kom ogsaa springende, og Gerner maatte et Par Gange styrte sig ud paa Hovedet for ham, medens det regnede med: »Das war charmant 1 unvergleichlich 1« og alt, hvad Hofsproget kan udfinde af Overdrivelse. Da Drengen var paaklædt, fik han atter Kys. Endelig, Kl. 7 kom vi til Rostock, hvor vi mødte Kardorff og lians søde Kone paa det store Torv, hvor han midt imellem en Mængde Mennesker omfavnede og kyssede mig hiertelig.

Hertugen havde arrangeret en Féte med Ball og Illumination for os i Dag i Doberan, men jeg fik den udsat til paa Tirsdag, for at jeg kunde faa Tid til forinden at giøre Hertuginden og Prindsessen1) min Cour. Paa Onsdag vil han og Datter med Suite om Bord til mig. Saa seyler jeg og vil være glad.

Søndag Aften Kl. 10.

I Formiddags besaa jeg Bibliothek, Mynt og Natur-alie-Cabinet sammen med alle Cadetterne og med Kar-

') Charlotte Frederikke, f. 4/i2 1784, † 13/? 1840, Kong Christian d. 8des ferste Gemalinde, Moder til Kong Frederik d. 7de. Om hende se Afsnit VII.: Bilag.238'

dorffs og Assessor Zeuthen; dinerede med endeel Riddersmænd og Damer, der vare tagne til Byen for at see Cadetterne, satte mig derpaa i Careet med Kardorffs og min Søn og kiørte til Doberan for at giøre Hertuginden og Prindsesse Charlotte min Opvartning. To Vogne med Officierer fulgte med os. Vi kom der Kl. 5, bleve førte ind til Hertuginden, som, hvor stolt hun end passerer for at være, modtog mig ubeskrivelig naadig, druknede min ringe Person med samt den Danske Nation dybt i Complimenter, fortsatte saaledes den hele Cour, at hun i den Time, jeg var der, emparerede sig ganske mig og min Søn, saa at jeg som ellers aldrig har Hovedpine, virkelig fik den af de horrible Complimenter, jeg til Giensvar maatte danne i min stakkels Hierne og komme frem med. Prindsesse Charlotte er en kiøn Pige, har langt fra saa slet en Figur, som man har beskrevet, var meget artig og talte mig saa godt Dansk, at jeg forbausedes derved. Hertugen er altfor uendelig fidel. Ioverrnorgen tidlig kommer han om Bord, for at seyle med Orlogsskibet til Doberan og der dejeunere og dinere med mig. Om Eftermiddagen og Aftenen — desværre vist Natten med — giver han os Féte der. Dagen efter kommer hele den Hertugelige Familie om Bord for at dejeunere, uden Tvivl ogsaa dinere hos mig og saa — skal jeg endelig trække mit Veyr!

16.

Orlogsskibet Prinds Christian Frederik paa

Fr.værns Havn d. 7de Juny 1806.

Man er uendelig galant mod os her, mere end jeg ønsker; thi det koster vore Venner og fatiguerer mig-239'

Tirsdag Nat kom vi her ind. Onsdag Middag og Aften vare vi hos I. S. Fabriciuses, hvor Sølling og hans Frue kom om Eftermiddagen. Jeg giorde imidlertid med Offi-ciererne en Visit hos General Schleppegrellpaa sin Gaard Brunlaug Miil fra Fr.værn, en gammel, charmant, yderst poli, i den store Verden filet 76 Aars Mand, der endnu er i Tienesten, og som er givt med salig Vice Admiral Zimmers2) Datter, en artig, men noget stiv Dame.

De have 2 Døttre, den ene givt med Præsten her, en formuende ung Mand, som bliver i Kaldet, der er meget lidet, allene for at være i Nærheden af Svigerforældrene, den anden er ugivt, en buttet, ret kiøn Pige. Om Eftermiddagen gik Fru Fabricius, Fru Sølling og Kaae om Bord, drak The, spiiste Syltetøy og Gotgot hos mig. Thorsdag besøgte vi Søllings i Laurvig, hvorhen Jessen og jeg roede i 3V2 Time. Vi lo meget af Sølling og blev der heelt til Kl. 1 om Natten. Jeg besøgte Bergmester Petersen, Cancelliraad Schwingell og Oberauditeur Bendz, hvor jeg havde den ubehagelige Commission, ifølge Brev fra Schwartz, at meddele Cadet Gan-dil, at hans Moder var død, hvilket giorde ham uendelig ulykkelig. Om Aftenen blev Amalia i daarligt Humeur, Sølling gik ud, men ved Aftensmaaltidet blev det dog godt igjen, og vi bleve der saa længe, at han som en vis Mand paa Fredensborg bad os gaa.

Otto Henrik Schleppegrell, f i Westphalen 1729, † 16/2 1808, var Chef for Thelemarkske Regt. fra ll/ii 1796 til s/i 1808, da han tog Afsked. a) Frederik Zimmer, f. 1701, † 1774.

3) Peter Norden Sølling f 1758, † 1827, Kommandør. Konstru-rede de saakaldte Søllingske Lodsbaade, stiftede et Understøttelsesselskab for Sømænd, »Bombebøssen« kaldet. Se »Danebrog« No. 43 for 1882.240'

I Gaar var der stort Gilde hos I. S. Fabricius: Generalens. Søllings, Præstens, en Capt. Gedde *) af Inge' nieurerne, en artig ung Mand, Søn af General Gedde, og jeg selv 10de. Vi lo alle forfærdelig af Sølling; jeg havde hans Kone tilbords. Min Søn var ikke med, da jeg ikke vilde lade ham tage Plads op eller forvænne ham med at være der som Chefs Søn. — Idag skulle vi til Middag paa Brunlaug Kl. 2, men Kl. 5 maa jeg være om Bord igien for at tage imod Kammerherre Løvenskiold, hans Kone og Datter, hvilke tilligemed Sønnen, Amtmand Løvenskiold2), med Kone og Kones Søster — begge Søstre af Anette L., — komme 4 Miil herfra for at besøge os; de have nemlig en Søn 3), der er Cadet her om Bord. De komme formodentlig paa Tilskyndelse af Ernst Recke, der igjennem Fru Sølling har ladet mig bede om, at de maatte faa dandse.

Iaften giver Jochum Lund os en Féte, og inat seyler jeg fra dette Circes Land! Maatte vi bare faa Vind, ellers skulle vi imorgen spiise hos Schwingells i Laurvigen og iovermorgen hos Valeurs her.

17.

Prinds Chr. Fred. d. 25/e 1806.

Med min Søns Fliid og Fremgang har jeg, Gud være lovet, Aarsag til at være meget fornøyet. Jeg tak-

x) Wilhelm Nicolay Gedde, f. 27/i2 1779, † 3l/3 1833 som Generalmajor og Chef for Ingeniørbrigaden, var Søn af Generalmajor og Chef for Ingeniørkorpset, Hans Christopher Gedde [f. 1738, † 1817].

2) Severin Løvenskiold, f. 1777, var Norges sidste Statholder fra 1841 til 1856, da han tog Afsked, † s. Aar.

3) Fritz Wilhelvi Løvenskiold, f. 1790, Kammerherre, Søofficer, døde som Postmester i Kr.nia 1869.241'

ker Gud for de Fremskridt, han hidtil har været saa lykkelig at giøre.

Han har desværre gaaet Peter Brown1) forbi, men Browns kan trøste dem med, at Tabet er ringe og kan let oprettes samt at jeg tror, deres Dreng har giort, hvad han kunde, men har ikke kunnet række længere.

18.

Orlogsskibet Prinds Christian til Ankers under Møen, d. 12te August 1806.

Vi naaede Reval paa 9 Dage men vare kun 4 Dage paa Retouren.

I Reval opholdt vi os i hele 5 Dage, men morede os kun la la. 3 Gange spiiste vi i Land, en Dag alle Officierer og Cadetter i Værtshuus i Haven ; den Dag var ret brav. 2 Dage vare vi hos rige Kiøbmænd, uden Damer paa Værtinden nær, sammen med Procuratores, Doctores, Kiøbmænd og Toldinspecteurer, der alle talte høyt om Ting, de ikke forstode. Mine unge Mennesker kunde for. resten godt holde dem paa Distance, thi om hine ey just forstode stort af Høflighed, begreeb de temmelig, naar man drillede dem.

Den ene af disse Dage skulde vi spiist hos Admiral Spiridoff, en lille fiin, fornem Verdensmand, der immer

beder mig erindre sig hos Cronprindsen, der immer ikke kan erindre ham. Han har en artig Kone og seer det

') Peter Wessel Brown, f. 1791, † 1821 som Premierløjtnant. C. I. Anker: Om H. C. Sneedorff. 16242'

bedste Selskab. Men en lille tienstfærdig Trompeter af en Kjøbmand — er hat uns gut gemeint — faldt paa at invitere mig »mit Suite«, som han behagede at kalde det, et Par Dage tidligere. Omendskiønt jeg vidste, at det var den Dag, Spiridoff saa Fremmede, og giorde nogle Indvendinger, kunde jeg dog ikke slippe ham, men maatte i Torden og Regn i aaben Droske kiøre V2 Miil udenfor Byen, gaa V2 Time i en vaad Hauge for at besee Værtens Anlæg, føre Værtinden, en halvhundrede Aars Kammerpige til Bords, være artig mod hende paa Tydsk, spise Krebse Suppe, som var den eneste Ret, jeg ikke syntes om, men som han just behagede at kjele for mig med, og endelig høre en lang, myndig Toldinspecteur, der skal have 20,000 Rubler aarlig, fortælle mig, at den nu hiem-kommende Russiske Jord Omseyler Krusenstern havde

1

fundet mangfoldige Feyl i Cooks og Peyranses Observationer. Jeg svarede den store Toldinspecteur, at Cook og Peyranse vare to Autoriteter og at Hr. v. Krusenstern neppe vilde gjøre sig udødelig ved t at rive ned paa dem. Dette virkede for saa vidt, som han vendte sig hidsig til en Professor Juris, der blev flau paa hans Vegne, men derpaa i et tydeligt Sprog udmalede for ham, hvad jeg kun dunkelt havde antydet for hans Lam-mehierne.

Derefter gik vi om Bord til os selv og pleyede en Sygdom, der har taget en saadan Overhaand paa dette Togt, at jeg nok maa lade den komme under alvorlig Cour, jeg mener Bostonomanien. Jessen er den stærkest angrebne og ligesom Kopperne anrette størst Ødelæggelse i de Nationer, der ikke før have havt dem, saaledes gaar det og mest udover ham, der aldeles ikke kiendte Boston243

før vi en taaget Dag, da alle Cadetterne vare ved Forelæsning, toge fat paa denne Desennuyie. Saavel i Reval som paa Reysen derfra har der desværre været saa god Leylighed dertil, at der er giort adskillige Partier indtil Kl. 12 om Natten. Det bedste derved har været, at vi have leet af fuld Hals af Jessens og Kriegers Paastand paa got Spil uden at have de første Notioner og det værste derved har været, at disse to Kaart Virtuoser en lang Tid — nu begynde de at komme sig — have tabt deres Penge.

19.

Sø Cadet Academiet d. ßdie Septbr. 1806.

Som jeg kom i Land blev jeg grebet af hele Verden. Her er nemlig nu saamange Poster at besætte, saamange Ansøgninger og Recommandationer at besvare. Endog Tambour Posten har iste Deputeret i Collegiet, Hs. Excellence Vice Admiral Wleugel anholdt om for sin Karl. Jeg svarede saa kiønt som mulig, at jeg havde tiltænkt en anden den, men han blev ved, fortalte at ville lade sin Protegé lære at spille paa Tromme etc. Jeg svarede da atter kiønt, men tillige bestemt, at det giorde mig ondt ikke at kunne opfylde Hans Excellences Begiering, men at jeg havde lovet Posten bort. Det smagte ikke, men jeg lod som jeg ikke mærkede det og passiarte om andre Ting.

16*244'

Første Dag spiiste jeg hos Steen Bille *) sammen med Zeuthen, Krieger, Kløcker etc. Gik om Bord igien, men da jeg om Aftenen atter kom iland, blev jeg blandt andre angreben af Hr. Mobach, der med Pokkers Magt i en halv Klokketime vilde overtale mig til at udvirke hos Bardenfleth, at Captain Mourier flk sin Afskeed hos Prinds Ferdinand og at han kom istedet. Jeg raadede ham til at tale med Mourier selv derom, hvilket embarrasserede ham meget; selv skal jeg have en god Latter med Bardenfleth deraf.

Idag har jeg spadseret en heel politisk Tour med Lisakewitz2), der har faaet Underretning fra St. Petersburg, at Aubril har overskredet sine Fuldmagter og at Keiser Alexander har sendt Underretning til Paris, at han ey vil ratificere Freden og ikke lade Kongen af Neapel i Stikken. Lisakewitz havde ogsaa faaet Efterretning om, at Lord Lauderdale var reyst fra Paris.

Hofmester Harboe var hos mig i Gaar Morges Kl. 7 og fortalte blandt Andet, at Prindsesse Charlotte nu reyser til Pløen, men at man Intet veed om Cronprindsens Komme. Han har været saa occuperet, at ingen af Col-legierne har faaet Svar paa deres Sager.

9de Septbr. 1806.

Her er nok at giøre ved dette Academi, der er fuldt besat med bare unge Mennesker, prægtige Fyre, men

v) Steen Andersen Bille, f. 1751, † 1833, Kontreadmiral 1809. Vicedo. 1825, Admiral 1829, Geheimestatsminister 1831. Søn af Schout-bynacht (Kontreadmiral) Daniel Ernst Bille, f. 1715, † 1790. Fader til Viceadmiral Steen Andersen Bille, f. 1797, † 1883.

a) Den daværende russiske Minister i Kjøbenhavn.245'

endnu uden Erfarenhed og som derfor idelig og idelig trænge til en Chef.

20.

Sø Cadet Academiet d. 28de Juny 1807.

Det giør mig ont, at Knuht er vred paa mig. Jeg er imidlertid vis paa, at have giort min Pligt. Det mener ogsaa Cronprindsen og Collegiet, thi Karlen var jo dømt til Livsstraf og at den meget formildede Straf paa mit Forslag blev exeqveret igaar og iforgaars bør ikke forundre nogen, om det end ey hidtil var brugeligt. Det er nok ikke saameget, hvad jeg har skrevet, som at hele Etaten er enig med mig, — der har giort min gamle Ven Knuht ont.

Didelot, som er en artig og beskeden Mand, har bedt Lindholm føre ham om Bord paa Cadet Skibet. Jeg sagde til Lindholm, at naar Didelot lægger Kaart hos mig, skal jeg være om Bord og tage imod ham. Lindholm: »Jeg skal følge ham om Bord.« Jeg: »Gaar du om Bord, modtager jeg Dig og betragter Didelot som hørende til din Suite.« Nu faa vi see hvordan det bliver!

21.

Sø Cadet Academiet d. i ste Juli 1807.

Jeg drak igaar The hos Fru Bardenfleth, hvorPrinds Ferdinand var. Bardenfleth fulgte mig halvveys til Kibhn.246'

Da jeg kom Byen nærmere, hørte jeg Klokkerne ringe og Folk, jeg mødte, sagde at der var Spektakler i Nyboder mellem Marinerne, som havde faaet deres Geværer, og Matroserne. Jeg balancerede et Øyeblik, men fandt det bedst at ride ind ad Østerport for det Tilfælde, jeg kunde være til Tieneste. En Flok af 'rasende Matroser samlede sig strax om mig paa Ny Østergade; de fortalte, at Marinesoldaterne havde faaet deres Generals Tilladelse til at tage deres Geværer, at de havde nedrevet Nyboders Vagt, medens Matroserne ingen Vaaben havde, saa de ey kunde beskytte sine Koner og Børn mod Marinerne, der styrtede ind i Husene o. s. v.

Jeg fik dem stillet i ringere end 5 Minutter; Matroser kan man nemlig tale til rette, naar man taler deres Sprog og lærer dem, hvad ret er. Jeg bad dem gaa ned paa Holmen, som Klokkerne bød. Men de svarede mig, at de kunde ey komme derhen, da Marinesoldaterne havde posteret sig paa Hiørnet af Kongens Gade og Toldbodveyen. Jeg tilbød mig nu at forsøge paa at faa Soldaterne af Veyen, bad først Matroserne om ikke at røre sig af Stedet, hvilket de og lovede og virkelig holdt, hvorfor jeg reed alene hen til Soldaterne for at bede dem retirere saa meget, at Matroserne kunde passere Toldbodveyen.

Men jeg fik ikke et Ord indført. De vare fulde og rasende, omringede mig og ståk efter mig, 6—8 ad Gangen, med Bajonetterne. Jeg meddelte dem, at det var deres Pligt at trække sig tilbage, at de jo kunde see, at jeg havde faaet Matroserne rolige og at de nu ogsaa skulde være det. Da jeg saa havde været nogle Minutter i deres Vold uden anden Skade end den at være Vidne247'

til deres høist insubordinerede Adfærd, — en Underofficier holdt endog min Hest og sagde, at jeg skulde blive, en anden truede mig med en stor Steen, — begyndte jeg som en fornuftig General at tænke paa Retraiten.

Under min Samtale med dem dreiede jeg lidt efter lidt min Hest. Efter en 6 ä 8 Minutters Forløb, da jeg saa, at Matroserne kom mig til Undsætning, fandt jeg et godt Øyeblik til at give Hesten, der desuden var urolig, saadan af Sporerne, at jeg i Gallop kom fra dem. De løb efter mig som gale Mennesker, men stoppede da de kom Matroserne paa ioo Skridt nær og indtoge deres forrige Stilling. Jeg fik atter de nu end mere opbragte Matroser overtalt til at gaa med mig over Esplanaden til Holmen, men da der kom Efterretning om, at den var besat af Marinere, bad jeg dem følge mig ud af Porten. Neppe var jeg kommen udenfor den, før Porten blev lukket i; da jeg ikke havde faaet alle Matroserne med, reed jeg tilbage, men Nøglen var alt afleveret. Jeg tog hiem ad Nørreport, men fandt da alting stille. Imidlertid havde mange Excesser fundet Sted, idet hverken Admiral Wleugel eller General Leuning vare blevne respecterede.

22.

Orlogsskibet Pr. Christian Frederik til Seyls under Christianssand d. 20de July 1807.

Jeg sender Briggen til Christianssand for at erfare, hvor langt det er kommet med Orlogs Skibet Lovise Augustas Equipering etc.

Her er ikke alene Breve at skrive til Collegium, men248'

jeg maa see til, at den smaa Stampeskriver til sin Mama og selv tilføye nogle Ord i hans Brev-, jeg maa tale med Lieutenant Wulff, som har faaet Ordre at løbe ind, ligeledes maa jeg tale med Doctoren, med Lütken, med den vagthavende Officier, med Cadetter som ville i Land for at see deres Forældre, hvilket vil blive dem tilladt, og for at see deres Cousiner og Oncler etc., hvilket ikke bliver dem tilladt; med Krieger, som skal følge med Briggen for paa mine Vegne at udføre et og andet, kort den ene haler mig hid, den anden did — og Alle ville have fuldkommen Beskeed. Her er kommet Lods om Bord og hans smukke Kone med Spencer og ny moderne Solhat ligger og fisker Makrel i Baaden tæt agtenfor mine Ca-hyt Vinduer, — men jeg har endnu ikke faaet Tid til at see paa hendel

23.

Orlogsskibet Pr. Chr. Frederik til Ankers ved Frederiksværn d. i ste August 1807.

Vi have havt deyligt Veyr at maneuvrere i, men Touren har deels derved, deels ved at vi have befundet os et Par Gange nær Klipperne med Paalands Vind og Tykning, men især ved i 8 Dage at gaa i Uvished om vi vare i Krig med England eller ey, været temmelig fatiguant. Sagen er, at da jeg for henved 14 Dage siden giorde en Prøve — med alle Seyl til— med Briggen, observerede vi en Engelsk Orlogsmand giøre Jagt

*) Frederik Christian Baron Stampe var da 10 Aar gammel.249'

paa os. Han var P/2 Miil fra os, saa vi ey kunde skielne hans Force. Jeg vedblev Prøven, hvori han tabte, men da den var til Ende, vendte jeg for at dække Briggen, som han vandt paany, og løb tæt til ham med klar Skib til Bataille. Det var comisk at see den Engelske Capi-tain, stupefait over dette svære Orlogsskib, staa med Hatten bestandig i Haanden, fortællende mig, at han først havde taget os for 2 Franske Capere. Imidlertid havde man, før jeg forlod Kjøbenhavn, Efterretning: at alle Engelske Skibe havde forladt Tønningen. Jeg kunde altsaa ikke vide, om Mr. Engelskmand — ifald han ikke havde mødt son superienr en force — maaskee havde været mindre høflig. Sendte derfor Dagen efter Premierlieutenant E. D. Recke om Bord paa det første Danske Skib, jeg mødte. Det faldt sig, at dette for faa Dage over Hals og Hoved var flygtet fra England uden at indtage det mindste af sin Last, da man der ansaa Krigen med Danmark uundgaaelig.

Det gieldte nu at passe op. En saa smuk Fangst som et nyt Kaabbret 74 Canon Skib og en Brig, som Engelskmændenene engang have været dødelig forelskede i, — vilde vist ikke undladt at møde deres fulde Opmærksomhed. Jeg kunde altsaa være temmelig vis paa, at en Escadre af stærkere Force iilsomt var sendt efter mig.

Jeg var just nede paa West Kysten af Jylland for at giøre nogle Undersøgelser, men det var ikke en Baad at see, jeg holdt altsaa til Norge for at indhente Underret-ning og Forholdsordre, som jeg nødvendig maatte vente, om

Krig var udbrudt. Hver Nat blev jeg purret: saa kom en svær Orlogsmand holdende ned paa os, naar jeg kom op, var det en ret stor Coffardi Mand,— saa kom en250'

Flaade af store Skibe, seylende i 3 Colonner (en Orden som Kiøbmænds Skibe aldrig bruge), naar jeg kom op, var det en Convoy med 2 eller 3 Orlogsbrigger i det høyeste. Jeg sendte E. Recke om Bord paa een af disse. Capitainen forsikkrede, at Rygtet om, at de Engelske Skibe havde forladt Tonningen, var usandt, men hvem kunde lide herpaa ? Tvertimod, havde han sagt mig det Modsatte, var jeg bleven en riig Mand, thi jeg havde da taget baade ham og hans 40 rigtladede Skibe. Omsider kom jeg til Norge og saa tæt under Landet en Orlogsbrig, som lignede meget Briggen Mercurius, der skulde være Tender med Lindholm. Vi maatte begge mod Natten og for Veyret vende fra Land. Mørket skilte os ad, men Kl. 12 saa vi Raquetter og Blinkfyre. Disse sidste have blot vi Danske og Russerne. Jeg bar nu ingen Tvivl om, at det var Mercurius, der var sendt for at kalde mig hiem. Giorde strax Jagt i den Compasstreg, hvor Ild Signalerne vare seede, jagede hele Natten forgiæves og saa om Morgenen ingen Brig. Jeg tog nu Lods ud fra Norge. Han opklarede mig vor politiske Stilling: at rigtig nok havde en Deel Danske Skibe pludselig forladt England, men at adskillige paa nøyere Underretning nylig vare afgaaede derhen fra Norge.

Inat Kl. i kom vi herind med megen Vanskelighed, buxeret af 22 Fartøyer. Da vi kom et Par Cabellængder fra Gabet, fik vi Vinden imod og havde vi ikke med Nød og Neppe faaet Varp i Land, — havde vi i Bælmørke maattet holde ud mellem Skiærene.251'

24.

Orlogsskibet Lovise Augusta ved Fredriksvæm d. 7de August 1807,

I Lørdags var jeg hos Fabriciusses. Dagen efter var jeg med dem og et Par Officierer hos Amalie Søl-ling. Fabricius og jeg reed (hvilket han ikke har giort 3 Gange i ald den Tiid, han er i Norge) tidlig ud, først til gamle General Schleppegrell paa Brunlaug for at jeg kunde giøre ham min Opvartning, derfra til Laurvig, hvor vi giorde Bergmester Petersen, en ung Genie Mand, men derhos duelig Mand — vor Visite, egentlig for at vise ham en Opmærksomhed, fordi han foranstalter, at Cadetterne hvert Aar besee Jernværket. Han bor og er meubleret superbe i et Huus til 2 Familier. Han bød os alle Slags Viine, og da vi omsider accepterede en, kunde han ingen finde. Vi fik dog lidt Rum og Vand. Sagen var: hans »Jens« var borte. En reen Ungkarl for Resten, distrait, knarvurren, peen i Klæder, resolut, — omgaaes kun med Søllings og Præsten.

Derefter giorde Fabricius og jeg til Hest en længe betænkt Tour over Lougen, 1 Miil fra Laurvig. Kl. 2 kom vi tilbage, man spiiste og drak ret muntert — jeg sad mellem Betsy Fabricius og Amalie. Søllings Bisterhed over ey at være med biev ofte omtalt. Om Eftermiddagen Visitter, endelig Boston; Kl. 1 reed jeg til Fre-driksværn, kom om Bord Kl. 2 og gik til Køys. Det kan man kalde at svire!

I Tirsdags vare vi i en stor Diner hos Can-celliraad Schwingel i Laurvig. En middelaldrende Enke, der havde været givt med en ung Hr. Berner, blev min252'

Lod ved Bordet. Iblandt Damerne var ogsaa en ganske kiøn en paa 40 Aar, som vi altid har brydt F. for. Han sad ved hende til Bords, spadserede af med hende efter Bordet og da vi med Præsten giorde en Tour i Laur-vigs Skov, hvem skulde vi møde uden de To alene! Det lille Sted faar nok at tale om et Aar. Hendes Mand er forreyst og hun har Ord for at være coquette.

Igaar, Torsdag, stor Diner hos Præsten Herløffsen, en ung riig Mand, givt med General Schleppegrells Datter, har meubleret sig med Divaner med Bureaus paa Siden, alt i first style. Men jeg er glad, denne Sviir har en Ende og skal leve som en Eremit de Dage, jeg er i Christianssand. Jeg laante igaar [N. N.] 200 Rdr. og har sendt hiem hans Beviis.

25.

Orlogsskibet Lovise 'Augusta ved Fr.værn d. 25de Aug. 1807.

Jeg har intet hørt fra Hiemmet siden 3die August, Dagen den Engelske Flaade saaes første Gang i Sundet. Vi

have med begge de sidste Poster Brev fra det beleyrede Kjøbenhavn, et fra Liitkens ældste Søster. Vi veed, at de er tappre og muntre i Byen, men at Landet er oversvømmet at Engelsk Landmagt. Om min Kone vil tage til Jægerspriis eller ey, kan hun selv bedst bedømme, hvorsomhelst i Sielland kan jo Fienden komme og man maa betænke, at ere de end Fiender, ere de dog ey Barbarer, at klog og forsigtig Adfærd, altid at henvende sig til den Høystkommanderende, ikke tro Rygter vil sikkre for al253'

Ubehagelighed. Jeg er vel, min Søn og alle Mand om Bord ere vel, vi ere alle klar til at modtage Engelskmændene dygtig, ifald de tør komme her, som jeg dog slet ikke tror. Fredriksværn med Orlogsskibet er meget stærkere fra Søsiden end Kiøbenhavn, og at landstige i Norge er en stor Ovæstion. Prinds Christian af Augustenborg er kommen i dette Øyeblik, saa jeg maa i Land til ham. — Gerner skal examineres i Morgen, haaber at staa sig godt.

Den 28de Aug. 1807.

Jeg skriver med Hovedet fuldt af alskens Ting. Min Søn er examineret og har staaet sig got.

Vi leve her i største Forventning at høre noget fra Sielland. Rygterne vidne alle om den stolteste Stemning. Det er uden Lige, hvad der er hændet Danmark.

26.

Ved Fr.værn d. 14de Sept. 1807.

Ernst Bille1) har fra sin Moder faaet Brev fra Hel-singøer, hvor hun har været at see til sin Mand, der er paa Cronborg. Hun melder, at Du paa Fru Billes Raad er draget til Sorø. Gid det maatte være bedre, end jeg synes, jeg havde helst seet Du var bleven paa Fredensborg. Tillade de Engelske alle at forlade Sielland, see saa at komme til Fyen og da lige til Kardorfifs. Naar der fra Corsøer blev sendt et Fartøy til de Engelske Or-

l) Ernst Vilh. Bille, f. 1795, Seklt. 1813, † som Premlt. 1821.2 54

logsmænd med Bøn om Passage for en høysvanger Sø-officiers Frue med 2 Døttre og en Pige blev det vist ikke nægtet.

Den sorte Casse med ald vor Eiendom staaer i Eege Chatollet i mit Cabinet til Gaarden. Grodtschilling veed, hvor den er. Gud give Dig Styrke, min Elskede ! For mig skal du ikke sørge. Mig bevarer Gud nok, som han hidtil giorde.

Gerner er i Christiania med de smaa Cadetter, hvoriblandt Ernst Bille. Han vil gierne paa Canon Chaloup-perne, men det kan ikke række til ham. Adresseer Breve til mig: Lieut. Henne i Fladstrand.

27.

Orlogsskibet Pr.sesse Lovise Augusta, ved Fr.værn d. 18de Sept, 1807.

At jeg er bleven Høystkommanderende over Norges flydende Defension koster mig uendelig Hoved-bryd og Arbeyd og er en saare vanskelig Sag at giøre noget af, da her hverken er Penge eller Midler, skiønt herlig Spirit.

Min Søn, som er meget ulykkelig over det ey er rakt ham at komme paa Canon Chaloupperne, er for 14 Dage gaaet til Christiania.

Jeg kan ikke tale om, hvad der er skeet den gyselige "de Sept. Arme Danmark, arme Cronprinds, arme Bille! Jeg er vis paa, at det er Resultatet af den høyeste Nødvendighed.

Min Position her er saa stærk, at jeg tvivler om, de Engelske vove at angribe mig.Jeg har proponeret Admiralitetet, at de mindre Cadetter gaa til Kjøbenhavn.

D. 23de Septbr.

Jeg har mangen søvnløs Nat, som er mig uvant. Hovedet bestandig fuldt og et utroeligt Arbeyd, som jeg endnu ey har havt Mage til.

D. 26de Septbr.

Jeg lever som jeg kan. Meget at bestille med nye og store Ting, som ikke ville gaa, fordi der er faa eller ingen Midler. Jeg nyder sandt Venskab af Fabri-ciusses, er der meget, da han og jeg ere i Commission sammen. Et Brev fra Cronprindsen giør, at jeg maa længere ind i Landet, kunde jeg følge min egen Lyst, blev jeg heller her.

28.

Ved Fr.værn d. 4de October 1807.

Jeg lever efter disse Tiders Maade, det er at sige: er ikke syg, men lider dybt med Fædrelandet. Har engang været ude af Havnen her efter et Orlogsskib, men fik ikke fat paa det og har siden maattet holde mig inde for Overmagt. Jessen, som jeg i min Egenskab af Høystkommanderende over den flydende Defension har givet Commando af Orlogs Skibet Prinds Christian Frederik, er reyst til Christianssand med Officierer, har equi-peret Skibet og været opfordret af 2 Engelske Orlogsskibe, der seylte giennem Havnen, til at overgive sig, har svaret rask og er Natten derpaa smuttet ud fra Chr.sand og forenet sig med mig her, hvor vi ikke blive længe,256'

da vi ifølge Cronprindsens Ordre skal søge en sikkrere Retraite, hvilken vil jeg ikke betro Papiret.

Canoneerbaadene, hvorpaa de ældre Cadetter, have under M. Bille havt et let Engagement med Fienden ved Chr.sand. De yngre Cadetter holde Academi under Baggers Commando i den Ankerske Gaard i Christiania. Dette Brev har Prindsen af Augustenborg tilbudt at ville besørge, jeg veed ikke paa hvad Maade. Jeg venter hvert Øyeblik, at Prindsen, som er ude at besee Batterierne og det Militaire her, skal komme igien; jeg skal da i Commission med ham.

Jeg sidder nu og slutter dette medens Prindsen staar. General Waltersdorff har fra Kjøbenhavn begivet sig til Kiel til Cronprindsen, som ey vilde see ham, men sendte ham arresteret til Aalborg.

29.

Orlogsskibet Prindsesse Lovise Augusta ved Fr.værn 5 te Oct. 1807.

Efter den sværeste Storm kommer Havblik, det skal Siælens Øie være henvendt paa. Der kommer vist bedre Dage for det kiere Danmark, og skulde end Sø Etaten gaa ind, som jeg ikke tror, saa skal jeg ved Guds Hiælp dog nok forsørge den bedste Kone og de elskede Børn. Jeg skal maaskee da leve meer for og med dem, end jeg hidtil har giort. —Jeg har nu intet bedre at giøre end at redde den lille Rest, der er tilbage af Danmarks stolte Flaade. Jeg skal ikke allene giøre mit yderste, men jeg har Haab, at det lykkes. Jeg forlader maaskee endnu i Nat dette Sted. Naar Prindsen om et Par Dage kommer257'

tilbage, leverer Fabricius ham dette Brev. Du maa skrive roligere endog Andres Dom om Forholdene, end Du giorde i dit Sidste af 19de Septr. Det var aabnet af Feldtcommissariatet i Kiel. Jeg er rolig for Dig ved alle ædle Qvinders Gud, vær Du ogsaa rolig for mig.

30.

Lovise Augusta ved Fredriksstad d. 10de Oct. 1807.

Jeg frygter, at min Kone i mine Breve har seet Smerten over Danmarks Uheld og min elskede Cron-prindses Stilling stikke mest frem. Saa er jeg og personlig meget mere overlæsset, end jeg forhen var. Jeg skal baade være Admiralitet og Admiral; som Admiralitet skal jeg ikke bestyre, men skabe en Flaade, som Admiral skal jeg ikke slaa, men krybe i Skiul!

Faa eller ingen Midler: Penge, Proviant — alt mangler. Saa rystes uopholdelig ned paa mig Bunke af Breve og Expresser, som jeg knap kan læse, mindre svare paa. Alle ville have Beskeed, have Hielp. Saa staar jeg under en ædel Prinds af en Land Officier, som i Førstningen havde 100 Ideer, men som jeg endelig uden at giøre ham vred har giort begribelig, at han ikke forstaar Sø Væsenet og som nu har tilskrevet mig, at han overlader mig det. Min Stilling er virkelig vanskelig, men hidtil er det, Gud være Lov, gaaet. Intet er tabt endnu her af det mig betroede; om det saa er de smaa Paquetbaade, der idelig gaa mellem her og Jylland gien-nem Skarer af Engelske Krydsere,

saa have de giort meer end sin Pligt.

»Prinds Christian Frederik« har under den brave Jessen forenet sig med mig, og vi ere samlede seylede hid for at defendere os med stærke Batterier, saa man fra Søsiden nok skal lade os være. Til Landsiden findes adskillige iooo Mand til vort Forsvar. Ingen vil forresten have os i Nærheden, da Alle ansee Escadren som Maal for Engelskmændenes Tragten.

Dette har i Christianssand givet scandaleuse Scener og ledet til Correspondance med Stiftamtmanden, hvori Jessen har svaret rask; drillet dem med at sige, at han ey seylede, før han fik 10 L® Lys, som han forgieves havde requireret, men som han da paa Timen fik. Om Natten smuttede han fra dem.

I Fredriksværn tænker man fiinere'; men det var let at mærke, at man ogsaa der uendelig gierne vilde af med os! I Christiania, ad hvis lange og vanskelige Fiord Fienden vist ikke tør vove sig, og hvor jeg, — da jeg af Cronprindsen blev averteret om de 7 Orlogs Skibes Afsending efter os, — havde bestemt at ty hen, var det ligesaa.

Pr. Expresse blev jeg underrettet om, at Prindsen ey var enig med mig i at tage til Christiania. Jeg besluttede da at blive i Fredriksværn, men saa udfandt man, at dette Sted var slet forsvaret fra Landsiden, — der nu er den, man erobrer Flaader fra! — og at Fre-driksstad var bedre. Jeg ligger nu her i et Hul, saa jeg knap kan flyde, 1/i Miil fra Byen, som jeg ey har seet, er næsten uden Proviant, — venter den fra Danmark, — og saa ophængt, at Kl. nu er over 12, inden jeg kan faa skrevet dette; jeg har idag som hver Dag arbeydet siden Kl. 6 om Morgenen. Jeg er nu lettere omHiertet,259

da jeg har revet dygtig fra mig idag. Ingen Ting trykker mig som uafgiorte Sager. Hoved Batteriet, som skal forsvare os, har jeg ogsaa faaet klar idag, saa det kan slaa i Morgen, men vær kun ikke bange, de komme ikke her; komme de, vende de om, og vende de ikke om tant mcme, saa faa de Stryg.

Jeg takker Gud, som det hidtil er gaaet vore Venner; — Fædrelandet og mange af dets ædle Mennesker have lidt ganske anderledes. De arme Colds. Det giorde mig ondt at forlade Fabriciusses; hun er en sød Kone, som jeg holder meget af, og han er med alle sine Synderligheder en ædel, fædrelandssindet Mand. Jeg har Kakkelovn i min Kahyt og Tepper paa mit Gulv og agter, — skiønt man paastaar det er umuligt, — at blive om Bord hele Vinteren.

Det er i høyeste Maade inkonseqvent, at det Publi-cum, som for 2 Maaneder siden tilbad Cronprindsen, nu sadler om, fordi han har været ulykkelig. Selv om han har begaaet store Feyl, bør han æres og hielpes, ellers er Nationen ham ikke værd. Ernst Recke lever vel, han gaar endeel paa Jagt, ærgrer sig forøvrigt over den slette Modstand, der er giort, han er en elskelig ung Mand, derfor har jeg ogsaa beholdt ham hos mig.

Den 12te October, Aften.

Efter 5 Dages Ophold her, har jeg i Eftermiddag første Gang været i Land, besøgt Commandanten, Oberst Gedde, en sygelig, meget høflig, noget fornem Mand, samt Oberst Holst1), der commanderer Tropperne her,

*) Hans Gram Holst, f. 1744, † 1815 som Generalmajor. Var siden 1805 Kommandør og fra 1807 Chef for Nordenfjeldske Inf. Regt., der laa i Fr.stad.

en gammel Norsk Eg, stiv og rolig, og som huer mig meget bedre. Dernæst giort Contra Visiter til den halve By, der har været her om Bord: hos Byfogden, hos Capi-tain Scheel, en lille tør, men fornuftig Mand, lios Krigs-raad Sievers, en rask Mand, som nok bliver vor Leverandeur, og hos en Commerce Raad Brock, en smuk, ung og formuende Mand etc. etc. Der kom en Styrmand Kofoed hen til mig, han reyser imorgen til Kibhn. For nogle Aar siden tog jeg ham paa Tuxens Anbefaling med mig tilsøs, nu betaler han mig med at besørge dette Brev for mig giennem Tuxen.

Da Jessen var i Christianssand, kom Fienden med et Par Orlogsskibe ind i Havnen efter ham, men nærmede sig ey paa Skud. Derimod fik Bille, som jeg havde sendt ud imod dem med 5 Canon Chaloupper og Joller og som skiød efter dem, det ene Orlogsskib til at skyde 2 glatte Lag efter sig, men alt paa Distance. Der er imidlertid ingen Parlementair kommen til mig.

Det seer altsaa ud til at blive en trist séjour her i Vinter, x/2 Miil fra Folk, liggende i Iis, uden Aviser og uden fersk Kiød; det er endog uvist, om vi faar salt Kiød, — men Helbred og Taalmodighed overvinder alting. Maatte jeg snart see en Ende paa dette for mit elskede Fædreland; thi Enden bliver nok god, den Tillid har jeg til Eviggodheds Gud. I Bønnen at henvende sig til ham er Livets sødeste Balsam i Modgang og Sielens høyeste Opløftelse til sand Kraft. Jeg brænder efter at høre Siellands og Mines Skiebne samt om den ædle Winterfeldt.2öi

31.

Prindsesse Lovise Augusta ved Fortet Huth »ær Fredriksstad d. 4de November 1807.

Faa Minutter efter din Nedkomst skriver Du mig til og glemmer intet af, hvad der kunde være mig vigtigt. Jeg begiærer intet høyere end at være Dig værd, saa skal jeg og være Fædrelandet en Mand.

Om mig selv Lidet nyt. Jeg er fuldkommen frisk. Ennuyere mig veed Du, jeg aldrig giorde og har nu mindre end nogensinde i mit Liv Tid dertil. Jeg er her i 4 Uger, men har kun 3 Gange, hver Gang et Par Timer i Tieneste, været i Land. Jeg skriver og giver Beskeed den hele Dag. Jeg finder dog Leylighed til at længes efter Dig, men vi have levet søde Dage sammen, saa det er billigt, vi møde nogle bittre. At jeg altid er-kiendte min Lykke er mig nu behageligt.

M. Bille har anden Gang udmærket sig ved med 5 Canon Baade og nogle Jægere at lægge en fortræffelig Plan og udføre den mod en Engelsk Brig, der havde den Dristighed at lægge sig til Ankers ved Langesund. Han attaqueerte den, skiønt den var paa 20 Canoner, med 2 Canon Fartøyer, som siden bleve understøttede af 3, drev den paa Flugten og havde uden Tvivl taget den, havde den ikke undløbet vedf Hielp af en opspringende frisk Kuling.

Den 9de Nov., Form.

Gud unde mig Held til at giøre noget for Fædrelandet ! Jeg er rørt over, at min 17aarige Datter vil ofre sine Preciosa paa Fædrelandets Alter. Jeg er ogsaa stolt2Ö2

af at være saa nær forbunden med en Sø Kriger af saa ædel Tænkemaade som min Svoger1). Gammel Dansk Patriotisme lever dog endnu. Cold er ogsaa en Mand. Det har jeg altid troet om denne ædle Frende og Ungdoms Ven. Jeg deler hans Tab, men det er et skiønt Syn at see Manden midt imellem Ulykkerne.

L. Fisker er bleven Generaladjutant hos den com-manderende General, Prinds Christian August, som jeg staar under. Derved er jeg bleven dispenseret for den immense Detail af Norges Sø Defension og har nu blot Orlogsskibene. Steen Bille har samme Post hos Cron-prindsen.

Nu ^kom et stort Paquet fra Prindsen. Udenpaa staaer: Uopholdelig, med Holdheste. Cadetterne skulle nu ned igien, som jeg har tilraadet, altsaa maa jeg undvære at have min Søn i Nærheden; dog Pligten kalder mig, saa der skal ikke være et Knur i min Siel. Jeg har anbefalet ham til Bagger.

32.

Lovise Augusta, Kiobenhavns Rhed, 6te Dec. 1807.

Vinden er slemt imod, men den Vind, der er god for os, — kunde føre dem bort. Vi krydsede igaar med contrair Vind i Forventning af, at de Engelske skulde komme op. Jeg er ikke battet med Skibene,

Hans Stephansen, f. 1773, † efter 1849, Kapteinløjtnant 1806, Kontreadmir.il 1834.263'

men ligger paa Spring, om Fienden skulde komme, da vi have lidt en Deel Havari.

Jeg seer af Aviserne, at Prindsesserne Juliane1) og Charlotte2) ere komne tilbage til Kiøbenhavn.

33.

Sø Cadet Academiet d. 5 te July 1808.

Jeg har sat Admiral Tønder i godt Humeur ved at fortælle ham, at der er faldt Kgl. Resolution for, at Priis-pengene skulle uddeles efter Krigsartiklerne, indtil den nye Lov kommer i Kraft. Han er altsaa temmelig vis paa 3000 Rdr. Igaar ventede jeg til Kl. 9V2 paa Høyer, som selv havde tilbudt sig at komme til mig, men havde glemt det. Jeg gik hen i Klubben for at holde Huus med ham; dog endte Alt i Mindelighed.

Jessen, der saa vel ud, var hos mig idag og fortalte mig, at Soumarez har sagt ham: »at man nok forundrede sig over de Engelskes lange Uvirksomhed, men at der snart vilde komme meget Blod til at flyde.« — Et underligt Udtryk, finder jeg; thi var det sandt, giorde han jo best i at tie dermed, og var det ikke vist, lignede det jo Pral. Imidlertid ere alle Officierer, der før vare i Land, nu igien indskibede paa Transport Flaaden; man venter derfor snart, at den afseyler fra Gothenborg, man veed ey hvorhen.

l) Prindsesse Juliane Sophie, f. 1788, † 1850, Søster af Kong Christian d 8de, formælet 1812 m. Prinds Fr. Wilh. af Hessen Philips-thai Barchfeldt.

s) Prindsesse Louise Charlotte, f. 1789, † 1874, Søster af foregaaende, formælet 1810 med Landgreve Wilhelm, Pi. af Hessen. Moder til Danmarks nuværende Drouniug.3 00

A. Lütken har strax efter sin Ankomst til Helsingøer havt en smuk lille Affaire: attaqueret en Convoy, som var under en Fregat og jaget 3 af Skibene paa Grund paa den Svenske Kyst. Skade, den nygifte Mand ey fik et af dem til Prise.

P. Wulff, som er i Norge, har atter engageret en Engelsk Brig, slaget sig med den i 3/4 Time og skudt Chefen ihiel. Det blev stille, Canoneer Baaden kom ud — formodentlig under M. Bille — Briggen maatte da give sig, blev bragt i Havn, men sank der.

Fra Gerner1) har jeg idag havt Brev No. 4, dateret 24de Juny. Det lader ikke til, at vore Officierer ere for-nøyede med de Franske. Stephansen har sidst i Brevet skrevet: »Jeg haaber og ønsker, at min Familie og mine Venner leve bedre i Danmark, end jeg og de øvrige her. Resten har vel Rygtet sagt — Alt er Sandhed. Jeg beder hilse min Kone. Gerner giør sine Forældre Ære.«

34.

Sø Cadet Acad. d. 7de July 1808.

Af Nyheder høres, at Ordre er kommet til Cancelliet at forestille Gotsche Moltke til Cantzler for Dannebrog Ordenen, Kaas til Vice Kantzler, F. Moltke til Ordenens Secretair, hvoraf jeg slutter, han faaer de store Indkomster, der fordum vare ved dette Embede, Sehested til

\) Se Personalhistorisk Tidsskrift for 1884, V, hvori Gerner Sneedorffs Autobiografi er indtaget. Han var 1808 ansat ombord i Pultusk, der laa paa Schelden under fransk Overkommando.265'

Ordenens Ceremonimester, Baudissin til dens Marschal, Münter til dens Biskop og Mösting ti) Skatmester.

Man paastaaer, at der i Spanien skal være slem Stemning mod de Franske og at Nationen skal have valgt en Østerrigsk Storhertug til Konge. Nelly Bülow, som jeg mødte nu, havde hørt, at Storhertugen af Berg var bleven Konge i Portugal og Jeronimus i Neapel, da Kong Louis ey vil forlade Holland. Alopæus er paa en Svensk Fregat ankommet til Liebau, hvorfra Stedingk med samme Følge er gaaet tilbage. 45 tildeels store Skibe ere igaar, d. 6te July, kommet Nord fra i Beltet. En 3 Dækker med Admiralsflag og en Fregat er idag signaliseret Nord i Sundet, maaskee det er Soumarez; den krydsede sig tilbage igien, som om den ventede Flere. Et Orlogsskib og en Fregat har lagt sig ved Malmø. Et Snees paa Kiøgebugt.

Carl Moltke gaar med Elephant Ordenen til Keyser Alexander i Petersburg. Russerne have lidt betydelig Tab i Finland. General en chef Buxhøfden iler selv derhen.

35.

Sø Cadet Academiet "/e 1809.

Caper Capitain Wulfsen har under Anholt taget en Engelsk Canonbaad med 25 Mand. Den Wulfsen er en flink Mand.

Schill tilbedes som en Martyr i Tydskland, og har han, som jeg hører Alle troe, havt sin Konges hemmelige Tilladelse til at lade de 500 Franskmænd i Stralsund266'

springe over Klingen, saa kan man begribe, at Tydskerne, der bære et uforsonligt Had til de Franske, undskylde en Mand, som var et Lys i forrige Krig og som med noget mere Held og Magt kunde givet Napoleon endeel at bestille.

I Portugal gaar det nu Krebsgang med de Franske.

Slaget ved Donau d. 23de har været blodigt, Tyrol er ikke ret dæmpet, og uagtet Napoleon vist snart til-intetgiør Østerrig, saa kan det dog ikke nægtes, at om en Opstand i Tydskland var lykkedes, kunde han have faaet vel meget at giøre.

Ægteskabet er vistnok Livets Havn, men der findes ogsaa i denne Verden nogle Hunde Huller af Havne, hvor 2 Skibe neppe have Rum til at vende sig, hvor Vandet falder fra, saa de staa paa Grund eller ligge paa Siden, eller — om de ere skarp byggede, — ganske kantre. Jeg blander mig derfor aldrig i at låve Ægteskaber.

At Prindsesse Charlotte [Frederikke] har sagt til min Datter, at jeg — stakkels jeg, — er det stolteste Menneske, hun har kiendt, dog Bardenfleth undtagen, faar jeg finde mig i. Hun gav jo heller ingen Beviis derfor. Jeg leder ogsaa forgieves efter Aarsagen til, at Prind-sessen kan ansee mig for stolt. Hun har altid Lyst at sige Ubehageligheder; maaskee hun ogsaa paa 2den, 3die Haand kan have hørt, til Ex. af Adj utanterne, — hvilke jeg ikke, uagttet Hauch, Steen Bille, Kaas, Mø-sting og fl. tage dem i Haanden en camarade, kan overtale mig til at være anderledes imod, end jeg er mod andre af samme Rang og Bekjendtskab, — at jeg er en storagtig Herre. Maaskee hun har grebet den267'

Leylighed til at sige noget, hun ey troede, der var saameget Usandhed i.

36.

Sø Cadet Academiet d. 1809.

Jeg har været et Øyeblik hos Bardenfleth, hvor jeg flk Bekræftelse paa, at den Svenske Konge er afsat og erfarede Rygtet om, at vor Konge skulde tilbydes Thro-nen og, om han ey vilde modtage den: Prindsen af Augustenborg.

At den Engelske Expedition skulde gaa til Norge er lidet rimeligt, da den har taget Beleyrings Skyts med for 6 Maaneder til en Fæstning. Det lader til, at det er Vliessingen, hvor der er en Flaade at rane, den vil tillivs. General Blücherder først kom til Trondhiem, fordi han havde banket en ved Armeen i Norge ansat Civil, siden har faaet sin Afsked, er i disse Dage kommet hertil og har været, som han beretter, arresteret i 4 Dage i Helsingborg.

37.

Sø Cadet Acad. d. 26/? 1809.

Iforgaars kom vigtige Depescher fra Norge. Comit-téen, som den Svenske Rigsdag har nedsat, har tilskrevet

*) Carl Wilh. Gottlieb Blücher, f. omtr. 1760, var Kommandant paa Kongsvinger og Chef for iste Akersh. Dragonregt. Da der indløb Klage over hans private Liv, blev han d. M/ti 1808 forsat til Chef for Trondhjemske Dragonregt. Reiste imidlertid ikke derop, men tog Afsked d. 1S/« 1809.268'

Prinds Christian [August] og tilbudt ham den Svenske Krone efter Carl d. XIII's Død. Han har skikket alle de i den Anledning ham tilsendte Papirer herned. Man er her i en Slags Urolighed for, at Norge, hvor han er elsket,

skulde falde fra. Kongen har igaar giort ham til Feid Marschal og Vice Konge eller Statholder i Norge. Prinds Frederich af Hessen1) reyser op for at tage Commandoen over endeel af Arméen. Kammerjunker Hennings, — Fru Billes Protegé, — som er indkaldt fra sit Corps, reyser imorgen som Courier til Petersborg i denne Anledning. Derfor er Lisakewitsch saa oceuperet, at han ey kan komme om Bord til mig.

Den store Engelske Expedition med samt sine Brand Pile, 33 Linie Skibe og 44000 Mand er man i Uvished om; man ansaa det hos Billes igaaraftes ey for umuligt, at den kom til Danmark. Min Ven Høyer er kommen til Rendsburg i en beklagelig Tilstand, den ene Arm lam.

38.

Sø Cadet Academiet d. 4/8 1809.

Jeg var idag hos Billes. Som sædvanlig sad Fru Bille, dArrest og jeg en trois. Der var ogsaa Didelot, Lisakewitch, Bourdeaux og La Ferté. Vi talte om Kapervæsenet. Kaas reyser paa Mandag. Det er ham, der har drevet, at alle Kapere indtil videre ere forbudte at røre

') Prinds Frederik af Hessen, f. 1771, † 1845. Blev kommanderende General søndenfjelds under Pr. Chr. Augusts Overdommando d. ,6A 1809. Ankom til Norge 15 Aug. Vicestatholder fra u/i 1810— u/b 1813, da Pr. Chr. Frederik blev Statholder i Norge.269'

sig af Stedet, og at Rhederne skulle være ansvarlige for, at de Kapere, der ere tilsøs, inden en vis Tid ere tilbage. Hele Verden her er deelagtig i Kapere. Commandeur Wulff1) har tilskrevet Admiralitetet, at han ey kunde præcidere i Prise Commissionen, da han var deelagtig i Kapere. Collegiet svarede, at saa maatte han af egen Lomme betale Reyse og Diætpenge til Capitain Fontenay2), hvem denne Tieneste blev at overdrage. I Norge have Alle til den yngste Lieutenant Part i Kapere. Dette har Kaas giort Bemærkning ved, hvilket man persifleres da han selv var en af de første Kaper Participanter.

Forføyningen skal være truffet for ikke at skrække Americanere og andre Neutrale fra at føre Korn og Fødevare til Norge, hvor tHøsten, formedelst Kornets Forbrænding af Heden, skal falde slet ud.

Passet til Prinds Friderich af Hessen er nægtet, da »det er mod Hs. Svenske Mayestæts Principer at give Pas til fiendtlige Generaler.« Man veed ikke eller maa ikke vide, om han gaar den anden Vey til Norge eller ikke.

Om Prindsen af Augustenborg gaar det Rygte, at han har afslaaet Sveriges Cronprinds Værdighed. [-B.[ar- denfleth?]-] {+B.[ar- denfleth?]+} vil ikke vide af dette Afslag, paastaar, at han er brændemærket ved at Kongen har erklæret: »at han har været Sverrige til Nytte under Krigen.« Jeg paastaar, at han kan fralægge sig denne Beskyldning jeg kan ikke tvivle saameget paa Menneskets Adel som man nu giør her.

Prindsesse Charlotte [Frederikke] er ikke beedt til

l) Fred. Chr. Wulff\ f. 1748, † 1812.

*) Benjamin de Fontenay, f. 1764, † 1823 som Kommandør.2 JO

Bruuns, sagde Bourdeaux mig, «mais cela n'empeche pasy qu'on aura peüt-etre Vhonneur de la y voirU lagde han til.

39.

Sø Cadet Acad. d. 22/8 1809.

Mimi Knuth, Frøken Steman og Sigfriede Knuth skulle være udnævnte til Hofdamer hos Prindsesse Caroline Prinds Ferdinand, Bourdeaux og Kaas skulle nylig have giort mange Løyer paa Jægerspris med Prinds Wilhelm. Givet en Hane Brændeviin og lagt den under Prindsens Seng, fæstet Traade i alle Stole og Borde i hans Sovekammer samt i hans Teppe. Da han vel var falden i Søvn, begyndte Møblerne at dandse og da han vaagnede og raabte, hvad det var, fløy hans Teppe ud af Vinduet. Da han saa endelig havde passeret den halve Nat med at lægge sig ret til igien og atter var falden i Søvn, havde Hanen sovet sin Ruus ud og galede saa forskrækkelig, at

der ey mere var Tale om Ro.

Jeg haaber, at Scholten ikke har nogen Skyld i, at den Galease er taget ved Esperngierde. Admiralitetet, hvis Skib det er, lader optage Forhør. Bille blev smækvred og sagde, at der var ingen Activitet, og at Generalerne aldrig visiterede sine Forposter.

') Arveprindsesse Caroline, f. 1793, † 31/s 1881, var en Datter af Kong Frederik d. 6te og g. m. Prinds Ferdinand af Danmark.271'

40.

Søcadet Acad. d. 19/i« 1809. 0

Barberen af Sevilla skal spilles hos Prinds Christians. Prindsessen [?] skal være Rosine, Bourdeaux Bartholo og Didelot Figaro.

Hos Prinds Christians idag kom lille Prinds Frederik [siden Kong Frederik d. 7de, f. 6/io 1808, † l5/n 1863] ind. Jeg hilsede ham fra Betzy Sneedorff, legede med ham og fik ham i godt Humeur.

Ved Bordet maatte Warnstedt, som sad ved Siden af Schrødersee, paa Prindsens Begiering fortælle følgende: Schrødersee vilde som Lieutenant i Garden immer giøre sin Cour til Actriserne mellem Coulisserne, hvilket ennuyerede Warnstedt, der skulde holde Orden. For at vænne ham af dermed, vinker han fra Coulissen ligeover for det Sted, hvor Schrødersee stod, denne til sig. Herskaberne vare der just den Aften. Schrødersee gaar, men i det samme gaar ogsaa Teppet paa Warn-steds Vink op som en Lynild, og Publicum, der seer en Lieutenant i Garden spadsere tværtover Scenen, applauderer af al Kraft. Hvem, der blev ulykkelig, var Schrødersee, da hans Chef, den alvorlige General Haxthausen, — Fru R.'s forrige Mand — stod i Parquettet og senere gav ham en dygtig Irettesættelse.

Ved Taflet gik det forøvrigt ogsaa ud over Haxthausen, idet Kaas blandt andet spurgte ham om, hvor-mange General Krigscommissairer, Robespierre paa en Dag lod henrette. »40,« svarede Haxthausen.272'

41.

Sø Cad. Ac. d. 26 Decb. 1809.

Jeg nyder nu Aftenen i mit Cabinet, hvor jeg aldrig — om jeg levede i 200 Aar — enten ennuyerer mig eller bliver færdig. Et Brev fra Admiralitetet giorde, at jeg maatte gaa et Øyeblik til Bille. Han skulde til Souper hos Prinds Christians. Prindsen var igaaraftes af sig selv gaaet til Bille. Min Admiral var i godt Humeur, fortalte mig omstændelig om dette Besøg, hvorledes han og Lisakewitsch var bleven forstyrret i deres gode Tommeromme hos Bourdeaux, hvor de havde spiist til Middag og skulde giort deres Parti. Rosencrantz og Lewetzou vare ogsaa kommet, og jeg er vis paa, at nu, da Prinds Christian atter har faaet sin Gang i Huset, er man igien lige saa fornøyet, som man før var det modsatte.

Jeg var idag til te deurn, men da jeg ikke mærkede, naar Høytideligheden var over, holdt jeg Bagger og de arme Cadetter heelt til Communionen var forbi. Da jeg saa, at Prinds Christian recommanderte sig, fik jeg Bud ud til Klokkeren, der oplyste, at te deum'et var afsunget strax efter Prædiken. Rigtignok havde der da været lidt Sang, men ingen af os, ikke engang Prindsen, der havde faaet det eneste Papiir, hvorpaa Ordene stode, drømte om, at det var den høytidelig forkyndte Lovsang under Canoners Lyd, — disse lød ogsaa først, da vi kom ud af Kirken. Psalmen: Du store Gud, vi love dig, blev slet ikke afsunget. Admiralitetet har nu skrevet Holmens Provst til at erklære sig derover. Der vil altsaa blive Ejöamination, der ikke vil giøre dette, men om det ikke varer for længe — det næste te deum meget bedre.273'

42.

Sø Cadet Acad. d. 3% 1810.

Sverriges ædle Cronprinds er pludselig død iforgaars, faa Timer efterat have sagt sin Broder, Hertug [Emil] af Augustenborg, Farvel ved en Frokost i Helsingborg, men da Rygterne her ere saa urimelige vil jeg kun notere,

hvad man veed. Efterat Brødrene havde været nogle Dage sammen, fulgte Cronprindsen, som havde klaget over en søvnløs Nat, sin Broder til Helsingborg, hvor en Dejeuner blev givet, ved hvilken han skal have været ret oprømt. Hertugen gav Grev Schulenburg1) Tegn, at han ville esquivere Afskeden ; men de bleve hentede tilbage og en formelig Afsked taget. Kl. 10 seylte han fra Broen, hvortil Cronprindsen fulgte ham. Han giorde her strax sin Visite hos Kongen, som retournerede den i Gaar Morges. Senere kom der Bud fra Hertugen, at han havde en vigtig Efterretning, men at han ey kunde bringe den selv. Kongen gik strax til ham. Cronprindsen af Sverriges Kammertiener var da kommet med et Brev under sin Fodsaal. Det indeholdt den bedrøvelige Tidende. Prindsens Adjutant, Major Holst2), havde strax sendt

1) Se S. 283, Note 2.

2) Johan Hübner v. Holst, f. ved Fredrikshald 1774, † i Stockholm 1836. Fænrik ved Søndenfjeldske Inf. Regt. 1789, Kapt. 1807, deltog i Felttoget mod Sverige 1808 og 9, Oberstløjtnant 1809. Tog Afsked fra dansk-norsk Tjeneste l6/i 1810, blev svensk Adjutant hos Kronprinds Carl Johan */n s. Aar, svensk Oberst og Kommandant i Lübeck 1813 til 14. Som »indfødt Nordmand« blev han Overkommandant paa Fredrikssten d. 1815 indtil d. 26/i« 1816, da han 2den Gang erholdt Afsked fra norsk Tjeneste, efter at Storthinget havde udtalt, »at han maatte betragtes som expatrieret«. Svensk Adelsmand 17/i 1817, Generalmajor 1821, Stkrs. Sv. O. 1831. Privatsekretær hos Kong Carl Johan efter Admiral Gyllenskøld. Har Efterkommere i Sverige.

ham, inden Landshøvdingen havde faaet Tid til at ordinere Sperringen.

I Brevet stod, at Prindsen, som havde befalet det 3 Miil fra Helsingborg liggende Husar Regiment at holde sig klar for at giøre en Maneuvre, var strax efter Hertugens Afseyling redet did, havde befalet Regimentet at giøre Attaque i 2 Linier, satte sig selv i Spidsen af iste Linie, foer afsted i Carriere, men blev strax bemærket at vakle paa Hesten, som derpaa gik langsommere, saa Linien maatte standse for ey at ride ham over. Med Et tog Hesten Fart til den ene Side, formodentlig fordi han for at holde sig fast har sat den Sporerne i Siden. Endnu troede man, at han vilde til en af Fløyene; Adju-tanterne fulgte, men kunde ey paa 100 Skridt naa ham. Hatten faldt af, omsider faldt han selv, laa i Convulsioner og opgav efter faa Øyeblikke Aanden.

Taffelet blev den Dag ikke beæret med andre af de Kongeliges Nærværelse end Prinds Ferdinands.

Der var Diner hos Bourdeaux1), nemlig Lisakewitsch, Didelot, Bille og flere. Baudissin2), som ey seer godt, — altsaa ikke saa Baron Oxenstjerna3), — kom ind: »Savez vous la grande nouvelle ?« begyndte han og fortalte den paa sin Maade. Oxenstjerna gik strax og kom ikke igien. Dette er Facta.

At den russiske Minister Buxhöfden i Stockholm har arbeydet imod Cronprindsen, at et Parti af den Svenske Adel var mod ham og forsøgte at narre ham over til

*) Den daværende hollandske Minister i Kjøbenhavn.

2) Generalløjtnant Grev Carl Ludvig v. Baudissin, f. 17561 † 1814, Kommandant i Kjbhn. m. m.

3) Den daværende svenske Minister i Kjøbenhavn.

Alandsøerne, at han skal have sagt: »Jeg tror, jeg har Gift i Livet« o. s. v. — alt dette er kun Rygter, som Tiden vil klare.

43.

Sø Cadet Acad. d. 1810.

Imorges var jeg hos Kongen, som accorderte mig en vigtig Ting for mine Lærere: at de fra den Dag, de ansættes, faa Anciennitet som Præster. I Eftermiddag var jeg hos Prinds Wilhelm [af Hessen] for at høre, naar Kongen vil komme paa Academiet; han og Prinds Philips-thai fandt mig liggende i Sophaen, da det varede mig for længe, inden de kom fra Taflet.

Adjutanterne1) har jeg havt Løyer med. De havde alle fat paa mig, at Fisker umulig kunde faa saamange Priispenge. Jeg forklarede dem: Jo, og at saagar de Herrer Generaler, der fungere som Admiraler, faa dem. Der er en Misundelse over de stakkels Penge ; men jeg sagde dem, at Misundelse er den laveste af de menneskelige Passioner.

Engelskmændene have giort Landgang i Dagbrækningen ved Fredriksort nær Kiel, faaet mordelige Prygl af Fæstningens Canoner og af Ewalds tililende Tropper. De vilde skaaret Skibe ud, men de flk intet uden Prygl.

Cadetterne Bang og Ewald havde i Begyndelsen af denne Maaned den Lykke ved Kiøkkenkurven, mellem Langebro og Philosophgangen, at redde en Mand fra at drukne, idet de kastede sig ud i Klæderne efter ham.

*) Om den Rolle, som Adjutanterne af Generalstaben, de saakaldte

• røde Fiær,« spillede fra 1808 af, se: Tidemands Optegnelser, Kr.nia 1881, Side 89 og ff.

18'276'

44.

Kibhn, d. u/s 1810.

Idag var jeg atter hos Kongen, som var meget naadig og som sagde til mig, da jeg gik: Prindsen af Hessen har været meget fornøyet [efter at have inspiceret Academiet], Jeg traf ogsaa der Baron Selby, der var kommen fra Stockholm og Ørebro; han fortalte, at der er 11 Candi-dater til Thronfølgerværdigheden: Kongen, Prinds Christian, Hertugerne af Augustenborg:1) Frederik og Emil, 3 Prindser af Oldenburg, Prindsen af Holsteen-Beck, hans Fader, Pontecorvo og en Svensk Adelsmand. Jeg haaber for Kongen. Pr. Christian ansees for sans conséquence.

45.

Sø Cadet Acad. d. 7/e 1811.

Lieut. T. E. Rosenørn, som vilde gaa til Scotland i en Cutter, er taget af en Fregat. Den enfe af Tvillingbrødrene Paludan, jeg tror den yngste, har med 4 Baade saaledes rakket en Engelsk Fregat til, at den er flygtet og i elendig Tilstand kommet til England, — dette staar allerede i Engelske Aviser.

Kongen har nu resolveret paa Capt. Schneiders Klage over mig saaledes: «Vi finde Sproglærer Capt. Schneiders Andragende om at være forurettet af hans Chef al-

x) Prinds Frederik Christian, f. 1754, † 1814, blev 1786 g. m. Christian d. 7des Datter, Prindsesse Lovise Augusta. Deres Børn var de for Danmark saa skj æbnesvangre »Augustenborgere.«

Broderen, Prinds Etnil, f. 1767, † 1841, var g. m. Sophie Scheel († 1836). 7 Børn.2 77

deles ubeføyet og ønsker for Fremtiden at være forskaa-net for slige urigtige og ugrundede Klager. Iøvrigt bør han tilholdes til Orden og sine Pligters Opfyldelse. 4 Uger efter den 19de August d. A. skal Chefen for vore Søcadetter afgive fuldstændig Rapport over Capt. Schneiders Forhold, Flid og Paapasselighed i sine Tjenestepligters Opfyldelse som Sproglærer, hvilken da bør bestemme, om han bør forblive i sit Embede eller meddeles Afsked1).«

46.

Sø Cadet Acad. d. V? 1811.

Imorges har paa Hveen den fameuse Duel mellem General M., Major v. Th. og Ober Krigs Commissair N. havt Sted. Oberst Suckow var den Førstes, Oberst Lieut. Gløersen den Andens og Major Stephens (?) af Ingenieuren^ den Tredies Secondant.

v. Th. og N. havde sagt til General M., at ifald han ikke vilde give Reparation, erklærede de ham for at være, hvad Kammerherre Juel Wind havde sagt til ham: at han var en lumpen Karl. General Dorrien, der sidder i

Generalitetet sammen med General M., raadede ham til ikke at komme i Collegiet førend han havde vadsket denne Plet af sig. General M. vexlede da Skud først med v. Th. og derefter med N. Ingen af dem traf. Sidstnævntes Kugle gik rigtignok lige forbi Generalens ene Øre. Derefter blev Venskab indgaaet.

*) Denne Kapt. Schneider kan ikke have været Søofficer, da der ifølge H. G. Gardes Liste over saadanne ikke i 1811 fandtes nogen Søofficer af det Navn.278'

47.

Sø Cadet Acad. d. 8A 1811.

Jeg har talt med Sø Lieut. Garde om den afsatte Konge af Sverrige, der nu har opholdt sig et Par Maaneder paa Helgoland. Derfra har han forlængst tilskrevet vor Konge, om denne vilde udvirke Tilladelse for ham at gaa til Schweitz og, ifald det af Napoleon nægtedes, om han da maatte opholde sig i de Danske Stater. Hvad Kongen har svaret, vides ikke. Garde er nylig kommen hiem fra Helgoland, hvorhen han var sendt som Parle-mentair. Kong Gustaf bad ham om at tage sig med til-tilbage til Kiøbenhavn, hvortil Garde svarte, at dertil havde han ingen Ordre. Kongen insisterte. Garde vedblev, at han ey turde handle mod Ordre; men Kongen gik alligevel om Bord til ham, da han skulde seyle. Da Garde fremdeles nægtede at bringe ham over, sagde Kongen til ham: »Hvad vil De giøre, nu da jeg er om Bord hos Dem?« »Jeg vil sende Bud ilånd«, svarede Garde, »og begiere den Protection, der tilkommer mig som Parlementair.« Endelig beqvemmede Kongen sig da til at forlade Skibet; men igaar kom Efterretning om, at han med et andet Fartøy er kommet til Tønningen, hvorfra han atter har tilskrevet vor Konge, bedt om at forblive der, beraabt sig paa, at han var af Kongens Familie og — Arving til Danmark og Norge!

Prinds Carl har nu sendt Baron Holsteen for at com-plimentere ham og forblive hos ham, det vil sige: passe paa ham.279'

48.

Sø Cadet Acad. 21/7 1811.

Imorges var jeg hos Kongen, som inat kom fra Fre-driksværk. Der var Kaas1) og Jessen, som begge hilste mig fra min Datter Betsy2) og fortalte mig, at baade hun og Prindsesse Charlotte [Landgrevinden af Hessen] længes meget efter at komme hiem efter deres lange Ophold i Frankfurth. Kaas fortalte, at han havde bestilt Auberge for dem i Gøttingen til d. 16de og at de kunde ventes hertil omtrent d. 27de.

Han berettede ogsaa, at han havde havt les grandes entrées chez Vempereur, at han hver Uge kom 2 Gange om Morgenen og 2 Gange om Aftenen til ham, en Rettighed, som kun Ministrene, Marschallerne og les grands aigles have. Han viiste mig en Daase med Napoleons Portrait, forsynet med Brillianter til 40,000 Rdr.

Jeg vilde derefter besøge Etatsraad Rothe, men kiendte ikke hans Bolig, blev viist ind til en Herre, der viste sig at være Øelenschläger, han var meget fidel, fortalte mig, at han intet Hoved havde og laante mig en Nøgle til

1) Geheimestatsminister Fred. Julius Kaas, † 1827. I 1786 blev han paa Bærums Jernværk g. m. Enkemadame Kirsten Clauson, hvorved han blev Stedfader til Generalkirurg Thulstrups Frue i Kr.nia. Hun og hendes Sødskende fik 1804 Patent paa at kaldes Clauson-Kaas og til at føre det Kaasiske Vaaben.

2) Betsy Anker, f. og død se Stamtavlen. Statsfrue 1/s 1832. G. 19/i i8l6m. norsk Sekondritmester og Adjutant hos Kronprinds Carl Johan, senere Generalmajor Erik Anker. Boede paa Eidsvold Værk fra 1817—27, paa Østberg i Ringsaker til 1832, paa Storhammer til 1851, paa Kongsvinger til 1859, derpaa 1 Aar dels i sin Fødeby Kjøbenhavn, dels i Düsseldorff\ sine sidste 15 Aar i Kristiania, hvor hun døde paa Uranienborg. Havde 5 Døtre og 2 Sønner, der er Officerer.300'

Søndermarken; men da jeg kom til Rothes Huus, fik jeg at vide, at han i Foraaret havde solgt det til en Jøde.

49.

Sø Cadet Acad. d. 1811.

Idag har jeg spiist hos Lisakewitch, som vi dog ey saa, da han laa. Van Brienen1) giorde les honneurs. Vi havde netop faaet Suppen, da han udraabte: Voila la prin-cesse Charlotte, qui arrive! Vi foer alle til Vinduet og saa 5 Equipager med Kongeligt Livrée rulle forbi. Jeg blev der ikke længer, men løb strax til Palaiset, hvor jeg i Porten først traf Prinds Georg2), derpaa Prinds Ferdinand og Bardenfleth, hvilke begge havde mødt dem i Ringsted, hvor de havde overnattet, endelig traf jeg — min Datter, det var en Glæde!

28de July.

Her tales meget om Baron Schmeerfeldt'(J.'s Tilbeder) i Anledning af, at han i Gaar Aftes med 3 Pistoler under sin Kappe skiulte sig bag et af Skilderhusene ved Kongens Palais. Da Kongen kom hiem, reed han saa rask ind ad Porten, at om S. har havt noget i Sinde, kunde det ey udføres. Han løb nu ind efter Kongen og sagde: »Jeg maa tale med Deres Majestæt!« De andre kiendte ham ey, men Kongen sagde: »Hvad vil De?

J) Isaak van Brienen var da russisk Legationssekretær i Kjbhn.

2) Prinds Georg af Mecklenburg-Strelitz, f. 1779, † 1860, var Svoger til Landgreve Wilhelm af Hessen, blev 1816 regjerende Storhertug. Hans Datter Caroline (f. 1821) blev formælet m. Kong Frederik d. 7de, men i 1846 atter skilt fra ham.301'

Jeg har jo forbudt Dem mine Riger!« S. slog sin Kappe tilside, viste sine Pistoler og sagde: »Jeg er bevæbnet.« Kongen trak blank; men idetsamme slog Skildt-vagten af Garden tilfods S. overende og bar ham, assisteret af de to Honneur Skildtvagter ved Kongens Dør, bort i Castellet, hvor Standret med General Major Lorentz1) i Spidsen er sat over ham. Man har nu opdaget, at han hedder Schmeer og selv har lagt: feldt til sit Navn.

50.

Kibhn. d. 9 July 1814.

Prinds Wilhelm er meget charmeret i General Kar-dorff2). Der bliver ingen Dands imorgen, da Cronprind-sessen har skrevet, at man ey fandt det passende, at den fik Sted, før Kongen var begravet3). Kardorff er fuld af, at Norge vil bukke under. Han tror, at Rusland har lovet Sverrig Finland, om det ey faar Norge. Tror ogsaa, at det snart vil gaa løs mellem Rusland og Østerrig, med hvilket sidste Land England og Frankrig alliere sig. Preussen og Rusland holde sammen. Keyser Alexander skal være bleven saa svindel af sin Lykke, at han ey er taalelig, skal være nerveus, have mistet sit Haar og have faaet hængende Kinder. Da jeg saa ham, var Ungdoms Kraft, Blidhed og Skiønhed forenet i hans Person.

l) Diderich Carl Lorentz, født i Fredriksstad i Norge 1749, † i Kjbhn. 1832, var dansk Artilleriofficer, blev 1810 Generalmajor og Chef for norske Livregiment tilfods. Tog Afsked og blev Generalløjtnant 1831.

8) A. N. C. Kardorff, Generalløjtnant, blev i Begyndelsen af 1814 Chef for det danske Auxiliærkorps.

3) Kong Christian d. ydes Kiste flyttedes først 1814 til Roskilde fra Rendsborg, hvor den havde staaet, siden Kongen døde der 1808.282'

51.

Sø Cadet Acad. d. i Septr. 1814.

Jeg har nu læst Conventionen af 14de August, der er sluttet mellem Kong Christian og den Svenske Cron-prinds. Den er — siges der i de igaar med 2 Norske Skibe komne Efterretninger — et Resultat af General Staffeldts Forræderi, han skal have solgt sig til de Svenske og maneuvrerede saaledes, at Kong Christian er bleven omringet. Denne Fyrste skal ved denne Leylighed have vovet sig saaledes, at alene hans Adjutant, Kaltenborn1), der kastede sig mellem ham og Fienderne, reddede ham og derved fik et Hug i Armen. Disse Efterretninger tror jeg dog eyere at stole paa, iallefald ere de ganske vist overdrevne. Ligeledes fortælles, at Staffeldt og 30—40 Officierer skulle være sendte til Munkholmen, og at man i Christiania skal have nedrevet Haxthausens Hus! Prindsen skal være bleven saa afficeret af dette Forræderi, at han er bleven syg, og man har troet, han var forgivet.

En ung Lieutenant Schleppegrell2) skal have opdaget Forræderiet. Han blev immer befalet at retirere, da Staffeldt sagde, det ikke kunde nytte at kjæmpe mod Overmagten. Omsider saa han en Afdeling Svenske, som han troede at kunne raade med. Han slog dem. I en falden Svensk Officier — Eichsteds — Lomme skulde

Carl Fr. F. Kaltenborn, f. 1785, † 1832 som norsk Generalmajor og Chef for Generalstaben.

2) Frederik Adolph Schleppegrell, f. paa Brunlaug 1792, faldt ved Idsted 1850, stod ved Thelemarkens Regt. til 1814, da han blev dansk Officer og efterhaanden avancerede til Generalmajor.283'

man have fundet Breve fra Staffeldt, der viiste, hvem han var. Prindsen skal ogsaa forlængst have sagt ham: »Man kan ey tro Dem, da De er fød i Svensk Pommern,« hvortil Staffeldt smilede1).

Dagens anden store Nyhed er, at Kongen paa Tirsdag reyser til Wien, og at Dronningen imidlertid fører Regieringen. Med Kongen følger Prindsen af Holsteen-Beck, Geheimeraad Rosencrantz, Oberhofmarschal Hauch, General Biilow, v. d. Maase i Egenskab af Reysestald-mester, Oberstlieutenant Gøssel som Dechiffreur af de militaire Chifre og Adjutant v. Qualen som Kammerjunker. Admiral Lindholm skulde have været med, men Rosencrantz finder, at han blander sig formeget i Politiken, hvorfor han bliver hiemme som Generaladjutant hos Dronningen ligesom Grev Schulenburg2) for Landetaten. • Man mener, at Kongen bliver borte i 2 Maaneder. Joachim Bernstorff gik for 14 Dage siden til Wien for at forkynde Kongens Ankomst.

Ovenstaaende er kun forsaavidt af Interesse, som det viser, hvor let usande Rygter har for at opstaa i en bevæget Tid. Generalløjtnant Bernhardt D. v. Staffeldt, f. 1753, † 1818, blev som bekjendt i Juni 1815 sat under Tiltale for mislig Krigsførsel, men blev ved Overkrigs-kommissionsdom af 15/s 1816 enstemmig frifunden. Ved Højesteretsdom af 17/i2 s. A. blev han vistnok dømt fra Livet med 7 af 13 Stemmer, men denne Dom blev ved Kgl. Res. af s/2 1817 formildet til Fæst-ningsarrest. Tre Maaneder efter fik han ved Kgl. Res. af 17de Mai Tilladelse til at bo paa sin Eiendom Rolighed ved Laurvig, idet han beholdt sin Charge og sin Gage til sin Død.

*) Greve Georg Ludvig v. Schulenburg, f. i Lilneberg 1755, † i Kjbhn. 1828, Sekondløjtnant ved Livgarden tilfods 1772, Bataljons-major ved Norske Jægerkorps 1793, Oberstløjtnant ved iste Jydske Inf. Regt. 1801, Oberst 1806, Generalmajor 1809, kommanderende 1810 den i Holsten staaende Armédivision, der underlagdes Marschal Davoust, Kommandant i Kjbhn. 1814, Generalløjtnant 1817. Se »Dagen« 1828, No. 83 og 84, samt Mil. Repertorium R., 2det Bind, S. 123.284'

Admiral Bille sagde mig, at Prinds Christian har givet sit Æresord paa at forlade Norge.

52.

Sø Cad. Acad. d. 8/xo 1821.

Jeg har havt den Satisfaction, at Lieutenant Gandil*) i Forgaars kom til mig og bad mig, om jeg vilde tillade, at hans Broder kom ind i Cadet Corpset igien, og om jeg isaafald vilde interessere mig derfor. Jeg foreholdt ham, hvor kraftig jeg havde fraraadet ham at giøre et Skridt, hvorved han forspildte sin Broders Velfærd og at denne nu havde tabt 3 Aars Anciennitet. Idag har jeg været hos Kongen, som var saa naadig at tillade, at Gandil atter kom med ind i Corpset. Derpaa gik jeg til Admiralerne Wleugel og Bille for ey at manquere dem. Den første var stum, den anden tydelig forstemt derover, meente, at det ey var Ting, Kongen meleerte sig med, at Admiralitetet ansatte Cadetter o. s. v. Jeg svarede, at det var ved Kongelig Decision, at han var beafskediget, og at det ikke var meer end billigt, at Gandil, naar han skulde ind igien, nød denne Faveur paa min Forbøn.

Vi skiltes temmelig koldt ad. Paa den anden Side finder jeg det naturligt, at de, der dengang vare saa meget imod mig, nu kun ugierne see, at deres Protegé kommer ind igien blot ved min Hielp, samt at de ere forundrede over, at Lieut. Gandil har tiltroet mig, at jeg ey vilde sætte mig derimod.

2) Johan Peter Gandil, f. 1788, blev Kapt.lt. 1826.285'

53.

Sø Cad. Acad., May 1822.

Kongen har været syg1). Men under Kongens Sygdom har man spildt mig den Streg at foreslaa og faa hans Approbation paa, at Cadetskibet ey mere som hidtil efter Søtogterne skal foretage Øvelser her paa Rheden. Derved forringes min Capacitet til at bedømme dem. Mine aarlige Diætpenge, 6 ä 700 Rdr. Sølv, vilde ogsaa have gaaet i Lyset, hvis ikke den ædle Konge nu havde tilstaaet mig disse.

Jeg taler ikke om denne Sag, da jeg ikke vil have, Collegiet skal have den Satisfaction, at de have giort mig misfornøyet. Det hele Forslag har jeg ikke vidst et Ord af, og det har nu Mine af, at Collegiet og ikke jeg sørgede for Cadet Corpset. I den Anledning har jeg nu sendt Collegiet en Deduction i Sagen og Kongen en Afskrift deraf.

Tillige har man paa den samme Brig, hvor der i Førstningen vare 12 og hvor der senere kun kunde rummes 18, nu sammenskruet 32 Cadetter for at de alle skulde komme tilsøs. Det sidste har ogsaa længe været mit Ønske, men det kunde først forsvarlig skee til næste Aar, thi først da bliver den lille Fregat, — som Kongen alt for længe siden har lovet mig, — at faa.

Prem. Lieutn. Erichsen2) af den Norske Marine er kommet hertil for 8 Dage siden og har modtaget min

*) I Septr. s. A. sendtes Cirkulære rundt om at slaa en Sølvmedalje i Anledning af Kongens Helbredelse. Den fik i Marinen 17 Paa-tegninger og paa Akademiet, hvortil den sendtes sidst — 18 saadanne.

r) Ole Vilhelm Erichsen, f. 1795, † 1860, Sek.lt. 1811, Adjutant hos Kongen 1832, Kapt. 1836, norsk Statsraad 1843—56.286'

Indbydelse til en Boston. Han er et meget dannet og meget behageligt ungt Menneske.

54.

Sø Cadet Acad. d. 2,/s 1822.

Prinds Oscar kom Kl. 7 Efterm. I Fredags d. 24de spiiste han hos Hochschild: jeg var sammen med ham om Aftenen hos St. Simon1), men Prindsen retirerte sig Kl. iol/2. Han kom igaar Kl. 2V2 til Kongen, i hvis Forgemak hans Suite samlede sig med dem, der vare ansagte til Taffels; af Søetaten kun Admiralerne St. Bille og Løvenørn2). Idag har Prinds Oscar været paa Parolen og skal imorgen paa Holmen. Admiralerne ere imorgen tilsagte til Taffels, og vi giøre iovermorgen vor Cour.

D. 31te.

Da jeg igaar af Admiral Lütken3) blev præsenteret for Pr. Oscar, talte han meest om, at det havde giort ham ondt, at min Datter netop var reyst til Norge igien, saa han ikke kunde træffe hende her.

55.

Kibhn. d. 24/n 1822.

Igaar var jeg meget mod mit Ønske med at con-demnere Fregatten Diana, der næste Aar skulde have været Cadet Skib.

') Marquis de St. Simon, — Pair af Frankrig, marechal de camp og grande di Spagna af første Klasse, — var da fransk Minister i Kjøbenhavn.

2) Poul de Lövenörn, f. 1751, † 1826, Kontreadmiral 1812.

3) Otto Lütken, f. 1749, Kontreadm. 1804, Viceadm. 1815, Adm. 1826.287'

Da jeg for 3 Uger siden var oppe hos Prinds Philips-thai, traf jeg hans elskværdige yngre Broder, der efterat have mistet Benet og Laaret i Krigen mod de Franske, i England har faaet sig et kunstigt Surrogat for, hvad han har tabt. Han maneuvrerede dette for os, som om det var et virkeligt Been. Han var en munter ung Herre.

56.

Sø Cad. Acad. d. 9/j 1823.

Den ædle Kraft*) forlod Jordlivet i Fredags d. 4de paa Eriksholm. Ellbrecht, som havde bedet mig om at maatte

tage derud, mødte den sørgelige Tidende paa Godsets Grændser og tilskrev mig den strax. Den søde Kone, hvis Mand skulde været Rybergs Arving, er i en beklagelig Forfatning. Mormoderens Formue er ogsaa gaaet med i Rybergs Huus. Kraft skal begraves paa Sø Etatens Kirkegaard. Paa sit Yderste skrev han mig et mandigt Brev til og anbefalede mig sin Kone og Børn. Jeg har derfor skrevet til Kongen og til General Bülow2) igaar og været hos Admiral Bille idag. I Kraft har jeg mistet en sand Ven og en Medarbeyder fuld af Ære og Consequents. Jeg skal naturligviis giøre for hans Efterladte, hvad jeg kan.

Den 9de August.

Nu har jeg udvirket, at Fru Kraft eftergives, hvad der manglede som Indskud til Enkekassen, og at hun

*) Se Noten S. 142.

4) Frantz Christopher v. Bülow, Generalmajor og Chef for Gene-raladjutantstaben, K.herre, Stkrs. D. O. m. m.288'

faar Extrapension af Post Cassen, samt at hun faar Rang med Capitains Fruer, hvorved hun kan komme ind i Harboes Frue Kloster. Jeg gik da til Kongen og takkede for hans Godhed. Møsting og Conf. Raad Rothe have lovet mig, at hun af Post Cassen ogsaa skal faa til Børnene.

Sønnen har jeg indskrevet som Cadet. For at skaffe ham Understøttelse henvendte jeg mig til General Bülow, der meddeelte mig, at han havde sendt mit Andragende til Admiralitetets Betænkning. Jeg svarede da strax, at saa var der lidet Haab, hvortil Bülow repli-certe: »Kongen hører sit Collegium, men gi ør, hvad han vil 1«VII. Bilag.

Til Side 237, Note 1.

I Statsraad Carsten Ankersx) efterladte Papirer findes et Par Dokumenter af 1809, der vedrører den af Admiral Sneedorff i det foregaaende nogle Gange omtalte Prind-sesse Charlotte Frederikke \ de omhandler nemlig hendes forestaaende Skilsmisse fra hendes Gemal, Prinds Christian Frederik, der senere var Konge i Norge fra 17de Mai til 10de Oktober 1814.

Efterat Kong Christian d. 8des Enke, Dronning Caroline Amalie, i 1881 har forladt dette Liv, findes der formentlig ingen, der kan føie sig ubehagelig berørt ved at disse interessante Aktstykker, — som desuden kun angaar et velkjendt, historisk Faktum — nu offentliggjøres. Jeg tillader mig derfor at indtage dem her, idet jeg haaber ikke derved at forse mig mod Diskretionens Love.

Som orienterende Bemærkning forudskikkes, at Carsten Anker var befalet at afreise til Meklenburg for at meddele Hertugen det fornødne betræffende hans Datter, Prindsesse Charlotte Frederikke. Men da Anker underveis blev syg i Odense, betroedes Sendelsen til Grev

') Carsten Anker til Eidsvold, f. 1747, † 1824.

Holsteinl). Se »Tidsskrift for den norske Personalhistorie« af Bernt Moe, S. 451 og 52.

1.

Erklæring.

Jeg erklærer herved i Anledning af de mellem min Gemal, Hans Høihed Prinds Christian Frederick til Danmark og Norge, og mig indløbne Omstændigheder, at jeg haver intet imod og samtykker i, at mit Ægteskab med Hans Høihed ophæves og at jeg forpligter mig til at underskrive den formeldte [formelige?] Separations-Contract, som i sin Tid tilstilles mig, overladende til Hans Majestæt Kongens ædle Hjerte og prøvede Retfærdighed at bestemme de Vilkaar, som Han allernaadigst finder passelige til min fremtidige Stilling.

Kjøbenhavn i Prindsens Palais den iste Novbr. 1809.

Charlotte Frederique.

2

Copenhague ce 5 Novbr. 1809.

C'est avec la pius profonde douleur, que je ni'adresse aujourd'hui å Votre Altesse5) pour lui parler d'un événe-ment, qui ne saurait L'affliger pius, que j'en suis aftecté, moi.

Il est malheureusement question de la Princesse, Votre fille.

Vous n'ignorez pas, que le bonheur de son union

Christian Detlew, Greve af Holstein, Herre til Bastholm, Major ä la suite ved Garden til Hest, blev i8ioHofschef hos Prindsesse Charlotte Frederikke i Horsens, hvor Prindsessen boede efter Skilsmissen, inden hun bosatte sig i Rom.

2) Frederik Frantz, Hertug, senere Storhertug af Mecklenburg-

Schwerin, f. 1756, † 1837. Han regjerede i 52 Aar.291'

avec mon Cousin, le Prince Chrétien Frédéric, n'a pas tardé ä étre troublé par l'incompatibilité d'humeur la pius prononcée entre les deux époux.

Les choses n'en sont pas restées la:

Mon Cousin a aujourd'hui å porter contre son époux des plaintes dune nature si grave, qu'il en est résulté la nécessité facheuse, mais inévitable, de dissoudre for-mellement un lien, qui de fait se trouve déja rompu.

La Princesse elie méme, n'a pas hésité ä recon-naitre cette nécessité et a été sur ce point du premier moment d'accord avec son époux. — Je me serais cepen-dant estimé heureux de pouvoir étouffer une afifaire aussi odieuse, mais au moment de mon retour içi, l'éclat était fait et avait déja gagné un dégré de publicité, qui lais-sait le mai sans reméde. Il ne me reste par conséquent qu a songer å apporter å la situation de la Princesse les soulagements, dont elie peüt encore étre susceptible. Les malheurs et la confiance, que dans son affliction elie me témoigne, lui donnent des titres ä mon intérét et å ma sollicitude, que je saurai respecter.

Elie souhaite de rester dans mes états et sous ma curatelle, et si ce désir est approuvé par Votre Altesse, il sera rempli. Elie est partie aujourd'hui pour Altona, oü elie attendra la décision définitive de son sort. J'ai eu soin, qu' elie puisse pour le moment s'y établir d'une maniére conforme aux circonstances. Souhaitant de con-serter avec Vous les arrangemens ulterieur ä prendre, je Vous enverrai ä eet effet mon conseiller de conférence dAnker. Il Vous mettra au fait de tout ce qui s'est passé, et il Vous portera mes propositions sur la

19*292'

maniére de régler cette afifaire definitivement. Je Vous prie de l'accueillir favorablement et de me faire con-naitre par lui Vos voeux et Vos idées avec la confiance et la franchise, dont j'ai crü devoir user ä Votre égard et sur lesquelles je me plais ä compter ä mon tour de Votre part.

Je profite toujours avec le méme plaisir de chaque nouvelle occasion de Vous offrir l'assurance des sentimens d'amitié et d'estime, avec lesquels je suis etc.

Frederik R.

Ä

Son Altesse

Le Duc de Mecklenbourg-Suérin.

3.

Hovedqvarteret i Kjøbenhavn d. 7de Novbr. 1809.

Du er allerede tilstrækkeligt underrettet om Vor Hensigt at sende Dig til Hertugen af Mecklenburg-Schwerin og

om denne Sendelses Hovedgjenstand. Da det er Vor Villie, at Du uden Henstand tiltræder denne Reise, saa finde Vi Os foranledigede til den Ende allernaadigst at tillægge Dig efterstaaende nærmere An. viisning:

Hertugen er allerede forberedt paa Din Ankomst ved en af Os til ham afsendt Skrivelse, af hvilken Vi indsluttet meddeele Dig en Gjenpart for at Du kan ansee samme som Grundvolden for de Andragender, hvilke Du vil have at gjøre.293'

Over Anledningen til den imellem Prindsesse Charlotte og hendes Gemal opkomne Misforstaaelse og den førstes derpaa fulgte Afrejse herfra vil Du uden Tilbageholdenhed have at meddeele Hertugen, Hendes Fader, alle de Oplysninger, som Han maatte forlange af Dig og som udfordres for at betage ham enhver Tvivl om Nødvendigheden baade af førnævnte Ægtepars formelige Skilsmisse og af de foreløbige Foranstaltninger, som i dette Øjeblik ere trufne, til hvilken Ende Vi ligeledes vedlagt tilstille Dig en Afskrift af den Erklæring, der, saaledes som det er Dig bekjendt, er bleven udstædt af Prindsessen selv.

I Overensstemmelse med hvad Vi Selv have tilskrevet Hertugen, vil Du have at tilkjendegive ham, at Vi ere beredvillige efter Ægteskabets Ophævelse ikke aliene at forunde Prindsessen, ifølge Hendes eget Ønske, et Ophold i Vore Stater og at ansee hende som staaende under Vort særdeles Curatel, men ogsaa efter Muelighed at bidrage til at lette hendes tilkommende Forfatning. Vi ere sindede at lade hende beholde den fulde Nydelse af de 18000 Rdr. aarlig, som Vi allernaadigst have bevilget Hans Høihed Prinds Christian Frederik til Sin Gemalindes Underholdning samt af Renterne af hendes, fra Mecklenborg indbragte og i de herværende offentlige Fonds indestaaende Medgivt, og Vi ere overbeviiste om, at der saaledes vil være sørget tilstrækkeligen for hendes Underholdning paa en Maade, som er overeensstemmende baade med hendes Fødsel og med hendes Stilling i Fremtiden. At disse Underholdningspenge, saalænge hun opholder sig i Vore Hertugdømmer, ville blive hende udbetalte i Sleswig-Holsteensk Courant, forstaaes af sig selv.294'

Vi ansee det for passende, at der af de Penge, som bestemmes for Prindsessen, anvises hende en vis, ikke for betydelig Summa, som omtrent 300 Rdr. maanedlig, til hendes personlige Udgivter, men at det øvrige anvendes til hendes Hofholdning og til at lønne samtlige hendes Betjente, samt oppebæres, bestyres og beregnes af den Person, der forestaaer hendes Hof.

Dersom disse Vore Hensigter, som Vi troe at kunne forudsætte det, skulde finde Hertugens Bifald, saa ville Vi ikkun forvente Resultatet' af den Aftale, som Du des-angaaende vil have truffet med ham, for derpaa uden videre Forhaling at foranstalte den formelige1) Skilsmisse og de udforderlige endelige Indretninger i Henseende til Prindsessens tilkommende Etablissement.

For imidlertid at bringe denne Sag i Rigtighed staaer der endnu een Punkt tilbage, som Du vil have at nævne for Hertugen og at aftale med ham: Da Prindsessen efterat Skilsmissen har fundet Sted ikke længer vil kunne føre Navnet af en Prindsesse af Danmark, tsaa synes det at ligge i Sagens Natur, at hun igjen antager sit medfødte Familienavn. Vi troe ikke at maatte befrygte, at Hertugen vil nægte hende samme og derved aldeles forskyde hende og ikke mere . erkjende hende for sin Datter.

Men skulde han ønske, at hun, som det virkelig ikke heller vilde være upassende i hendes tilkommende Forfatning, iagttager et Slags Incognito og til den Ende lader sig tillægge et fremmed Navn, saa ere Vi saa meget mere villige at søge at formaae hende dertil, som

*) Se Side 290, 10de L. f. o.295'

hendes egne Yttringer lade Os formode, at hun ikke vil vise sig utilbøjelig dertil. I saa Fald ville Vi gjerne tage Hensyn til ethvert Navn, som Hertugen maatte bringe i Forslag.

Over din Sendelses Udfald ville Vi snarest mueligt see Din allerunderdanigste Beretning imøde.

Frederik R.

Til

Vor Conference-Raad Anker.

4.

Hovedqvarteret i Vor Kongelige Residentsstad Kiøbenhavn den 7de December 1809.

Da Vi have" bragt i Erfaring, at Du paa den Reise, som Vi allernaadigst havde befalet Dig at foretage til det Hertugelige Mecklenborgske Hof, er bleven angrebet af en Sygdom og derved hindret fra at opfylde det Dig af Os givne Overdrag, som intet Ophold taaler, saa have Vi betroet det til en Anden og ville herved allernaadigst entledige Dig fra samme, hvilket Vi herved tilkjendegive Dig.

Befalendes Dig Gud.

Frederik R.

Til

Vor Conference-Raad Anker.

5.

Til Side 200.

Om Dr. Daniel Theel se: 1) Friherre G. J. Adlerbeths Historiska Anteckningar, Ørebro 1856 og 57, II296'

D., S. 119, hvor der blandt andet er anført at: »Øfverdi-rectøren Theel såsom chirurgus vårdade Konungen under hans sista sjukdom.« 2) Sveriges Läkare-Historia af Sacklén, Nyköping 1822, S. 835, ff. I dette Værk finder Dr. Theels Biografi, hvori der bl. a. staar: »Att han i 1792 uppvagtade vid skötseln af den sårnad, som slutade Konung Gustaf III's dagar samt obducerade det kongl. liket tiisammans med dåvarande professor Hagstrøm.

[Meddelt af Amanuensis ved Upsala Universitetsbibliotek: Aksel Andersson.]

6.

Til Side 92 om »Lo ug en.®

Fra »Lougens« sidste Fører, Hr. R. A. Liitken, har jeg i et Brev, dateret: Hamborg d. 29de Juli d. A.,. modtaget følgende om Skibets sidste Dage:

»D. i ste Okt. 1881 seilede vi fra Sundsvall med en

<t

Ladning Bjelker, bestemt for Holland, d. 9de passeredes Skagen, d. 14de paa 5 0 30' 0. L. og 54 0 30' n. B. fik vi en vestlig Storm, der rasede med orkanagtig Heftighed i 2 Dage. Under Stormen sprang »Lougen« læk, saa vi ikke kunde holde den med Pumperne, d. 15de om Aftenen var Skibet fuldt af Vand. Søndag Morgen d. 16de kom vi ind i Weseren og ankom Kl. 7 om Aftenen til Bremerhafen. Midt i Januar 1882 blev Skibet komdem-neret; derpaa solgt og bragt til Vegesack, hvor det i Løbet af Sommeren s. A. blev ophugget.«297'

7.

Til Side 279.

Under det her omtalte, henved et halvt Aar lange Ophold, som H. H. Landgrevinde Charlotte af Hessen i 1811 gjorde, dels i Frankfurt am Main, dels paa Slottet Biberich i Nassau, indtraf en Begivenhed, der under et Aars Tid optog endel af Admiral Sneedorffs Tanke-og Følelsesliv. Oplevelsen hører vistnok ind under Privatlivets Sfære, men da Sneedorffs Optræden i denne Sag tjener til at belyse hans Karakter, er der nu, — da alle vedkommende Personer er døde, — formentlig intet i Veien for kortelig at referere den efter de faa Dokumenter, der foreligger.

Sagen var, at den da 27aarige, kjække Prinds Heinrich af Reuss1) under disse Maaneder jævnlig havde havt Anledning til at lære Landgrevindens Hofdame, Admiral Sneedorffs ældste Datter, der havde taget Faderens Høi-sind og Moderens Ynde i Arv, at kjende. Trods de Grunde, der talte mod og trods de Vanskeligheder, der var

forbundne med at indgaa en Mesalliance, besluttede Prindsen dog at ville gjøre hende til sin Hustru. For

') Prinds Heinrich d. 61de af Reuss-Kestritz (f. 8/w 1784, † 3% 1813) traadte 1804, 20 Aar g., i østerrigsk Krigstjeneste; men da Østerrig i 1812 sluttede Forbund med Frankrig mod Rusland—, gik han i fransk Tjeneste. At dømme efter det Oliemaleri, der findes af ham (se »Katalog over malede Portræter i Norge«) havde han et kraftigt og intelligent Ansigt. Paa Billedet er han iført sit Huses Ordensdragt, nemlig en Staalrustning, hvorover der hænger en rød Fløiels Kappe med Hermelins Krave og Storkorsstjerne; paa Hovedet en Baret. — Han var ældste dalevende Søn af Prinds Heinrich d. 43de af Reuss-K. (f. 1752, Rigsfyrste 1806, † 1814) og Louise Christine (f. 1779, † 1840), Datter af Grev Heinrich d. 24de af Reuss-Ebersdorff. Se »Allgem. Biographie», ilte B., S. 587 og »Voigtels Stammtafeln 1870«, 3die Hefte, Tabel 194.298'

Frøken Sneedorffs Indbildningskraft stod imidlertid den mellem dem værende Standsforskjel som en befrygtet Kilde til fremtidige Ubehageligheder for begge Parter, hvorfor hun henviste Sagen til sine Forældres Afgjørelse. Sneedorff raadede sin Datter til at beherske den hos hende maaske spirende Tilbøielighed for den unge Fyrste og sendte hende efterhaanden Koncepter til et Par paa fransk affattede Svarskrivelser, hvoraf følgende, der er dateret d. 25de Mai 1811, er bevaret mellem Sneedorffs Papirer:

Monseigneur.

Votre lettre m'a mis dans une situation, dontjevous conjure de ne pas profiter. Je sens profondément ce que je dois ä un homme, qui a vaincu tant d'obstacles å cause de moi. Je vous avouerai méme, qu'un sentiment de reconnaissance me remplit le coeur. Mais, Monseigneur, quand il s'agit, — je ne veux pas dire de faire un aveu au delå de cela, — mais seulementde m'expliquer ä moi-méme ce que je veux et ce que je dois, c'est alors que je ne me sens pas la force de décider le sort de mon avenir — sans les conseils de mes parens, en lesquels j'ai une confiance illimitée. Je suis dans un cas extraordinaire: absente de ma patrie, un jeune prince aimable et distin-gué persiste ä me faire des offres, éblouissantes et dange-reuses pour toute fille, qui n'a que sa propre raison ä consulter. J''ose alors avec assurance conjurer votre magnanimité de ne point me presser pius — tant que je suis sans défence contre moi-méme, sans conseils et sans protection.

Remettez done, je vous prie, vos attaques sur mon299'

coeur, jusqu'ä ce que je sois en état d'agir sous l'aveu de mes parens.

Voila la toute derniére réponse, Monseigneur, que je me permettrai ä vous faire jusqu'ä ce terns.

Hvor hemmelig Tingen end søgtes holdt, maa Kong Frederik d. 6te dog have faaet nys om den; thi da Sneedorff en Dag i Begyndelsen af Juni 1811 var oppe hos Majestæten, siger denne til ham: »Jeg finder, at Prindsen af Reuss er en Vindbeutel og jeg har hørt, at De heller ikke synes om ham?« Da Sneedorff oplyste, at han kun kjendte Prindsen meget lidet og iethvertfald aldrig havde udtalt sig om ham, lagde Kongen til: »De vilde dog vist preferere den yngre Broder1) til Svigersøn ?« »Han er en solid Mand ; men det blev ligefuldt ikke noget -parti égal«, svarede Sneedorff »Kan saa være«, mente Kongen, »men De bør dog erindre, at det ikke er længe siden, at Prindsens Fader blot var Greve.»

Sneedorff fraraadede endnu nogen Tid Forbindelsen, men da Pr. af Reuss paa forskjellige Maader, f. Ex. ved at erklære sig villig til, om det ønskedes, at give Slip paa sin Sukcessionsret til Fyrstendømmet,2) — havde vist

l) Nemlig Prinds Heinrich d. 64de af Reiiss-K., f. 31/3 1787, † l8/ø 1856, udmærkede sig ved Aspern og Wagram 1809, fægtede under Wellington i Spanien og Portugal og blev saaret i Slaget ved Vittoria og under St. Sebastians Beleiring 1813; han sukcederede sin Fader d. 2,/9 1814, blev østerrigsk Feltmarschal og Kavallerigeneral.

*) I et udateret, formodentlig i Begyndelsen af 1812 affattet Brev skriver Sneedorff herom til sin Hustru: »I dette Øyeblik faar jeg Indsluttede fra Pr. af R. Da seer, han vil, om det giøres nødvendig, nedlægge sit Fyrstendømme, overdrage det til sin yngre Broder og hæve en saa stor Sum, at han kan leve behagelig i hvilket Land, Betsy maatte vælge. Dette forandrer jo Sagen meget. Imidlertid beder jeg hende og Dig paa aller modneste Maade

overlægge, om I synes, han bør svares. Mig synes: helst ingen Svar.t3 00

sine Hensigters Alvor, kom Forlovelsen istand i Begyndelsen af 1812. Bryllup skulde først holdes, naar det Felttog, hvori Prindsen deltog, var endt; — indtil den Tid skulde kun de Forlovedes Forældre og de danske Prindsesser, hos hvem Frøken Sneedorff var ansat, være vidende om Forholdet.

I Løbet af 1812 og 13 vexlede det unge Par mange Breve, der nu alle er brændte, kun findes der endnu opbevaret et Digt, som Pr. af Reuss skrev til sin Forlovede Nytaarsdag førstnævnte Aar og hvoraf to Vers her skal anføres:

Køstritz ce 1 Jan. 1812.

Quel autre objet pourrait me plaire

Autant que toi ?

L'air ä ma vie est nécessaire

Bien moins que toi.

Je sens trop, que mon existence

Ne tient qu'ä toi.

Avec toi — tout est jouissance,

Mais rien sans toi.

Si je place ma confiance, Ce n'est qu'en toi, Si je prends leçon de constance Ah! c'est de toi.

Aux doux plaisirs, si je me livre, — C'est pres de toi. Si je veux longtems vivre : C'est bien pour toi !

Henry.321'

Men han kom ikke til at leve længe! Thi d. 30te August 1813 faldt han i Slaget ved Culm i Bøhmen, hvor han gjorde Tjeneste som fransk Brigadegeneral. Det var under Taflet paa Fredriksberg Slot, at Frøken Sneedorff nogle Dage efter fik Underretning om, at denne Episode af hendes interessante Ungdomsliv paa saa bråt en Maade var afsluttet.

Anm. I Ny illustreret Tidende for 28de Marts 1875 er der taget en af Dr. Yngvar Nielsen forfattet, interessant Skildring af Admiral Sneedorffs ældste Datter.

I 1805, da hun var 15 Aar g., skrev hendes Fader om hende: «Hun lover meget, men hun vil holde meer.»302'

VIII.

Til H. C. Sneedorff.

Vi har læst, hvad du har skrevet, naar af Kjærlighed henrevet tro du støtted' hendes Fod. Vi har hørt de høie Taler, se't din Kamp for Idealer, naar som Chef paa Dæk du stod.

Vi har følt, om end kun dæmpet, hvad du led og hvad du kjæmped' — Hustru blev i Grav jo lagt — hvor dit Sind blev bittert prøvet, dengang England grusomt røved' Danmarks stolte Værn og Vagt.

Tak for Trofasthed mod Vennen, tak for Raad til Ungersvenden, for hver Gjerning fra din Haand, for hver Stemning fra dit Hjærte, for alt Ædelt, du os lærte, for hver Straale fra din Aand I

Kristiania, 22de Mai 1884.

C. «J. A.IX.

Personregister.

Angivelse af en Del af de i Bogen omtalte Personers Initialer og Livsstilling m. m., hvorom Texten intet oplyser, findes i dette Register. De i Overskrifterne foran Bogens Afsnit nævnte Personnavne er ei medtagne.

') Alopæus blev 1808 fængslet af Kong Gustaf d. 4de Adolf paa Grund af Russernes uventede Indfald i Finland.

s) Nicolai Erik Arbi:ny f. 1744, † 1825, Kontrollør ved Zahl-kassen i Kr.ania.3°4

Grev Christian Gynther Bernstorff, f. 1769, † 1835, var dansk Udenrigsminister fra 1797—1810, blev omtr. 1818 preussisk Udenrigsminister til 1831. Søn af den berømte Statsminister, Grev Andreas Peter Bernstorff. Var ligesaa bydende og frastødende som Faderen var human og venlig.

2) Grev Joachim Frederik Bernstorff, f. 1771, † 1835, Geheimeraad, dansk Gesandt i Wien. Broder til Grev Chr, B.305'

*) Formodentlig Nicolai Theodor de Ployart, f. 1741, † 1821, Geheimekonferentsraad, Kammerherre, Stkrs. D. O., dansk Adelsmand 1777.312'

•) Rist var 1807 ansat i London og advarede da forgjæves sin Regjering om det tiltænkte Ran af den danske Flaade.

*) Formodentlig Generalmajor Lorentz v. Schrødersee, K.hre m. m.merherinde, 16, 17, 23—25, 226, 227, 252—254, 256, 257, 261, 264, 297,299,302. Sneedorff, Betsy, Hofdame, 168, 261, 266, 271, 279, 280, 286, 297—301.

*) Formodentlig enten Hofgjægermester Christian August v. Warn. stedt, der blev adlet i Slutningen af forr. Aarhundrede og som i 1805 boede en Tid i Norge, — eller Hans Wilhelm v. Warnstedt, Kammerherre, dansk Gccandt i Portugal, m. m.

Rettelser.

Side 9, Noten. Ifølge senere indkomne Oplysninger forestiller det her omhandlede Portræt: Prof. Jens S. Sneedorff og ikke: Prof. Fr. Sneedorff.

Side 20. Det her omtalte Olieportræt af H. C. Sneedorff er ikke taget 1789, men en Del Aar tidligere, medens han kun bar en Epaulet.

Side 75, 4de L. f. o., staar: til Mandal, skal være: til Arendal.

Side 94, 3die L. f. n., staar: Kommandørkaptein, skal være: Kontreadmiral.

Side 221, 223 og 225, staar: Playart, skal være Ployart.

Side 240, 14de L. f. n., staar: Jochum, skal være: Jochim.

*